

Reidar Teigen

I kano fra Larvik til
Nilens kilder

© Flyt Forlag 2008

www.flyt.no

ISBN 978-82-92465-53-0

Første gang gitt ut av J. W. Cappelens Forlag i 1956

Reidar Teigen

I kano fra Larvik til
Nilens kilder

Flyt Forlag

flyt'

Innhold

Slik begynte det	7
Tvers over Oslofjorden	15
Langs Svenskekysten	23
I Danmark	33
Langs den Russiske sonegrensen	51
På Hollands kanaler	77
Blant uteliggere i Paris	91
Blant smuglere på Rivieraen	107
Eventyr i Italia	123
På lastebil gjennom Libya	163
Vanskeligheter i faraoenes land	185
Ekspertes i diamantboring	201
Krokodiller kan også være redde	219
Problemer i Sudan	233
Lukket land	245
Flodhester og pytonslanger	269
Gjennom sumpen	283
Ved målet	297
Hjemme igjen	307
Noen ord om kanoen	311
Kart over reisen	314
Andre bøker	316

Det er lang vei fra Larvik til Mombasa i Kenya
— ca 12 000 kilometer.

Slik begynte det

Vinden rev og slet i teltet, truet med å spjære det og blåse det ut i brenningen. Det pep i bardunene, og sluddbygene hamret mot teltveggen. Enkelte steder var fuktigheten alt begynt å trenge igjennom. Men Odd følte seg trygg der han lå tørt og godt i soveposen. I lyset fra den blafrende parafinlampen prøvde han å kløre ned noen setninger i dagboken. Med ett kom et vindkast som uten pardon gjorde det av med blusset på lampen. Odd slo boken sammen og veltet seg over på siden. Ikke lenge etter hadde Jon Blund tatt seg av ham.

Selv ble jeg liggende på ryggen og lytte til brusset og bulderet utenfor. Av og til kunne jeg høre en monoton tåkелur gjennom stormen. Uvilkårlig begynte tankene å kretse omkring begynnelsen til dette eventyret vi hadde gitt oss i vold. Hvorfor i all verden lå vi her en rusket vinterkveld i et dryppende vått tomannstelt ute i den stormpiskede svenske øygarden? Ovenikjøpet på vei til Afrika i kano! Det måtte jo være det reneste vanvidd.

Det var egentlig hjemme i stua hos Odd — Odd Ekanger Olsen — at det hele begynte for godt og vel tre måneder siden. Eller var det kanskje for flere år siden, da vi drev og bakset med snekke og seil ute i skjærgården og fisket berggylte og knurr på snegleagn? Kanskje var det også kanoturene oppe på det store og innbydende Farrisvannet, mellom vannliljer

og siv i stille månenetter, eller kveldene omkring leirbålet inne på stranda, som ga de første impulser til det vi nå var midt oppe i

Odd og jeg hadde vært klassekamerater, og vi var gamle speidergutter. Nå var vi 22 år gamle og var forlenget gått over i roverspeidernes rekker. Og så var det vel denne eventyrlysten og utferdstrangen som herjer i så mange gutter og det at vi ikke var helt fornøyde med tilværelsen som den artet seg for oss. Det var uro i kroppen. Vi hadde begge gått i håndverkslære og var ferdige med læretiden. Odd var møbelsnekker og jeg elektriker. Selv om vi likte arbeidet vårt, kan det vel hende at tankene av og til dro mot andre gjøremål og et friere liv.

Mang en ettermiddag hadde Odd og jeg sittet på Kirkeberget i Larvik og fulgt de store steamerne lensgelsfullt med blikket. Omsider forsvant de som en liten svart prikk langt ute i synsranden, men vi var fremdeles med i fantasien og drømmen. Jo, når alt kom til alt, var det nok alle disse opplevelsene tilsammen som hadde gitt steinen fart og fått den til å rulle. Jeg husket så godt en klar og vakker augustkveld da Odd og jeg ruslet hjemover. Vi gikk der uten å si noe. Vi hadde tankene fylt, hver med vårt. Da kom det uten varsel fra Odd:

— Husker du det vi snakket om hjemme den kvelden? Jeg tror sannelig ikke den idéen er så dum likevel.

— Hva mener du? spurte jeg.

— Dette med kanoen vel, svarte han en smule irritert. — Det er bare tull å ta hyre med en båt for å få sett seg om i verden. Skal vi ut, så drar vi med egen skute.

Til å begynne med slo jeg det hele vekk med et par lettvinde bemerkninger. For skal jeg være helt ærlig, trodde jeg virkelig ikke at han for alvor kunne mene at vi skulle dra på verdensomseiling i en kano. Men det gikk snart opp for meg at han mente det, og at planen var nøye gjennomtenkt.

– La oss padle til Afrika, sa han.

– Hvorfor akkurat til Afrika? Kunne ikke China eller noe annet fjernt være like bra?

– Nei, vi sier Afrika, svarte Odd meget bestemt.

Jeg begynte å smake på det. Jo, det var ikke uten tiltrekning, dette Odd la fram for meg med så fast overbevisning.

Det ble sen kveld før vi kom i seng. I mellomtiden hadde fantasien riktig fått tumle seg i dristige planer og store forventninger. Ett var iallfall sikkert: vårt Afrika-prosjekt skulle realiseres.

Allerede dagen etter tittet vi grundig på kanoen vår. Den var tross sine 23 år en god farkost. Seil-dukstrekket var riktignok en smule medtatt på sine steder, og treverket i baugen viste tegn til råde, men alt dette lot seg reparere med enkle midler. For bordgangen var i orden, og spantene var finfine. Når de ble skrappt og oljet, ville de bli som nye. Kanoen var forresten solid bygd og hadde vist seg å kunne tåle en støyt. Men helt til Afrika? Tvilen begynte å melde seg. Det er tross alt lenger enn til Viksfjord og Svenner. Men pytt, hvorfor ikke prøve?

Vi var fulle av optimisme og tro på oss selv da vi neste dag stakk innom A. M. Augestads isenkramforretning. Vi visste at der var det et ledig rom oppe på uthusloftet. En kunstmaler hadde i sin tid leid det og brukt det til atelier. Det lå godt bortgjemt og pas-

En klar høstmorgen den 9. november 1952 dro vi ut fra småbåthavna hjemme og vinket farvel til foreldre og venner. Det var sikkert mange som mente at de hadde sett oss for siste gang.

set fint til vårt formål. Augestad var slett ikke uvillig. Heldigvis spurte han ikke hva vi skulle bruke loftsrommet til. Men han undret seg sikkert storlig da vi noen dager etter innfant oss med en kanadisk kano, en haug med bøker, atskillige karter og en hel del annet utstyr. Han spurte ikke om noe denne gangen heller, men låste rolig opp for oss og ga oss nøkkelen.

Nå begynte alvorret. Vi snekret og hamret, sendte søknader i øst og vest. For det var tusen ting som måtte ordnes. Vi skulle ha visum til en rekke land, tillatelse fra militære myndigheter, utsettelse med skatten osv. Og lægeundersøkelser og en masse vaksinasjoner tok sin tid. Vi hadde planlagt turen slik at utgangspunktet var Larvik og målet Kenya. Hvorfor vi valgte Kenya, kan jeg si med det samme. Det var fordi vi hadde hørt at det fantes gode arbeidsmuligheter der. Hele ferden var beregnet til å vare ca. halvannet år, og meningen var at vi skulle tjene noen slanter underveis på forskjellige tilfeldige jobber. Når det gjaldt tidspunktet for avreisen hadde vi to alternativer å velge mellom: enten tidlig på vinteren når høststormene hadde lagt seg, eller tidlig på forsommeren. Vi valgte det første. Dermed regnet vi å være framme ved Middelhavet utpå vårparten, slik at vi kunne unngå de harde vinterstormene vi hadde hørt skulle være plagsomme der nede. Nå gjaldt det først og fremst å komme seg velberget fram til Tyskland. Derfra kunne vi følge kanalnettets gjennom Holland, Belgia og Frankrike helt ned til Middelhavet. Dessuten regnet vi med god støtte av de nordlige vindene når vi startet tidlig på vinteren. For vind fra nord betyr fralandsvind og smul sjø langs svenskekysten.

Ennå var det ingen hjemme som visste om planene våre. Men en gang måtte de røpes, og vi ble enige om at vi kunne like gjerne hoppe i det som krype i det. Nå hadde vi alt klappet og klart til avreise. Bare det vanskeligste sto igjen: å få dem hjemme til å gå med på planen. Jeg visste ikke min arme råd. Hvordan skulle jeg egentlig gripe saken an? Men så var det en kveld vi satt rundt aftensbordet. Jeg tenkte som så at nå får det komme. Og for liksom å ta det på en munter måte, sa jeg:

— Ja, dere har kanskje ikke hørt det, men Odd og jeg har tenkt å ta en tur til Afrika. Vi reiser til uken.

Jeg så meg rundt over bordet og gransket ansiktene for å se reaksjonen. Men det lot til at de ikke hadde lagt merke til hva jeg sa. De trodde vel at jeg bare spøkte, og jeg gikk videre, ikke fullt så spakt:

— Det er meningen å dra i kano, og vi starter søndag. Vi blir borte i omtrent halvannet år.

Nå lo de alle sammen. For en idé! Idet far reiste seg for å gå fra bordet, bøyde han seg over mot meg og sa: Goddag mann, økseskaft. Og god tur!

Omtrent slik gikk det til hjemme hos Odd også da han røpet den sensasjonelle nyhet. Men da pass, visa, lægeerklæringer osv. kom fram på bordet, var det ikke fritt for at de sperret øynene opp. Nei, det kunne ikke være mulig! Dette var jo rene selvmordet. Da så Larviks-avisene slo opp nyheten med stort utstyr, var det liksom alvoret gikk opp for dem alle. Vi fikk tusenvis av gode råd, og alle som ett munnet de ut i: Nei, dere må ikke finne på slikt. Det tar en ende med forferdelse.

På oss prellet alt av som vann på gåsa, men innerst inne var vi begge takknemlige for at våre foreldre

tok det så pent som de gjorde. Vel, hadde vi satt oss i hodet å padle til Afrika, fikk vi da prøve, mente de. Måtte bare alle gode makter stå oss bi!

Så kom dagen da vi skulle starte. Tidlig søndag morgen den 9. november 1952 møttes Odd og jeg oppe på loftsrommet hos Augestad for siste gang. De nakne veggene og det nyfeide gulvet fikk oss til å forstå at nå var det virkelig alvor. Ingen retrett var mulig. Vi festet sølvkjedet med navneplaten rundt halsen og ga hverandre hånden på å holde sammen i tykt og tynt på den ferden vi nå skulle ut på. Og dermed ruslet vi nedover til småbåthavna, hvor «Viking», som vi hadde døpt kanoen, lå og duvet i den lette brisen.

Været var strålende, og langt borte i øst var solen i ferd med å rulle opp over åskanten. Enda så grytidlig som det var, hadde flere hundre mennesker møtt fram på brygga. Det var både kjente og ukjente. Da vi omsider kløv ombord i kanoen, var vi helt ømme av alle håndtrykkene, øre av formaninger og gode ønsker. Det ble holdt tale for oss fra idrettsforeningen «Fram», og vi ble overrakt klubbens merke, som senere fikk sin hedersplass på toppen av seilet og fulgte oss på hele turen. Andre sa også noen oppmuntrende ord, som vi begge var takknemlige for. Det var ikke stort vi selv fikk sagt, der vi satt i den duvende kanoen med startspenningen som en klump langt oppe i halsen. Presis klokken ni løftet vi årene og padlet med seige tak utover, fulgt av en sverm av småbåter. På brygga der inne kunne vi se et virvar av vinkende armer. Vi følte oss rent flau og sjenerte over en så overveldende oppmerksomhet.

På vei ut Larviksfjorden. Vi var godt lastet med proviant og utstyr, og med lange tak
pløyde vi utover mot den vidstrakte horisonten.

Tvers over Oslofjorden

En flokk villender fløy snadrende opp og gjorde en stor bue rundt fyret. Så skled de ned mot havflaten igjen et stykke borte. Himmelen var fremdeles blå, og solen skinte. Den følte usedvanlig varm, enda klokken var halv fire om ettermiddagen. Færder fyr lå der smilende og trygt på den blikkstilte fjorden. Og langt borte i øst kunne vi skimte Hvaler som store, flytende korker. Vi speidet inn mot fyret for å ta oss ut en landingsplass. Men ingen foreslo å gå i land og hvile årene for dagen.

— Tror du vi rekker over før det blir mørkt? spurte Odd.

— Vet ikke, svarte jeg. — Men ingen kan si hvordan været blir i morgen. Finere enn i dag kan vi jo ikke få det.

Selv om mørket satte inn, burde vi kunne se lysene fra Hvaler eller i det minste glimtene fra fyret. Dermed ble det en stilltiende overenskomst at vi skulle fortsette med kurs for Hvaler.

«Viking» gled lekende lett framover, og alt var bare moro. Vi hadde padlet i omtrent halvannen times tid fra Færder, da vi plutselig ble oppmerksomme på noen truende skybanker over horisonten i sør. De nærmet seg raskt. Jeg kom til å tenke på hvor rar og stikkende solvarmen hadde vært tidligere på dagen. Det var nok ingen tvil om at det trakk opp til uvær. Odd var visst også blitt oppmerksom på de

mørke skyene, for nå gikk det så det fosset for baugen. Det gjaldt å nå Hvaler før uværet var over oss. Men enda var det langt igjen.

Himmelen ble mørkere og mørkere. Konturene omkring oss begynte å utviskes. Vi kunne ikke lenger skimte Hvaler i skumringen. Og så med ett kom noen snøfiller dansende. Først noen små og lette, så ble det etter hvert tettere, og det ble dårlig sikt. Ennå kunne vi svakt ane Søsterøyene, og satte kursen mot dem. Men snøfokket ble sterkere og sterkere og sto til slutt som en tett mur omkring oss. Nå måtte kompasset fram. Vi tok sjansen på å heise seilet for å få farten opp og utnytte kastevindene. Dessuten måtte vi hindre at avdriften ble for stor. Bommen vi på Søsterøyene, var det langt til neste landingsplass. Sjøen vokste etter hvert og vasket over «Viking» alt i ett. Men kanoen oppførte seg mønstergyldig og ristet av seg vannet, så noen fare for at den skulle renne full, var det ikke. Det viste seg at kjølen og flottørene nå for alvor fikk bestå sin prøve, og de greidde den med glans. Slik bar det framover en times tid på det uvisse. Vi mente at nå kunne det ikke være langt igjen til Søsterøyene, men vi var ikke i stand til å oppdage dem. Øynene begynte å bli såre og våte etter all stirringen inn i mørket, og gang på gang syntes vi at vi skimtet land. Men hver gang ble vi skuffet.

— Men er det ikke et lys der forut? Kan du se det, Odd? Der, like til venstre?

Odd holdt opp å padle og ble sittende og stirre framover. Jo, der så han det også. Men det gikk mange minutter mellom hver gang det viste seg og ble borte igjen. For sikkerhets skyld peilet vi det inn på kom-

passet. Var det kanskje bare en fyrlykt på et undervannsskjær? Spenningen begynte å gripe tak i oss, der vi slet oss framover med verkende armer. Treningen hadde nok ikke vært så grundig som vi hadde trodd. Plutselig var lyset der igjen, tett foran oss. Men det kom for høyt oppefra til bare å være en bøye. Antagelig var det et fyr. Vi famlet oss forsiktig framover gjennom et trangt og opprørt sund og kom i le på nordsiden av noe som viste seg å være en øy. Her dro vi kanoen opp på en smal og steinet strand, som nå var hvit av snø. Det måtte være Struten fyr vi var kommet til. Fyrvokter Thorbjørnsen kunne straks etter bekrefte dette, da vi banket på og ble mottatt som gamle, kjære venner.

— Det er ikke så få som i årenes løp har reddet seg i land her, sa han. — Både roende, seilende og svømmende har de kommet hit og funnet nødhavn. Men neimen om noen har kommet padlende vinterstid før. Og har dere greidd dette været med den vesle tingssten, så tror jeg nok at dere klarer å komme til Afrika også, la han til.

Vi ble på Struten i to dager, før uværet endelig ga seg. Da hadde også stivheten og lemsterheten etter første dags anstrengende etappe gitt seg en smule. 50 kilometer i rask åpningstakt skal det atskillig trening til å tåle.

Omsider brøt vi opp fra Struten og tok avskjed med den hyggelige Thorbjørnsen familien. I strålende vær fortsatte vi nedover langs kysten. En svak, nordlig bris fikk det til å blafre småkoselig i det vesle seilet vårt. For lange, seige padletak pløyde «Viking» den rolige havflaten. Snøen lå hvit og fin på holmer og skjær og laget julestemning i det vakre solskinn.

Slikt virker oppkvikkende på humøret, og vi satt i kanoen og sang så det ljomet, mens vi padlet i vei mot Sverige. Vi nådde fram til Strømstad utpå ettermiddagen, og ble mottatt av et par skeptiske tollbetjenter. Det var isende kaldt, og vi var helt valne på fingrene. I lyset fra «tullens» lommelykter måtte vi pakke opp alt vårt habengut og brette det ut så hver smitt og smule kunne granskes.

— Har dere sprit eller sigaretter med? spurte de.

— Nei, det er smått stell med slikt, svarte Odd. — Det eneste vi frakter med oss, er tresprit til primusen. Jeg håper ikke det er ulovlig?

Kanoen ble undersøkt fra innerst til ytterst, og det var tydelig at karene var mistenksomme. At de først trodde vi var spioner som var ute etter svenske militæranlegg langs kysten, er nok sannsynlig. I flere dager hadde vi tollbåten svinsende omkring oss. Den var stadig på vakt og våre minste bevegelser ble iaktatt. Vår forklaring om at vi aktet oss til Afrika, ble vel tatt for et stykke beleilig agn.

Ikke desto mindre fortsatte vi langs den vakre Sotekanalene ved Hunnebostrand. Den er en halv mil lang og 20 meter bred. Et sted måtte vi passere en svingbro. Idet vi skulle til å padle innunder den, hørte vi en stemme over oss rope:

— Hei, kan dere ikke lese?

Vi så oss omkring og fikk øye på et skilt. «Høyeste fart 4 knop. Gi signal med tre støt i fløyta,» sto det. Da forsto vi at fyren hadde sans for humor og ropte tilbake til ham:

— Hei, De som representerer Staten, burde da være så høflig overfor et utenlandsk skip at De svinger broen. Ser De ikke at masten vår ikke går klar!

Det var ca. 20 meter fra vannflaten opp til brospennet.

— Hvor har dere tenkt dere hen i dette nøtteskallet? spurte han der oppe.

— Til Afrika, svarte jeg, som sant var. Da kom det ikke flere spørsmål.

Fra kanalen padlet vi videre mellom holmer og skjær, og vi var velsignet med det fineste vær. Underveis traff vi mang en gammel sjøulk som lå ute i prammen og koste seg med å dra småhvitting. Vi spurte en av dem om veien til Afrika, og uten å tenke seg om svarte han kort og godt:

— Jo, det er i den retningen der.

Men så gikk det øyensynlig opp for ham hva vi hadde spurt om, og da kvakk han til. — Til Afrika???

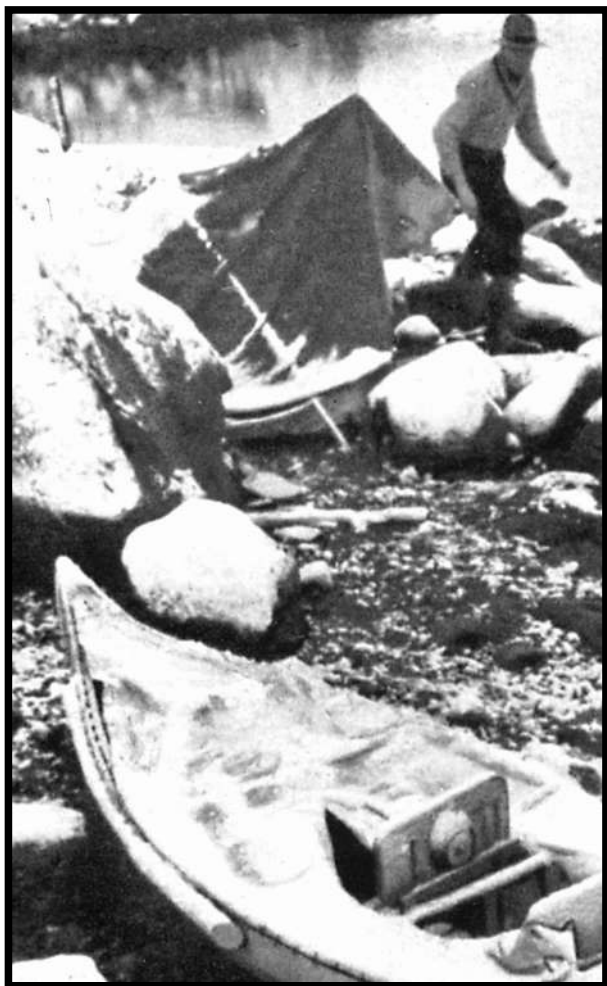
Han ble sittende der på toften og bare måpe, mens vi leende padlet videre.

Vi begynte vanligvis dagen klokken 7, og innledet programmet med en rask springmarsj rundt på sva-bergene for å få tint opp kroppen. Deretter fylte vi kjelen med snø, hvis det da ikke fantes en vannpytt i nærheten. Straks frokosten var unnagjort, pakket vi soveposene og teltet i tankene som var konstruert til dette bruk, og ved 9-tiden lå vi klar til start. Vi hadde som regel på oss gummistøvler, knickers, en tykk genser, votter og hatt. Redningsvestene, som vi satt på, hadde vi surret fast rundt livet. Når vinden blåste fra siden, fikk vi vanddryppet fra årene innover oss, og før mange timene var gått, satt vi der våte til skinnet. Stanset vi for å ta oss en hvil, frøs det hele, så vi satt som i en ridderrustning. Vottene var alltid kliss våte, men varmet gjorde de likevel, så sant vi bare padlet. Det verste av alt var likevel brottsjøene,

som uten varsel skylte innover oss. Som regel kom de før vi hadde rukket å skalke åpningen godt nok. Etter et par slike salte bølger satt vi der dryppende våte, fra hatten og ned. Da gjaldt det å padle som besatte for å holde varmen.

Vi skiftet om plassen hver dag. Den som satt foran, måtte nemlig holde knærne bøyd, for provianttan-ken forut hindret ham i å få strukket dem. Den som satt i baksetet, hadde den motsatte vanskelighet. Han måtte sitte med strake ben av hensyn til kanoens sti-vere, som ikke tillot noen som helst bevegelse med bena. Når jeg hadde sittet på den plassen en hel dag, ønsket jeg ofte av hele mitt hjerte at jeg resten av livet kunne få anledning til å trekke bena oppunder haken. Dagen etter ønsket jeg at jeg kunne tøye dem et par meter ut.

Fra Lysekil i Sverige. Det gjaldt ikke å være stornøyd med hensyn til valg av leirplass. Vi lærte fort å slå oss ned på det første brukelige sted.

Langs Svenskekysten

Det fine været var bare et minne da vi lørdag 15. november i sludd og feiende vindkuler kavet oss over det åpne havstykket med kurs for Lysekil. Gang på gang lå kanoen helt begravd av vannmassene, og vi var søkk våte. Vinden kom dessverre fra sørvest, så det var uråd å bruke seil. I tusmørket utpå ettermiddagen skvalpet vi omsider inn mot den vesle havna. Men vi var flere ganger på nære nippet til å bli kastet rundt av det kraftige dragsuget som oppsto når bølgene klasket mot bergveggen og moloen.

Å finne en leirplass i mørket var alt annet enn lett. Vi måtte nøye oss med den første, den beste vi kom over. Ute på en liten odde mellom to store steiner nede ved vannkanten fikk vi med atskillig besvær opp teltet og blåste liv i primusen. Den lunet så godt. Men det var som om uhellene forfulgte oss den kvelden. For det første veltet kasserollen med all den gode spinatsuppen da vi skulle til å nyte den. Ikke lenge etter tok stekepannen en overhaling og skled ned av primusen, så saus og seikaker fløt utover teltbunnen.

Fra Marstrand inn til Göteborg er en distanse som vi normalt kunne tilbakelagt på en dag. Men nå tok den tre døgn. En kraftig sørveststorm tvang oss til å søke i land alt etter den første milen. Teltet truet gang på gang med å blåse vekk over hodet på oss, så vi måtte ut og forankre det med digre steiner, som vi la

oppå teltplassene. Endelig den tredje dagen klarnet det, og i svak nordlig bris la vi til havs igjen. Men vi hadde kraftig strøm imot, og vi slet oss møysommelig framover, kilometer for kilometer.

For å slippe å padle inn i det store havnebassenget i Göteborg landet vi på et sted som heter Arendal, ca. 3 kilometer utenfor byen. Vi gjemte kanoen under noen tette busker nede ved stranda, hengte teltet opp til tørk i et tre, og ruslet innover mot Göteborg. Vi la merke til at folk så på oss som om vi skulle være noen rare dyr.

— Hva er det for noe galt med oss da? sa jeg til Odd. Han så undersøkende på meg, men var ikke i stand til å oppdage noe usedvanlig. Og jeg var heller ikke god for å finne noe som helst merkverdig ved ham. Men så kom vi til å stanse opp utenfor et avisutsalg, hvor vi tittet på overskriftene. Øynene gled sløvt over bokstavene, men plutselig stoppet de ved et fotografi. Karene på det virket så besynderlig kjent. Jo, så sannelig! Det var Odd og jeg, i full padlemundur. I Harestad, hvor vi hadde vært innom, hadde vi truffet en journalist som spurte oss ut om vår ferd. Og uten å tenke særlig over det hadde vi fortalt løst og fast. Så viste det seg altså at denne fyren hadde været godt stoff i oss, og nå var vi hovedpersonene i en sensasjonshistorie om «en kanotfärd till Afrika». Ikke så underlig at folk så på oss.

På postkontoret ble vi overrakt en liten papirlapp med beskjeden: «Ring 741038.» Vi fant en telefonboks og slo nummeret.

— Hallo, svarte det på den andre siden av tråden, — hvem er det jeg taler med? Det var en behagelig damestemme.

— Jo, vi er to nordmenn som er ute og padler i en kano, og nå har vi fått en lapp hvor det står at vi skal ringe dette nummeret.

— God morgen, god morgen. Det var hyggelig at dere ringte. Nå skal dere høre: Følg gaten bort til bussholdeplassen og ta første buss til Brasebacke, så skal jeg møte dere der. Mitt navn er Otilie Ahnfors, men dere skal bare kalle meg Otilie. Bussen går om en halv time.

Før vi rakk å svare, var røret lagt på, og vi sto der og så på hverandre. Hvem i all verden kunne dette være? Vi gikk bort til bussholdeplassen og forhørte oss der. Jo da, de kjente denne damen. Henne kunne vi trygt oppsøke.

Vi kom til Brasebacke, og sannelig sto hun ikke der og ventet på oss. Hun kunne vel være i 50 årene, og var utrolig søt og hyggelig.

— Dere undrer dere vel over min henvendelse, men saken er at jeg har så mange venner i Larvik. Da jeg leste om dere i avisen, fikk jeg lyst til å hilse på dere.

Vi ble ført inn i et stort og flott hus, og et herlig smørgåsbord ventet oss. Under samtalen ved bordet uttrykte vi vår beundring for det herskapelige huset, og spurte om fruene virkelig bodde her alene. At vi ble en smule paff, da hun svarte at hun drev hva vi ville kalle gamlehjem, står ikke til å nekte.

— Før øyeblikket har jeg bare fem personer i pensjon, og dere skal få hilse på dem i morgen. Det er et stort og pent værelse ledig ved siden av «Magisteren», og det skal dere få.

Jo, dette hørtes unektelig lovende. Vi takket for innbydelsen, og neste morgen ble vi vekket av bjelle-

klang. Ved frokosten ble jeg plasert mellom «Magisteren» og herr Olsson, alder henholdsvis 87 og 94 år, mens Odd galant slo seg ned ved siden av fru Skansen, en sjarmerende dame på 87.

Vi fikk noen særdeles hyggelige dager på «Grankullen», som stedet het. De gamle var hensynfulle, hjertelige og rørende opptatt av oss. For oss syntes det som de ble yngre og yngre etter som vi lærte dem å kjenne. Men så kom dagen da vi måtte rive oss løs og dra videre. Gamle fru Skansen hadde vært oppe fra klokken 5 om morgenen for å være sikker på å få sagt adjø. Vi tok en runde til alle rommene for å takke for hyggelig selskap og si farvel.

Olsson trykket oss i neven, et fast og godt håndtrykk.

— God tur, gutter! Jeg kommer til å følge dere i tankene hele veien. I løpet av disse dagene har jeg forstått hvor mye jeg har gått glipp av i livet. Jeg hadde også en gang sjansen til å komme ut, men jeg var for redd til kutte over alle bånd, og dermed ble jeg sittende hjemme i Sverige. Gratulerer med det målet dere har satt dere!

Magisteren satt og tuklet med snadda da vi kom inn til ham.

— God resa, pojkar. Och hälsa till alla negerflickorna från mig.

Fru Skansen ville absolutt følge oss til bussen, men bestyrerinnen holdt henne igjen:

Det er for glatt for Dem å gå ut nå, fru Skansen.

Og der sto hun med tårene i øynene. Hun stakk en liten pose til hver av oss, idet hun hvisket:

— Jeg ville så gjerne gitt dere noe å ha med på den lange reisen, og jeg har ikke noe. Men ta disse pærene.

Det er ikke stort å gi bort, men det kommer iallfall fra hjertet.

Denne avskjeden rørte oss dypt inn i hjerterøttene.

Det var allerede blitt sent på ettermiddagen da vi kom ned til stedet hvor vi hadde gjemt kanoen. Bortsett fra den ene reserveåren, som var forsvunnet, fant vi alt i skjønneste orden. Men det var ikke tilrådelig å stikke til havs nå da skumringen nærmet seg, og vi overnattet derfor i teltet.

Det var gått 16 dager siden vi startet fra Larvik. Nå hadde vi det verste stykket langs svenskekysten igjen, nemlig strekningen fra Göteborg til Hälsingborg. Her fins det ingen skjærgård— ingen lunende småøyer, bare bratte fjellvegger og steinete langgrunner med brenninger som ville knuse kanoen vår til pinneved om vi kom for nær.

Den første dagen gikk det bra, men så var også sjøen smul, og solen skinte. Verre ble det siden. Ikke før hadde vi lagt til land om ettermiddagen i et lite fiskevær, før uværet slapp løs som fra en sekk. Da det klarnet utpå natten, var termometeret falt til 8 kuldegrader, og det var is langs stranda da vi la utpå neste morgen. Det gikk så det fosset for baugen på neste etappe til Varberg. Isen dekket innløpet, så vi måtte padle en stor omvei. Her var vi forresten så heldige å bli invitert til overnatte i et «läsanderum» for fiskere og sjøfolk, og vi var glad til. Termometeret viste 10 kuldegrader den natten. Det var is i hele det indre havnebasseng om morgenen, og vi kom ikke av sted før det var slått opp råk. Da vi nådde fram til Falkenberg, sto en flokk journalister på brygga og ventet på oss. Det er ganske pussig hvor raske svenskene er til å snuse opp noe de kan skrive om.

Spørsmålene haglet over oss, og stundom spurte de om de underligste ting, så vi var av og til i bet for svar.

Dagen etter blåste det stiv vestavind, og det var høy sjø. Vi hadde ikke padlet i mange timene før vi skyndsomt måtte kare oss til land igjen, før bølgene ble for store. Det var vindhardt på den vesle odden hvor vi hadde slått opp teltet, så vi måtte forankre det ekstra godt for at det ikke skulle blåse i filler. Vi ble liggende den kvelden og regne ut hvor lang tid vi ville bruke på den siste delen av svenskekysten. Hvis været var noenlunde gunstig, kunne vi greie det på tre dager, fant vi ut. Men spørsmålet var om vi skulle våge å sette over den tre mil brede Laholmsbukten og den to mil brede Skalderviken. Hvis vi valgte å følge kysten hele veien, ville det bety en forlengelse av turen på hele to dager.

Vinden dreide nordlig igjen, og vi kunne fortsette. Vi nådde den ytterste pynten på Laholmsbukten og speidet over. Du store verden, så langt det var tvers over denne fjorden! Det var så vidt vi kunne skimte land på den andre siden.

Skal dere over til Båstad i kveld, gutter, så bare legg i vei. Dette fine nordlige draget holder seg nok et stykke utover natten, så en eldre fisker vi passerte. Om det var sagt i spøk, eller om han virkelig mente det, skal være usagt. Vi så på klokken. Den var 10 minutter over 14, og nå hadde vi alt padlet 40 kilometer denne formiddagen. Kanskje det likevel var best å fortsette mens vi hadde godværet? Fiskeren ble en smule paff da han så at vi tok ham på ordet. Store dønninger kom veltende inn vestfra, og da nordavinden blåste tvers av dem, kan enhver tenke

seg at kanoen slingret noe ganske forferdelig. Da vinden frisknet til, strammet det godt i det vesle seilet, som vi ikke hadde gjort større enn halvannen kvadratmeter, for ikke å kullseile. Det var for lite til å gi stor nok fart, så vi måtte ta årene fatt. Men det var bare en behagelig og høyst nødvendig beskjeftigelse i dette tilfelle, for ellers ville vi ikke ha greidd å holde varmen.

Sent på kvelden, i stummende mørke, famlet vi oss i land på den andre siden av fjorden. Det var nokså langgrunt der, og vi måtte vasse det siste stykket over de sleipe steinene og bære kanoen mellom oss. Oppe i en bakkeskråning skimtet vi et lys. I håp om å finne et hus med telefon, så vi kunne få ringt hjem, for det var lenge siden sist, gikk vi i retning av lyset. Jo, vi fikk låne telefonen— og vi fikk et godt svensk smørgåsmåltid på kjøpet. Vi satt lenge og lurte på om vi skulle spørre om å få ligge i låven den natten, men slo det vekk. En skal ikke trekke for store vekslers på gjestevensskap.

Ved midnattstid ruslet vi ned til stranda, men isteden for å reise teltet slo vi oss til for natten i en gammel fiskerbu. Det ble noe av det kaldeste vi hittil hadde opplevd. Midt på natten måtte vi opp og slå floke, og vi hadde ikke hatt en blund på øynene. Vi hentet resolutt resten av klærne fra kanoen, tok på oss redningsvestene og tullet oss godt inn i teltduken. Med en stor garnhaug til dyne sovnet vi omsider.

Da vi stakk hodet ut av døren neste morgen, lå isen fin og blank inne langs land. Først da det var slått opp råk, kunne vi komme videre. Det gunstige nordaværet holdt seg, og vi gjorde unna Skalderviken i god stil. Men det var sannelig på tide vi kom til

Mölle og hadde de to brede fjordstrekningene bak oss, for nå satte det inn med storm fra nordvest, og vi ble liggende værfast i teltet i to hele døgn.

Men vi var sjelden alene. Et ustanselig renn av journalister fra Hälsingborg gjorde ventetiden plagsom. Vi ble fotografert og skildret i alle mulige situasjoner, både mens vi spiste, mens vi vasket opp, og mens vi hvilte middag. Var vi en tur oppe i byen for å gjøre innkjøp, fikk vi hele serien av spørsmål opp igjen.

Teltet, som vi hadde impregnert så omhyggelig før avreisen, var begynt å lekke, og soveposene ble klamme. Å gå til køys i halv våte sengklær må oppleves, før man vet hvor, ufyselig det er. Så klarnet det heldigvis, og vi kunne ta fatt på den siste etappen langs svenskekysten, nemlig til Hälsingborg. Alt så lovende ut, og vi hadde bare en mil igjen, da kanoen plutselig ble tatt av en skummende bølgeskavl og slengt framover i rasende fart. Den ble stående i nesten rett vinkel med baugen ned i sjøen. Heldigvis rettet den seg opp igjen, og vi red framover på neste bølgetopp. Vi mistet et øyeblikk fatningen. Angsten gjorde oss helt stive i noen korte sekunder. Da kom vi til oss selv igjen og forsto i et lynglimt hva vi måtte gjøre. Vi måtte skåte. En liten skråvinkel mellom kanoen og bølgeskavlen ville være nok til å velte farkosten. Det kunne bli en nifs opplevelse å ligge i det iskalde vannet og svømme i den sterke motstrømmen, som sikkert også var skyld i de lumske bølgene. Vi tok derfor peiling på den første landingsplassen vi kunne oppdage, og ble formelig skyllet i land. Vi hadde knapt fått bragt kanoen i sikkerhet et stykke fra stranda, før en ny og ubehagelig overraskelse

ventet oss. En stor schäfer kom luskende, morsk og angrepslysten. Heldigvis dukket det opp en kar et stykke bakenfor. Han hadde rifle over skulderen og så temmelig bister ut.

— Hva pokker gjør dere her? Vet dere ikke hvor dere er?

Vi svarte som sant var, at vi ante ikke hvor vi befant oss. Vår eneste tanke hadde vært å berge livet, og da hadde vi simpelthen ikke tid til å gjøre undersøkelser om hvem som hadde strandretten.

Mannen virket en smule mer medgjørlig etter dette, og han forklarte at stedet tilhørte Kongen, og at det var hans sommerresidens.

— Så dere skjønner selv at her kan dere ikke slå opp telt, la han til.

— Ja, det er vel best vi kommer oss av sted da, svarte vi, ikke så lite håndfalne. Det er så sin sak å oppsøke faren igjen når man så vidt har berget seg unna den. Og det er slett ikke hyggelig å vasse til knes i vann, mens man stolprer over glatte steiner med en tung kano mellom seg. Fyren lot til å komme på bedre tanker da han så våre prøvelser. Han ble blidere stemt, og spurte oss ut hvor vi kom fra, og hvor vi skulle hen, og så videre. Vi la ut om alle våre planer. Det hjalp. — Jo, han hadde da lest om oss i avisene, og det endte med at han ba oss hjem til seg i vaktmesterboligen. Han hjalp oss til og med å bære kanoen helt opp. Vi fikk tørre klær på oss, og fikk lov til å henge alle de våte plaggene til tørk rundt om på stoler og knagger i kjøkkenet.

To kjekke roverspeidere anno 1952.

I Danmark

O ver Sundet gikk det fint. Riktignok måtte vi passe godt på avdriften underveis, så vi ikke havnet i Østersjøen litt for tidlig, men vi kom da pent og pyntelig fram til Helsingør. Da vi padlet inn mot stranda, kom en flokk gutter ned for å se på oss. Det var smil og hyggelige ord fra første stund, og kontakten var straks sluttet. Guttene hørte hjemme på en internasjonal høyskole like ved, og for tiden var det bare elleve elever der. Vi spisset ører da guttene fortalte at ingen ringere enn Jomo Kenyatta, den angivelige leder for Mau-Mau bevegelsen i Øst Afrika, i sin tid hadde søkt til denne skolen, i 1936. Han fikk det beste skussmål av bestyreren, som berettet i det vide og brede om Kenyatta. Og han tilføyde: — Jeg har vanskelig for å tro at han virkelig kan ha hatt med Mau-Mau å gjøre. Dertil var han for klok.

Vi fikk stri strøm og hard østavind imot oss neste dag, og etter to forsøk på å komme videre måtte vi gi opp. Etter noen dagers venting kom vi omsider av sted. Vi hadde padlet noe over to mil da vi bestemte oss for å slå leir ved et sted som heter Vedbæk. Her var det skilter med «Privat eiendom» så godt som hele veien. Det var ikke mulig å finne et sted hvor vi kunne gå i land. Enden på det ble at vi likså godt valgte ut den største eiendommen og vasset i land der. For sikkerhets skyld burde vi vel spørre om til-

latelse til å slå opp teltet, mente vi, og spaserte dristig opp til hovedbygningen, som lå et stykke unna.

Vi traff fruen i huset, og fremførte vårt ærend.

— Nei, svarte hun, ikke tale om. Hvorfor ikke sove innendørs på denne årstid? Dere kan få gjesteværelset oppe i 2. etasje, og kan bo der så lenge dere har lyst.

Vi ble rent overveldet av en slik elskerverdighet. Å bli møtt med noe så helt uventet virker avvæpnende selv på den mest uforsagte. Vi stammet fram at noe slikt kunne vi nok ikke si ja takk til. Vi skulle som sagt bare høre om vi kunne få slå opp teltet vårt for natten.

— Sludder, drenge, svarte hun myndig. — Kom så! Jeg kan ikke fordra falsk beskjedenhet.

Hun gjennomskuet oss, og ikke lenge etter satt vi benket rundt et festlig aftensbord hos professor dr. med. P. Plum. Vi foreslo først at vi skulle hente provianten vår fra kanoen, så vi ikke ble til bry for noen. Men vi ble satt bestemt på plass. Istedenfor den ene natten i telt på professorens eiendom ble vi husets gjester i godt og vel en uke. Ja, slik kan det gå. Og vi nøt tilværelsen i fulle drag. Det er ikke hver dag man er gjest hos en berømt professor, som til og med ble dekorert med Dannebrogordenen den uken vi var der.

Like i nærheten lå et gammelt slott, som også tilhørte professoren. Tidligere hadde kongen av Hellas eid det, og han hadde gjerne tilbragt noen sommer-uker der hvert år. Ennå var det stort sett møblert som i hans tid, og vi måtte selvsagt unne oss den kuriøse opplevelse å sove i kongens seng. At H. C. Andersens skrivepult sto i et av værelsene, gjorde attraksjonen enda større.

— Gutter, sa fru Plum til oss en dag. — Ta bilen og kjør bort i slottshagen og hugg et juletre!

Hun ga oss nøkkelen til bilen, og vi forsvant. Vi syntes unektelig det var i tidligste laget å hente julegran, for ennå var det noen uker til den store høytiden. Som ekte nordmenn kunne vi ikke være bekjent av å komme drassende med en pistregran, og lette omhyggelig i hele skogen etter et skikkelig tre. Det fantes ikke. Enden på det hele ble at vi tok et tre fra den slanke og snorrette granhekk.

— Hvor skal vi sette treet, fru Plum? spurte Odd.

— Tja, hvor skal vi sette det? Hun ble stående med pekefingeren mot nesens og tenke.

— Jo, nå vet jeg det. Heng det i lysekronen!

Vi så spørrende på henne. Hadde vi hørt feil?

— Ja, hvorfor ikke lysekronen? gjentok hun — Det er da mer praktisk å henge opp treet enn å la det stå på gulvet. Da får ikke barna veltet det heller. Dessuten passer det så godt til den store lysekronen.

Det kunne vi for så vidt være enige i, selv om vi nok syntes idéen var temmelig bisarr.

Vi fikk med stort besvær festet toppen av treet til glasspendelen i lysekronen. Men da var fru Plum der med det samme.

— Nei, gutter, det er feil! Det skal henge den andre veien, med toppen ned. Da tar det mindre plass og er mer dekorativt.

Men nå ble vi stående med åpen munn. — Maken skulle en aldri ha hørt.

— Jamen, hvordan skal det da gå med lysene og med stjernen i toppen? innvendte vi spakt.

— Å, det går nok. Bare gjør som jeg sier, svarte hun.

Og det gikk virkelig.

Husets yngste datter, Josephine, fylte ti år noen dager senere, og i den anledning ble det arrangert et stort selskap. Vi mente det var riktigst å holde oss på avstand den dagen, og utpå ettermiddagen ruslet vi bort til slottet for å være der natten over. Det bodde en eldre dame i den ene fløyen, ellers sto det tomt. Vi valgte en stor, bred himmelseng i et av soveværelsene for natten. Det er så underlig med slike gamle slott som har huset konger og fyrstelige personer, man får det så lett til at det spøker der. Og nettopp slike tanker var det som fylte oss, da vi hørte det banket forsiktig på døren. Aha, der har vi det første gjenferdet, tenkte vi. Døren gikk stille opp, og inn gled en av professordøtrene. Hun var blek av skrekk. Fantasien hadde nok spilt også henne et puss.

— Jeg skulle hilse fra mor og si at dere måtte komme i selskapet i aften.

— Vi i selskap?

— Ja, dere må, for grev Ahlefeldt og grevinnen kommer, og de vil gjerne hilse på dere. Dessuten trenger vi hjelp på kjøkkenet.

— Nei, du bare tøver.

Det viste seg at beskjeden slett ikke var en fødselsdagsspøk. Ikke lenge etter var vi utstaffert hver med vårt forkle og svinset ut og inn mellom kjøkken og spisestue, geskjeftig opptatt med å dekke det store festbordet. Jeg hadde lyst til å klype meg selv i armen for å prøve om det var virkelighet, eller om jeg bare drømte. — Tenk, vi som var vant til å rote sammen et spartansk måltid over en surrende primus inne i et vått og kaldt tomannstelt, sto nå her som «kelnere»

for grever og professorer! Ja, verden er rar, i hvert fall for kanopadlere.

— Nå må dere kaste forkleet og komme inn og hilse på greveparet! De sitter inne i salongen, sa fru Plum.

Vi parerte straks ordre, og Odd tok ledelsen. Han tok peiling på greven, som satt helt i den andre enden av rommet. I siste øyeblikk klarnet antagelig visse høflighetsbegreper i hans fortumlede hjerne, for plutselig bråstanset han, svingte til venstre og gikk bort til grevinnen. Han tok henne i hånden og bukket galant.

— Jaså, er dette den ene av de to vikingene, fru Plum? sa hun smilende.

— Ja, og her er den andre, svarte fru Plum, og skjøv meg inn.

Middagen ble meget vellykket. Vi alternerte mellom rollen som gjester og kelnere og hadde det utrolig hyggelig. Odd ble plasert mellom grevinnen og en av de andre gjestene. Jeg mener nå likevel at jeg hadde hedersplassen, der jeg satt mellom vertinnen og greven. Vi greidde oss tålelig bra, uten — så vidt jeg vet — faderer av noe slag, og vi var sant å si stolte av denne kvelden. Det kan ingen fortenke oss i.

Allting har en ende, og det hadde vårt opphold i paradiset også. En uke før jul måtte vi si takk for oss, om vi skulle holde reiseruten, ellers er jeg redd for at vi hadde vært der den dag i dag. Til minne om vårt opphold i huset ga professoren oss to nydelige gipsfigurer av H. C. Andersen.

— Disse kan dere selge i utlandet når dere trenger penger, sa fru Plum, hun var alltid så omtenkksom.

Men vi sendte dem straks hjem.

I København ble vi oppholdt et par dager av snøstorm. For å slippe å padle rundt Amager tok vi snarveien gjennom byen på en av kanalene.

Været var ufyselig da vi nådde fram til Køgebukt. Det blåste og regnet. Grått og trist var det overalt. Vi hadde håpet å kunne sette rett over den brede bukta, men på grunn av skodde og krapp sjø ble vi tvunget til å holde oss så nær land som brenningen tillot. Det hendte mer enn en kveld at vi måtte svømme snarere enn vasse i land med kanoen etter endt dagstur. Våte var vi alltid, og saltvannet skaffet oss en vemmelig eksem så armer og lår klødde som besatt. Det tok oss hele tre dager å komme rundt Køgebukt.

Like før vi skulle ta fatt på den aller farligste kyststrekningen ved Stevns Klint, satte det inn med storm. Ikke mange dagene i forveien hadde en tysk båt forlist her ute. I årenes løp har mangt et skips-krog funnet en våt grav langs denne ugjestmilde kysten, som i femten kilometers lengde ikke lar seg betvinge fra sjøsiden. Den stiger ti-femten meter loddrett i været, og klippene er så kalkholdige at leire og sand stadig rives løs fra fastlandet og føres utover. Vi ventet til godværet kom, før vi tok fatt på denne strekningen.

En frisk nordlig bris bar oss raskt framover. Kanoen skjøt fart av seg selv, og vi kunne hvile på årene lange stunder om gangen. Vi var så stimulert av medgangen denne dagen at vi like godt bestemte oss til å padle så langt vi orket utover natten. Det skulle være morsomt å nå fram til vår neste postadresse, Nykøbing, før jul. Men huff, hvor kaldt det ble. Kanoen var nesten helt nediset da vi ved 24-tiden la inn til brygga i Fakse for å få oss litt varmt i livet.

En eldre kar, antagelig vaktmann på en stor kalkfabrikk like ved, kom ned og tok imot oss. Han hadde sett oss komme innover, og nå inviterte han oss opp til seg i fyrrommet, så vi kunne få tint oss opp. Og det trengtes i høy grad. Vi var helt stivfrosne. Det gjorde rent vondt i kjevepartiet når vi åpnet munnen for å snakke. Hvor godt det føltes da varmen fra den digre ovnen begynte å trenge inn i alle lemmer! Mannen var elskverdigheten selv og tilbød oss å ligge i badeværelset, vegg i vegg med fyrrommet. Det var deilig og lunt der inne, selv om det var i trangeste laget. Vi måtte legge oss under dusjen for å få plass til bena.

Klokken 5 neste morgen ble vi vekket av kraftige dunk i døren. En liten krumbøyd, eldre mann, hvit av kalkstøv, tittet forsiktig inn.

— Bli bare rolig liggende, gutter! Jeg skal ikke forstyrre dere. Men jeg må få av meg litt skitt.

Vi lå dypt nede i soveposene og gløttet opp mot åpningene i dusjen rett over oss. Nå begynte det å dryppe fra dem, og sekundet etter kom styrten. Ute i garderoben hadde mannen nemlig skrudd på kranen, mens han kledde av seg. Om det var gjort i et øyeblikks tankeløshet eller rett og slett på gøy, har vi aldri fått vite. Nok om det, vi ble våte som druknede katter. I en fart fikk vi kavet oss ut av soveposene, og i mellomtiden var fyren antagelig blitt oppmerksom på sin feiltagelse og hadde skrudd av vannet. Men hva hjalp det? Vi kunne ikke blitt våtere.

— Ble dere våte, gutter? sa han. For et spørsmål!

— Nei, da, svarte Odd. — Vi er tørre som knusk.

Håret hang vått og klissent nedover pannen hans, og han så temmelig pjusket ut.

Mannen forklarte at han av gammel vane var kommet i skade for å skru på kranen til dusjen mens han kledde av seg. Og han var ulykkelig da han så resultatet av sin tankeløshet.

Vi var imidlertid blitt lysvåkne av denne kald-dusjen, og pakket sakene våre. En halvtime etter var vi, ute på sjøen. Lille julaften om kvelden kom vi padlende inn Faksebukten og la til på et sted som pussig nok heter Kalvehave. Istedenfor å tenne på primusen gikk vi bort til en kafé i den vesle byen. Her fikk vi gratis kaffe og kaker, men det har sin egen historie.

Vi hadde bestilt kaffe og satt og tuklet med brødet under bordet for å skjære oss noen skiver, da verten fikk se det.

— Nei, så menn om dere skal behøve å stille dere selv, sa han og smilte. — Vær så god, forsyn dere! — Dermed satte han et stort kakefat på bordet og helte opp kaffe i koppene våre. Julegranen sto pyntet og tent, og fra radioen kom det lun og behagelig musikk. Fra kjøkkenet kjente vi duften av surkål, og tankene tok straks et langt sprang mot nord. Julen gjør en sentimental. Innerst inne kunne vi ikke nekte for at borte er bra, men hjemme er best. Iallfall ved juletider.

Målet var, som nevnt, å nå Nykøbing på julekvelden. Derfor sa vi takk for oss til den snille kaféverten og padlet trøstig videre i den klare, stjernefylte kvelden. Utpå natten begynte det å skye over, og ikke lenge etter satte det inn med sluddbyger. Det var stummende mørkt, og for ikke å ta feil av retningen holdt vi oss hele tiden i en avstand av bare fire, fem meter fra land, som var en tommetykk iskant. Men etter hvert som vi padlet, syntes vi at retningen virket

noe underlig. Kompasset kom fram og bestyrket vår mistanke. Kursen ble dreiet 90 grader, og vi lot iskant være iskant.

Men vi hadde ikke padlet mange hundre meter før vi med ett støtte på en ny kyststripe. I den tro at vi nå var kommet tvers over bukta, fortsatte vi videre langs land. Men det viste seg snart at vi igjen var på feilspor, for det var ikke kyststripen vi så, men isflak som var dekket med snø. Og som om alle onde makter var sloppet løs denne natten, opplevde vi også å kjøre på grunn. Vi prøvde forgjeves å padle samme vei tilbake, men oppnådde bare å finne grunner hvor vi enn forsøkte oss. Klokken var nå halv to, og regnet pøste ned. Forsiktig prøvde jeg å stikke benet utenfor båtripen for å undersøke om grunnen var fast. Langt ifra, jeg sank i helt til skrittet, og vannet silte ned i gummistøvlen. Men vi hadde ikke noe valg. Uti med oss begge! Det boblet og surklet i det svarte, kalde vannet der vi halvveis vasset og halvveis svømte for å få buksert kanoen innover. Slik holdt vi det gående minst i en time, før vi nådde inn til en sivbevokst strand. Strand kunne det vel forresten vanskelig kalles. Myr er en bedre betegnelse. Ble vi stående et par minutter på samme sted, forsvant gummistøvlene sakte og sikkert ned i gjørmene. Å sette opp telt på slik grunn var utenkelig.

Litt lenger ute på pynten hadde en bonde skåret siv og raket det sammen i en stor såte. Folk bruker nemlig siv til takteking enkelte steder i Danmark. Vi gravde oss like godt inn i såten fra hver vår kant og møttes inne i sentrum. Der la vi oss rygg mot rygg for å holde varmen. Oppe på toppen av såten hadde vi lagt regnfrakkene og seilet, for at taket skulle bli

så noenlunde vanntett. I grunnen var ikke kulden den verste prøvelsen denne natten. De utallige musene som lot til å få satt hverandre stevne i sivsåten var en langt verre plage. Vanligvis er hverken Odd eller jeg redd for slike smådyr. Men prøv å ha en hel flokk av dem svermende over ben og armer, ansikt og hals en hel natt!

Vi tørnet ut ved første tegn til lysning av en ny dag. Det regnet fremdeles. Julestemningen var helt vekk. Vi bakset i vei bortover myra for å få blodsirkulasjonen i gang igjen, og smått om senn begynte lemmene å tine opp. Men hvordan skulle vi komme videre? Å gjenta vassingen fra siste natt var ikke tale om. Det var ikke annet å gjøre enn å vente til høyvannet kom. Og det ville vel ikke skje før utpå ettermiddagen. Dermed røk muligheten for å nå inn til Nykøbing julekvelden, enda det var ikke mer enn fire mil som skilte oss fra målet. Og fra all den deilige juleposten som ventet oss.

Vi fant fram kartet. Nærmeste landevei var ikke så forferdelig langt unna. Derfra kunne vi med rutebåt sette over sjøen til Stubbekøbing og så ta toget det siste stykket inn til Nykøbing. Vi kunne greie å være framme før postkontoret stengte.

Vår plan ble gjennomført, og vi nådde å få hentet all posten før helgen ble ringt inn. Men så var det at noe klikket i regnestykket. Vi hadde nemlig kalkulert med å ta toget tilbake samme ettermiddag fra Nykøbing, og hadde følgelig lagt all vår bagasje igjen i vårt losji i sivsåten. Men det var ikke D.S.B. som drev denne banestumpen. Den var privat, og trafikken var innstilt for helgen. Her sto vi med en bunke brev i den ene hånden og to koteletter og et brød i

den andre, fire mil fra musereiret. Og i kveld som vi hadde gledet oss til koteletter og julekost! I slike øyeblikk er det at verden fortoner seg mørk og dyster, og det triste, regnvåte landskapet gjorde det ikke bedre. Vi begynte å traske bortover landeveien i retning av vårt «hjemsted». Skuffede og trette var vi, våte også, men det verste av alt var tanken på å feire jul på en så bedrøvelig måte. Vi ble stående under en gran mens vi spiste et par rå poteter og noen tørre brødskiver. Regne gjorde det fremdeles. Fra en bondegård like ved hørte vi sang fra festglade mennesker. Og gjennom det ene vinduet kunne vi skimte et tent juletre. Lenge ble vi stående og gumle på brødskivene og stirre mot det opplyste vinduet, før vi pakket inn brødet og trasket videre. Det var liten trafikk på veien i kveld — langt mellom hver bil. Men en Opel kom opp på siden av oss og stanset. Vinduet ble sveivet ned, og et rundt hode med langt hår kom til syne.

— Får jeg lov å tilby dere skyss, gutter? Dere kan jo ikke traske på landeveien i dette været på selveste julaften.

Vi takket lykkelig for tilbudet, og fikk klemt oss inn i den vesle bilen, som var nesten overfylt fra før med esker og pakker. Ingen av oss sa noe de første minuttene, men så begynte han å spørre hvor vi kom fra, og hvor vi skulle hen. Han fikk hele vår beretning servert av Odd, som sluttet med at nå var vi på vei ut til sivsåten igjen. Det var stille i bilen en lang stund, og det var umulig å gjette mannens tanker. Ansiktet røpet ikke noe, bare pipa som han tygget på, tydet på at han tenkte hardt.

— Hva sier dere til en dansk jul hjemme hos meg, gutter?

Jeg tror nok at jeg kan by dere noe bedre enn en våt sivsåte. Det ville også passe meg glimrende, for jeg pleier gjerne å ha med meg en overraskelse hjem til min kone på julaften. I år har jeg dessverre ikke hatt tid til å få tak i noe, så dere kommer virkelig som bestilt. Det ville bli alle tiders mest originale julegave, ikke sant?

Vi ble sittende målløse og stirre på ham. Han holdt pipa rolig i munnviken nå, så etter alt å dømme var hans beslutning vel overveid. Mente han virkelig dette? Tenk å invitere to vilt fremmede hjem til seg en julaften! Jo, vi måtte innrømme at den «julegaven» var temmelig original, men at mottageren kunne bli begeistret for den, hadde vi vanskelig for å tro. Før vi rakk å komme med våre innvendinger, presenterte han seg som dyrlæge Knudsen fra Sortesø i nærheten av Stubbekøbing.

— Jeg har nettopp foretatt et mindre operativt inngrep på en ku, og nå håper jeg at det var siste pasienten i dag, så vi kan få en hyggelig jul sammen.

Vi vegret oss i det lengste med å motta innbydelsen, og vi så i tankene hans kone når vi våte og forpjuškete ble forestilt for henne som akterutseilt mannskap fra en delvis havarert kano.

Bilen svingte inn mot en villa som lå vakkert til, ikke langt fra stranda. Ikke før hadde vi stanset foran døren før hans kone fulgt av tre barn kom styrtende ut. De bråstoppet da de fikk øye på oss, og de så spørrende på husbonden.

— Ja, dette er julegaven min i år, kone. Den må da sies å være original, om ikke så vakker, sa Knudsen og smilte bredt. Og vi var øyeblikkelig akseptert av hele familien.

Det ble en hyggelig julaften med andestek og rødkål, risengrynsgrøt og kaffe med småkaker. Vi plasserte juleposten vår under granen, og gikk sammen med de andre rundt treet og sang av hjertens lyst. Dette var jo rent som å feire jul hjemme.

Danskene har sin særregne måte å være gjestfrie på. De er så enkle og ekte, så bramfrie og liketil at man uten videre føler seg vel i deres selskap. Julekvelden hos familien Knudsen var et vakkert minne å ta med seg videre på ferden.

Da vi neste dag kom ut til kanoen, var vannet steget så vidt høyt at vi uten vanskelighet kunne få «Viking» på flytende kjøll igjen. Under sterk motstrøm og vriene vindforhold strevde vi oss videre og passerte blant annet under den fire kilometer lange Storestrømsbroen. Motstrømmen ble enda sterkere da vi rundet Falster ved Ørehaven og fortsatte nedover det vakre Gudborgsundet. Vi brukte ikke mindre enn tre dager på denne distansen, som under vanlige forhold bare ville ha tatt oss snaue tolv timer.

I Nykøbing var vi gjester hos formannen i Kajakklubben i to dager, og fikk overvære Sjømannsforeningens juletefest. Storparten av de tilstedeværende hadde uheldigvis lest i avisene om de to sinnsvake nordmenn som aktet seg til Afrika i kano. Da vi kom inn i salen, reiste alle seg og klemte i med «Ja, vi elsker». Vi ble stående tafatte midt på gulvet, peonrøde i ansiktet. Heldigvis ble vi truet til å si noen ord etterpå og vi fikk da stammet fram at vi ikke var noen Amundsen eller Thor Heyerdahl, men bare to halvtomsete fyrer som hadde gitt etter for eventyrlysten, og at vi absolutt ikke fortjente en slik hyllest.

Videre nedover Gudborgsundet passet det heldigvis slik at vi for en gangs skyld fikk strømmen med oss, så det gikk strykende. Det er ganske pussig hva en kan dumpe opp i når en reker slik langs kysten. I en liten landsby traff vi en kar som hadde padlet omtrent samme rute som den vi hadde valgt til Paris. Han hadde høstet mange erfaringer som nå kom oss til nytte.

Nyttårsaften befant vi oss langt til havs. Vi var i ferd med å padle over en bred bukt, da det plutselig satte inn med sterk vind og snødrev. Etter planen skulle vi ha feiret årets siste kveld i teltet vårt på den andre siden av bukta, så vi slet oss møysommelig framover. Det iskalde vannet slo alt i ett over kanoen, og vi ble søkk våte. Det tok oss imidlertid ikke lang tid å konstatere at vi nesten ikke kom av flekken i denne stampesjøen, så vi dreide kursen 90 grader og padlet alt remmer og tøy kunne holde, innover mot bunnen av bukta. Kveldsmørket kom og slettet ut alle konturer — også den lave kyststripen. Nå var kompasset godt å ty til, og etter en times padling ble vi oppmerksomme på et svakt, blafrende lys inne fra land. Vi satte kursen mot det, og ikke lenge etter slingret vi inn gjennom en trang åpning i moloen. Kanoen ble dratt på land, og så la vi i vei oppover mot lyset.

Omsider kom vi fram til en liten enslig hytte. En blafrende parafinlampe i det ene vinduet hadde løset oss i havn. Vi banket forsiktig på døren, og hørte det subbet i tretøfler der inne. En kar kom til syne i dørgløtten, og vi forklarte hvem vi var. Vi sa at han ikke måtte bli redd om han oppdaget — et fantetelt nede på stranda i morgen tidlig. Mannen visste nok ikke

hva han skulle tro. Han ble iallfall forbauset, det lot seg ikke skjule. Vi ønsket ham godt nytt år og ruslet ned til stranda igjen. Der fant vi en lun teltplass under en av Danmarks «brede bøge».

Ikke før hadde vi fått teltet på plass, før mannen dukket opp. Han ble stående og se på oss, som hadde tatt fatt på å tilberede kveldens festmåltid, hermetiske seikaker i saus. To ganger prøvde vi uten hell å få primusen i gang, og ved tredje forsøket sa han forsiktig:

— Hvis dere vil, kan dere godt få stelle maten oppe hos meg. Jeg har både primus og komfyr — en seng også. Han så seg rundt og la til: — For her må det da bli både vått og kaldt i natt. Denne nordosten er ikke nettopp av den hyggeligste sorten. Han så spørrende på oss og understreket liksom sin ærlige vilje med et alvorlig ansiktsuttrykk.

Det ble en hyggelig nyttårsaften. Vår vert var fisker, og hadde tidligere på kvelden trukket et par åle-teiner, så det ble et riktig gildt nyttårsmåltid. Ute var det et forferdelig ruskevær med vind og snødrev, som etter hvert gikk over til regn. Det pisket mot den vesle ruten, og nede fra stranda lød bruset fra brenningene.

Blant husets inventar var også en gammel batterimottager. Den fikk vi banket liv i, så den harket og spraket og brakte nyttårstemningen fra verden der ute med klokkeklemt og musikk. Vi reiste oss og skålte i kaffe for vår gjestfrie vert. Ja, for også vi hadde vår nyttårsaften.

Pa grunn av været ble vi boende der i tre dager før vi kom av gårde til Rødbyhavn. Jeg glemmer aldri, den kvelden vi kom padlende inn på havna. Det var sprengkaldt og måneskinn, og vi sang av fulle lunger

for ikke å stivne helt til i kulden. Helt ute på den ytterste spissen av moloen skimtet vi en mann med hendene dypt begravd i frakkelommene og med en tykk pelslue som gikk i ett med frakkekragen. Hver gang han pustet, sto det en sky av hvit røyk fra munnen hans. Det ble et svare strev med isen før vi fikk hakket oss fram og fant et brukbart smutthull til kanoen og teltet. Seildukstrekket var stivfrosset, så det var vanskelig å komme ned i tankene. Dessuten risikerte vi at det ville slå revner hvis vi gikk hardhendt til verks. Mens vi holdt på å streve som verst, hadde mannen fra moloen gått rundt hele havna og kom nå mot oss for å få en forklaring på dette underlige fenomenet. En kano på denne tid av året! Han ble stående en stund og se på oss, før han dristet seg til å si god dag. Så ble det en lang pause igjen. Vi fortsatte som før, ivrig opptatt med å få teltet ut av seilduksposen. Da var nok nysgjerrigheten blitt for sterk, for han spurte hvor vi kom fra på denne tid av året, og hvor i all verden vi hadde tenkt oss hen i en slik farkost.

— Vi skal til Afrika, svarte Odd smilende.

Mannen lo og slo seg på knærne. Den var god. Nordmenn har sannelig humøret i orden.

— Det går ikke an å legge seg til her, sa han. Bli med hjem. Kona har riktignok syklubbb i kveld, men jeg skal da greie å lure meg til en kopp kaffe og en varm seng til dere.

Ja, så ruslet vi sammen med mannen opp gjennom byen. Det viste seg at vår nye vert var murer, og at hans kone var sykepleierske. Vi fikk vårt eget værelse, og ble husets gjester i hele fem døgn. Både mann og kone var på arbeid om dagen, og vi hadde kaffen

ferdig til dem når de kom hjem om ettermiddagen. I det hele tatt fikk vi mange venner i den koselige, lille byen. Det gikk nesten ikke en kveld uten at vi var innbudt til en eller annen familie. Vi hadde aldri trodd at fremmede kunne få en slik mottagelse noe sted. Det var derfor ikke med lett hjerte at vi måtte bryte opp. Flere rådet oss til å overvintre i byen, for de mente at isvanskelighetene ville bli for store. Det var øyeblikk da vi følte en sterk fristelse til å høre på gode råd, men i siste øyeblikk seiret tanken på å holde ruteplanen. En sprengkald januarmorgen heiste vi seil og satte ut på den åpne Østersjøen med kurs for Tyskland.

Alene. «Viking» i en av de 345 slusene vi passerte på kanalnettet gjennom Europa. Den største slusen var 300 meter lang, og vi ble løftet hele 26 meter.

Langs den Russiske sonergrensen

Strømmen står strid innover Østersjøen. Vi måtte holde godt over i vestlig retning for ikke å bomme på Fehmern, den store øya midt mellom Kieler- og Lübeckerbukta. Øya er ikke alltid så lett å se på grunn av den tette sjødisen som alltid ligger tett i disse farvann vinterstid. Bommet vi på Fehmern, kunne vi risikere å havne i russisk sjøterritorium. Hvilke følger det kunne ha, vil enhver lett kunne forestille seg. Hvem ville ta oss for annet enn spioner?

Avstanden var heldigvis ikke mer enn 18 kilometer, og vi tok peiling midt på øya. Både sjø og vind var gunstig, og vi hadde god hjelp av det vesle seilet. Etter 15 kilometers padling kunne vi skimte Tyskland forut i skodden. Vi havnet til slutt inne på en øde strand ca. 8 kilometer fra østspissen av Fehmern. Det eneste tegn på liv var brølene fra Marienleuchte — et fyrtårn noen kilometer lenger øst.

Det var unektelig med stor spenning vi krabbet opp den steile brinken for å få det første overblikk over tysk territorium. Landskapet var helt likt det vi var vant til fra Danmark, så hadde vi ikke brukt kompasset, kunne vi nok vært tilbøyelige til å tro at vi hadde padlet i ring og var kommet tilbake til utgangspunktet. Det var flatt innover som en pannekake. Store beitefelter vekslet med oppdyrkede marker, og hver eiendom var omgitt av halvannen meter høye piggrådgjerd, som man skal være temmelig spret-

ten for å forsere. Det virket på oss som uoverstigelige grenseskiller, men det er kanskje tyskernes vesen som gir seg slike utslag?

Vi oppdaget en enslig bondegård et stykke unna, og ble enige om å gå dit, blant annet for å kunne orientere oss på kartet. Det var langt fra noe småbruk vi var kommet til. Uthusbygningene ruvet som store komplekser, og selv Hedmarks storgårder ville blitt små her. Vi fant fram til hovedinngangen og banket på. En kraftig, tykkfallen kvinne åpnet døren forsiktig på klem. «Guten Abend,» sa vi prøvende, og fikk bare et nikk til svar. Det ble en lang pause før vi fikk samlet oss til vårt egentlige spørsmål. Hun sto hele tiden halvveis skjult i dørsprekken og så på oss, nærmest fiendtlig. Hun bare gryntet et svar som vi halvveis oppfattet.

— Har De hørt værmeldingen? spurte vi, og det viste seg at hun forsto vårt gebrokne tysk, for svaret kom prompte:

— Rundfunk kaput, og dermed ville hun lukke døren.

Vi syntes dette var for galt. Ennå hadde vi ikke hørt hva stedet het, og vi øynet en sjanse til å forlenge samtalen. Vi tilbød oss å reparere den «kaputte» radioen. Og da ble hun ivrig. Vi ble loset inn i kjøkkenet, hvor en gammel, støvet radio ble hentet fram fra kjøkkenskapet. Vi tittet lenge og fagmessig på den, skrudde litt hist og her, dunket i den og ristet, men det var ikke mulig å trylle fram liv i den. — Ergerlig over vår fadese skulle vi til å skru baklokke på igjen, men i det samme huket genserermet seg fast i et eller annet og idet jeg rykket armen til meg, begynte apparatet å spille. Vi greidde å skjule vår forbauselse, og med en selvfølge-

lig mine slo vi flott ut med hånden til husbonden, som spratt opp fra stolen. Han kastet seg grådig over radioen og ga seg til å skru fram og tilbake over hele skalaen, for liksom å overbevise seg om at det hele ikke var en drøm. Heldigvis, radioen adlød blindt sin herre, og glade var vi.

De lukkede fjesene hadde åpnet seg litt etter vår suksess med radioen. Det ble disket opp for oss inne i bestestuen, og vi stiftet for første gang i vårt liv bekjentskap med et tysk bondemåltid. Det var både solid og godt. Men det var likevel ikke til å ta feil av at stemningen var en smule trykket. Vertskapet virket nærmest mistenksomt. Vi tittet omkring i stuen, og på veggen oppdaget vi et fotografi av en mann i SS-uniform. Han hadde påfallende likhet med mannen ved bordet, og vi så på ham for å fastslå identiteten. Jo, det var ingen tvil. Fyren hadde merket vår reaksjon og følte seg en smule brydd, selv om han prøvde så godt han kunne å skjule det. Klokken var nærmere 24 da vi takket for oss og ruslet ned til kanoen igjen. At familien hadde tatt oss for agenter for den britiske etterretningstjeneste, var vi ikke et øyeblikk i tvil om.

Det satte inn med sterk vind og snødrev om natten, og vi måtte finne oss i å bli liggende værfast på den ugjestmilde stranda i tre hele døgn. For ikke helt å kaste bort tiden tok vi fatt på storvask. I mangel av vaskemaskin brukte vi regnfrakken til vaskebalje, og det gikk fint.

Endelig kunne vi fortsette. Kraftige kastevinder slo imot oss da vi padlet inn i Lübecker bukta, og sjøen ble i løpet av kort tid pisket opp, så kanoen danset som en tom hermetikkboks på bølgetoppene.

Vi speidet for sikkerhets skyld etter en landingsplass, men så langt øyet rakk, var det bare bratte og glatte leirebrinker, som bølgene vasket høyt oppover. Ennå var det hele 7 kilometer til vårt mål for dagen — Grossenbrode. Men her hjalp det ikke med noe kjære mor. Det var bare å bite tennene sammen og padle så armene verket. Fram måtte vi om vi ikke skulle ende ferden på tysk havbunn.

Etter tre timers ustanselig baksing med storm og sjø smatt vi omsider inn i ly bak Grossenbrodes store molo. Inne på havna var noen karer i ferd med å bygge en kai. De ble stående og glo da vi kom padlende innover, og da vi nådde fram til brygga, var hele arbeidsstokken samlet der. Å dømme etter utseendet skulle man tro det var straffanger på utearbeid. Klesdrakten var en blanding av loslitt Wehrmacht og vanlige arbeidsklær. En spinkel liten fyr med søle langt oppover støvleskaftene og med en altfor stor, grønn uniformsjakke kom mot oss.

— Har dere noe sted å ta inn? spurte han forsiktig.

— Ja, vi har telt, svarte jeg.

— Men dere kan godt overnatte hos meg, sa han.

— Takk som byr, svarte vi og ruslet med ham. Han løset oss fram til noen brakkelignende hus og inn i et rom med tre køyer og en ovn. På bordet sto en kopp, et halvt brød og en halvåpnet smørpakke. Over ovnen hang et par støvler og en usannsynlig stor samling stoppede strømper til tork. Fyren ga seg til å skjære opp brød, men forklarte unnskyldende at han dessverre ikke hadde mer enn én kopp i huset. Dermed la Odd på sprang ned til kanoen og hentet både spisebestikk og mat, og det ble disket opp på ekte turvis med det beste kanoen hadde å by på.

Det ble en virkelig hyggelig kveld i det fattigslige brakkerommet. Mannen fortalte at alle som arbeidet med det nye kaianlegget, var forhenværende soldater. Flere av dem hadde vært stasjonert i Norge. Selv hadde han tjenstgjort i Italia. Men han var overlykkelig over at krigen var slutt, og at han hadde et fast arbeid, selv om lønnen var i knappest laget — 50 mark i uken.

Vi var tidlig oppe neste morgen. Vår tyske venn hadde ikke tid til å ligge og dra seg i dynene. Det var ganske underlig å se hvor omhyggelig han vasket sølen av gummistøvlene før han vasset ut i gjørmen igjen. Det satt nok noe igjen av soldatertidens disiplin i ham.

Ved 16-tiden gikk vi i land i Grömitz, og vi hadde nettopp satt opp teltet da en mann kom bort til oss og fortalte at det var forbudt uten tillatelse fra de britiske myndigheter. Men, skitt la gå, tenkte vi, det går da ikke an å rive det ned igjen bare for å spørre om lov først. Og vi lot det stå.

Senere på kvelden kom fyren tilbake, og da nevnte han ikke noe om teltet, men ba oss bli med hjem. Han var vaktmester på et hotell, sa han, og hadde skaffet oss rom i uthuset. Men rommet var nærmest å sammenligne med en potetkjeller, og det var stappfullt av halmballer. Vegg i vegg med oss var fjøset, og derfra hørte vi barneskrik og kvinneglam. Foran den gisne fjøsdøren var det hengt matter og sekkefiller mot den verste trekken. Senere forsto vi at hele uthusbygningen var bebodd av flyktninger fra øst. På de utenkeligste steder tittet sky barnefjes ut på oss.

Vaktmesteren stelte istand aftens, og sammen med hans kone og fire barn koste vi oss utover kvelden.

Men det hendte nok at tankene tok noen avstikkere til de ulykkelige menneskene der ute i det kalde og utrivelige uthuset. De gjorde et dypt inntrykk på oss, men vi kom til å se mye av samme nøden etter hvert som' vi lærte Tyskland nærmere å kjenne. Grömitz var ellers et av de stedene som fikk det største inntrykket av flyktninger fra øst i 1945. De kom i store båter over Østersjøen, og trafikken holdt seg helt til årsskiftet, da russerne satte en stopper for det hele.

I tindrende solskinn og på speilblankt vann gled vi innover mot Lübeck. Vannet var krystallklart, og det var både underlig og vakkert å se den fargerike sjøbunnen gli forbi med duvende grønske, brune tangklaser og hvite sandflekker. Det var som om kroppen fikk en ekstratildeling av krefter på slike dager. Vi hadde vanskelig for å legge bånd på oss, og sang så det ljomet over havet. Dagens mål var Lübeck. Mange hadde advart oss mot å ta denne ruten, fordi den russiske sonegrensen flere steder går helt ned til Travekanalens bredd. Men vi stolte på lykken og på det gamle ord som sier at det vil helst gå bra.

Vi passerte en liten fiskerflåte, og la merke til at en av båtene lå med sterk slagside. Ombord var folkene i ferd med å hale noe veldig tungt opp av vannet. Det måtte sannelig være en rusk av en fisk. Vi ble nysgjerrige og stanset. Stor var forbauselsen da det viste seg at fisken var en stor stein som ble halt inn over rekken. Da vi så nærmere etter, viste det seg, at hver eneste båt lå og fisket stein. Det skulle ha vært i Norge! Nå ja, fisk eller stein, det er bruk for begge deler her også. Og har man ikke stein på land, får man dra den opp av sjøen. Den blir brukt til husbygging, fortalte en av fiskerne vi praiet.

Vi passerte Travemünde, det kjente badestedet i Lübeckerbukta. Nå var det kaldt og guffent, men vi kunne levende forestille oss livet her en vakker sommerdag. Uten hindringer fortsatte vi oppover Travekanalen. Oppe i en skråning på østbredden fikk vi øye på patruljerende Østtyske politisoldater. De var plasert i en innbyrdes avstand av ca. 200 meter. Nå var vi altså ved jernteppet. Vi klemte oss inn til den høyre siden av kanalen så langt vi kunne komme, for det var ikke godt å vite hva disse karene kunne finne på. Halvt skjult bak en busk så vi en soldat som gransket oss i kikkert. Jeg vil ikke nekte for at vi holdt pusten av spenning. Ville de ta oss for det vi vitterlig var, eller ville de tro at vi var ute i ulovlig ærend? Det norske flagget vaiet på kanoen, men det kunne de jo ta for et klosset forsøk på kamuflasje.

Med ett så vi en motorracer komme skytende fram som et lyn bak en odde på østsiden av kanalen. I full fart kom den rett imot oss. Heldigvis stanset den et stykke. unna, og en fyr i grønn uniform — antagelig en offiser — spratt opp på dekket og ga seg til å vinke på oss. Det er ikke nødvendig å forsøke på å skildre hva vi tenkte i vårt stille sinn akkurat da. Disse karene der borte mente uten tvil vi var tvilsomme, og nå ville de titte nærmere på oss

— Bare vær frekk, sa Odd, vink igjen!

Og vi vinket tilbake. Men da skal jeg si det ble liv i fyren på dekket. Han fektet med begge armene, vinket og ropte og til slutt ga han seg til å blåse i fløyta.

Nå kommer kulene, tenkte vi, og dukket oss uvil-kårlig ned, men padlet likevel liksom prøvende bort-over i retning av motorraceren. Uvilkårlig kastet jeg et raskt blick mot den høyre bredden for å se om

redningen kunne komme fra den kanten. Men der var det bare nakne, sprikende trær å se.

— Har dere pass? gneldret den grønnkledde med barsk stemme.

— Ja, selvfølgelig har vi pass, svarte Odd, — vi er ikke flyktninger. Men si meg, er dere østtysk eller vesttysk politi? Vi har bare pass for Vest-Tyskland.

— Dette er det vesttyske politiet, var svaret, og vi formelig sakk sammen av bare lettelse. Nå viste det seg at passene våre ikke var blitt behørig stemplet i Grossenbrode, og det måtte ordnes hurtigst mulig. Vi fikk streng beskjed om å melde oss for passmyndighetene i Lübeck straks vi kom dit. De var nok ikke helt sikre på oss likevel, for båten fulgte oss et godt stykke oppover kanalen.

Det var begynt å skumre, og vi fant det rådeligst å slå leir for kvelden. Vi hadde ingen lanterner på kanoen, og kom vi padlende uten lys, kunne vi sikkert risikere kinkige situasjoner. Kanoen var såvidt dratt i land inne mellom sivene, da en enda hurtigere motorbåt kom fresende etter oss og stoppet like utfor stedet hvor vi hadde slått oss ned. Et par svartkledde soldater kommanderte oss til å henge kanoen på slep etter motorbåten. Det viste seg å være det vesttyske Wasserschutz Polizei, som hadde fått en ilmelding fra politiet i Travemünde om at to mistenkelige personer var observert på kanalen med kurs for Lübeck, ombord i et underlig fartøy. Vi fikk selv anledning til å lese signalementet, og det var nifst hvor nøyaktig vi var blitt beskrevet. Huff, det er noe visst uhyggelig ved politiet i et slikt fremmed land, hvor man liksom balanserer i blinde mellom lovens mange ukjente paragrafer. Nå ja, å taue kanoen etter

en slik hurtiggående motorracer ville være den sikre undergang. Og vi protesterte blankt mot å etterkomme ordren. Det får være grenser for tåpelige påfunn også! Politikarene ombord i motorbåten likte ikke at vi mukket, men de innså vel at deres ordre iallfall var en smule overilet. Vi fikk lov til å padle til Lübeck. Det var blitt helt mørkt da vi nådde fram.

Det tok ikke lang tid å få de manglende stempler. Nå var vi godtatt, og politifolkene ble straks hyggeligere. De advarte oss på det innstendigste mot å la kanoen og utstyret bli liggende ubevoktet, selv bare i noen minutter. For store guttebander var stadig på ferde. De herjet og ranet, og framfor alt hadde de lagt sin elsk på kaiene. Vi ba om å få lov til å plasere kanoen ved siden av politibåten. Der måtte den da iallfall være trygg.

Men karene ville intet garantere. Selvfølgelig kan dere få legge den der, sa de, og vi har vakt ombord døgnet rundt. Men det behøver ikke å bety at kanoen ligger der i morgen tidlig. Politiet frala seg ethvert ansvar, og vi måtte la den ligge på egen risiko.

Vi tok soveposene under armen og ruslet opp i byens sentrum. Det var sprengkaldt, og en sur sno gjorde sitt til at det ikke var særlig fristende å holde til utendørs. Vi var blitt anvist et såkalt herberge og gikk dit uten særlige illusjoner. Ganske riktig, flyktninger i alle aldrer og alle utgaver hadde belagt hver tomme ledig køyeplass. Da vi litt duknakkete vendte om for å begynne den videre leting, ble vi tilsnakket av en mann som elskverdig spurte om det var noe han kunne stå til tjeneste med. Han presenterte seg som leder for speiderbevegelsen i Lübeck. For et hell! Sannelig hadde vi ikke lykken med oss. Han ordnet

med losji for oss og tok oss etterpå med på en rundtur til de forskjellige speidertroppene i byen. Han fortalte blant annet at speiderbevegelsen lenge hadde vært forbudt, og at den først nå for alvor var kommet i gang igjen. Hitler hadde hatt sin Hitlerjugend, og han tålte ingen konkurranse fra speiderne. Mange av de speiderne vi kom i kontakt med, hadde tidligere vært medlem av Hitlerjugend. Vi kunne ikke se surt på dem av den grunn. De hadde sikkert vært for unge til å ha noen mening om rekkevidden av Hitlers tiltak. I det hele tatt var det en interessant kveld vi opplevde blant speiderne i Lübeck.

Da vi morgenen etter forlot vårt losji for å begi oss til havna, hadde byens roverspeidere samlet seg utenfor. Vi ble overrakt hver vår tyske speiderlilje, og sjefen holdt en tale til oss. Han understreket betydningen av samhold og brorskap mellom ungdommen i alle land. Det var i det hele tatt svært så høytidelig. Og ikke nok med talen. Da vi takket for oss og begynte å gå, stemte hele skaren i med en speidersang. Vi kunne høre dem gjennom larmen av biler og trikker da vi var kommet noen kvartaler unna. Men det aller mest rørende ved avskjeden var at lederen overrakte oss noen pengesedler. Det viste seg at guttene hadde foretatt en lyninnsamling for å hjelpe oss med kontanter til turen. Vi sa at noe slikt kunne vi umulig ta imot. Men det nyttet ikke å protestere, og motstrebende måtte vi gi etter.

— Dere får sikkert bruk for hver øre dere har på denne turen, så ikke forsmå dette lille bidraget til reisekassen, sa speidersjefen.

Hva skal en si til slikt? Det er ikke så lett å finne ord for det en føler i en slik situasjon. Og det tyske

språk var ikke nettopp det vi kunne uttrykke oss lettest på heller.

Det viste seg at kanoen lå på sin plass da vi kom ned til politibåten — heldigvis får jeg si. Politiets advarsler hadde gjort oss nervøse, jeg må tilstå det. Vi fikk høre at Travekanalen var islagt, men ikke verre enn at jernskip kunne forsere den. Travekanalen er hele 7 mil lang, og forbinder ved hjelp av 7 sluser Lübeck med Elben. Den er kort og godt snarveien fra Østersjøen til Tysklands hjerte, sjøfartsmessig sett. Vi var så heldige at vi fikk «følge» med en taubåt som skulle samme veien. Men du store verden for en papirmølle som måtte settes i gang for å skaffe oss alle de dokumenter vi trengte til denne sluttetappen på kanalferden. Iallfall kom vi da ved taubåtens og skjebnens hjelp i god behold fram til Lauenburg ved Elben. Her overnattet vi ombord på en isbryter, som lå klar med dampen oppe for å rykke ut om situasjonen skulle kreve det.

Videre til Hamburg gikk det ganske raskt, for vi hadde strømmen med hele veien. Men for et virvar av alle slags båter — små lektere og store oseandampere. Vi hadde vår fulle hyre med å holde kanoen på rett kjøll. Vi passerte flere broer og opplevde med jevne mellomrom å få en spyttklyse eller en stein mot farkosten vår, fra rampegutter som sto der oppe og moret seg med å være ramp. Vi tenkte på Wasserschutz Polizeis ord. Jo, vi måtte nok passe på sakene våre så lenge vi var på tysk område.

I et ufyselig oljesøl padlet vi inn i en smal kanal med høye murbygninger på begge sider. Enkelte av husene var utbombet eller lå som store hauger av grus. Og inne blant ruinene så vi fillete unger som

lekte, eller medtatte klesplagg som hang til tørk. Vi padlet og padlet i håp om å finne en skikkelig leirplass, men forgjeves. Til slutt havnet vi ved Wasserschutz Polizeis ankerplass, og der ble vi motatt med dårlig skjult skepsis. Men vi skulle da få lov til å fortøye kanoen ved deres brygge og la utstyret vårt bli liggende i vaktstuen. Også her understreket de tydelig at de ikke ville ta noe ansvar for vår eien-
dom.

Men hvor skulle vi tilbringe natten? Vi kunne ikke slå opp telt midt i Hamburgs tettbebyggelse. Og vi hadde ikke råd til å oppsøke et hotell. Jeg husker i farten ikke hvem av oss som fant løsningen: den norske sjømannsmisjon.

Det var fest i kirken den kvelden, og vi kom i overmåte hyggelig selskap. Vi ble blant annet kjent med et norsk ektepar som inviterte oss med hjem til seg. Atter var hellet med oss. Jeg sa også til Odd: Se til liljene på marken... Jo, han var enig, vi var utstyrt med eventyrlig flaks. Hittil hadde vi hatt det fyrstelig.

Takket være familien Mon ble oppholdet i Hamburg en stor opplevelse. Med Mon som cicerone fikk vi se ikke så lite av denne berømte havnebyen. Ikke alt var like oppløftende. Traktene omkring Reperbahn med sin «gledesgate» osv. virket direkte kvalmende. Tåken lå tett over byen i flere dager, og all skipstrafikk var innstilt. Vi kunne derfor ta vår «landligge» med god samvittighet.

Men alt har en ende, også det hyggelige oppholdet hos familien Mon. Tåken lettet, og det ble liv på havna igjen. Klokkeren 12 er tidevannet på sitt høyeste her, og ikke lenge etter setter ebbene inn. Da fosser vannet utover mot havet igjen. Vi kjente til dette, og innret-

tet oss deretter. Ved hjelp av tidevannsstrømmen bar det ut av Hamburg med en fart av 6 kilometer i timen. Forskjellen mellom flo og fjære er hele 3 1/2 meter, så enhver kan lett forestille seg strømstyrken under slike forhold. Hadde vi kommet raskt av sted, gikk det desto tregere med å komme i land. Det viste seg nemlig at da tiden var inne for å slå leir for kvelden, var vannet sunket så mye at strandbreddene lå som endeløse gytjebassenger. Hundrevis av meter innover var det bare bløt gjørme. Fra kanoen så det nærmest ut som en uendelig flyplass.

Vi la inn til bredden et sted hvor det så noenlunde tørt ut. Odd stakk begge føttene utenfor kanoen og steg i land. Han sank i til langt oppover leggen, og for ikke å forsvinne i mudderet grep han etter det første og det beste han kunne få tak i. Det var masten, og den sa knakk — brukket på midten! Ved felles anstrengelser kom han seg ombord igjen, og vi padlet videre. Ikke et eneste sted ga næring til håpet om teltplass. Situasjonen var alt annet enn lys. Først ved 23.30 tiden kunne vi vente at vannet ville begynne å stige igjen, og inntil da hadde vi ikke annet å gjøre enn å smøre oss med tålmodighet.

Det var blitt mørkt nå, og skodden kom sigende innover. Ute på elven hørte vi sirener og ankerspill, winsjer og motorer. Trafikken var stor, for mange av båtene skulle gjennom Kielerkanalen. Risikoen for å bli rent i senk av en av disse store jernkolossene var ikke så helt liten. Heldigvis var det ikke nevneverdig sjø, og vi holdt god utkik. Mens vi lå der og drev, støtte vi på en fyrlykt, og vi hogg tak i den.

— Nå er vi her, sa jeg til Odd. — Har du noe forslag om hva vi skal gjøre videre?

— Nei, ikke annet enn at det skulle smake med en brødbite. For det er lenge til midnatt.

Jeg så på klokken, den var bare litt over 17.

— Enn om vi peiler inn den båten vi kan høre her like ved oss, og padler dit? Denne skodden letter sikkert ikke før ut på morgenkysten, og det er seks timer til vi kan komme i land.

Odd syntes tanken var god, og vi padlet utover i retning av lyden. Heldigvis sparte ikke båten på sirenen, så etter en halv times padling var vi oppe på siden av den. Det viste seg å være en svenske på ca. 5000 tonn. Vi dunket årene i skipssiden, så det klang i hele skuta. Forskrekke de fjes kom til syne oppe ved rekka, og jeg skal si de ble forundret da de oppdaget denne vesle kanoen nede på vannet. Det ble gitt beskjed til kapteinen, og han kom bort og ba oss stige ombord. Vi fikk tid til et solid svensk smørgåsmåltid, før båten skulle videre. Tåken var nemlig begynt å lette, og trafikken gikk videre. Vi sa takk for oss til de hyggelige svenske sjøfolkene, og kom oss ned i kanoen. Nå gjaldt det å komme av sted før vi ble rent i senk av svermen av båter som enten skulle inn til Hamburg eller inn i Kielerkanalen. Og der lå vi midt ute i elveløpet.

Losen ombord på den svenske båten hadde rådet oss til å søke inn til Brunsbittelkoog ved Kielerkanalens munning. Men dit var det ca. 4 kilometer over åpent vann. Himmelen var nå tindrende klar, og vi kunne skimte lysene fra Brunsbittelkoog langt framme.

Vi kom velberget over, og natten tilbragte vi i et klasseværelse på en av skolene i Brunsbittelkoog. Det var så vidt vi ikke ble «tatt på sengen» av en

sverm støyende skolebarn følgende morgen. Neste etappe var Elben — Weser via Getzerkanalen. Men den virket problematisk ved første blikk. Den er nemlig ikke farbar uten ved høyvann. Ved kanalinnøpet lå en hel liten fiskerflåte samlet og ventet på at vannet skulle stige. Vi la merke til en ganske pussig ting her i «venteværelset». Når fiskerbåtene ankrer opp inne på havna, må de alltid passe på å plasere seg tett ved hverandre, slik at de ikke velter når vannet synker. Det er nemlig her som ved Hamburg ikke mindre enn tre og en halv meters forskjell mellom høy- og lavvann. Og når vannstanden er på det laveste, ligger båtene nesten tørt.

Omsider var ventetiden slutt, og vi kunne ta fatt på turen til Bremerhafen. Landskapet var flatt som en steppe, men langt fra goldt. Store frukthager og skogholt med trær i rette geleder gjorde sitt til å mildne inntrykket av kjedsommelighet. Det trengtes beplantning her til vern mot den stride vinden, som ellers lett kunne herje uforstyrret. Vi var så uheldige at vi fikk vinden imot.

I Bremerhafen ble vi et morsomt minne rikere. Speidersjefen i Hamburg hadde nemlig gitt oss adressen til lederen for speiderne i byen. Vi oppsøkte Fritz, som han het, like etter at vi var kommet fram, og han tok begeistret imot oss. Uvisst av hvilken grunn mente han at vi burde oppsøke borgermesteren. Ja, hvorfor ikke? Sammen med Fritz ruslet vi opp til borgermesterens kontor, og fikk en hjertelig mottagelse. Det var en meget hyggelig mann, og det viste seg at speidersaken hadde en av sine varmeste venner i ham. Hans sekretær la fram byens fornemme gjestebok, og med tungen rett i munnen klorte vi

ned våre navn på det blanke papiret. Fra før var det atskillig notable navnetrekk i denne boken, for Bremerhafnen er ikke nettopp en filleby. Blant annet fant vi den norsk fiskeriministers navn der, og like under navnet til borgermesteren i Antwerpen. Dermed var ikke æresbevisningene slutt. Borgermesteren ville gjerne vise oss sin aktelse ved å invitere oss i teatret. Men da meldte det seg et problem. Hva skulle vi ha på oss? Vi hadde hverken smoking eller blådress med oss. Genser, knickers, som ovenikjøpet begynte å bli slitt i baken, og gummistøvler var alt vi hadde å by på. Fritz visste råd.

— Vi stikker hjem til Herman, sa han. Herman var en av hans nærmeste venner, og hans garderobe hadde antagelig litt av hvert å by på. Jo da, Herman skulle låne oss alt det vi trengte. Oppe på hans værelse ble det båret fram fra skap og avlukker smokingjakke, ditto bukser, blå dress, mørk dress osv. Vi kunne bare velge. Allerede fra første stund vi så Herman, hadde vi hatt våre bange anelser. Han var noe mindre enn oss, sikkert et nummer eller to. Men, i vår fortvilelse ville vi ikke la noen utvei være uprøvd. Det knaket i smokingjakken da jeg forsøkte å bende den på meg. Jeg måtte gi det opp. Det ville ha vært hærverk på vår elskverdige tyske kamerats eiendom. Odd hadde ikke større hell med seg. Selv ikke et par blankslitte og nærmest frynsete bukser som hadde tilhørt Hermans far, reddet oss ut av knipen.

— Det er ikke noe å gjøre ved, sa Odd. — Vi blir nødt til å gå som vi er. Knickers og genser har vært vårt antrekk i selskap med grever og andre høye personer, så hvorfor ikke vise oss for Bremerhafens teaterpublikum i vårt Afrika-utstyr?

— Ja, men borgermesteren sa at dere måtte kle dere, innvendte Fritz og Herman.

Vi fortalte om fødselsdagsselskapet hos den danske professoren, og de ble en smule mindre betenkt. Omsider ga de også etter.

Vi var unektelig svært lite kjepphøye da vi samme kvelden troppet opp utenfor teatrets inngang. Publikum var i ferd med å strømme inn. Damene i lekre kjoler, herrene i skarppressede, ulastelige mid-night-blues fylte foajéen. Det er i slike øyeblikk man helst burde ha den åndelige ballast som gjør alt utvortes ubetydelig. Så store var vi imidlertid ikke. Gummistøvlene, knickersen og genseren fikk oss til å føle oss som dypvannsfisk på landjorden. At vi vakte oppsikt i teatret, var rimelig. I særdeleshet da vi skrittet opp gjennom midtgangen med kurs for de reserverte plassene i den dyreste delen av teatret. Vi gjorde oss så små og uanselige som mulig, men det forhindret ikke at elegante damer kastet foraktelige blikk på oss der vi manøvrerte oss fram forbi dem til våre plasser. Det er også så sin sak å måtte reise seg for to fyrer som i en så påtagelig grad hadde gått feil. Men vi nøt forestillingen da lyset ble slokket, og mørket gjorde oss anonyme, mer er det ikke å si om det.

Opprinnelig hadde vi planlagt å padle via Jadebukta til Wilhelmshafen og derfra følge kanalen til Groningen i Holland. Men været slo seg vrangt, og det ble sagt at Jadebukta slett ikke var å spøke med på denne tid av året. Vi lyttet til gode råd, og fulgte heller Weser oppover til Oldenburg. Vinden var med oss denne gang, og den formelig slengte oss fram. Vi var flere ganger redde for at den skulle rive seilet med seg. Bølgene vasket over kanoen, så vi fikk en

stri tørn med å øse. Men framover gikk det som med den raskeste motorbåt. Strømmen var også så sterk at vi flere ganger var oppe i 12 kilometer i timen.

Vi fikk også virkelig prøvd kanoen. For full fart rente vi nemlig på en stor jernbøye, som vi ikke hadde sett på grunn av seilet. Støtet var så voldsomt at vi følte det som om vi hadde fått et støt i mellomgulvet. Vår første tanke var: Hvor stort hull ble det i baugen? Vi var fullt forberedt på at vannet skulle fosse inn, og at vi bare hadde å legge på svøm. Men underlig nok, intet av dette skjedde. Kanoen var like tett. For sikkerhets skyld padlet vi inn til elvebredden, dro kanoen opp og ga oss til å undersøke den. En liten bulk i det kraftige messingbeslaget på baugspissen var det eneste synlige merke etter kollisjonen. Er det da så underlig at vi klappet «Viking», og var enige om at bedre farkost fantes ikke i hele verden?

— Men himmel og jord! — sa Odd da han stakk hodet ut av teltet neste morgen, — Hvor er det blitt av elven?

I går kveld da vi tørnet inn, hadde vi hatt den ca. 50 meter fra leirplassen. Nå var det bare grønt gress å se så langt øyet rakk. Ikke bare forresten. Omkring 200 meter vekk kunne vi skimte det grå elvevannet. Atter en gang det uvante fenomen med skiftende vannstand. Kanoen måtte bæres temmelig langt da vi la utpå igjen.

Vi padlet inn på havna i Oldenburg og la til ved en lekter. Kapteinen var en snill og blid mann, og det var ikke nei i hans munn da vi ba om å få for-
tøye kanoen ved rekka. Han tilbød seg også å være vaktmann for sakene våre hvis vi ville en tur «på by'n».

Mens vi satt der og pratet med den hyggelige lekterskipperen, dukket en journalist opp. Hvordan han hadde fått snust oss opp, kan jeg vanskelig skjønne. Kanskje var det rene slumpetreffet som hadde ført ham i vår vei. Ikke desto mindre inviterte han til middag på en av Oldenburgs mest fasjonable restauranter. Og mens vi satt der og nøt velværet etter et sjeldent herremåltid, svingte en blanklakert bil opp foran hovedinngangen. «Oldenburger Zeitung» innbød til teaterbesøk. Vedkommende pressemann var en god bekjent av direktøren for byens hovedscene, og han hadde like godt ringt ham opp og fortalte at to padlende Afrika-turister var på gjennomreise. Nå burde han ta seg sammen og be oss være teatrets gjester denne kvelden. Vi hadde unektelig en viss rutine når det gjaldt teaterbesøk, og tanken på antrekket var ikke lenger så plagsom. Nok om det.

Vår venn reporteren førte oss inn i teatrets aller helligste før forestillingen begynte. Vi ble presentert for skuespillerne over en soft drink og hadde det svært så gemyttlig. Så ringte det. Forestillingen skulle begynne. I all hast ble vi loset ut bakveien fra scenen og fram til våre reserverte plasser i første losjerad. «Czardasfyrstinnen» ble en stor opplevelse.

Natten tilbragte vi i ruffen på lekteren. Odd lå på dørken, og jeg ble plasert på en smal benk. Den var så stutt at jeg måtte ligge med bena i været opp langs skottet for å få plass. Det tok tid før søvnen kom den natten. Skipperens snorking, eggende rytmer fra «Czardasfyrstinnen», bedårende primadonnasmil og elskverdige teaterfolks smigrende ord snurret rundt i våre hjerner.

På Hunte-Emskanalen satte det inn med et ruske-

vær av de sjeldne. Snø og kastevind i munter blanding gjorde oppholdet på vannet til en sur fornøyelse. Vi slo like godt leir og krøp i soveposene. I hele to dager ble vi liggende innesnødd på dette jammerlig kjedelige stedet. Vinden ristet i teltduken, og kulden bet. Det var ikke mindre enn minus 6 grader. Hva hadde vi å gjøre annet enn å ligge og dra oss i soveposene? Der lå vi og mediterte over livets omskiftelighet, værguders stivsinn og vår egen skjebne. Var alt dette slitet i grunnen umaken verd? På slike dager var kontra som regel sterkere enn pro. Og tanken på å dra til Afrika i kano kunne virke rent latterlig. Ennå var vi ikke halvveis, og ennå var muligheten der til å avslutte ekspedisjonen med iallfall noe av æren i behold. Litt av hvert hadde vi jo også alt opplevd, det lot seg ikke nekte. Men så meldte en annen tanke seg. Hvor langt fra sin egen stuedør vil en komme her i livet hvis en ikke av og til tar seg selv i nakken og tyner makeligheten og tregheten? Og nettopp denne tanken, som nå begynte å spinne, reddet Afrika-turen.

Slusene begynte nå etter hvert å gjøre seg gjeldende. Vi hadde i alt passert 15 på vår tur gjennom Tyskland. Denne dagen feiret vi forresten også et slags jubileum. Skjønt feire er ikke det rette uttrykk i denne forbindelse. Vi hadde i hvert fall rundet vårt 50. padledøgn siden vi forlot Larvik. Begivenheten ble understreket med en kantring og en 200 meters svømmetur i iskaldt vann.

Vi var nettopp kommet ut av en sluse da en lekter gled opp på siden av oss. Kanalen var smal og lekteren bred. Vanligvis er det forbudt å passere et annet fartøy i kanalen, men «Viking» kom øyensynlig ikke

inn under kategorien «fartøy». Lekteren tok iallfall ikke det ringeste hensyn til oss. Vi måtte derfor klemme oss så tett inn til siden av kanalen som det lot seg gjøre, for ikke å bli trukket ned av dragsuget. Med begge hender klorte vi oss fast til den sleipe kanalveggen, men da båten passerte, ble vi løftet av bølgen høyt oppover langs veggen. Da bølgen glattet seg ut igjen, ble vi nesten hengende fast der oppe, men kom heldigvis ned på rett kjø. Vi padlet i vei like i kjølvannet av lekteren, og syntes det gikk lekende lett. Lekteren gjorde ganske bra fart, og vi holdt oss i vårt overmote nær inn til den. Det gikk jo betydelig lettere på den måten. Plutselig gjorde vi et feilskjær med årene, og før vi fikk stikk for oss, føk vi rett inn i lektersiden, helt akterut ved propellen. Vi ventet hvert øyeblikk å bli dratt inn i hvirvlene fra propellen. Sekundene var som timer. På grunn av farten og dragsuget ble vi presset mot lektersiden, og kunne hverken komme fram eller tilbake. Vi dro årene inn, og hadde ikke annet å gjøre enn å avvente utviklingen. Det var for høyt opp til dekket til at vi kunne klatre opp. Og ombord hadde ennå ingen oppdaget oss. Men så dukket skipsgutten opp ved rekka med en bøtte han skulle tømme. Uttrykket i ansiktet hans da han fikk øye på oss, er noe av det kosteligste jeg har opplevd. Han løp fluksens og meldte fra til skipperen, som litt etter kom til syne der oppe. Han var tydeligvis ikke helt uvant med denne situasjonen, for han ble ikke sint. Tvert imot, han smilte og spurte om vi hadde lyst på en kopp kaffe. «For det er vel kaldt der nede?» la han til.

Kanalen videt seg nå ut, og vi kom over i Ems. Strømmen var veldig stri i denne elven, og lekteren

gjorde en stor bue for å få rettet ut kursen. Til min store forskrekkelse så jeg at dragsuget var blitt mye sterkere. Kanoen ble presset tettere og tettere inn mot skipssiden, og dermed også lenger ned i vannet. Gradvis ble den trykket nedover, slik at den til slutt lå med ripen like over vannflaten, og skumsprøyt og kaskader av vann veltet inn over oss. Farkosten kunne umulig tåle en slik påkjenning svært lenge. Jeg ventet hvert øyeblikk at den skulle klappe sammen. Odd var plasert i aktersetet i dag, og hadde ikke den fulle oversikt over utviklingen.

Nå begynte vannet å skvulpe over dekket forut. Jeg stivnet til. Katastrofen var nær.

— Vi går under! Vi går under! ropte jeg til Odd. Fortvilet prøvde jeg å påkalle lektermannskapets oppmerksomhet, men forgjeves. Med ett kom vannet brusende over kanoen. I det ene tiendedels sekundet fór tusener av tanker gjennom hodet mitt. Jeg så for meg mine foreldre, kamerater og venner og også avisoverskriftene: «Kanopadlerne drept av propell i Ems elven».

Nå var bare den øverste del av baugen — og flaggstangen synlig over vannet.

— Nå synker vi! brølte jeg til Odd. — Hold deg fast!

Og med det samme skar kanoen ned som en torpedo. Vannet lukket seg over oss. Instinktivt slengte vi oss til siden for å få kanoen mellom oss og propellen. Vi ble øyeblikket etter revet ut av cockpiten og hvirvlet rundt i vannet. Jeg ventet hvert øyeblikk å kjenne propellvingen slå, for jeg kunne høre dunkene fra den. — Bare ikke Odd kommer bort i den, tenkte jeg, og svømte av alle krefter i den retning

som jeg mente måtte være den riktige. Plutselig var jeg oppe på overflaten igjen. Jeg gulpet vann og hostet. — Men hvor var Odd? — Der borte fløt den ene åren, der et sete og et stykke bortenfor fikk jeg øye på en hatt. Men Odd var ingen steder å se. Jeg torde ikke tenke tanken ut, og så meg fortvilet omkring. Jeg var så redd at jeg skalv, men trossen dukket likevel opp i meg. Nei, han skal ikke, han må ikke...

Sekundene føltes som timer. Dette skulle altså bli slutten på Afrikaturen. Men nettopp da jeg skulle til å dukke for å lete etter ham, så jeg en hårtufs komme opp ca. 10 meter lenger nede i elven. Jeg ble så glad at jeg følte det sprengte inne i meg. Men så kom angsten som en sviende pine igjen. — Er han i live? Og uskadd?

Men der så jeg ansiktet hans komme til syne, og at han gulpet vann som en fontene. Da er han iallfall ved bevissthet, tenkte jeg.

— Odd, ropte jeg så det ljomet. — Hvordan er det med deg?

Han snudde fjeset i retning av meg og svarte med et grin som skulle være et smil:

— Fint, men åssen er det med deg? Og hvor er det blitt av kanoen?

— Der, svarte jeg og pekte bakover.

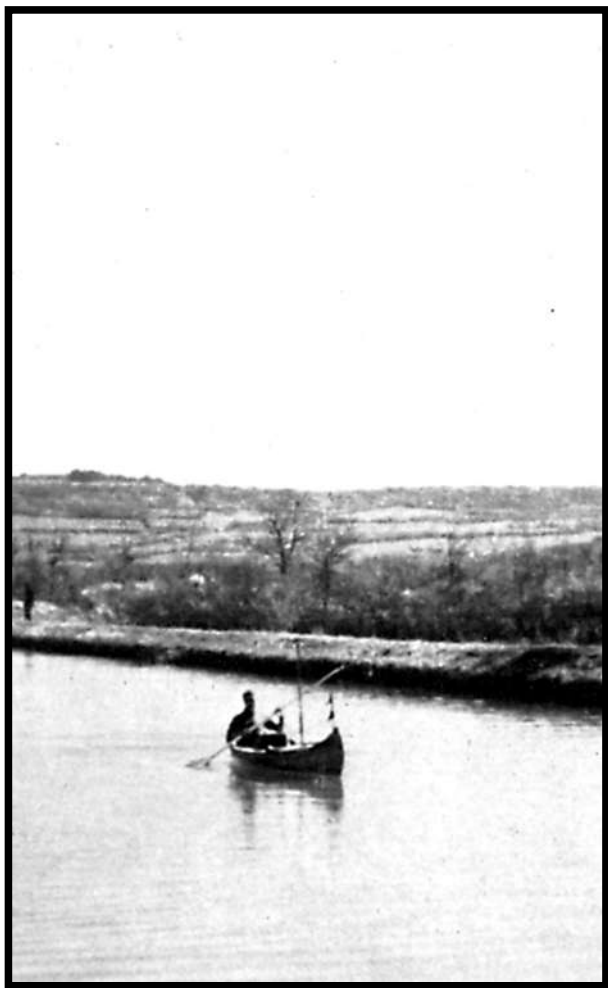
Da først kjente vi hvor kaldt vannet var. Jeg kan tenke meg et par grader. Vi kavet oss bort til kjære, gamle «Viking», som lå og fløt med bunnen i været. Vi fikk huket tak i den i hver vår ende og vippet den rundt. Om mannskapet ombord på lekteren hadde oppdaget oss, kunne vi ikke ha regnet med særlig hjelp fra dem, for strømmen var stri, og et stykke nedenfor var det et lite stryk.

Gummistøvlene og knickersen trakk oss ned med en forferdelig vekt når vi beveget bena i svømmetak, men vi satte alle krefter inn for å nå inn til elvebred- den. Det var en hard kamp mot tyngdekraften i bok- stavelig forstand. Vi kunne kjenne hvordan strømmen rent suget oss med. Nei, vi ville ikke i fossen, og vi vant kappestriden. Det var en herlig følelse å kjenne fast grunn under føttene igjen. Vi dro kanoen opp i sikkerhet, og satte i vei på en rask springmarsj for å få liv i muskulaturen etter den kalde dukkerten. Egentlig gikk det bedre enn vi hadde våget å håpe. Da vi gjorde opp status etter forliset, viste det seg at bare den ene regnfrakken var borte.

– Hvorfor ble du så lenge under vannet? spurte jeg Odd.

– Jo, redningsvesten gled av meg da jeg datt ut av kanoen. Og klærne var så tunge at det var vanskelig å komme opp til overflaten.

På en av de mange kanalene på vår lange ferd.

På Hollands kanaler

Vårt våte eventyr i Ems tvang oss til å stoppe noen dager, for blant annet å få tørket klærne og satt utstyret i stand igjen. Og som overalt ellers traff vi hyggelige mennesker som vi fikk overnatte hos. Da vi omsider var klar til start, satte det inn med en veritabel kuldeperiode. Temperaturen var helt nede i minus 15 grader, og kanalene frøs til blanke, gilde skøytebaner. Følgen var at ruten måtte legges om. Ennå var de store elvene farbare, men hvor lenge ville det vare i denne kulden?

Turen gikk i kraftig motstrøm opp Ems til Münster. Dortmund-kanalen er en så viktig ferdselsvei at den ble holdt åpen, og vi kunne ta oss fram til Rhinen ved Wesel. Derfra padlet vi til Nijmegen i Holland. Vi fikk senere høre at vår omlegging av reiseruten hadde vært heldig. Hadde vi fortsatt etter den opprinnelige plan, ville vi kommet midt opp i de oversvømte distrikter i Holland.

På Dortmund-kanalen passerte vi to broer. Det var for så vidt ikke så underlig, og jeg ville ikke ha nevnt dem engang, om ikke disse broene hadde vært noe utenfor det vanlige. Vi padlet nemlig ikke under dem, men over dem. Kanalen blir ført over de små dalsøkene ved hjelp av en bro. Det er unektelig en uvant og pussig følelse å gli i en slik kunstig vannrenne høyt oppe i været og se ned på landskapet under. Forat ikke vannet i årenes løp skal tære for sterkt på

selve brolegemet, er «broene» beslått med blyplater innvendig. Denne kanalen ble forsynt med vann ved hjelp av store pumpeanlegg, som suget vannet opp fra elven under.

Vi kom så inn i Dortmund-Rhinkanalen, som med sine seks 250 meter lange sluser og noen gigantiske sluseporter førte oss ned til Rhinen.

Det var slett ikke lett å manøvrere en liten kano i slike sluser — i frådende vannmasser fra propellen på båten foran oss, for som regel måtte vi ligge enten bak eller foran de andre farkostene for ikke å bli knust til pinneved mellom dem.

— Du verden, hvor liten en føler seg her, sa Odd da vi padlet nedover den mektige, kilometerbrede Rhinen. Det regnet, og vi hadde hard motvind. Lektere i alle fasonger og størrelser kom tøffende oppover og nedover, og det var mange vriene bølger å parere. Daglig passerer noe slikt som 300 båter den hollandske grense på denne vannveien. Det lyder utrolig, men er ikke desto mindre sant. Men her ligger da også noen av Europas viktigste industriområder.

Vi hadde lenge sett fram til møtet med Rhinen. For det er noe romantisk ved denne sagnomsuste floden. Vi hadde ventet å se bakkekammer med gamle ridderborger på toppen, men møtte bare flate sletter, så triste at det var en gru. Vi padlet i taushet nedover, og det begynte så smått å skumre. Ennå hadde vi ikke sett antydning til en passende leirplass. Langstrakte gjørmebanker var det eneste elvebreddene hadde å by på. En landsby med murer omkring kom til syne. Vi tittet på kartet. Jo, det måtte være Rees. Kaldt og ufyselig var det, og ingen mening i å padle videre. Vi fant en trygg plass til kanoen, og

bega oss inn i byen for å finne et eller annet overnattingssted. Vi hadde sett utbombede byer tidligere på turen, men maken til denne hadde vi aldri opplevd. Nesten hvert eneste hus bar tydelige, ja, altfor tydelige merker etter det som hadde hendt. Der hvor det ennå fantes vegger, vinduer og dører, var det tett i tett med dype furer etter geværkuler og granatsplinter. På oss virket det som om krigen var slutt i går. En guttepjokk loset oss fram langs noen trange smug, og vi stanset foran noe som en gang hadde vært en stolt murbygning. «Hotel» sto det på et skilt over inngangen. Vi takket gutten for hjelpen og banket på. En tykkfallen, eldre dame kom ut. Hun ristet bare på hodet da hun så oss. Fullt hus. Men vi ga oss ikke, og hun nevnte da noe om at hun hadde et lite kott ledig. Det kunne vi få for 9 mark. 9 mark, det var sannelig mange penger. Omgjort til nærliggende verdier var det hele 10 brød. Nei takk, sa vi, og ruslet ned til kanoen igjen. Vi skjøv fra land og padlet i mørket videre nedover elven.

— Nei, før skal vi padle i hele natt før vi ofrer 10 brød på natteløsji, sa Odd. Jeg var hjertelig enig.

Vi var så heldige å finne en liten sandbanke med et par opplivende busker. Her var det akkurat plass til en kano, et telt og oss selv. Vi hadde latt oss fortelle at det var liten forskjell mellom flo og ebbe her, i høyden 20 cm. Når vi så la oss på en liten kvisthaug, skulle det holde akkurat.

Klokken 5 neste morgen våknet Odd. Han rusket hardt i meg og hvisket:

— Jeg tror det er folk utenfor teltet.

Vi ble liggende spent og lytte. Det klirret i blikk, som om noen fumlet med kokekarene våre.

— Hold dere vekk! ropte Odd med tordenstemme.

— Det er vann, brølte jeg forskrekket, for nettopp i det samme kjente jeg at jeg var blitt våt i baken.

Odd kastet et blikk rundt seg, og ansiktet hans var et syn for guder.

— Vi flyter snart vekk, ropte han.

Og han hadde rett. Nå begynte vannet å vise seg på teltgulvet, og det klukket livlig i en bakevje like utenfor teltveggen. Vi kom oss ut av soveposene i en viss fart, og da vi stakk hodet ut av teltåpningen, møtte det oss et temmelig vått syn. Det så grangivelig ut som om vi hadde fortøyd teltet vårt midt i elven. Rundt om vippet kasseroller og kjeler bedagelig i strømmen. Vannet steg raskt, og vi spilte ikke et sekund med å få rasket sammen utstyret vårt og stuet det ned i kanoen. Stekepannen og primusen måtte vi agere froskemenn for å finne igjen, men det gikk det også. Da vi var ferdige til å ta avskjed med leirplassen, sto vannet langt oppe på leggen av gummistøvlene. Vi priste oss lykkelige over vår omtenkksomhet kvelden før som hadde fått oss til å binde kanoen til en av buskene. Tenk om vi bare hadde dratt den opp på øya!

Strømmen går ganske stri i Rhinen, og det tok ikke lang tid å nå den hollandske grense. Papirene ble hurtig og greitt ekspedert av hyggelige tollmyndigheter, og så fortsatte vi langs Waal med kurs for Nijmegen.

I ly av en kasse satt en mann og dubbet blidelig. Fiskestanga hans hang dinglende utover bryggekannten. Været var strålende, og selv var vi i toppform. Vi kunne simpelthen ikke la være å plystre en munter melodi der vi gled gjennom åpningen i moloen og inn på havna. Mannen slo øynene opp, og fikk se den uvante farkosten som kom sigende innover. Ikke så

rart at han gned seg i øynene og ble sittende og stirre på oss som om han ikke var helt sikker på om han var våken. Han pakket sakene sine sammen, en blikkboks og et par småfisk, og ruslet bortover til oss. Uten å si noe ble han stående og se på at vi fortøyde kanoen.

— Goeden Morgen, sa han plutselig, og vi svarte på tysk med «Guten Morgen», enda det var langt på ettermiddagen. På en blanding av hollandsk og tysk forsøkte han å komme i prat med oss. Hvor mye han oppfattet av vår forklaring, er ikke lett å si, men det endte iallfall med at han dro oss i ermet og ville ha oss med opp i byen. Vi skjønnte ikke stort av hans gurglelyder, men han ga et helt igjennom pålitelig inntrykk og var blid og vennlig. Vi hadde derfor ingen betenkeligheter med å følge ham. Det ble ingen lang tur. Foran en lav port stanset han og vinket oss inn med fiskestanga. Øyeblikket etter sto vi inne i et bitte lite kjøkken. Derfra ble vi vist inn i stuen som var av noenlunde samme format. Du verden hvor dukkesmått alt var her! To barn kom ned en trapp fra 2. etasje inne i den lille stuen, og fra kjøkkenet kom ytterligere tre unger inn. Da vi huket oss ned på en stol, hørte vi at bjellen over døren i kjøkkenet ringte. Inn trådte to voksne. Det står ennå for meg som noe av et under at tolv mennesker kunne få plass i de to knøttende små rommene, men det fikk de. Husbonden og husmoren — altså vårt vertskap — plasserte seg på dørstokken, og vi andre hvor det fantes en håndsbredd plass. Samtalen gikk tregt til å begynne med, for det var tydelig at bare én i hele selskapet forsto en smule tysk, eller rettere sagt kunne uttrykke seg på dette språket. Vi durte i vei på vår form for tysk, som var ytterst hjemmegjort, men forstandens

lys tentes i forsamlingen etter hvert som vår tolk fikk klargjort begrepene. Hvorvidt oversettelsen var ordrett og nøyaktig, har jeg vanskelig for å uttale meg om. Nok av det, vi hadde i hvert fall et klart inntrykk av at vi var svært velsett, og at våre nye venner til og med var en smule imponert over vår dristige plan og også over den del av turen som var unnagjort. Vi ga uttrykk for vår medfølelse med ofrene for den uhyggelige flomkatastrofen, og det var tydelig at den hadde gjort et dypt inntrykk på dem alle. De fortalte om de storstilte hjelpeaksjoner som var satt i gang overalt i Holland. Her i Nijmegen hadde speiderguttene påtatt seg å pusse sko til inntekt for de skadelidte, og aldri har denne for øvrig så velstelte og velpleide byen sett så mange skinnende blanke «undersåtter».

Vår elskverdige tolk, som vi forsto var svigersønn i huset, skjønte visst at vi trengte sårtil et bad, og tok oss med til byens kommunale badeinnretning. Det var herlig å føle seg ren og velstelt igjen. Uteliggerliv har nemlig en viss tendens til å virke nedbrytende på renslighetssansen, dersom en da ikke er på vakt mot den slags sløvende tendenser.

Da vi steg over dørstokken hjemme hos våre hollandske venner, sto aftensbordet dekket. Vi gjorde med kledelig norsk beskjedenhet opphevelser overfor så stor uleilighet for vår skyld, men ble møtt med døde ører. Vår vert anviste oss våre plasser, og først da vi hadde satt oss, huket også de andre seg nedpå. Husmoren, som satt for enden av bordet, ba bordbønnen, og så kunne måltidet begynne. Foran seg hadde hun en diger brødhaug. Hun begynte med å smøre på et stykke til hver av oss to. Brødskivene var

store med rikelig pålegg. Så kom turen til de øvrige rundt bordet, hver fikk sin brødkive, som var anrettet med flid og omhu.

Både Odd og jeg var rørt over gjestfriheten og den åpne hjertelighet hos disse menneskene som vi aldri hadde sett før, men som ikke desto mindre tok imot oss som om vi hadde vært medlemmer av familien. Og den var sannelig stor nok i forveien. Jeg kikket på dem i smug alle sammen. De virket så enkle og snille. Husmoren satt der med kniven i hånden og passet omhyggelig på at hver enkelt ikke manglet noe på sin tallerken. For et prektig menneske, tenkte jeg, — hun må ha et stort og varmt hjerte.

Utpå kvelden gjorde vi mine til oppbrudd og ville takke for oss. Men nei, det var ikke tale om. Uten at vi hadde hørt det, var nok overnattingsproblemet blitt drøftet — og løst. Vi skulle ligge i bestestuen.

En blir overveldet når en treffer mennesker av denne støpningen, og en føler seg selv som en trang egoist. Om jeg eller en annen hjemme i Larvik hadde truffet en fremmed fyr på brygga, ville jeg da ha handlet som denne mannen vi hadde møtt? Jeg tror neppe det. De fleste ville ha latt en fremmed være en fremmed, og ikke latt ham få trekke så store vekslers på sitt privatlivs fred. Hvorfor ble vi mottatt på en slik måte? Jeg har ingen annen forklaring å gi enn at nestekjærligheten og trangen til å hjelpe har måttet spille en dominerende rolle i disse menneskenes tilværelse. Både Odd og jeg er lykkelige over at vi har truffet dem, så vi av egen erfaring vet at de finnes også i vår atomalder.

Hollands kanaler og elveløp har en seilbar lengde på i alt 7500 km. Til vårt store hell fantes det også en

vannvei direkte fra Nijmegen til Maas. Den sto ikke på vårt kart og må ha vært av ganske ny dato.

Maas var ikke så lite av en prøvelse, vill og løpsk og vanskelig å tøyse. Strømmen var stri i både Ems og Rhinen, men de var rene andedammen i sammenligning med Maas. Å komme oppover uten å padle i bakevjene, var ikke tale om. Og hver gang vi krysset elven, drev vi flere hundre meter tilbake. Når vi så visste at vi skulle 470 km. oppover denne plagsomme elven, var det ikke fritt for at vi følte at motet begynte å synke. Var vi riktig heldige, kunne vi greie 15 kilometer pr. dag. Hadde vi ikke hatt blemmer i hendene før, eller verkende skuldrer, fikk vi det her. Det verste av alt var noe som hollenderne kaller «Kribben». Det er solide murer som er bygd ut i elven i rett vinkel med bredden. Følgelig blir elven smalere, og strømmen får større fart. Det måtte virkelig ekte «sisu» til for å forsere disse utbygningene. De er egentlig anlagt for å samle opp slammet, så ikke selve seilløpet blir demmet opp.

Vannstanden i Maas kan variere med hele 11 meter. Om sommeren er vannet lavest, men høst, vinter og vår kan det være fare for flom, og da gjelder det å ha dikene i orden. Kaiforholdene er under slike omstendigheter naturligvis vanskelige. Hollenderne har måttet utstyre breddene med to sett brygger. Sommerkaiene er bygd for lav vannstand, mens vinterkaiene på sine steder ligger langt inne på land. Det er av og til en helt utrolig avstand mellom disse to sett brygger. Om vinteren kan nemlig elven være opptil 3 km. bred. «Uiterwaarden» kaller hollenderne landområdet mellom sommer- og vinterbryggene.

Som nevnt, det var hardt å padle mot strømmen, og hvem kunne fortenke oss i at vi med glede sa ja takk til en «lift» når en lekter kom sigende innpå oss bakfra, og skipperen spurte om vi ville være med? Det var slett ikke vanskelig å borde disse fartøyene, selv fra en kano. For dekket lå ikke mange centimeterne over vannflaten. Vi ble invitert på kaffe i dagligstuen ombord, og det var i styrehuset. Her var det ikke ventiler som på båter flest, men firkantete vinduer. Det sto blomsterpotter i vinduskarmen, og det var gardiner for vinduene. En trapp førte ned til bestestuen og soverommet. Det ville ha vært like meningsløst å gå ned der med sko på som å bette en hellig moské uten å ha tatt av seg på føttene. Det er ikke for ingenting at hollenderne regnes for å være verdens mest renslige folk. De fleste bor i disse lekterne året rundt — med kone og barn. For mange er det deres eneste hjem. Vi hørte også om skolelektere, altså flytende skoler for «lekter barn». Det fins også flytende kolonialbutikker og blomsterforretninger. Handelsfolk som driver i denne traden, har sine egne lektere, som er innredet for formålet, og de bruker små, hurtiggående motorbåter til å bringe varene til kundene blant lekterfolket.

Lekterkonene har sin rortørn — akkurat som mennene. Når kvelden kommer, fortøyer de fartøyet til kanalkanten, og der blir de liggende til neste morgen. Det utfoldes en ganske omfattende selskapelighet i kveldstimene. Da går familien på den ene lekteren på besøk til naboen, som også har fortøyet for natten. De er faktisk som en stor familie, disse lektermannskapetene, men så kjenner de hverandre sikkert fra mangeårig fart på kanalene.

Ved Maastricht passerte vi den belgiske grense. Området her er det eneste sted i Holland som kan kalles kupert, og hollenderne selv kaller det «Lille Sveits».

Da vi var kommet inn i Belgia, begynte det snart å vise seg fjellkammer på begge sider av kanalen. Det var løst kalkfjell, som det er lett å grave i. Husene ligger klint oppetter skråningene, og mange steder har folk simpelthen gravd uthuset inn i fjellsiden.

Endelig sto vi i posthuset i Liége og fulgte spent postfunksjonærens rumstering i hyllen for poste restante. Han var faktisk en smule bisk for at vi ikke kunne begripe hans fransk, men han fant likevel omsider fram en bunt med brev og aviser til oss.

Vi fikk plasert kanoen i en kombinert ro- og seilforening. Men vi kunne ikke slå opp teltet, av den enkle grunn at det fantes ikke en ledig kvadratmeter noe sted, hverken oppover eller nedover langs elven. Liége er ikke sentrum for belgisk industri for ingenting. Med posten under armen smådiltet vi tilbake til ankerplassen vår. Vaktmesteren hadde gitt oss lov til å ta i bruk en delvis nedbrent sidebygning, hvor solen tittet ned til oss gjennom taket. Stedet lå usigelig vakker til, inne i en stor park med idylliske andedammer og dyregårder. Det var vår i luften. Løvet var begynt å sprette, og småfuglene kvitret og sang. Genseren, som hadde vært så god å ha i sur sno og tåkefylte vinterdager, var nå overflødig. Vi satte oss ved en liten dam i parken, vrent av ullhammen og koste oss med brevene fra Norge.

Fylt av nye krefter padlet vi videre oppover elven i retning av Frankrike og våren. Ved Namur penset vi over i Sambre. Her var strømmen fortsatt stri og vanskelig, men landskapet omkring oss var en sann

fryd for øyet. Høye, vakre fjellformasjoner med spisser og tinder, og med villvin som et vårens brudeslør nedover rabbene. Her var våren et faktum, enda vi ennå ikke hadde begynt på mars måned.

Med jevne mellomrom kom vi til store demninger i elven. Smilende og elskverdige slusevakter sveivet oss inn i slusene og åpnet for vannmassene. Opp steg vi, og portene ble åpnet. Det bar videre i motstrømmen. Bare i noen ganske få tilfelle ble det spurt etter slusepapirer, som vi ikke hadde — og sannsynligvis heller ikke hadde fått om vi hadde bedt om det. Men vi kom da fram likevel.

Vi hadde besøkt mange skitne kanaler og sett atskillige lite innbydende havner i løpet av vår ferd, men maken til det vi så her oppe i Sambre, hadde vi ikke opplevd. Strømmen hadde nå minsket merkbart i styrke, og vi hadde Charleroi like foran oss. Langs breddene lå det kullhaug på kullhaug, og luften var fylt av kullstøv og damp. Det hvinte og skrek fra kraner og tøffende lektere. Store kloakkrør sto som svarte, uhyggelige åpninger i vannkanten. De spydde ut masser av rødt, svart, grågult og hvitt vann, alt etter fabrikenes art, og det hele blandet seg med elvevannet til en ubeskrivelig suppe. Det verste av alt var at fiskesporten tydeligvis florerte i disse trakter. Rundt fiskeplassene var det iallfall kamp om å komme til med stanga. Og fisken sto tettest og var fetest og gildest nettopp ved kloakkutløpene. Vi kunne ikke tenke oss muligheten av å spise fisk i denne byen eller i disse traktene.

Grensebyen Maubeuge dukket opp, og vi fortsatte å padle. Ingen tollvakt stanset oss, og vi tenkte i vårt stille sinn at franskmennene sannelig er noen greie folk. Vi var kommet nesten tvers igjennom byen da vi

oppdaget en fyr i sivil antrekk i ivrig samtale med en eldre dame inne på elvebredden. Han gestikulerte og ojet seg — typisk fransk, syntes vi. Med ett fór han opp og ga seg til å vinke på oss. Høflig fyr, tenkte vi, og vinket tilbake. Ikke et øyeblikk falt det oss inn at det var selveste Frankrikes tollvesen vi hadde foran oss. Omsider ble da vår misforståelse oppklart. Damen ble satt til å holde vakt over kanoen, mens fyren ruslet foran oss opp til tollstasjonen. Vi syntes grangivelig at det duftet vin av mannen, men slikt skal man ikke ta altfor høytidelig på fransk grunn. Vi kom inn på et slags kontor, som nærmest minte om et arkiv. Fra gulv til tak lå det stabler med gulnet papir, frynset i kantene og medtatt etter decenniens lagring. Det skulle ikke forundre oss om de gule og skjøre arkene i bunnen av stablene stammet fra Napoleons tid. Det satt to mann ved et bord og skrev. En tredje gikk fram og tilbake på gulvet. Før våre ører hørtes det som en serie skjellsord, det han rev av seg, men jeg skal ikke si det for sikkert. Fransk var ikke vår styrke. Han var tydeligvis sjefen, og han studerte våre pass lenge og omhyggelig. Så ristet han på hodet. Nei dette var et vanskelig tilfelle. Han hadde aldri sett slike pass før. Dette var nok en sak for politiet. Nå vel, vi ble løst til politistasjonen, men heller ikke her ble de klokere av å granske våre passbøker. Maubeuge er kanskje ingen utpreget turistby, og utlendinger fra et så fjernt land som Norge hører antagelig til de store sjeldenheter. Endelig fant et lyst hode ut at man burde konsultere jernbanestasjonen. Det ble gjort — og problemet ble løst. Smilende vinket tollsjefen adjø til oss. Men plutselig kom han visstnok til tenke på at han hadde glemt å spørre oss om valuta, og han ropte:

– Haben Sie viel Geld?

– Nei, ikke en øre, svarte vi.

– Ach gut, kom det fornøyd tilbake, og vi forsvant i retning av elven. Vi trodde selvfølgelig at det var fransk valuta spørsmålet gjaldt.

Paris virket som en magnet på oss. Og magneten ble sterkere og sterkere for hver dag. Tenk Paris, alle drømmers mål! Kroppene arbeidet som maskiner i kanoen, og milene forsvant bak oss i vårluften. Det var som om selvtilliten fikk økt styrke nå da vi nærmet oss dette viktige etappemål.

Vi tok av fra kanalen og kom over i St. Quentin, en av Frankrikes eldste kanaler. Den ble bygd på Napoleons tid, og er prydet med kunstferdige dekorasjoner. Et sted går kanalen i en stor tunnel, som i midten vider seg ut til en gigantisk hall inne i fjellet. Det er faktisk en hel rekke rom inne i denne hulen, og det sies at Napoleon har tilbragt atskillige dager i disse rommene. De skal ha vært hans hemmelige oppholdssted.

Kanalen strakte seg snorrett bortover i landskapet. Inne på bredden tøffet lilleputtlokomotiver som trakk store, motorløse lektere. Det var full vår, og gresset hadde fått sin sommerfarge. Vi padlet gjennom trivelige landsbyer og forbi spirende åkrer. Overalt var folk i sving med våronna. Det ble harvet og pløyd, gravd og raket. Koselig røyk fra bråtebrann kilte i neseborene og minte om vårdagene hjemme. Kاكلende høns og kvitreende småfugler var med på dette vårens hørespill som Frankrike hilste oss velkommen med. Vi fikk muntre tilrop «Bonjour!» fra munner med dinglyende snadde. Et nikk og et smil, pipa ble stoppet, og vi gled videre.

Som regel var det bare den flaskerynne loffen man kunne få kjøpt i Frankrike, så det var rene velsignelsen når vi av og til kom over brød av slike dimensjoner. Provianttanken gjorde tjeneste som bord.

Blant uteliggere i Paris

En solblank ettermiddag, den 13. mars, steg Eiffeltårnets slanke silhuett opp mot himmelen foran oss. Det var et stort øyeblikk, ja, litt av en seier, syntes vi. Hvor fjernt lå ikke Paris for oss bare knappe 5 måneder tilbake da vi pløyde Larviksfjorden fulle av optimisme og eventyrlyst. Og hvem trodde vel at vi skulle komme helskinnet så langt som til Paris? Jeg tror ikke så mange av dem som vinket oss ut av Larviks havn, var overbevist om det. Skal jeg være helt ærlig, var jeg ikke skråsikker selv heller. Og hvor mange ganger hadde vi ikke snakket om Paris, diskutert byen og dens muligheter ut og inn. Og nå lå den der foran oss — drømmen var blitt virkelighet.

Vi satte opp farten nesten instinktivt, men avstanden til Seinestaden var nok lenger enn vi hadde beregnet. Det ble mørkt, og vi måtte finne et sted å slå leir for natten. Det var forresten ikke så helt enkelt. Rekende fanter så vi overalt, og vi ville tross alt gjerne beholde kano og utstyr ennå en stund. Det ble helt mørkt før vi kom i land. Vi gjemte kanoen i buskene, og teltet gravde vi ned i løvet. Det hele gikk så fort og lydløst for seg at vi følte oss trygge for fanter.

Vi nærmet oss byens sentrum. Vannet var grått og skittent, strømmen sterk. Eiffeltårnet og rekker av imponerende bygninger ruvet foran oss. De dannet skarpe kontraster til de elendige rønnene vi passerte på vår ferd opp elven. Noen av dem var bare små

sammenspikrede bordhus. Overalt hang medtatte klesplagg, og det vrimlet av fillete unger. Sjøppelhaugene lå akkurat der det falt seg. Kloakkvannet fosset ut av utallige rørgap, så luften fikk en aroma som rev i nesene. Vi padlet liksom bak storbyens kulisser, under utallige broer, og fløt på storbyens slam og avfall. Seinen ble smalere og smalere etter hvert som vi nærmet oss sentrum, og strømmen ble tilsvarende stri. Det gikk uhyggelig smått framover, og vi holdt oss så nær opp til venstre elvebredd som mulig.

Odd begynte plutselig å vinke muntert til ett eller annet innunder kaien. I all verden, har han mistet forstanden? tenkte jeg, og ga meg til å stirre inn i mørket. Omsider fikk jeg øye på en eldre, skjegget gubbe, som satt og fisket på en tverrstokk. Bakenfor oppdaget jeg resten av familien, kone og tre barn, som huket seg sammen rundt et lite bål med en rykende stekepanne over. De gamle ryene og sekkefillene på gulvet, eller bakken, fortalte sitt om et tragisk liv, og om våte og kalde netter. Til venstre for «rommet» rant en kloakk ut, og kloakkrøret nådde på langt nær ned til vannet, så det stinkende brakkvannet seg utover i åpent lende, før det til slutt forsvant i Seinen. For et liv! Jeg fulgte Odds eksempel, vinket og ropte «Bonjour!» De vinket tilbake og svarte muntert på våre tilrop, som om vi var gamle kjenninger. Etter smilene å dømme så det virkelig ut som om de stortrivdes der under kaien.

Vi la inn til en stor husflåte med en passende flytebrygge langs siden. I håp om å møte hyggelige mennesker steg vi opp og banket på en av dørene i kahytten eller huset som sto der. En stemme innenfor mumlet et eller annet, og vi gikk inn. Det satt en tykkfallen

fyr og en eldre dame der inne, og værelset bar preg av kontor. Heldigvis forsto de engelsk. Vi fortalte at vi gjerne ville ha et trygt sted å anbringe kanoen og utstyret, og fortalte om vår ferd. Det var bare så altfor tydelig at de ikke trodde på det vi sa, for de målte oss bare hånlig med øynene.

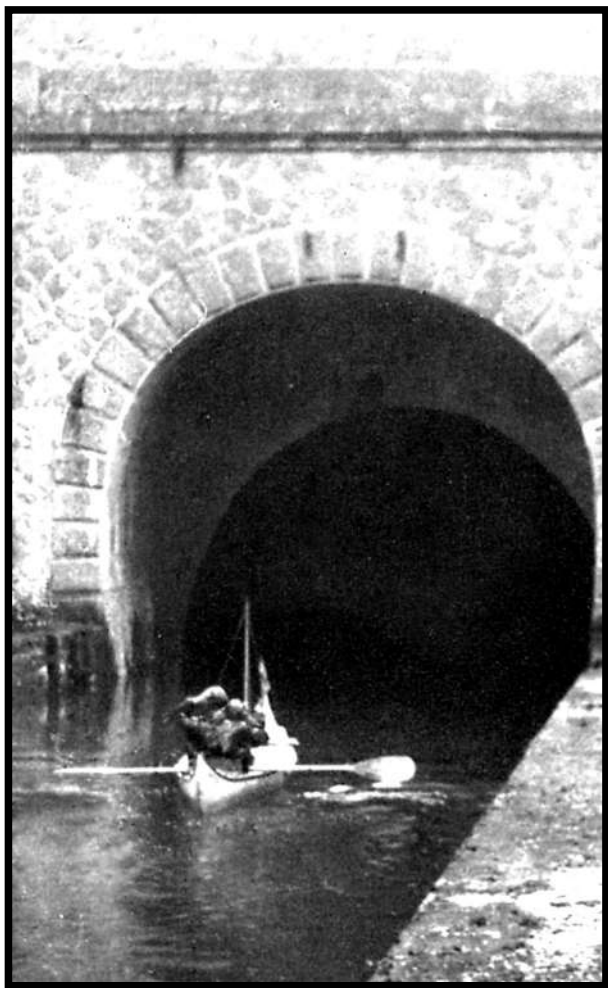
— Nei, vi har ingen steder hvor kanoen Deres kan plaseres, sa den korpulente, og snudde seg til damen igjen. Vi var luft for ham. All right, var det ikke plass, så var det ikke plass. Men det hånlige fliret og den avfeie tone kunne han ha spart seg. Forresten var det plass nok, det viste seg senere. Vi var bare kommet i et ubeleilig øyeblikk — antagelig.

— Unnskyld, sa Odd, — men er ikke dette en roklubb?

Jo, det var da det.

— Jeg håper at dere unnskylder vår påtrengighet, fortsatte Odd, — men da var det jo nokså nærliggende at vi forhørte oss her. Beklager bare at vi har uleilighet dere. Og med et bukk så elegant som i en film rygget vi ut av rommet.

Vår takt — eller var det kanskje freidigheten som lå på lur bak den? — hadde øyensynlig vakt deres interesse. En liten stund etterpå kom de begge ut på flåten, tittet grundig på kanoen og utstyret vårt, og som i alle gode eventyr endte det med at de forbarmet seg over oss. Som sikkerhet forlangte de bare våre navn og vår adresse, samt nummeret i passene våre. De tinte senere ganske fort opp, og ble hyggeligere for hver dag som gikk. Når alt kommer til alt, var det nok ikke noe å si på at de var skeptiske ved vårt første møte. Det ferdes sikkert mange underlige individer langs en elv som Seinen, og ikke minst i

Tunnelen «Pouilly en Tuscoise» ligger ved «Canal de Burgognes»s høyeste punkt, 379 meter over havet. Batterilyktene våre var utbrent, så vi måtte padle gjennom den 6 km lange tunnelen i belgmørke.

Paris er det nok ofte grunn til å være på vakt overfor fremmede.

Vår første natt i Paris tilbragte vi i «fyllerresten». Vi var nemlig oppom den franske speiderorganisasjons hovedkontor og fikk anvist losji der. Betingelsen var bare at vi brukte våre egne soveposer.

Vi ruslet tilbake til kanoen og hentet soveposene. Uheldigvis hadde vi glemt å spørre etter adressen, for vi hadde kjørt til kontoret i bil, og vi var ikke i stand til å finne tilbake. Vel, en smule omtanke burde jo ha fått oss til å lete etter adressen i en telefonkatalog. Men av og til kan selv en så enkel tankevirksomhet være et fullstendig lukket sund. Med soveposene under armen trasket vi omkring på måfå og spurte oss fram. Nei, ingen kjente til speidernes hovedkontor. Omsider traff vi en gutt som mente å vite beskjed. Han førte oss til en stor murbygning. Men det var ikke det stedet vi hadde besøkt for noen timer siden, det var en politistasjon. Ja, hvorfor ikke prøve her? Inn med oss. Og vi skulle så gjerne få overnatte der, men vi måtte ta til takke med forholdene som de var.

— Det er jo ikke akkurat noe hotell dere er kommet til, sa fyren i vaktrommet smilende.

Dermed ble vi loset inn i et rom ved siden av en celle med jerngitter foran. Inne i den befant det seg to temmelig påseilte mannfolk og en relativt ung pike — i noenlunde samme forfatning. Rommet vårt var enkelt og uhyre spartansk utstyrt. En benk og et bord — det var alt. Odd valgte benken, og jeg tok bordet. Utpå natten ble vi vekket av et lurveleven fra våre naboer i cellen. Formodentlig hadde en av karene gjort tilnærmelser til den «skjønne», for hun skrek og beljet, raste og sparket i veggen, så det klirret i

jerngitteret. Vakten kom styrtende, og uten videre ekspederte han fylliken ut på gaten. Det var nok kaldt og guffent ute, for det varte ikke lenge før fyren kom luskende inn igjen og ba om tak over hodet.

Vi fikk ikke se så mange av Paris' museer og andre severdigheter. Grunnen var ganske enkelt den at vi ikke hadde råd til det. For alt koster penger i Paris. Selv Eiffeltårnet måtte vi la være. Det ville ha kostet oss omkring 14 kroner, og det var flere dagers brødrasjon, omregnet etter vår målestokk.

I den tro at fornøyelsen var gratis, la vi i vei opp trappene i Triumfbuen, men en høy, gneldrende kvinnestemme bragte oss nokså raskt ned igjen. Damen lot oss med klare ord forstå at her nyttet det ikke å prøve med noe lureri. Enten fikk vi betale, eller vær så god — ut! For skam skyld betalte vi.

Å være i Paris uten penger er like ille som å oppholde seg i den mest bortgjemte ødemark med fylt lommebok. Reisekassen vår skrumpet styggelig inn fra dag til dag, til tross for en sparsommelighet som grenset til det fanatiske. Vår eneste utvei var simpelthen å komme av sted så fort som mulig. Etter tre dagers opphold vinket vi farvel til Frankrikes hovedstad. Det var ikke stort vi hadde fått se av den berømte byen, men all den stund vi visste at de fattige kronene vi eide, skulle rekke helt til Afrika og kanskje vel så det, hadde vi ikke noe valg.

Vi padlet under den berømte Alma-broen med de nydelige dekorasjonene og praktfulle skulpturene. Klaskene fra årene ga hul gjenklang under de mektige brobuene. Det buldret fra busser og biler, og det klappret i asfalten fra utallige par sko over hodene våre.

Eiffeltårnet forsvant ut av synskretsen. Det flate landskapet videt seg etter hvert ut. Langs elven sto løvtrær, og hengende villvin dekket breddene. Ved Montereau kom vi over i Yonne. Strømmen i denne elven var atskillig spakere enn vi hadde vært vant til, men en sjenerende motvind hemmet farten betydelig, og vi greidde bare å tilbakelegge 16 kilometer den dagen. Når vi satt i kanoen og så innover de endeløse viddene med dyrket mark, var det ikke fritt for at tankene streifet fjellviddene hjemme i Norge.

Vi hadde skiftet over i sommerhabitten, men ennå var det temmelig kjølig om nettene. Så sant vi hadde anledning til det, pakket vi teltet godt inn i tette lag med gress og siv før vi tørnet inn. Det var utrolig hvor det lunet.

Et vakkert syn møtte oss da vi dukket opp av den første slusen i Bourgogne-kanalen. Langt, langt der framme i horisonten fløt kanalen sammen i en sylkvass spiss, og sidene var prydet med lange rekker av ranke, majestetiske trær. Det var som om denne linjen foran oss førte inn i selve evigheten. Kanalen var ikke mindre enn 242 kilometer lang og forsynt med 189 sluser. Den forbinder Yonne med Saône, og var i sin tid et viktig bindeledd mellom Nord- og Sør-Frankrike. Den gjorde det mulig for fartøyer å komme fram fra Nordsjøen til Middelhavet. I de senere år har trafikken avtatt sterkt, for jernbaner og gode veier gjør transporten både billigere og raskere. Kanalens høyeste punkt ligger ved den 6 kilometer lange tunnelen i Pouilly en Tusiose, som vi padlet igjennom i stummende mørke, for batteriet i lykten vår var forlenget oppbrukt. Tunnelen ligger ca. 380 meter over havet og Paris på bare 29 meter, så det blir jo litt av en stigning.

Slusevokternes små hus ser så koselige og nærmest idylliske ut. Men det er bare utvendig. Kommer en inn i et av dem, er det så som så med hyggen. Kjøkkengulvet er som regel sementert eller laget av klinkstein. Og soveværelset er rett og slett fire nakne vegger med avskallet murpuss. Hele inventaret består av en seng, med bredden avpasset etter familiens størrelse. Det eneste som ser noenlunde hjemlig ut, er stuen.

Mannen har som regel arbeid på en eller annen bondegård i nabolaget, mens kone og barn greier slusen. De var alle hyggelige og greie. En dag kom en av disse slusekonene bort til oss med et helt snes egg som hun forærte oss. Det var rørende gjort. Men et skår i gleden var at nettopp denne dagen var mannen hjemme, og vi fikk ikke lov til å passere slusen uten å ha de spesielle papirene i orden. Han var temmelig morsk av seg, og brukte et nokså barskt språk da vi forklarte at vi hadde ikke noen dokumenter som ga oss lov til å passere slusene. Men vi hadde da sloppet gjennom atskillige likevel.

— Det hjelper ikke, svarte han irritert. — Skal dere videre, får dere bære kanoen rundt.

Det var blitt så vidt sent på ettermiddagen at vi fant det fornuftigst å padle et lite stykke unna og slå opp teltet for kvelden. Vi holdt på å stille i stand aftensmaten ved bålet, da vi fikk besøk av den samme slusevokteren. Han kom ruslende bort til oss, og nå var han så blid at det rent lyste av ham. Antagelig hadde han angret sin opptreden. En stund etter kom også den snille kona hans, og hun hadde med seg en hel pose med epler. Mannen fortalte at grunnen til hans nidkjærhet var at sjefen hans holdt til ved neste

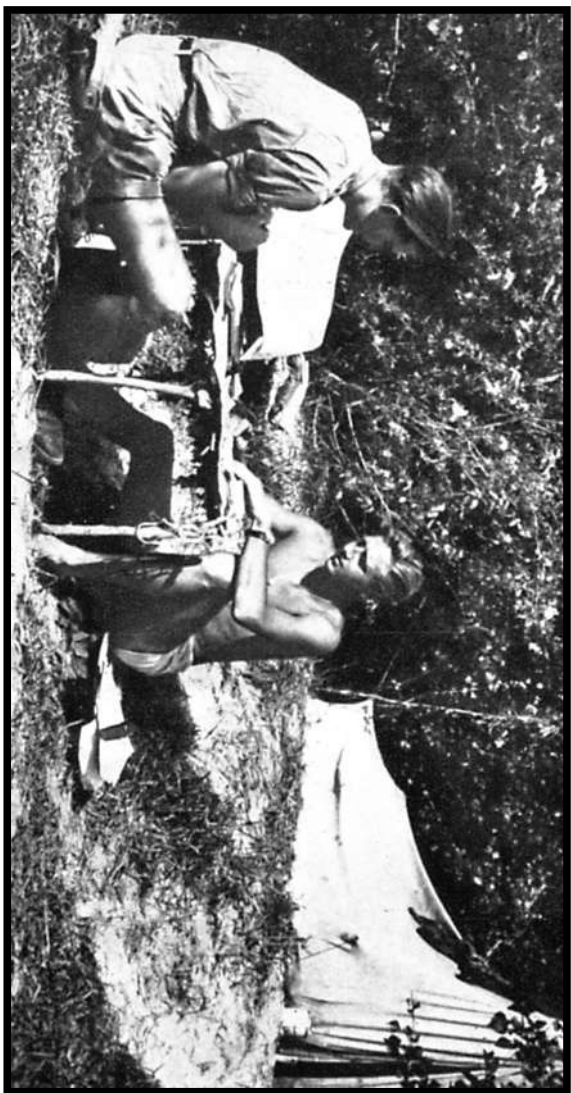
sluse, i Tonnerre, og han var redd for å få en skrape hvis han slapp oss igjennom uten at vi hadde papirene i orden. Men han lovte å ringe til sjefen tidlig neste morgen og forklare ham situasjonen.

Det gjorde han, og vi slapp igjennom.

Ikke mindre enn 345 sluser måtte vi passere på vår ferd fram til Middelhavet. Hvis man regner med 15 minutters opphold i hver, vil det si at en mann trengte 11 dager til å åpne og lukke de slusene vi skulle igjennom. Jeg forutsetter da 8 timers arbeidsdag. Når den vesle kanoen vår hoppet alene inn i en sluse som var 172 meter lang og 11,8 meter bred, og det må tilføres slusen 3 059 200 liter vann for å løfte farkosten 2 meter, må vi ha lov til å si at sjelden er noe så stort blitt satt i gang for så lite. De fleste av disse sluseportene ble drevet ved håndkraft.

Vi lærte ikke så rent lite sluseteknikk i løpet av denne tiden, og vi ble faktisk fullt utdannet i faget.

Det gikk raskt nedover Saône til Lyon. Her trengte kanoen en grundig overhaling. Vi bestemte oss derfor til å bli en ukes tid i denne byen. Leirplassen vår, som var den beste på en strekning av flere kilometer, skjulte ikke bare oss, som vi først trodde, men også en hel taterfamilie. Den hadde slått seg ned på en søppeldyngge og bygd hus av materialer den fant blant avfallet. Gamle blikkbokser og tomfat var blitt de flotteste hyttevegger og vinduskarmer etter behørig behandling av netthendte tater. Selv hadde vi kamouflert teltet ved hjelp av kvister og gress, og det lå så godt gjemt at vi mang en gang bommet på det selv. En dag oppdaget likevel en av taterne vårt tilholdssted, rent tilfeldig, og fra da var vi ikke riktig trygge for vårt habengut. Heldigvis viste det seg at vår frykt

Leirplass ved Lyon.

var ugrunnet. Disse omstreiferne gjorde oss aldri den minste fortred.

Det var imponerende å se de store motorlekterne komme nedover elven for full speed. Det gjaldt å ha større fart enn strømmen i vannet for å få styring på fartøyet. Rhône bukte seg nær sagt som en fjellvei nedover dalen, og det er sannelig litt av et under at en slik farkost virkelig greier å komme seg fram mellom de ofte trange broåpningene, som det er så mange av her.

Selv presterte vi en fart av ca. 15 kilometer i timen, og det var rekord hittil. Til tross for at vi hadde en lei motvind, greidde vi å tilbakelegge 10 mil på en dag — og det var ikke dårlig.

Landskapet sør for Lyon er virkelig vakkert. Vi hadde på sett og vis følelsen av å padle i 1000 meters høyde, og ikke snaue 100 meter over havet. På begge sider av elven raget høye fjell opp, og de små landsbyene som klamret seg fast til dalsiden, gled fint inn i landskapet. Husene var nemlig bygd av gråstein, og gikk derfor i ett med fjellveggen bakom. Særlig i skumringen smeltet fargene helt sammen, så det var vanskelig å oppdage husene. På de grønne gressvollene beitet kuer og geiter, lerke og måltrost konkurrerte i stemmeprakt, kort sagt omgivelsene var så harmoniske og idylliske at vi følte oss hensatt til et lykkens land. Ja, det var ikke fritt for at vi ble en smule sentimentale.

Reisekassen var skrumpet sørgelig inn, og vi var pent nødt til å gå til drastiske nedskjæringer på budsjettet. Når forholdene var så gode at vi slapp å slite for mye med årene, altså når vi hadde strøm og vind med, mente vi å kunne greie oss for 7 kroner uken til

mat. Og vi gjorde det. Vi fisket litt, sanket løvetann og vill løk. Disse grønnsakene kokte vi sammen med et par buljongterninger, og det ble alle tiders suppe. Vi spedde videre på kostholdet med noen vitamin-tabletter, og følgen var at vi kunne spare mange penger på våre innkjøpsrunder. Men jeg glemmer ikke en dag jeg hadde gått lange veier for å få tak i litt billig middagsmat. I et butikkvindu så jeg noe som minte sterkt om ekte norsk knakkpølse. Tennene løp i vann ved tanken på en slik delikatesse.

— Er det knakkpølse De har i vinduet? spurte jeg på en blanding av fransk, engelsk og tysk og kanskje en smule norsk også.

Resultatet var en flom av franske ord og visstnok en lengre redegjørelse for forskjellige pølsesorters egenskaper. Jeg skjønnte iallfall bare lite. Pølsen så litt hardere ut enn en vanlig knakk, men ellers var det mange ting som tydet på slektskap. Jeg forlangte flott en hel pølse, men fy hvor dyr den var! Men gjort var gjort, og jeg dro hjem med pølsen under armen.

Da jeg begynte å skjære den opp, forsto jeg snart at det nok langt fra var knakkpølse jeg hadde grepet så dypt i pungen for, men en slags salt pølse. Vi kunne sikkert fått et tredobbelt knakkpølse-volum for den prisen jeg hadde betalt. Men det er slike feiltrinn som gir livet verdi, hvis man har råd til det. Vi skar pølsen opp i tynne skiver og pinte den ut til tre middager.

Det var på nære nippet av vi hadde reist forbi Avignon, pikenes by. Da vi padlet under en av broene, holdt vi på å kantre i en av de kraftige strømhvirvlene. Like etter skar en hvinende lektersirene gjennom elvesuset. Og nå unngikk vi bare såvidt å bli rent i senk av en bred lekterbaug. To «narrow

escapes», som engelskmannen sier, og i tett rekkefølge. Fortumlet over vår klossethet padlet vi fortere enn fort inn mot elvebredden og havnet ved et av de digre og ikke særlig innbydende kloakkutløpene like ved Pont St. Benezet eller Pont d'Avignon, som den også kalles. Det er nærmest en murrekke som stikker halvveis ut i Rhône. Selve byen ligger trygt innenfor en gammel mur og er faktisk litt av en festning.

Dagene på Rhône gikk som en røyk, og vi nærmet oss nå Middelhavet. Det lå noe forjettende i dette navnet, og vi smekket velbehagelig med tungen hver gang vi uttalte det.

Et sted var vi kommet inn i en bakevje, og for å få hjelp av den strie strømmen midt i elven tok vi noen kraftige åretak. I det samme smalt det som om en bombe var eksplodert like foran oss. Stein og jordklumper suste omkring oss, og vi hørte plasket i vannet etter skuren av prosjektiler. Hva i all verden kunne dette være? Borte fra elvebredden så vi en røyksky stige til værs, og noen arbeidsfolk komme løpende fra forskjellige kanter. De stanset opp og ble stående og stirre på oss, som om de ikke riktig ville tro sine egne øyne. Ja, de kunne sannelig undre seg, for det var ikke deres skyld at kanoen fremdeles var hel, og vi uten skrammer. Hadde vi bare vært noen sekunder raskere med å komme ut i hovedstrømmen, tviler jeg på at vi noensinne hadde nådd Afrika. Mineskudd kan være meget farlige, ikke minst i Frankrike.

For å hindre at Rhône oversvømmer sine bredder i flomtiden er det i den nedre delen av løpet bygget imponerende demninger, som er forsynt med avløp med forgreninger for flomvannet. Det var nettopp i dette distriktet vi skulle gjennom den største slusen

på hele turen. Vi hadde tatt av i en sidekanal et sted hvor Rhône gjør en sving og hiver seg utfor et stryk. Kanalen førte oss 2 mil rett fram, til den atter møter Rhône, men elveleiet ligger her hele 26 meter lavere enn kanalen.

Vi kom fram sent på kvelden, og hadde foran oss en gigantisk sluse, som var hele 300 meter lang og 15 meter bred. Her nyttet det neppe å komme igjennom så sent, så vi forberedte oss på å slå leir i nærheten av elven. Dagen etter kunne vi så slå følge med en lekter som skulle gjennom slusen, for her var det sikkert atskillige passeringer i løpet av dagen. Men i kontrolltårnet var vi øyensynlig blitt iaktatt, for vi så en kar komme syklende på stien langs kanalen i retning av oss. Han spurte om vi ikke skulle igjennom.

— Jo, svarte Odd, det var nok meningen, men jeg er redd for at båten vår er for stor.

Fyren var straks med på spøken og lo godt. Så kastet han seg på syklen igjen og tråkket tilbake til kontrolltårnet. Straks etter så vi til vår store forbauselse at de store sluseportene lydløst gled opp på vidt gap. Uten nesten å tro det var sant, padlet vi raskt inn, og portene gled sammen bak oss. Straks etter begynte vi å synke dypere og dypere ned i den mektige sjakten. Først trodde vi at det var en elevatorsluse vi var kommet inn i, for den går opp og ned som en alminnelig heis. Den kan løfte store skip opptil 60-70 meter i været. Men dette var nok ingen heis likevel, for nede på bunnen av sjakten — 26 meter nede stanset vi, og like foran oss hadde vi en massiv betongvegg. En rød lampe begynte å lyse, og som for et «Sesam, lukk deg opp» ble hele veggen løftet i været, høyere og høyere. Langt der oppe stanset den, og vannet dryppet

ned fra den sleipe og våte kanten. Så sloknet den røde lampen, og et grønt lys ble tent. Veien var klar. Vi padlet gjennom en tunnel ut i Rhone, og glemte ikke å takke den unge slusevakten for hans elskverdighet. Da vi snudde oss og vinket til ham, oppdaget vi en flokk nydelige unge damer inne i kontrolltårnet og luktet straks lunten. Han hadde villet imponere dem med sideferdigheter, og i mangel av noe større hadde han sloppet den vesle kanoen vår igjennom.

Etter kartet å dømme er det for kanopadlere minst fire veier å velge mellom gjennom Kontinentet til Middelhavet via Rhône. De kan dra opp Rhinen til Strasbourg eller Basel og derfra gjennom Rhinen Rhône kanalen ta seg fram til Le Doubs og Saône og ut i Rhône. I sommermånedene skal det være stor trafikk langs denne leden. En annen mulighet er å seile opp Meuse og Moselle og ta pr. kanal over i Saône.

Det var et malerisk landskap vi passerte. Frukt-hagene sto i fullt flor, og det skinte i rødt, fiolett og hvitt så langt øyet rakk. Insektene summet, og sommerfuglene flagret omkring i dette sommerparadiset. Men vinrankene, som vokste i tette rader oppover langs skråningene, sto bare i knopp.

Vi måtte ofte spise under et solseil når
varmen stod på midt på dagen.

Blant smuglere på Rivieraen

Av fornuftige mennesker ble vi advart mot å fortsette videre ut i Løvebukta, for den bærer sitt navn med rette. Høy sjø og voldsomme kastevinder er daglig kost der. Etter en del plunder lyktes det oss å få tillatelse til å padle gjennom den 4,5 mil lange Arles á Bouce-kanalen. Det var ikke så helt liketil, for det var vannmangel der nettopp da.

— Men jeg vil heller ofre litt vann enn å ha dårlig samvittighet resten av livet, sa kanalsjefen. Han mente at vi aldri ville greie å forsere Løvebukta med livet i behold.

Den friske sjøluften strømmet imot oss, og det luktet tang og salt hav lang vei. De første måkene kom til syne, og snart etter dukket også fiskerskøytene, prammene, krabbeteinene og garnlenkene opp. Vannet ble grønnere og grønnere etter hvert som ferskvannstilsetningen ble mindre. Vi jublet innvendig. Igjen kunne vi notere at vi hadde nådd et viktig etappemål. Etter måneders slit og strev på kanaler og elver var vi endelig ved Middelhavet.

Kanalen viet seg ut, og vannet ble med ett så blått som den blåeste himmel og så klart som krystall. Det virket så innbydende at vi fikk lyst til å hive oss ut i det og føle saltvannet på kroppen. Nå først gikk det opp for oss hvor fritt havet føles. Det var som å komme fra et mørkt, innestengt rom og ut i det fri. Vi var nå engang oppvokst med sjøen like utenfor

stuedøren, så det er ikke så underlig at vi følte det som en befrielse å kunne puste inn sjøluft igjen.

Vi fortsatte over en stor bukt, og tok snarveien til Marseille gjennom den mektige Longuei-tunnelen. Den er 7 kilometer lang, 18 meter høy og 18 meter bred og ble ferdig i 1924. Den munner ut snaue 10 kilometer fra Marseille. Og der så vi byen ligge badet i kveldssol. Vi heiste seil og duvet innover med brisen. Kanoen var nymalt og gild og nesten like fin som da vi dro hjemmefra. Kveldsbrisen økte etter hvert som solen sank lavere i horisonten; og det gikk strykende for full bør. Med god fart pløyde vi inn gjennom åpningen i moloen. Du verden for en havn! Brygger og kaianlegg, store oseandampere og hvitmalte, praktfulle lystseilere i endeløse rekker. Vi ble anropt fra en av kaiene. Det var tollens og politiets. Passene våre ble kontrollert, og vi fortsatte videre innover i håp om å finne en norsk båt. Og ganske riktig, et stykke borte lå en nordmann for anker. Vi padlet borttil. Noen karer sto og hang over rekka.

— Morn! ropte vi opp til dem. Ingen svarte.

— Kommer dere rett fra Norge? ropte vi igjen, men fikk heller ikke denne gang, noe svar. Men så må det antagelig ha demret for et par av dem at det var norsk de hørte, og at det var landsmenn som befant seg der nede i den vesle kanoen.

— Nei, men i all verden, å kommer dere fra da, karer? ropte en fyr med gullstriper på jakken. Antagelig var det en styrmann.

— Vi kommer derfra, svarte Odd og pekte i retning av tunnelåpningen.

— Hvor skal dere hen da? fortsatte han der oppe.

— Til Afrika, svarte jeg, nærmest brydd, for jeg visste jo at de bare ville smile av det.

Vi hadde ventet å bli bedt ombord, men ingen gjorde miner til noe slikt. Jeg må innrømme at skuffelsen seg innover oss, og mismodig belaget vi oss på å dra videre. Vi skjøv kanoen ut fra skutesisden og vinket opp til dem.

— Ja, morn'a, vi må nok videre. Håper vi ser dere igjen i en annen havn senere på turen.

Og så padlet vi innover. Det var nok sant det som sies, at en helst skal unngå landsmenn i utlandet.

— Hei, dere! ropte det fra båten. Det var mannen med gullstripene. — Ikke stikk av så fort. Kom ombord og få en kopp kaffe!

Ja, vi hadde snudd alt før han hadde fått uttalt den siste setningen. En leder ble langet ut, kanoen for-tøyd og en vaktmann beordret til å passe på den. Sammen med styrmannen gikk vi inn i messen, hvor trisa disket opp med bacon og egg og ferskt, norsk brød, ikke slik fliset, meterlang fransk loff, som en blir sår i ganen av.

— Spis nå, gutter, sa styrmannen, og vi lot oss ikke be to ganger.

Vi ble sittende lenge og prate med mannskapet utover kvelden. Det var som å være hjemme igjen. Men vi måtte se til å komme oss i land og finne en leirplass for natten. I skinnet fra en lyskaster kom vi oss ned lederen til kanoen, og vinket farvel.

Og der lå vi i mørket i en ukjent kjempehavn. Hvor skulle vi ta veien? Videre innover langs havna eller til nærmeste opplyste brygge? Jeg kom plutselig til å tenke på et par skipsvrak som jeg hadde sett ved havneinnløpet. Kanskje vi kunne legge til der.

Jeg nevnte det for Odd, og han var enig. Men det var lettere sagt enn gjort å finne igjen vrakene i det stummende mørket. Vi ga oss til å padle tilbake samme veien vi var kommet. Da vi passerte tollstasjonen, ble en lyskaster satt på, og vi ble fanget inn i lyskjeglen. Det ble sagt noe på fransk der inne, antagelig en påminnelse om at vi ikke hadde lanterner. Lysbunten sloknet, og vi padlet videre. Om vi ikke husket feil, skulle vi svinge til høyre et par hundre meter etter at vi hadde passert tollen, for så å sette kursen mot en liten jernbanestasjon med noen gamle tyskerbunkers i forgrunnen. Jo, det stemte. Der så vi en rød signallykt skifte over til grønt, og straks etter kom et tog brusende inn på stasjonen. Med ett hørte vi en tydelig skvalping i vannet nær ved oss. Vi følte oss fram med årene, og konstaterte at like under vannskorpen lå det fullt av store steiner. Det var ikke annet å gjøre enn å vasse uti og buksere kanoen over steinene, som viste seg å være en gammel bølgebryter.

Endelig oppdaget vi noen svake silhuetter mot lysene inne fra byen. Det var vrakene. Vi padlet rundt det første, som en gang hadde vært en lastebåt på omkring 1000 tonn. Den lå på bunnen med sterk slagside, slik at døren til førerkahytten nesten var i plan med vannflaten. Vi tittet inn, og så at det lå noe halm på dørken. Altså var leiligheten opptatt. Men vi tok sjansen på at leieboeren var midlertidig bortreist, og fortøyde kanoen til dørkarmen. Soveposene kom fram og ble langet inn i kahytten. Vi slo oss ned i halmen. På grunn av den sterke slagsiden sto vi mer enn vi satt. I en av kanoens stivere festet vi en line som var bundet fast til Odds håndledd. For vi ville

ikke risikere at noen i nattens mulm og mørke skulle stikke av med «Viking».

Det var slett ikke så lett å sove i en slik stilling, og det tok lang tid før vi blundet av. Med ett var jeg lys våken. Jeg syntes så tydelig jeg hadde hørt åreskvulp i nærheten. Jo, der var det igjen. Det var ikke til å ta feil av. Jeg vekket Odd og hvisket:

— Folk i nærheten.

Vi tittet ut gjennom døråpningen. Lyden var nå kommet nærmere, og der stakk plutselig baugen av en båt fram av mørket og opp på siden av kanoen. Han som rodde, hadde nok ikke sett oss ennå. Forsiktig la han årene inn, så bøyde han seg ned og grep tak i relingen på kanoen. Med det samme satte Odd og jeg i med et kraftig — Hoi!

Virkningen var momentan. Fyren nesten stupte i vannet av bare forskrekkelse. Han fikk samlet seg og hev seg på årene som om selveste nøkken skulle ha vært etter ham.

Det lot til å være folksomt her omkring, så det var nok best å holde vakt. Odd tok første tårn. Etter to timer var det min tur. Da var åretakene der igjen, og litt etter kom båten til syne. Først ropte mannen noe til oss med svak, liksom prøvende stemme, antagelig for å undersøke om vi sov. Odd kremtet høyt, og litt etter kom det på tysk ute fra mørket:

— Vil dere ikke heller slå dere til i en polsk båt like i nærheten?

— Nei, svarte Odd, — vi har det bra her. Ellers takk.

Mannen mumlet noe og forsvant. Så gikk det igjen noen timer, og atter var åreskvulpene der, svært forsiktige og tydeligvis ikke ment for våre ører. Men

denne gangen nærmet de seg fra den andre siden av vraket. Vi hørte at en båt la inntil, og gjennom en sprekk i skottet kunne vi så vidt skimte en fyr som entret skipssiden. Det så ut som om han kom i retning av oss. Pulsen slo unektelig litt raskere, og vi kjente litt av den rare, kriblende følelsen som spenning skaper. Hva ville han? Vi skulle ikke selge oss billig. Men fyren forsvant inn i skipets indre og ble vekk en lang stund. Vi skalv av spenning der vi satt og speidet i mørket. Der kom han ut igjen. Nå slepte han på noe tungt som så ut som en kasse. Den ble skjøvet forsiktig ned i båten. Så kom han tilbake, og da han på nytt viste seg, bar han noen kanner i begge hender. Litt etter hørte vi åretak, og båten forsvant. Aha, en smugler. Vi hadde altså lagt oss til å sove i et smuglerreir. Vi ble sittende og speide etter mulige nye besøk lenge, men utpå morgenkysten duppet vi av og sovnet.

Neste dag undersøkte vi vraket grundig, men kunne ikke oppdage noe mistenkelig. Det eneste vi så, var noen taukveiler og gammel seilduk. Antagelig hadde fyren tatt med seg lageret i natt, og hadde funnet et sikrere gjemmested. Vi tittet også på den polske båten, som lå et stykke unna. Det var en gammel, rusten holk, som neppe hadde sett maling på denne siden av århundreskiftet.

I Marseille traff vi kjentfolk fra Larvik. Vi kom padlende innover havna og fikk øye på den norske båten «Cygnus» et stykke unna. Denne gangen skulle vi ikke gjøre noe for å påkalle oppmerksomheten, det var vi blitt enige om. Vi ville nødvendig ha den flau følelsen av å være påtrengende som vi hadde hatt den første kvelden i Marseille. Men nå ble det ikke vi

som tok initiativet. Da vi passerte «Cygnus» akterut, hørte vi en stemme som sa høyt og tydelig:

— Men har’i kommi så langt alt da, guttær?

Vi så opp. Uforfalsket larviksmål. Hvem andre enn Tor Molteberg fra Larvik var det som sto der oppe!

— Få gjort fast nøtteskallet, gutter, og kom ombord. Dere får bli her noen dager, så vi kan få gjødd dere opp litt.

Jeg skal si vi var ikke sene med å følge oppfordringen. Tor var båtsmann ombord, og han presenterte oss for verdens kjekkeste karer: mannskapet på «Cygnus». Vi ble der i to dager og levde som grever. Da vi omsider skulle ta avskjed, sa Tor:

— Se her, gutter, ta disse papirlappene med dere.

Dermed stoppet han en bunt sedler ned i lommen til Odd.

Forskrekket dro Odd opp noen tusen francs og ville gi dem tilbake.

— Ikke tale om. Dere trenger dem bedre enn jeg. Ha det bra, og på gjensyn i en annen havn!

Norske sjøfolk er noe for seg selv. Hjertelaget er ikke lunkent.

Det var den 3. mai. Vi padlet ut havna på motsatt side av der hvor vi var kommet inn. Vi hadde tatt peiling på en liten sandstrand i en bergskorte, for kanoen måtte ha storrengjøring. Den så ut som den skulle ha ligget og skvulpet i oljesøl i ukevis. Og den var tungrodd. Heldigvis hadde vi fått fem liter parafin av Tor til å vaske den med. Etter mye strev var den igjen blank og fin.

— Tror du vi når over før det blir mørkt? sa Odd. Vi lå ved La Tour Fonoue, ca. 30 kilometer sør for Toulon, og så utover et to mil bredt havgap. Det var

En lien øy på Middelhavskysten ble en gang vår redning etter en stormfull ferd. Så fort den orkanaktige fralandsvinden stilnet, ville bølgene atter brøle mot klippene og knuse «Viking» til flis om vi ikke var på vakt.

såvidt vi kunne skimte Cap Benat som en avlang kork langt ute. Jeg så på klokken. Den var 15.

— Jo, vi skulle vel greie det hvis været holder, svarte jeg.

Solen skinte og havflaten var blank som et speil. Bare noen lange, svake dønninger som kom sigende inn fra sør, ga en påminnelse om at det var vann alt det vi hadde foran oss. Det ville ta minst en dag å padle rundt denne bukta. Nei, vi fikk prøve å sette rett over. Det ville ikke ta mer enn høyst fire timer. Men innerst inne var vi i grunnen begge betenkt. Det var som om noe sa at dette burde vi ikke gjøre. Jeg prøvde å riste den vemmelige følelsen av meg. Pytt, været var jo som skapt for en slik tur! Ikke en sky på himmelen.

Vi padlet hardt begge, noe vi alltid gjør over større havdistanser. Kanoen strøk elegant framover i det speilklare vannet. Ellers pleide vi alltid å stemme i en munter sang når vi satt slik og padlet, men i dag var det som om vi ikke følte oss helt sikre på oss selv.

Vi var kommet omtrent halvveis over bukta. Da syntes jeg at solen begynte å stikke så rart, og speidet langs horisonten. Men nei, ikke en sky å se. Vi padlet beroliget videre. Men vi var ikke kommet så langt før vi merket vindkastene. Det var som om de kom fra alle retninger samtidig og snodde seg rundt i hvirvler. Ikke lenge etter fulgte en kraftig vindkule, så kanoen krenget over og ripen lå helt ned i vannskorpen.

— Se der! ropte Odd og pekte innover i bukta. Der var vannflaten hvit av skum og frådende bølger. Som en mektig panserhær som gikk til stormangrep, kom skumflanken drønnende utover i retning av oss. Vår

første tanke var at en sykklon eller en tornado nærmet seg.

— La oss komme oss innover! brølte Odd. — Full fart innover, for sjøene blir større jo lenger de kommer fra land.

Vi kastet kanoen rundt og padlet i panikk inn mot den frådende sjøen. Den første vindbygen jaget forbi oss som et jettfly i lav høyde, og det sammenrullede seilet ble kastet utenbords. Det var så vidt vi klarte å berge det. Vi håpet i vårt stille sinn at uværet ville gi seg med et par slike byger, for det kunne jo ikke blåse opp til storm fra skyfri himmel. Ja, kan det ikke det forresten? Jeg kom til å tenke på en fisker borte i Sanary. Han hadde snakket noe om vind og fjell. Men han kunne like lite tysk og engelsk som vi kunne fransk, så det var ikke stort vi hadde oppfattet av samtalen. Enda vi hadde smilt og nikket til alt han sa. Men det var noe slikt som dette han hadde advart oss mot.

Det ble et ganske kort opphold mellom bygene, så kom de igjen med fornyet styrke. Nå var vi for alvor blitt redde, og vi kjempet av all kraft for å tvinge kanoen framover, men kom ikke av flekken. Vi ble bare liggende og hakke i brottsjøene, mens vinden gang på gang tvang oss ut av kurs.

— Vi kommer aldri i verden inn til land, ropte jeg til Odd. For nå gikk det opp for oss hvor alvorlig situasjonen var.

— La oss snu og padle unna! ropte jeg.

— Er du gal, svarte Odd. Samtidig slo en brottsjø over oss, og vannet fosset inn i kanoen.

— Ja, men det er den eneste måten å berge livet på, skrek jeg.

— Ja, du har visst rett, innrømmet Odd. — La oss snu og sette kurs for Hyers-øyene.

Akkurat idet vi snudde kanoen, holdt vi på å bli kastet rundt av en bølgeskavl. Nå skal jeg si at kanoen fikk fart. Det gikk så det suste. Om vi ikke kommer fram til øyene med kanoen i behold, blir iallfall den resterende distanse mindre å svømme, tenkte vi.

Det var nå blitt lenger mellom de krappe bølgeskavlene, til gjengjeld hadde de vokst til omtrent det femdobbelte i størrelse. Fortvilet så vi oss omkring. Ikke en båt å øyne noe sted. Vi hørte bølgene komme brusende bak oss. Akkurat idet vi ble løftet opp i 45 graders vinkel, klasket vannmassene nedover oss og begravde kanoen i et surklende og brusende fossefall.

— Flyter vi ennå! ropte jeg til Odd.

— En halv bøtte til, og vi er ferdige, svarte Odd, som satt foran.

Vi satte all vår lit til pumpen. For nå gjaldt det liv eller død. Jeg pumpet så det svartnet for øynene, men nye bølger kom og dynget vannmasser over oss. Det jeg hadde lenset, var like fort fylt igjen. Armene verket, og jeg måtte rette meg opp for å puste ut noen sekunder. Mens jeg satt slik og rettet meg opp med ryggen mot seilretningen, så jeg en kjempebølge tårne seg opp et stykke bak oss. Jeg ble stiv av redsel, kastet meg rundt og grep åren.

— Pass på nå! Det kommer en sværing, la den ikke rive oss ut av kurs! hojet jeg.

Dermed ble vi løftet opp med akterenden, høyere og høyere bar det. Så nådde vi toppen, og i susende fart red vi av sted på bølgen. Kanoen var helt begravid i vann.

Du må skåte! skrek jeg. — Skåt, skåt!

Men det nyttet lite, for bølgene hadde samme fart som kanoen.

— Nå synker vi, tenkte jeg, og fortvilelsen grep meg. Jeg ba til Gud at han måtte hjelpe oss. Det er nok sant, det som så ofte fortelles, at selv en råbar-
ket sjømann tyr til den allmektige når det virkelig røyner på. Plutselig slapp bølgen taket, og vi fosset videre framover.

Vi greidde oss denne gangen, ropte Odd. — Pump, pump!

Og jeg til med pumpen igjen, men det så virkelig ut som om jeg pumpet selve havet. Uten flytetanker og seilduksdekk ville vi aldri ha greidd å holde oss flytende. Gang på gang var vi nær ved å bli veltet, men «Viking» fløt, heldigvis. Vi måtte bruke all vår kraft og all vår omtanke for å holde kursen nøyaktig i rett vinkel på bølgeskavlene. For skar vi aldri så lite ut til siden, var utgangen viss.

Vi trodde det virkelig ikke selv, men etter en times nerveslitende kamp ble vi slynget like opp mot den nærmeste av øyene. Fem hundre meter til — og vi ville være reddet. Kanskje vi likevel skulle kunne komme i land uten å svømme? Men hvor skulle vi lande? Bratte fjellknauser stupte loddrett ned i havet, og bølgene klasket mot dem så skumsprøyten sto høyt til vær. Kom kanoen inn i en av dem, ville det ikke bli annet enn små seilduksfiller igjen av den. Og ikke noe levende vesen ville overleve en slik medfart.

La oss holde oss på avstand, brølte Odd.

Vi manøvrerte på en eller annen måte klar av brott-sjøene og kom oss opp langs østsiden av øya. Hadde vi greidd oss så langt, skulle vi greie oss inn også. Et

stykke unna fikk vi øye på en liten åpning mellom de bratte knausene. Den lå i ly for vind og sjø. Men vi måtte tvers av vind og bølger for å komme inn dit, og tid til å vente på et beleilig øyeblikk hadde vi ikke. Vi drev med uhyggelig stor fart nå, og det ville ikke ta mange minuttene før vi var langt forbi øya og ute på det åpne havet igjen. Vi kastet resolutt kanoen helt rundt og råpadlet innover. Skulle en bølgeskavl komme og sette punktum for hele greia nå? Det var 20 meter igjen, 15 meter, 10 meter — og nå, ta i! Der skurte vi inn mot stranda. Hurra, vi var berget!

— Det er siste gang vi tar en sånn sjanse, sa Odd da han omsider hadde fått pusten igjen. Jeg kunne bare nikke.

Fjellkløften var langt fra noen lysthavn for seilbåter. Vi løftet kanoen opp på to store steiner og klemte oss inn i en liten hule i fjellveggen. Telt var det ikke tale om å få plass til. Men vi fikk være glad til at vi hadde liv og farkost i behold. Under vanlige forhold sto nok sjøen på her hvor vi nå oppholdt oss, så stort sett kunne man nok si at det var en redning med forbehold. For så snart den sterke vinden ga seg, ville dønningene igjen slå inn fra sør, og da satt vi fint i det. Vi måtte derfor holde vakt hele natten for å være klar til oppbrudd på noen minutters varsel. Tidlig på morgenkvisten spaknet vinden, og til slutt var det helt stille. Ikke så svært lenge etter var havet igjen rolig. Men før dønningene fikk tid til å begynne å vaske mot hulen vår, satt vi trygt ombord i kanoen med kurs for Cap Benat.

Vi fikk siden høre mer om disse lumske vindforholdene. Det vil si at det første vi spurte om da vi kom fram til den idylliske badebyen Cavalière, var

nettopp dette. Forklaringen var at slike stormer oppstår på grunn av temperaturforholdene. På riktig varme dager blir luften ved havoverflaten så sterkt opphetet at den stiger hurtigere til værs enn normalt. Derved oppstår det et slags tomrom ved overflaten, og det må fylles. Så strømmer kaldere luft fra fjellene ned mot havet, og dermed oppstår de voldsomme vindkulene.

Den kyststripen som vi nå hadde bak oss — og en del av den som gjensto — blir regnet for å være den farligste langs hele franskekysten. Fiskerne våger seg derfor aldri lenger ut enn at de på et øyeblikks varsel kan snu og komme inn til land igjen. Likevel er det ikke få menneskeliv som i årenes løp er blitt havets bytte nettopp på grunn av de uhyggelige vindbygene.

Jeg måtte uvilkårlig tenke tilbake på den del av kysten vi hadde passert før vi kom til Toulon. Loddrett stiger fjellene 60-70 meter i været. Det fins ikke tegn til skjærgård. Vannet har i århundrenes løp gravd ut fjellet, så det henger utover hele veien. Jeg kan ennå huske den surklende lyden som oppsto når bølgene vasket mot fjellsiden. Tenk om... Nei, jeg våget ikke å tenke tanken ut. Det kunne ofte være flere mil mellom hver landingsplass. Heldigvis, får jeg si, er lykken som regel bedre enn forstanden.

Av fiskerne fikk vi vite at den gunstigste tiden å padle i disse farvann er fra de tidlige morgentimer til klokken 12. For det er sjelden slike vinder oppstår før luften er blitt helt gjennomvarmet.

Så padlet vi da videre langs Côte d'Azur og passerte det ene badestedet vakrere og mer innbydende enn det andre. Vegetasjonen og landskapet var fremmedartet, med eksotiske palmer og underlige

blomster i sterke farger. Brenningene rullet forfriskende innover de lange, grunne strendene, hvor brunbrente kropper boltret seg. Alle tittet forundret på oss som bare padlet taktfast og besluttomt forbi — i god avstand fra alle herlighetene og fristelsene.

Selve den franske Riviera strekker seg fra Nice to mil til den italienske grense. De virkelige sandstrendene finner man mellom Nice og Cannes, ja, helt ned til Côte de l'Estérel. Havet langs den franske kyst blir sjelden kaldere enn 13 grader, og vannet er utrolig salt. Ebbe og flo merkes så godt som ikke, og etter et par dagers vindstille er hele havflaten som et speil. Selv dønninger forekommer ikke da.

Like utenfor Nice var vi nære på å kollidere med en stor fisk. Vi satt med årene inne og betraktet i ro og mak Nice fra sjøen. Den steinete stranda syntes vi lignet sterkt Hvittensand hjemme i Larviksfjorden. Plutselig oppdaget vi en stor fiskefinne like foran kanoen, og tenkte selvfølgelig straks på hai. Men etter hva vi hadde hørt, skulle det ikke finnes hai i disse farvann. Vi lurte et øyeblikk på om det kanskje kunne være en størje, men den pleier ikke å ligge slik i vannskorpen og dovne seg. Så satte den kurs rett mot oss, og vi syntes situasjonen begynte å bli en smule nifs. Den kom bedagelig nærmere og nærmere, men som om noen skulle ha klasket til den på ryggen, forsvant den med ett i dypet. Vekk var den. Antagelig var den like redd for oss som vi for den.

Vi padlet opp Tiberen til Roma, og passerer her Castello-Angelo, keiser Hadrians gravmæle.

Eventyr i Italia

En racerbåt kom susende rett forbi oss, og vi hadde vår fulle hyre med å parere de krappe bølgene som oppsto. Folk som sitter i mer solide fremkomstmidler, har som regel lett for å overse en fattig kano. Forsiktig tittet vi inn gjennom åpningen i moloen foran havna i Monte Carlo for å se om det skulle være flere eksemplarer av samme arten i farvannet. For et syn som møtte oss der! Man snakker om luksusfartøyer, og tror man har sett det som er å se, hjemme i norske fjorder. Men de blir nok bare simple fanteprammer sammenlignet med disse «dollarglisene», som lyste mot oss fra reden. Det var rene paraden av flytende luksus som lå fortøyd her og vugget bedagelig i småkoselig dønning. Lenger inne lå «Stella Polaris» for anker og skinte i hvitt fra vannlinje til mastetopp. En nordmann som var kelner ombord, fortalte at båten hadde 157 amerikanere som passasjerer. De var ute på en 2 måneders cruise og betalte noe slikt som 3500 kroner for fornøyelsen. Omtrent det samme som Odd og jeg hadde regnet med å bruke på et år. Hverken «Viking» eller mannskapet fant seg i grunnen til rette i all denne pomp og prakt. For vi kunne nå engang ikke binde vår «yacht» til bryggekannten og krype inn i «kahytten» for å skifte til smoking. Følgelig fikk vi nøye oss med en kortvarig titt på herligheten.

Vi padlet ut havna og fortsatte langs Boulevard des Moulins, videre forbi sjøbadet «Larvotto», og så

gjorde vi strandhugg på sommerkasinoets område. Kanoen fortøyde vi under kasinoets betongpilarer, hvor den lå trygt. For det var for tidlig i sesongen til at etablissementet var åpent, og kaien var stengt for uvedkommende. Vi reiste teltet og skiftet på oss vårt landlovs-antrekk: knickers og turnsko. Vårt første mål var posthuset, og vi ruslet innover strandpromenaden til Monte Carlos sentrum. Da vi hadde hentet vår «poste restante», bestemte vi oss for et besøk i spillebanken. Men på trappen ble vi høflig, men bestemt stanset av en gullgallonert fyr.

— Dessverre, mine herrer. Det er ikke adgang i slikt antrekk.

Festkledd menneske strømmet forbi oss. Jeg tittet bort på Odd og han på meg. Fyren hadde nok rett.

I en friluftrestaurant i nærheten spilte et orkester opp. Vi ble stående ved en sprudlende fontene og lytte. Musikken fløt så vidunderlig vakkert utover de nesten uvirkelige omgivelsene. Det var som forspillet til en opera, det hele. Vi sto der med brevbunken under armen og lyttet betatt. Alt var preget av ro og velvære. De elegante damene og herrene, som satt så behagelig og nippet til sin aperitiff, fortonet seg for oss som personer i et skuespill. Luften var stille, og solen kastet et dryss av stråler gjennom palme-kronene. Det måtte være rart å få være medaktør på et slikt teater en gang. Lenge sto vi henført, med åpne sanser, og suget i oss alle inntrykk. Hvor lenge vet jeg ikke, men det var nok minst en time, for vi kom først til oss selv igjen da vi kjente at sulten begynte å gnage. Vi ruslet tilbake til betongpilarene og inntok et meterlangt spaghettimåltid.

Når en farter slik langs fremmede kyster, er det mangt av interesse å observere. Vi skulle nok hatt bedre tid, for mye forble ukjent for oss. Økonomien bestemmer dessverre svært mange av ens disposisjoner, og vi hadde simpelthen ikke råd til å stanse for lenge på hvert sted. Dessuten krevde leirslaging, matstell og den slags også sin tid. Videre torde vi sjelden begge på samme tid være for lenge borte fra kano og utstyr. Så det ble bare å «nippe» til de herlighetene som ble servert.

Mens vi var opptatt med spaghattien, kom to hvitkledde politikonstabler og ba oss forsvinne. Og vi hadde ikke noe valg. Farvel, Monte Carlo!

Vi hadde opplevd pirkete tollfunksjonærer tidligere på turen, men maken til dem som tok imot oss da vi skulle inn i Italia, hadde vi aldri vært ute for. Vi kom rolig padlende et stykke fra kysten, da vi fikk se en uniformert kar inne på stranda. Han veivet med armene og ropte et eller annet på et uforståelig språk, som vi gikk ut fra var italiensk.

— Vi er nok like ved den italienske grensen nå, sa jeg til Odd.

Vi satte kurs for en sandstrand et par hundre meter bortenfor der den uniformerte sto. Men da han så det, ble han nærmest vill. Han pekte på en langgrunn, steinet landingsplass som bølgene vasket oppover. Vi ble sittende og diskutere to alternativer: følge fyrens anmodning eller gå i land der vi først hadde tenkt, for ikke å risikere hull i kanoen. Men det gikk opp for oss etter hvert at han sikkert hadde loven på sin side, så skitt la gå, inn til den steinete stranda!

Det første han spurte om, var om vi hadde amerikanske sigaretter. Jeg hadde ikke inntrykk av at det i

første rekke gjaldt tollavgiften, men snarere en liten personlig oppmuntring. Men det hadde vi altså ikke og ble henvist til tollstasjonen, som lå et stykke lenger opp.

Odd dro av gårde for å ordne med sakene. Han ble borte en uendelighet av tid, og jeg begynte faktisk å bli redd for at han var arrestert. Endelig så jeg at han kom ruslende nedover. Vi kunne ikke komme inn i Italia før vi hadde skaffet oss de nødvendige papirer for kanoen, var beskjeden han hadde fått. Tollmyndighetene kunne nemlig ikke finne noen anvisning på hvordan de skulle forholde seg når det gjaldt en kano. De regnet den hverken som båt, bil eller sykkel. Hadde vi enda hatt hjul under den, kunne vi bare ha trillet den inn over den italienske grense uten noen som helst opphevelser. Men en kano? Nei, dette var et tilfelle som kom utenfor alle paragrafer. Det lot seg også gjøre å plasere kanoen på en lastebil og passere grensen på den måten, hadde de antydnet. Da ville alt være i orden, og de kunne fylle ut papirene som for en vanlig bilturist. For vi måtte nemlig inn i Italia ad landevei, etter det de kunne finne ut av tollbestemmelsene. Endelig hadde et lyst hode foreslått at vi skulle henvende oss til havnemyndighetene i Menton og la dem løse floken for oss.

Det var bare et par kilometer til Menton, og vi padlet gladelig dit i håp om å slippe flere vanskeligheter. Men i Menton fantes ingen havnemyndigheter som våget å treffe så dristige avgjørelser. Forsøk i Nice, hvor hovedkontoret holder til, sa en koselig funksjonær. Da stivnet vi til og satte bukkebein. Til Nice var det drøye to mil, og neimen om vi ville padle den lange veien bare for det tåpelige paragrfrytteriets

skyld. Det fikk være grenser, bokstavelig talt. Etter lang og omstendelig parlamentering, hvor språk- vanskeligheter selvsagt spilte en betydelig rolle, fikk vi omsider overbevist vår motpart om at kanoen hverken var seilskute, dampbåt eller motorracer, men at den likevel fortrinsvis hørte hjemme i det våte element. Det hjalp. Vi måtte skrive under på ære og samvittighet at vi skulle oppsøke havnemyndighetene i San Remo i Italia straks vi kom dit. Og vi fikk beskjed om at de ville bli varslet.

I San Remo var ikke kanoen noe problem i det hele tatt. Vi ble tatt imot som av gamle, kjære venner.

Før avreisen hjemmefra hadde vi en avtale med en av radioamatørene i byen om at vi skulle oppsøke en av hans forbindelser i San Remo. Hans kjenningssignal var I.I.R.B.D. Han sto forresten og tok imot oss da vi klappet til kaien. Augustino var hans borgerlige navn, og han inviterte oss hjem til seg. Huset hans lå idyllisk til høyt oppe i fjellsiden blant vinranker og massevis av blomster. Utsikten over byen her oppe fra var som et drømmesyn. Jeg forstår godt at mange kaller San Remo Rivieraens perle, for maken til farger, linjer og atmosfære! Vi ble stående helt fortapt og se utover det blå havet, den fint buede stranda, de hvite husene og gatene med palmer på begge sider. Det var som et bilde i en bok fra en verden hinsides snø og kulde. Augustino måtte be oss flere ganger om å komme og spise før vi greidde å løsrive oss fra dette synet.

Odd var tørst og ba om et glass vann. Men da smilte vår vert bredt. — Nei, svarte han, vin er vann her. For oss var vin en uvant tørstedrikk, og Augustino unnskyldte oss sikkert om vi kanskje ble en smule for muntre og lattermilde under måltidet. Spaghattien

ville liksom ikke inn i munnen, og vi hadde følelsen av å sitte med noen endeløse tråder, som ble lengre og lengre jo mer vi svelgjet. Middagen besto av ikke mindre enn tre forskjellige retter, og det var spaghetti i dem alle sammen.

Vår venn radioamatøren forsøkte flere ganger i løpet av kvelden å få kontakt med Norge, men det lyktes ikke. Han lovt å prøve igjen dagen etter, og vi møtte spent opp for å høre resultatet. Augustino ristet på hodet, og sa at det måtte være atmosfæriske forstyrrelser. Han forsøkte dagen etter også, men måtte oppgi det.

— Bli noen dager til, så skal jeg nok greie å få kontakt, sa han.

Men vi tenkte som så at det kan gå både en uke og to før værforholdene muliggjør forbindelse, og vi sa derfor pent takk for oss. Da vi dro, kom Augustino med en stor flaske vin som han stakk til oss.

— Det er ikke sunt å drikke vann her i Italia, glem ikke det, sa han og smilte lurt. Han ga oss også adressen til en radioamatør i Diano Marina, en by 30 kilometer lenger sør.

Været var praktfullt, og vi hadde vinden i ryggen, så vi tilbakela distansen i løpet av noen timer. Utpå ettermiddagen var vi framme. Vi holdt nettopp på med å lete etter en passende teltplass, da vi ble anropt av to karer inne fra stranda. De fortalte at de var utsendt fra italiensk kringkasting, og at de var blitt underrettet av vår venn Augustino om to padlende nordboere som var på vei til Afrika. Det skulle ikke tilfeldigvis være oss? Vi kunne ikke nekte, men vi ble sant å si ikke så lite overrasket. Augustino hadde ikke med et ord nevnt at han hadde med italiensk kringkasting å gjøre.

De to radiofolkene ville gjerne få i stand intervjuet med det samme, og mens teknikeren gjorde apparatene klar, tok Odd og jeg en dukkert for å få vasket av oss det hvite saltlaget som klebet seg til overkroppen, armene og ansiktet.

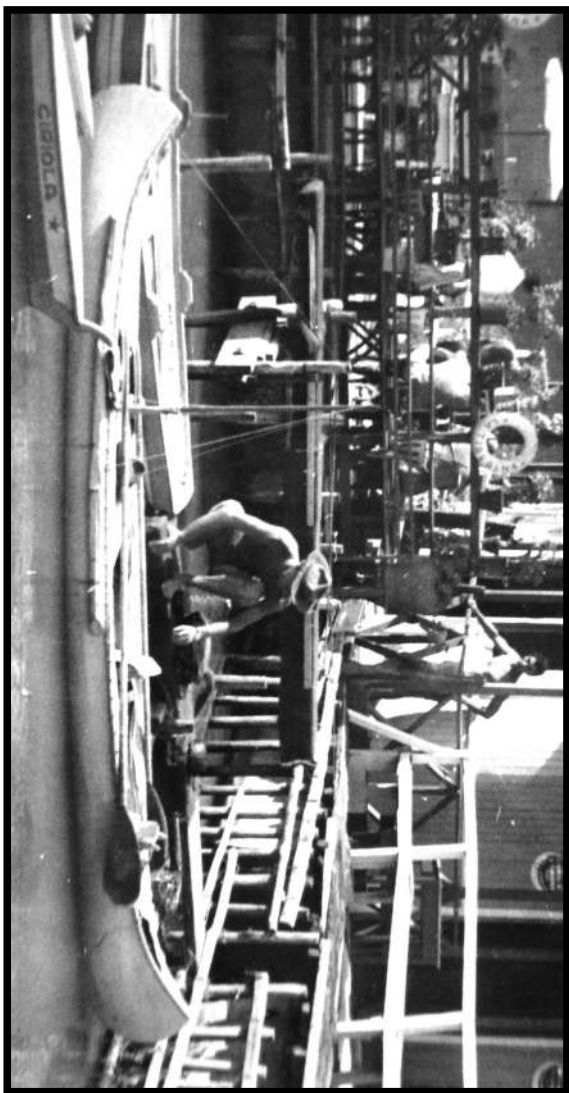
Vår ankomst og radiofolkenes forberedelser hadde vakt stor oppstandelse i den vesle byen. Vi ble omringet av nysgjerrige italienere, som plapret og gestikulerte. Det var rene vepsebolet.

Vår engelsk var ikke av en slik beskaffenhet at vi var stolte av å sende den ut i eteren, men det fikk briste eller bære. Vi hakket og stammet og kom oss på sett og vis gjennom denne prøvelsen. Så kom intervjueren med et billedblad med en fotoreportasje fra prinsesse Ragnhilds og Erling Lorentzens bryllupsreise. For øyeblikket befant de seg på hotel Royal i San Remo, og mannen fortalte at han aktet å avlegge dem et besøk i løpet av kvelden.

— Hvis dere ikke har noe imot det, kan dere benytte anledningen til sende dem en hilsen, sa han.

Vi visste slett ikke hva vi skulle finne på å si ved en slik anledning, og ville helst slippe unna hele greia. Men han ga seg ikke, og enden på det ble at vi måtte til pers.

Senere fikk vi høre at ingen pressefolk hadde sloppet inn til ekteparet Lorentzen på hotellet. De ville ha minst mulig publicity, for deres bryllupsreise var en privatsak, mente de. Den eneste som greidde å komme inn, var kringkastingsreporteren, som hadde fortalt at han hadde med en hilsen til dem fra to landsmenn. Han fikk lov til å kjøre lydbåndopptaket for dem, men noe intervju, som han hadde håpet på, ble det ikke. Det eneste Erling Lorentzen fikk talt

«Viking» sammen med de lokale småbåtene.

inn, var et kort svar på vår hilsen. Det ble vi senere kjent med i studio i Radio Genova.

Til alt hell hadde kringkastingsreporteren som intervjuet oss, vært oppom det norske konsulatet for å få oversatt vår hilsen til ekteparet. Konsulen hadde fått seg en hjertelig latter da han fikk høre diskusjonen mellom Odd og meg om hvem som skulle fremføre hilsenen. Jeg hadde blant annet sagt til Odd: «Bare kjør i vei du, som er kommet så godt i gang.» Reporteren hadde ikke skjønt et mukkk av det hele selvfølgelig, og han visste ikke hva som var hilsen, og hva som var snakk mellom Odd og meg.

For lydbåndet surret og gikk hele tiden, og han hadde derfor fått med atskillig som egnet seg lite til offentliggjørelse.

Etter episoden på stranda denne ettermiddagen, da vi ble intervjuet av italiensk kringkasting, sto hvert hjem i byen åpent for oss. Alle ville ha oss som sine gjester for natten. Vi kunne velge og vrake. Resultatet ble at vi sa ja takk til en innbydelse fra overlegen på byens sykehus. Da kvelden kom, ble vi anvist to ledige senger i en 10-mannssal på sykehuset. At de øvrige pasientene undret seg over oss, der vi vrenget av oss de saltflekkete fillene våre og krøp opp i hver vår seng, sier jeg ikke noe om. Mannen i nabosengen snudde seg forsiktig mot meg og spurte:

– Katolsk?

– Nei, protestant, svarte jeg.

Demonstrativt vendte han ryggen til meg, og noen konversasjon ble det ikke fra den kanten.

Vi sovnet ikke med det samme. Den ramme medisinduften rev i nesen, og miljøet var ærlig talt ikke hva man kan kalle særlig muntert. En hvitkledd

sykesøster kom bort og rettet på dynen min, og jeg følte meg faktisk som pasient selv.

Mot den andre veggen i værelset lå en eldre mann. Han stønnet og lot til å ha det vondt. Men han hadde visst ikke lagt merke til vår ankomst, for da det var gått en stund, og smerteriene øyensynlig hadde gitt seg, reiste han seg opp på albuen og så forundret på oss. Med rusten stemme spurte han på tysk hvor vi kom fra, og hvorfor vi var havnet her. Da han fikk høre at vi var protestanter, sa han:

— Ikke fortell det til sykepleierskene, for da blir det oppstyr. Jeg er protestant selv, men det tør jeg ikke si, ellers blir jeg jaget på dør.

— Du Odd, sa jeg, skal vi stikke av mens det ennå er tid? For dette er ikke stedet for oss.

I det samme kom en tykkfallen, smilende sykepleierske inn med to glass melk og to tynne brødskiver.

— Unnskyld, men er dere protestanter? spurte hun meg, som uheldigvis lå nærmest. Jeg så fortvilet bort på Odd. Hva skulle jeg svare? Odd nikket.

— Det er vel ikke noe å skamme seg over å være protestant. Bare si det som det er, svarte han.

Jeg så den smilende sykepleiersken dypt inn i øynene og stammet:

— Ja, protestanter.

Mannen med smerteriene hostet høyt, som om han hadde fått noe i vrangstrupen, og det ble helt stille der borte.

Sykepleierskens vennlige ansikt stivnet til, og hun forsvant uten å si noe mer.

Denne avgrunnsdype kløften mellom to religionsoppfatninger hadde vi vanskelig for å forstå. Er det

en utilgivelig synd å være protestant i en katolikks øyne, eller var dette bare et rent lokalt fenomen? Vi var jo ikke lagt inn som pasienter, men som overlegens gjester. Likevel verdiget ikke sykepleierskene oss et blick neste morgen. Men vi var heller ikke sene om å komme ut av dynene og ut i fri luft. Vi takket pent for oss, for vi ville nødig at de skulle få mer å utsette på den «rasen» vi representerte.

Det tok fem hele dager å padle til Genova. Underveis ble vi overfalt av uvær, med torden og lyn som om dommedag var inne. Heldigvis kom vi oss inn til land, våte som katter og hutrende av kulde. Tilfeldigvis lå det en norsk tankbåt «Saphyr» — for anker på havna. Vi gikk ombord, men der var stemningen ikke særlig høy. En av mannskapet var død etter en ulykke, og var samme dagen blitt begravd på kirkegården i Genova. Vi fikk oss litt varmt i livet og padlet videre inn til byen. Tollmyndighetene var elskverdigheten selv, og de anviste oss plass i seilbåthavna. Med vaktmesterens tillatelse halte vi kanoen opp på slippen og plaserte den i et skur sammen med en del andre båter. Et halvveis ferdigstøpt dusjrom i nærheten ble vårt losji under Genova-oppholdet.

Atter en gang fikk vi besøk av italiensk kringkasting. Det var for øvrig de samme karene som hadde møtt oss i Diano Marina. Nå ville de lage et større program om ferden vår, og oppe i studio tok det et kvarter å få spilt inn det hele.

Senere kom televisjonsavdelingen i Milano og ville ha et opptak. Det ble tatt opp noen scener nede i seilbåthavna. Vi fikk beskjed om å komme padlende inn til slippen. Der sto folk parat med utstrakte hender og smilende ansikter, klar til å hjelpe oss i land. Det

ble håndhilst, smilt og ledd. Alt var hjertelighet. Vår ankomst til Genova skulle være storveies. Og villige hender bar den dryppende kanoen inn i skuret. Virkelig en rørende film med oss som hovedaktører.

Den følgende dag ble vi ført opp til et kjempestort tivoli, hvor det ble spilt inn noen flere scener. Her hadde en del radioamatører rigget til sine apparater inne i et telt, og mot entréenger kunne publikum gå inn og høre på at de talte med omverdenen gjennom eteren. Her skulle vi så gå inn, håndhilse på amatørerne, som ville smile og vise fram hvite perlerader. Deretter skulle vi slå oss ned ved et bord hvor det sto en stor sender. Vi ble beordret til å gripe mikrofonen og si «Hallo, Norge, hallo, Norge!» Og så skulle vi fortelle at nå var vi kommet til Genova og hadde det bra på alle måter. Jeg skal si det ble film som både italienerne og vi kunne være stolte av!

Så tilbake til seilbåthavna, for nå skulle vår «avreise» filmes. Vi tok høytidelig avskjed med alle våre italienske venner; de fleste var folk vi aldri hadde sett før. Hjelpsomme hender satte kanoen på vannet. Det ble vinket og vinket, og sluttscenen var vi to som padlet ut moloåpningen.

Nå visste vi iallfall hvordan vår avskjed med Genova ville arte seg for den del av det italienske folk som hadde fjernsynapparat. Vi pustet lettet da alt dette maset var over, og vi kunne få være oss selv igjen. Resten av tiden i Genova fikk vi tilbringe uforstyrret.

En sur vinterkveld oppe ved svenskekysten hadde vi vært innom et leseværelse for sjøfolk. Da bestyrelsen fikk høre om vår ferd og vår reiserute, ba han oss ta med en hilsen til den svenske sjømannspresten i

Genova, pastor Wahlgren. Vi hadde lovt å gjøre dette, og nå ville vi innfri løftet. Sjømannskirken var det ingen sak å finne, men dessverre, pastor Wahlgren var bortreist. Han var hjemme i Sverige på ferie. Men vi traff hans norske kollega, pastor Ofsdahl. Han var en kjernekar og et prektig mannfolk. Jeg forstår så godt at han var populær blant sjøfolkene. Han hadde utrolig mange interessante ting å fortelle fra sitt virke som sjømannsprest. Det var de underligste livsskjebner han kunne berette om, og ikke alt han fortalte, var solskinnsfortellinger. Her i sjømannskirken traff vi også en dansk eventyrer, som kort og godt het Bent. Han hadde haiket gjennom Europa, og nå ville han prøve å skaffe seg hyre på en båt som gikk til Canada, for der mente han at fremtiden ville arte seg lys. Han var mer enn villig til å bli med oss på vår ferd, men vi måtte dessverre skuffe ham med at vårt fartøy hadde ikke plass til mer enn to.

Den 10. juni 1953 ble «Viking» utklarert fra Genovas havn. Det var også på høy tid, for nå skulle dusjrommet snart tas i bruk. Ofsdahl kom ned for å få en prat med oss og for å se oss vel av gårde. Vi benyttet anledningen til å få ham til å fungere som tolk for vår avskjedstale til vaktmesterkona, som hadde vært så snill og forekommende mot oss i de to ukene vi hadde oppholdt oss i Genova. Med vilje unnlot vi å nevne at vaktmesterparets gneldrebikkje hadde vekket oss mange ganger hver eneste natt. Nå ble også den handelen avgjort som vaktmesteren hadde forsøkt å få i stand allerede noen timer etter vår ankomst. Han var svært ivrig etter å sikre seg gummistøvlene våre og vinterklærne. Men vi hadde nevnt en pris som han mente var altfor høy. Senere

var han gang på gang kommet med nye tilbud, men vi hadde ikke funnet noen av dem akseptable. På avreisedagen så han imidlertid ingen annen utvei enn å godta den prisen vi først hadde forlangt. Men jeg er sikker på at han ikke tapte på den handelen.

Vaktmesterkona satte fram brød og vin, og ved hjelp av sjømannspresten fikk hun sagt at hun syntes vi hadde oppført oss pent.

— Skulle dere komme i pengeknipe, eller skulle dere stå i bet for et eller annet, så skriv til meg, var Ofsdahls siste ord før vi grep årene og tok fatt på turen ut av Genovas havn. Vi var takknemlige for den tillit han viste oss, og for all den hjelpsomhet og elskverdighet han hadde lagt for dagen under hele vårt opphold i byen.

Fjorten dager senere svingte vi opp Tiberen ved Fiumicino, og bare 3 mil borte lå Roma. De 45 milene fra Genova hadde budt på mange vanskeligheter. Straks etter avreisen fra Genova kom vi ut i et forrykende uvær igjen. Og kysten hele veien nedover besto for det meste av endeløse sandstrender, hvor de voldsomme brenningene gjorde hver landgang og sjøsetting til en sur fornøyelse. Vi var mer enn en gang blitt skylt i land av bølgene, og hadde måttet dra kanoen opp etter oss med bunnen i været.

I Civita Vecchia støtte vi på et italiensk filmselskap som var i ferd med å spille inn en sjørøverfilm. Vi mente at vi var rutinerne nok etter erfaringene fra televisjonsfilmingen i Genova til en plass på statistlisten i det minste. Men vi var visst snarere på nære nippet til ødelegge en hel scene da vi uforvarende kom padlende inn i en sjørøverbavn en miniature,

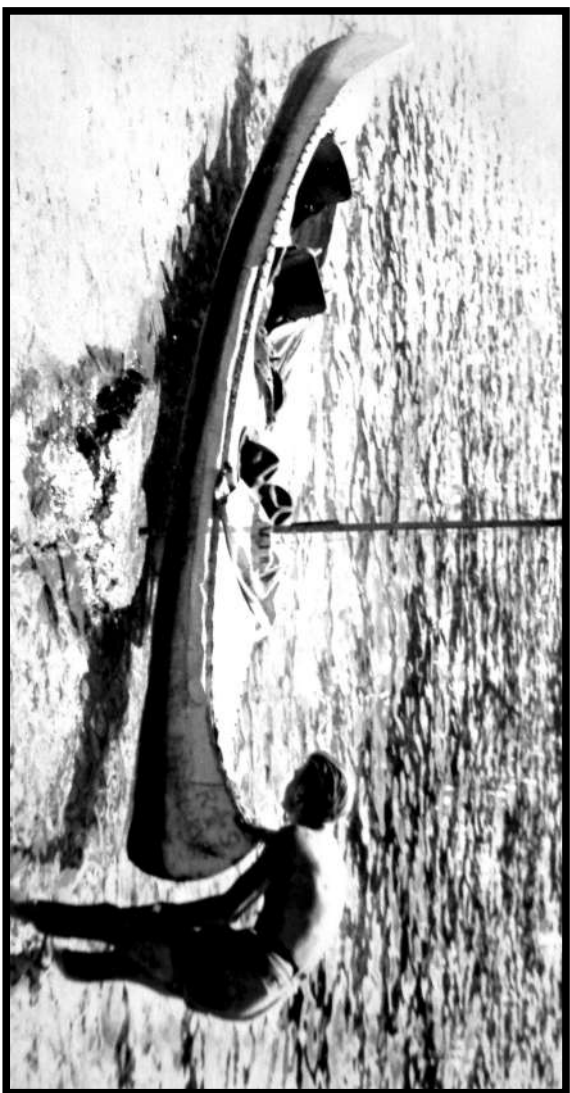
hvor «Viking» ble rene dollargliset ved siden av de gamle piratskutene.

Mens vi var i land for å proviantere, kom vi i snakk med noen av filmfolkene, som fortalte at Ingrid Bergmans sommervilla lå like i nærheten. De foreslo at vi skulle avlegge henne et besøk. Vi var jo skandinaver. Sannelig ingen dum idé, tenkte vi, og lette oss fram til villaen, som viste seg å være en ganske alminnelig hytte. Den var gulmalt og hadde hvite vindskier. Foran lå en vakker liten hageflekk, og ut i sjøen stakk en steinmolo. Vi fortøyde kanoen ved moloen og gikk opp på verandaen og banket på. En eldre mann lukket opp. Han så forundret på oss da vi fremførte vårt ærend. Flere mennesker kom til og stakk hodet fram i døråpningen. Da forsto vi at det var arbeidsfolk vi hadde foran oss, og at hytta var under oppussing. Mannen ristet på hodet, stakk to finger i været og sa:

— Ingrid Bergman, due ora, Roma.

Hun hadde altså dratt til Roma for to timer siden. Vi var freidige nok til å legge igjen en hilsen til filmstjernen fra to padlende beundrere.

Strømmen var sterk, og vi forsto snart at det ikke ville nytte å forsere. Armene kjentes som bly, og vi sneglet oss oppover elven. Til slutt innså vi det håpløse i situasjonen og la inn til bredden. Det var motbydelig og sumpet der inne. Det stinket råttent av kloakk og andre uhumskheter. Når vi trådte i den bløte gjørmen, hadde vi følelsen av å vasse i en septiktank. Noe lignende var det sikkert også, for det er ikke så få tonn slam en av verdens eldste storbyer har gitt fra seg i århundrenes løp. Odd og jeg døpte

«Viking» sjekkes for skader som de skarpe stenene kan påføre seilduken.

straks Tiberen Kloakkelven. Vannet var gråhvitt og ekkelt. Kassebord, dyrekadavere og annet som en elv fører med seg fra en stor by, lå og fløt i bakevjene. Mengder av frosk kvekket inne i sumpene, og når vi kastet et trestykke inn til dem, hørte vi lyden av utallige skvulp, og det ble stille i froskecoret en kort stund. Men så stemte de i med sin makabre musikk på nytt. Huff, for en natt!

Elven ble smalere lenger opp. Her var også strømmen så sterk at vi måtte oppgi å padle. Vi dro kanoen langs bredden. Men hver gang vi kom til en bro, måtte vi møysommelig kare oss fram. Årene sto som krumsabler i vannet. Omsider nådde vi inn til selve byen og måket oss fram til en stor flåte. Den gjorde tjeneste som brygge for et bade-etablissement. En tykkfallen, svartsmusket kar kom morsk bortover i retning av oss og lirte av en lang lekse. De blå shortsene fikk så vidt plass oppunder den dissende vommen, og vi ventet hvert øyeblikk at de skulle gli nedover de tynne bena. Til tross for mannens protester steg Odd i land på flåten:

— Vi forstår ikke hva De sier, sa han på italiensk, og la til at vi var nordmenn. For å vise hva han mente, tok han kartet og brettet ut på brygga. En blå stripe fra Norge ned til Roma viste hvor vi hadde padlet. Et eller annet slags lys gikk øyensynlig opp for mannen, og han så måpende fra oss og til kanoen. Overrasket ropte han et eller annet, og litt etter kom hans pludrende signora til syne. Hun smilte vennlig og var en ren motsetning til sin bistre ektefelle. Nei, det var ikke noe i veien for at vi kunne få legge til ved flåten. Vi kunne godt få lov til å ha kanoen der så lenge vi ønsket. Ekteparet drev en slags kafé på stedet, og vi

kjøpte flott en flaske brus hver og et par rundstykker. Men for en pris! To hundre lire. Det koster å være kar. Da vi senere forlangte bare to rundstykker, var prisen den samme. Vi gjorde damen oppmerksom på at hun visstnok tok feil. Men nei, prisen var to hundre lire, enten man fikk brus til eller ikke.

— Det er ikke tale om at vi betaler to hundre lire for dette, sa Odd og rakte henne 150 lire. Hun svarte med å skrape pålegget av rundstykkene.

Vi hadde ikke vært mange timene hos dette ekteparet, som røpet en så utpreget forretningssans, før tingene raskt begynte å utvikle seg. Først kom en pressemann og la for dagen en utrolig vitebegjærlighet. Og før solen var gått ned, var vi blitt hjemsøkt av en hel skare av hans kolleger. Vi ble fotografert i alle tenkelige stillinger, og ekteparet sørget snedig for å bli med på de fleste fotografiene. Det var nok signora'en som hadde en finger med i spillet. Vi mistenkte henne iallfall for å ha varslet Romapressen om vår ankomst. Hun var nok fullt klar over reklamens veldige makt.

Før vi dro hjemmefra, hadde vi sørget for å sikre oss tilsagn om audiens hos paven. Og nå kom dagen da vi skulle opp til Vatikanet og hilse på den hellige fader. Klokken var 9 da vi tuslet over den mektige Petersplassen på vei til Vatikanet. Vi viste stolt fram våre papirer til en av dørvaktene. Uniformene deres fikk meg til å minnes kortstokkens knekter. De var kledd i gilde røde, gule og svarte drakter og var væpnet med spyd og hellebarder. Fotografiapparatene ble tatt fra oss, og vi fortsatte opp gjennom en minst 200 meter lang korridor. Deretter opp en hel del trapper til vi kom inn i et rom som nesten fikk oss til å

gispe. Kjempemalerier i kunstferdige gull — og sølvrammer, søylerekker og praktfulle, fargelagte ornamenter som fikk det til å glitre i det veldige rommet.

Det var atskillige mennesker forsamlet der inne. Vi var nok ikke de eneste som skulle møte paven i dag. Igjen ble våre papirer kontrollert, og så ble vi vist inn i en lang, smal sal. Her fikk vi anvist vår spesielle plass hvor vi måtte bli stående. Flere og flere mennesker kom inn etter hvert, og da klokken var 10, hadde jeg inntrykk av at salen var stappfull. Jeg gjettet på at et par tusen mennesker var samlet der, alt i alt. Vi ble klemt lenger og lenger vekk fra vår opprinnelige plass og havnet til slutt helt inne ved vegg. Til høyre for oss sto en flokk munk i sine karakteristiske drakter, og på den andre siden var flere skoleklasser samlet. Midt i salen var det liksom en åpen gate, og den førte opp til en fløyelsbetrukket stol med gullarmer og gullben. Jeg sier gull, men antagelig var de bare forgylt. Soldater i svarte uniformer og med dusk i hjelmen holdt vakt, og de var væpnet med gevær. Men det var også soldater iført dørvokternes middelalderuniform og gamle våpen for å holde styr på folkemengden. Like før klokken var 10, ble alle vinduer lukket og gardinene trukket for. Dagslyset fikk ikke slippe inn og ødelegge stundens alvor.

Det gikk et brus gjennom forsamlingen, og alles øyne ble rettet mot den døren vi selv var kommet inn gjennom for en stund siden. Den gikk opp, og inn kom pavens livvakt, fulgt av åtte soldater som bar en smilende mann i en imponerende bærestol. Det var paven. Folk ble helt ville av begeistring. De klappet i hendene og ropte som i ekstase. De ivrigste og mest

henførte var munkene og prestene. De trengte seg fram for å få røre ved paven hender eller føtter. Den vesle kalotten han hadde på hodet, ble ustanselig byttet med lignende hodeplagg, som ivrige hender rakte opp til ham. Andre strakte seg fram med smykker eller andre gjenstander i hendene for å få dem velsignet av Hans Hellighet. Jeg syntes det hele virket nærmest frastøtende. Hvor var verdigheten og høytideligheten? Det lyder sikkert grovt blasfemisk, men stort sett minte det om avslutningen på en spennende fotballkamp hjemme i Larvik, når folk elleville av begeistring vil gi luft for sin glede over at Turn eller Fram vant.

Paven ble båret gjennom hele salen, og folk omkring ropte så det ljomet: Papa! papa! papa!

Skrikene og ropene stilnet da han tok fatt på å lese opp sine velsignelser på en rekke forskjellige språk. Hver gang en folkegruppe eller en nasjon ble nevnt, klappet en flokk henrykt i hendene. Et tysk og et spansk kor svarte med å synge en vidunderlig vakker melodi, som fikk oss til å fryse nedover ryggen. Og det var ikke bare vi to norske som ble grepet av denne vakre sangen. Paven var også tydeligvis imponert, for han nikket blidt og applauderte korene varmt. Da omsider det meste av seremoniene var unnagjort, reiste paven seg, strakte armene ut og velsignet hele forsamlingen.

Livvakten marsjerte ut, bærerene grep stolen, og prosesjonen forsvant ut samme vei den var kommet inn. Atter opplevde vi et lurveleven av stemmer og geberder. Folk strakte seg fram for å røre ved Paven idet han passerte, eller for å få sin kalott eller hatt velsignet. Så ble døren lukket, og turen tilbake til utgangen begynte. Alle skubbet på, og vi ble faktisk

båret fram mot døren. Vi pustet lettet da vi omsider sto utenfor og hadde fått våre kameraer tilbake. Jaså, var det slik en audiens hos Paven artet seg. Det lar seg ikke nekte at vi var dypt skuffet.

Nede på flåten sto to reportere fra Radio Roma og ventet på oss. Pussig nok var det dårlig beventd med deres engelsk, og det vi skulle si, fikk vi skrevet opp på italiensk. Vi fikk noen minutter til å lese ordene igjennom, men det ble nok et underlig hakkende budskap vi sendte ut gjennom Romas kringkaster den dagen. Vi skulle gi et kort resymé av vår ferd på italiensk, men hvordan det artet seg for lytterne, er jeg avskåret fra å uttale meg om. Kaféverten på flåten ga imidlertid sitt besyv med i laget, og fikk stukket inn noen velvalgte ord om sitt etablissement og dets celebre gjester. Reporteren måtte vennlig, men bestemt avbryte ham, og si at nå fikk det greie seg.

Alt har sine konsekvenser. Det hadde også vår opptreden i Romas kringkaster. Havnemyndighetene ble oppmerksomme på oss, og konstaterte at de ikke hadde fått våre navn i sine bøker. Vi hadde anløpt havna uten å bli visitert.

En grå syvseter med en offiser og tre gaster rullet opp foran inngangen til bade-etablissementet neste dag. Vi ble høflig, men bestemt anmodet om å ta plass. Det bar nedover langs Tiberen til en grå, brakkeliggende bygning ved elven. Det så nakent og fattigslig ut her. Ikke noe flagg og ingen prangende skilter fortalte om etatens residens. Vi ble ført inn til sjefen, en tynn, grinete kar, som forsøkte å spille viktig. Underlig nok kunne han hverken tysk eller engelsk, og vår samtale med ham måtte skje ved hjelp av tolk. Passene ble kontrollert og funnet i orden. Om

vi hadde skipspapirer? Jo da, vi la fram bevitnelsen fra grensestasjonen om at kanoen var padlet inn i landet. Men det var ikke tilstrekkelig. Vi måtte også ha andre papirer. På vårt spørsmål om hva som manglet, fikk vi til svar at det fikk vi selv holde rede på. Jeg hadde inntrykk av at sjefen simpelthen ikke visste hva han egentlig skulle foreta seg i dette spesielle tilfelle. Nok om det, vi fikk beskjed om at vi skulle høre fra ham senere.

Dagen etter kom bilen igjen og kjørte oss til tollstasjonen. Vi var spent på hva dette møte ville resultere i. Men nå var det bare datoen for avreisen de var interessert i. Også den følgende dag gjentok historien seg. Hva galt har vi gjort siden vi blir behandlet på denne måten? spurte vi. Dere må ikke oppfatte det fornærmelig, bedyret tolken.

— Dette er absolutt siste gangen, tilføyde han.

Den ellers så sure sjefen smilte da vi kom inn.

— Buono mattino, buono mattino! Tutto finito, sa han og ga oss to store, maskinskrevne ark, hvor kanoens samtlige detaljer var beskrevet. Både lengde, bredde, volum, byggmester, lastekapasitet, ja, jeg vet nesten ikke hva de ikke hadde fått med. Til og med brutto registertonn var oppført — med 1,5 tonn.

— Nå kan dere reise hvorhen dere måtte ønske, sa han, — for nå er papirene i orden. — Hvis det skulle oppstå vanskeligheter med havnemyndighetene et eller annet sted, skulle vi bare vise dem dette stemplet. Så lenge vi hadde det, var vi helt trygge overalt. — God tur! Men glem endelig ikke å stemple papirene deres i de havner dere kommer til, både ved inn- og utreise.

Et par dager senere stevnet i 1 1/2 tonneren nedover Tiberen. Odd fungerte som kaptein ved denne

anledning. Han var oppe på kontoret og utklarte skipspapirene, takket for god havneplass, og underrettet dem om at vi selv kunne navigere, så vi trengte ingen los. Papirene ble påført utreisestempel, og neste anløpshavn ble oppgitt til Terramina om to dager. Klokkeslettet måtte også føres opp, og Odd mente at 15.30 ville holde. Akkurat slik ville de ha det. Men ikke et øyeblikk falt det dem inn at «Viking» bare var en kano, og for den saks skyld gjerne kunne «anløpe» Terramina fra landsiden. Og hvem visste om vi kom til å bruke to eller fjorten dager på denne etappen? Det var en sak som helt og holdent bestemtes av værgudene. Slike hensyn var uten betydning for Romas havnemyndigheter. Bare de fikk klore ned tall i tykke protokoller, var de lykkelige.

Vi kom nokså sent av sted, men nådde likevel til Lido di Roma før vi slo leir for kvelden. Vår vert og hans signora hadde sannelig tatt spanderbuksene på da vi dro. De var kommet halende med et par store poser med tomater, agurker, poteter, fire egg, salt og mer. Og ikke å forglemme en hel flaske vin. Vi var overveldet.

Før vi padlet inn til land, bandt vi vinflasken til fiskesnøret og lot den henge etter kanoen, så den fikk kjølnes seg til aftensmåltidet mens vi selv gikk i land og fikk reist teltet. På stranda satt en flokk «innfødte» og fulgte interessert med i alt vi foretok oss. Da Odd tok fiskesnøret og begynte å hale inn, ble det straks bevegelse i flokken. De ivrigste vasset ut i vannet for å komme på nært hold. Snøret sto så stramt om en fiolinstreng. De gestikulerte og pratet opprømt. Dette var sikkert fangst som de aldri hadde sett maken til på disse kanter.

Klar for avgang.

Odd manøvrerte snøret så forsiktig som en dreven laksefisker.

Det kunne lett være stein eller annet fanteri på bunnen, og vi ville helst ha noe mer enn bare flaskehalsen å kose oss med. Jeg satt oppe ved teltet og fulgte Odds bevegelser. Jeg kunne ikke la være å sprute ut i latter da jeg så fjesene på tilskuerne idet øyeblikk Odd elegant nappet vinflasken opp fra vannskorpen. Da ruslet hans publikum slukøret opp på stranda igjen.

Den 14. juli — syv dager senere — kom vi til Napoli. Vi gled inn i en ganske liten havn for småbåter. Den virket gammel og ute av bruk, og de eneste fartøyene vi kunne se, var et par medtatte holker. Rundt havna var det bratte bergvegger, og i den nordlige enden var det en stor grotte. Her innrettet vi vårt nattkvarter. Kanoen plaserte vi foran inngangen, slik at ingen kunne røre ved den uten at vi våknet. Av alle de sjøfolk vi var kommet i kontakt med, var vi blitt advart mot Napoli, som de kalte tjuveraddenes paradisi. Hvis man ikke passer på sine ting i Napolis havn, forsvinner de som dugg for sol. Til og med fortøynings-trossene blir vekk. Det hender ikke så sjelden at båtene får ombyttet alt metall som kan fjernes, messingbeslag og lignende, med billigere ting så lenge de ligger i Napolis havn.

Heldigvis ble det en rolig natt, og morgenen etter fortsatte vi inn til den store havna. Idet vi rundet moloen, var vi nær blitt rent i senk av en amerikansk landgangspram. Det satte oss på den idé at vi skulle søke amerikanernes hjelp under oppholdet i byen. Som tenkt, så gjort. Vi fikk lov til å legge kanoen ved den amerikanske marinestasjonen, men vi var likevel

ikke helt trygge, for det var italienske politisoldater som hadde vaktholdet der. Etter en liten avstikker til det norske konsulatet kom vi tilbake med bange anelser. Men heldigvis, kanoen var der fremdeles.

Vi padlet en tur på havna på jakt etter norske båter. Det var flere av dem, og vi bestemte oss for å praie den nærmeste, tankeren «Prometheus». Kanoen trengte i høy grad til rengjøring. Den var tung og utrivelig å manøvrere med det tykke oljelaget som dekket bunnen. Vi ropte opp til den første den beste vi fikk øye på ombord — det viste seg å være førstestyrmannen:

— Har dere et par liter parafin å selge oss?

En leder ble slengt utover rekka. Vi ble hjertelig mottatt av både styrmann og mannskap. Messegutten disket opp med et herlig måltid i styrmannens lugar. Kapteinen kom også til, og vi fikk en lang prat med hyggelige landsmenn.

Da vi skulle til å si adjø, stanset kapteinen oss og sa:

— Nei, gutter, dere kan ikke stikke av så brått. Nå kan dere slå dere til her hos oss som våre gjester. Sykelugaren er ledig, og den er alt gjort i stand til dere.

Et slik tilbud sier man ikke nei takk til. Vi var hjertelig takknemlige over slik gjestfrihet. Odd ble med kapteinen inn for å titte på «gjesteværelset», mens jeg entret ned i kanoen for å hente noen klær.

Men i all verden, hva var dette? Alt løst utstyr var vekk. Kaffekjelen, primusen, og den store, fine potetkjelen. Verst av alt var imidlertid at begge regnfrakkene, som vi hadde pakket skoene, håndklærne, skjorter og undertøy i, var vekk. Og ikke nok med

det: fotografiapparatet med femti bilder, blant dem alle fra Roma, var forsvunnet. Nei, det kunne ikke være mulig. Jeg endevendte kanoen, men kunne bare slå fast at tingene var og ble borte. Det eneste som lå igjen, var redningsvestene. Tyvene hadde altså hatt samvittighet nok til å la dem være. Heldigvis hadde de ikke funnet de vanntette tankene, hvor vi blant annet oppbevarte filmapparatet.

— Ja, det skulle tatt seg ut, svarte Odd, da jeg blek om nebbet kom opp på dekk og fortalte ham om min sørgelige oppdagelse. Han trodde det var et billig forsøk på å være morsom. Men han fikk selv syn for sagn, og da var han ikke så høy i hatten, han heller. Utstyr til en verdi av nærmere 800 kroner var vekk. Slikt er ikke særlig morsomt å oppleve, og rent ille var det fordi vi var avhengige av disse sakene til den videre ferd. Kapteinen fikk høre om tyveriet, og ga de italienske havnevaktene en overhaling. De bare ristet på hodet, og mente at det måtte ha skjedd under vaktskiftet. Det ble øyeblikkelig slått alarm. Elleve politifolk kom busende sammen med et par sivilkledde oppdagere.

Vi ble kryssforhørt om alt mellom himmel og jord: foreldre, barn, søsken, gift eller ugift, familie-sykdommer — —. I grunnen var dette politioppbudet en eneste stor komedie. Klimaks kom da vi ble spurt om vi ville anmelde tyveriet. De forsikret oss om at det var små sjanser for at de noensinne ville få tak i de skyldige, men vi kunne jo forsøke. Vi tenkte vårt, og avsto fra videre bråk.

Ombord på «Prometheus» var alle veldig opprørt over denne hendelsen, og de forsøkte på beste vis å trøste oss. Kapteinen kom med et par sko og to skjorter.

— Det er ikke rare greiene, sa han, — men ta dem. Det kan være at de kommer til nytte. Vi tok takk-nemlige imot.

I mellomtiden hadde stueren gjort en runde blant mannskapet, og i en håndvending hadde han samlet inn ikke mindre enn 35 000 lire — omtrent 400 norske kroner. Han rakte oss seddelbunten med et smil:

— Ta disse lappene, gutter. De kan kanskje rekke til et nytt fotografiapparat.

Vi syntes at det var flaut å ta imot disse pengene, og var rørt over en så spontan hjelpsomhet. Da vi nølte med å motta gaven, sa stueren:

— Ja, vil dere ikke ha dem, hiver jeg hele bunten over rekka.

Det er slike episoder man aldri glemmer, og som man i bitre stunder er glad over å ha opplevd. Ordet takk blir så altfor fattig til å uttrykke det en føler innerst inne.

Noen dager etter var vi kommet til Capri. Det var midt i turistsesongen, og det ufoldet seg et broket liv på den uforglemmelige øya. Det var absolutt noe av det vakreste vi hadde sett. Fra kaféer og sjapper klang spilledåsenes klimpring, og repertoaret varierte fra «Mona Lisa» til «Santa Lucia». Suvenir-selgere og drosjesjåfører konkurrerte om publikums gunst. De skrek seg hese for å tiltrekke oppmerksomheten. Vi hadde ikke bruk for hjelp av noen av dem. En kilometer vest for byen slo vi opp teltet og dro kanoen på land. For nå skulle den overhales.

Omtrent 500 meter rett til værs over hodene på oss skimtet vi det praktfulle slottet Palazzo Mare. Det var plasert ytterst på skrenten, og så ut som om det kunne gli utfor og ned i avgrunnen når som helst.

Like utenfor leirplassen gled en strøm av båter forbi på vei til «Den blå grotte», som lå bare 800 meter borte. Dit inn kostet det penger å komme. Men vi var ikke avhengige av andres farkost for å besøke dette verdensberømte stedet. Tidlig en morgen satte vi kanoen på vannet, padlet ned til grotten, inn den lave, trange åpningen, og der opplevde vi noe jeg helst vil kalle et under. Vannet var med ett blitt skinnende blått og fullstendig klart. Vi kunne se utrolig dypt ned mot bunnen. Det vesle hullet vi padlet inn igjennom, viet seg ut under vannskorpen til en bred åpning som ble opplyst av sollyset og ga alt der inne et blålig skjær. Et drømmesyn var det. Man kunne faktisk tro at vannet ble opplyst nedenfra av veldig lyskastere. Grotten var stor som en kinosal, og ekkoet av åreklaskene drønnet som skudd. Fra taket hang det dryppsteinsformasjoner, eller de sto som mektige søyler opp av vannet. Når vi tittet over båtripen og ned i alt dette blå dypt under oss, hadde vi følelsen av å sitte i en gondol på et luftskip og se ned gjennom en blå himmel. Vi var så betatt at vi nesten ikke merket at de første turistene kom sigende inn.

Etter en uke på Capri var kano og utstyr i orden igjen, og en tindrende klar morgen med sol over blått Middelhav sa vi farvel til paradiset og padlet av sted, med kurs for det 5 kilometer brede havgapet som skilte oss fra Salernogolfen. Mens vi padlet langs den bratte kysten, hvor bergveggene faller loddrett ned i sjøen, hørte vi plutselig der oppe fra:

— Hei, gutter! Velkommen til Maiori!

Vi tittet forbauset opp, og høyt der oppe sto en mann og vinket. Det var konsul Klingenberg, som vi hadde besøkt i Napoli.

Vi ropte mor'n så det ljomet.

— Legg til, karer, kom opp! Dette må feires. I Napoli hadde konsul Klingenberg fortalt oss om landstedet sitt, og han hadde bedt oss om å se innom om det falt seg slik at vi passerte det på en week-end. I dag var det lørdag, så det passet fint.

Vi fortøyde kanoen ved stranda, og sprang opp de blomsteromkranste trappetrinnene i fjellveggen. Foran det hvitmalte huset var det en hellebelagt terrasse, og overalt var det blomster og småbusker. Huset var bygd på en avsats i fjellet. Herfra var det hugget ut en sti opp til toppen. Vi ble stående og måpe. Nei, maken til vakkert sted!

— Ja, dere kan godt være forundret, gutter, sa Klingenberg. — Den terrassen dere nå står på, har jeg selv sprengt ut. Hytta er også mine henders verk, og alle blomstene og buskene har jeg plantet. Det er noe av det hyggeligste jeg vet, å kunne vise dette til fremmede. Jeg er like glad i dette stedet som i min kone, sa han smilende og presenterte oss for sin sjarmerende frue.

— Du får sette over søndagsmiddagen, sa han. — For i dag lar vi lørdag være helg. Guttene er sultne etter padlingen, skjønner du. Fru Klingenberg satte i gang. Hun var øyeblikkelig med på notene.

Terrassen lå ca. 30 meter over havflaten, og bød på en praktfull utsikt over det bølgende, blå Middelhav. I vest øynet vi Amalfi, som på denne avstanden skrumpet inn til en samling bittesmå dukkehus mellom forrevne fjell. Henrik Ibsen skrev «Et dukkehjem» i Amalfi, ble det oss fortalt.

Med Klingenberg som cicerone foretok vi en liten oppdagelsestur i traktene omkring hytta, og det før-

ste som møtte, oss ved tilbakekomsten, var et forjettende: — Maten er servert! fra fru Klingenberg. Vi lot oss ikke be to ganger. Et slikt måltid får man ikke hver dag, selv om man er velbeslått turist. Middagen ble avsluttet med kaffe ute på terrassen. Du verden, hvor godt det er å kunne føle seg høyt hevet over hverdagen og bare nyte nuet.

Men det led på dagen, og vi måtte videre. Jeg vil gi alle norske Italia-farere et godt råd: Trenger dere hjelp når dere kommer til Napoli, så stikk oppom Via Medina 29, og dere vil treffe verdens hyggeligste og mest forekommende norske konsul.

Det gikk raskt nedover langs den søritalienske kyst. Vi padlet inn i Golfo di Gioia, og Sicilias fjell dukket opp. To dager senere lå vi ved Villa San Giovanni og speidet over det hvitskummende Messinastredet, de gamle sjøfareres skrekk. Tidevannsstrømmen er her som en stri fjellbekk. Selv Rhône i flomtiden blir liten sammenlignet med dette. To store hav er her forbundet med hverandre ved en smal kløft mellom fjellene. Vind og strømforhold er helt ulike dem man opplever andre steder. Enda forskjellen mellom flo og fjære er liten i Middelhavet, blir strømmen likevel stri. Messina-stredet er forresten det eneste sted i hele Middelhavet hvor tidevannsfenomenet gjør seg så sterkt gjeldende.

Å sette rett over det tre kilometer brede stredet ville være det sikre forlis. Den strie havstrømmen fra sør og vinden fra nord hadde satt hverandre stevne akkurat her, og sjøene tårnet seg opp med hvite topper. Det var ganske pussig å se hvor stor fart damperne fikk i medstrømmen. De skjød av sted som motortorpedobåter, mens de møtende skip nærmest lå stille.

Av fiskerne inne på land fikk vi vite at den gunstigste tiden å forsere Messinastredet på er ved 17-tiden, ved strømskiftet. Da er det nemlig stille et par timers tid, inntil vannet begynner å strømme den andre veien igjen. Til tross for de vanskelige strømforholdene så vi flere fiskerbåter der ute. Inne fra land så det ut som en kamp på liv og død. Straks de var kommet ut i selve rennen, føk de nedover med strømmen og fór bortover bølgene så vannspruten sto høyt. Først flere kilometer nede var de ute av den egentlige faresonen.

Klokken 17 var forholdet mellom Det thyrrenske og Det joniske hav utjevnet, og vi satte over på nesten speilblankt vann, og la til på den andre siden ved en privat eiendom like utenfor Messina. De menneskene vi var kommet til, så både greie og forekommende ut. Vi hadde hørt så mye om pirater i Messinastredet at vi var på vakt. Etter både hus og hage å dømme var de velsituerte. Det var hvitmalt og pent der, og hagen bugnet av sydfrukt. Rundt hele eiendommen gikk det en stor mur, og den dannet et virkningsfullt skille mellom velstand og fattigdom. For husene på utsiden av muren var små og uanseelige. Til tross for muren og piggråden på toppen av den dro vi nesten hele kanoen inn i teltet da vi gikk til køys. Episoden i Napolis havn hadde lært oss at forsiktighet er en uunnværlig dyd i disse farvann. Heldigvis, intet skjedde, og vi hadde visst vært for redde.

Dagen etter padlet vi inn til Messina. Kanoen fikk vi lov til å legge fra oss på havnebrannvesenets område, hvor to karer påtok seg å holde et øye med den. For sikkerhets skyld tok vi med oss det vesentligste av verdi og la veien direkte til det norske

konsulat, hvor konsulen viste seg å være en italiener. Han var en meget forekommende mann, men likevel ingen Klingenberg. På vårt spørsmål om det kunne ventes noen norske skip hit med kurs for Nord-Afrika, ristet han bare på hodet og anbefalte oss å padle til Catania, som ligger ca. 7 mil lenger sør. Vel, vi fulgte hans råd, hentet kanoen og la straks i vei. Natten tilbragte vi i Taormina, og morgenen etter fortsatte vi langs den storslagne kysten. Mektige fjellrekker kneiser stolt mot den blå himmelen. De er forrevne og ville som norske Lofot-fjell, men i revnene har vinhagene funnet en lun plass. Bak de takkete tinnene rager Etna opp, trygg, rund og sikker, med et ullent skydekke over toppen. Det er ennå ild i den gamle kjempen. Det ble oss forresten fortalt at den hadde hatt et aldri så lite «anfall» kort tid i forveien.

Heller ikke i Catania hadde vi hellet med oss. Av den norske konsul fikk vi vite at det eneste skip som anløper nordafrikanske havner i Libya, var den italienske passasjerbåten «Argentina». Den skulle gå om tre dager, og prisen for oss begge ville være omkring 430 kroner. Au, det var leitt! Vi fikk heller forsøke å finne en annen utvei.

Vi slo leir for natten like ved et bade-etablissement i utkanten av byen. Utpå kvelden fikk vi besøk av en del enslige nattevandrere. Vi hadde visst trengt oss inn på deres område, lot det til. En av dem var en fyr i 24-års alderen. Han hadde sitt natte-losji i et badehus like ved, og han var derfor på sett og vis vår nabo. Vi kom i prat med ham, og han fortalte at han hadde mistet sin mor under krigen. Faren var blitt blind og var død like etter. Selv var han blitt arbeidsufør på grunn av en granatsplint som hadde rammet

Varmen langs Italia-kysten var til sine tider uutholdelig, og for å bøte på det verste laget vi foran tellet en forskansning som vi kunne sitte og spise under.

ham i hodet. Nå livberget han seg ved betling, og noe hjem han kunne kalle sitt, hadde han ikke. Han var glad til når han kunne slå seg ned for natten i badehuset. Han så langt fra ut som noen tigger. Han var beskjedent og svært tilbakeholdende. Det var først da vi ropte på ham, at han kom bort til oss. Det var kaldt å ligge i det nakne badehuset, så vi overlot ham det ullundertøyet vi selv ikke hadde bruk for. Han satte store øyne, og ansiktet hans lyste opp i et lykkelig smil da han tredde en hvit norsk ullundertrøye på seg.

— *Bella, bella, bono, bono, mille grazie*, rent jublet han.

Han tok trøyen forsiktig av seg igjen og pakket den inn sammen med de andre plaggene. Den var for fin til hverdagsbruk.

Heller ikke den følgende dag hadde vi synderlig hell med oss. Skipperen på en gammel holk av en jakt tilbød oss riktignok «skyss» til Malta. Men han skulle ikke dra før om fjorten dager, og prisen var ublu, enda vi greidde å prutte den ned til det halve. Kapteinen på en engelsk kullbåt som lå på havna lovte å ta oss med til Tripolis i Libya, men da det kom til stykket, trakk han sitt tilbud tilbake og rådet oss til å dra til Siracusa, 4 mil lenger sør. Derfra ville vi ikke ha noen vanskelighet med å få skipsleilighet, mente han.

Vi hadde intet å tape og la trøstig i vei. Det ble atskillig sjø og motvind å bakse med, men etter en 2-dagers tårn padlet vi inn på havna i Siracusa.

Ikke en båt var å se noe sted, bare en gammel jakt som lå og lastet trematerialer til Tunis. Vi kom i prat med folk på kaien, og alle som én rådet oss til å dra

tilbake til Catania eller Messina. Det var mulig at det kunne by seg sjanser også i oljehavna Augusta, mente de. Vi tok en tur oppom konsulatet, men for riktig å få understreket vår uflaks, fikk vi høre at konsulen var reist til Palermo. Alle sund var lukket. Å gi seg til å padle over Middelhavet til Afrika ville være like vanvittig som å kaste seg ut fra et fly uten fallskjerm. I vår nød forekom det oss at den eneste mulighet besto i å vente på passasjerbåten «Argentina», som var ventendes til Siracusa om fem dager på vei til Afrika.

Vi ordnet billetten hos agenten for linjen, og hadde siden vi dro fra Messina, «padlet» prisen ned med hele 90 kroner. Likevel kostet billetten herfra til Benghazi nok til at vi øynet svart fattigdom på den andre siden av havet. Vi fikk finne oss en jobb så snart vi kom over.

Leirplass denne kvelden fant vi et stykke oppe ved Anapo-elven, straks sønnenfor byen. Vannet hadde en ganske eiendommelig farge, og vi smakte på det. Det var ferskvann. Men da vi senket en flaske ned til bunnen, oppdaget vi at Middelhavets salte, krystallklare vann lå under dette laget av brakkvann. Vi undret oss også over at det ikke var folk å se på stedet hvor vi hadde slått oss ned. Det så ut som en park. Vi fikk forklaringen neste dag av en mann som advarte oss mot de mange giftige ormene som holdt til langs elvebredden. Vi hadde alt sett noen mens vi holdt på å vaske oss samme morgen. De svømte som lynsnare åler i vannet. Vi brydde oss ikke stort om ormene, for vi tenkte som så at det blir atskillig verre der vi kommer. Og det kan så menn være nyttig å være herdet.

Og så opprant dagen da vi innskipet oss på «Argentina». Kanoen var nypusset og fin, og vi hadde skiftet ut de gamle årebladene, som var sterkt medtatt etter padling og staking i stein og sand. Vi hadde gjort «Viking» klar til å heises opp på dekket, og skulle til å feste trossen, da skipperen kom til syne oppe ved rekken.

— Hvor skal dere? brølte han ned til oss.

— Til Benghazi, svarte vi.

Han forsvant og kom snart etter til syne sammen med agenten. Denne ropte ned til oss at kapteinen ikke kunne ta oss med, for man må ha spesielt visum for å komme i land i Benghazi. Det var nemlig britisk militærområde. Vi protesterte energisk, og forklarte at vårt visum gjaldt for hele Libya, men kapteinen ville ikke engang høre på våre forsikringer. Han snudde ryggen til og gikk. Det samme gjorde agenten. Vi kokte innvendig over en så nonchalant og urettferdig behandling. Agenten, eller i det minste personalet på billettkontoret, burde selvfølgelig ha kjent til slike bestemmelser. Men der var tydeligvis alt flytende. Vi stakk fluksens oppom passkontoret for å forhøre oss om dette, men ingen visste noe om at vårt visum ikke gjaldt for Benghazi. Det eneste de foretok seg, var å klistre inn en lapp med slusestempeler fra Frankrike i passet — antagelig i den tro at det var et viktig dokument utstedt i Roma. De rådet oss til å reise tilbake til hovedkontoret i Messina og få bragt saken i orden der. Vi tryglet og ba, men like lite hjalp det. De kunne ikke hjelpe oss. Det er kapteinen som har det avgjørende ord, sa de, og det eneste dere kan gjøre, er å padle tilbake til Messina. Vi fikk imidlertid overbevist dem om at det lot seg

ikke gjøre, for vårt «skip» var allerede utklarert og papirene var overlevert til tollmyndighetene.

Igjen fikk vi tak i agenten, og ved hans hjelp lyktes det omsider å få kapteinen overtalt til å ta oss med til Tripolis. Men Tripolis ligger ikke mindre enn 1050 kilometer lenger vest, og mellom Benghazi og Tripolis er kyststrekningen en eneste ørken.

Vi traff to tyskere ombord. De var i nøyaktig samme situasjon som vi. Enda de hadde visum, nektet kapteinen å sette dem av i Benghazi. De hadde reist på motorsykkel fra Tyskland, og skulle nå til Arabia. Derfra aktet de å dra hjem over Syria, Tyrkia og Bulgaria. Den ene av dem hadde tjenstgjort i Rommels Afrika-korps. Han var så rasende over behandlingen ombord på denne båten at han hadde vanskelig for å styre seg. Heldigvis var hans kamerat av den rolige og sindige typen, og han greidde å stagge ham. Til alles beste, antar jeg.

Først da vi så Sicilias fjell forsvinne i det fjerne, følte vi oss noenlunde trygge. Farvel Europa, nå var Afrika neste etappe. Sammen med fjorten andre passasjerer delte vi en trang, liten lugar, helt forut, Den billigste og absolutt dårligste plassen på hele skuta. I billettprisen var kosten inkludert, og da bjellen ringte, styrtet vi forventningsfulle til messen. En stor og sterk kar iført et usigelig skittent kelnerforkle, som engang hadde vært hvitt, og med et ditto håndkle slengt elegant over skulderen, kom bort til oss og sa mutt:

— Ikke før i morgen tidlig. Vi var bare simple 3. klasses passasjerer i hans øyne.

— I morgen tidlig? gjentok jeg forundret. — Men vi har jo betalt for full kost?

— Ja vel, men ikke før i morgen tidlig, repeterte han automatisk, snudde seg og forsvant.

— Jaså, skulle vi vente til i morgen tidlig med å spise? Nei, det fikk være grenser for uforskammet opptreden. Vi fikk tak i messesjefen, som bare kunne bekrefte kelnerens ord. Men han tilføyde at det var full adgang for oss til å få middag, hvis vi betalte ekstra for den. Den kostet 19 kroner, sa han. Vi skjønnte straks at her var det atskillig prutningsmonn, og vi var nede i den nette sum av litt over 7 kroner da vi gikk til bords. Middagen besto av en bitte liten kjøttbit til hver og noe stekt salat. Poteter forekom ikke på menyen. Til dessert fikk vi et lite stykke ost, en brødiskive og et glass vann. Sannelig et lukullisk måltid.

Varmen var til tider så sterk at vi måtte padle med solseilet oppe.

På lastebil gjennom Libya

Vi sto på dekket og speidet innover mot Tripolis, som lå grå og trist i morgendisken. Etter hvert som vi kom nærmere, ble detaljene tydeligere, og vi kunne skjelve fargenyansene — palmer, vakre moderne hus, hvite og fine, og så en uendelig sandstrand, som strakte seg på begge sider av byen. Videre innover land var alt flatt så langt øyet rakk, sand og atter sand. Via Malta hadde vi brukt halvannet døgn på overfarten, og nå sto vi undrende og så Afrika komme nærmere og nærmere.

Det var et broket havneliv som møtte oss i Tripolis. Vi hadde nok sett fattigdom i Italia, og trodde det var bunnen av menneskelig elendighet. Men det syn som møtte hos her, overgikk langt hva vi var vant til. Maken til fillete mennesker! Til og fra båten sjokket de med tunge bærer på nakken, og det var så vidt de ikke seg i kne under tyngden. En enslig araber var lossebas og hadde overoppsynet med hele gjengen. Hans metode når det gjaldt å få opp tempoet, var skrik og skrål, og var ikke farten stor nok, langet han ut et spark mot dem. De kullsvarte kroppene glinset i solen. Det var med respekt vi betraktet de spillende musklene i de kraftige armene. Et slag av en slik arm, og den visne arabergubben ville ha vært ferdig.

Endelig ble det vår tur til å gå fra borde. Vi fikk utlevert passene og dro opp til rederiagenten for å få ordnet med kanoen.

På veien dit opplevde vi å se et billass med druer bli plyndret av en flokk barbente arabere. Ingen lot til å ta særlig notis av opptrinnet, så det var antagelig en daglig foreteelse. Vi fant fram til agenten, og inne på hans kontor satt også våre to tyske reisefeller. Den ene av dem var nettopp i ferd med å lire av seg en forferdelig lekse på en blanding av tysk, engelsk og arabisk til mannen bak skrivebordet. Han var helt blårød i ansiktet av tysk sinne. Agenten påsto at han hadde krav på betaling for ilandbringelsen av motorsykkelen deres, enda de selv hadde trillet den ned landgangen, forat ikke sjauerne skulle få noen som helst sjanse til å fingre med den. Dette forlangte nå agenten 50 kroner for. Tyskerne nektet plent å punge ut med denne summen, som rimelig kan være, men agenten ga seg ikke. Han henviste til reglementet, som sa at likegyldig hvem som hadde bragt sykkelen i land, hadde han krav på betaling. Det endte med at de måtte gi seg.

Det var slett ikke noen liten sum vi måtte ut med vi heller for å få i land kanoen, det vil si satt den på vannet.

Det var skrekkelig varmt, og sammen med de to tyskerne tørnet vi inn på en arabisk bar for å få slokket tørsten og få ergrelsen ut av sinnet. Mens vi satt der med vår soft drink, kom en halvfull araber bort til oss og slo seg ned ved bordet. Han var svært ivrig etter å få vite om vi var engelskmenn eller tyskere.

Tyskerne svarte at vi var tyske alle sammen, og araberen spratt opp og begynte å rundkysse oss. Odd og jeg satte oss til motverge, som rimelig kan være, men våre reisefeller vinket avvergende til oss. La ham bare klemme på, sa de, for det er god, gammel ara-

bisk skikk å hilse venner på denne måten. Det er en fornærmelse å gjøre motstand. Araberen vinket på bartenderen og forlangte øl.

— Øl til alle mine tyske venner! ropte han med skurrende stemme.

Ølet kom på bordet i en fart, men da vår spanndable arabiske venn med en elegant bevegelse skulle svinge glasset for å ta en slurk, var han så uheldig å skubbe bort i Odd, så innholdet sprutet ned i fanget på ham. Odd reiste seg med et rykk, så bordet nær hadde veltet. Araberen ble nå helt ute av seg av fortvilelse. Han ga seg til å kysse Odd over hele fjeset. Men så kom verten til, en svær rusk av en fyr, og i en hånd vending var araberen ekspedert utenfor.

En italiener som befant seg i baren, satte seg ved bordet vårt og ga oss verdifulle opplysninger om livet i Tripolis. Han advarte oss på det bestemteste mot denne araberen. Det er ikke uvanlig at folk av hans kaliber opptrer slik, men de er livsfarlige å komme ut for. Deres eneste hensikt er å plyndre, og de går ikke av veien for å bruke kniv.

I en fruktvogn kjøpte vi noen sydfrukt, men måtte prute prisen ned til en tredjedel av den som ble forlangt. Her fins nemlig ingen prisbestemmelser, og all handel er basert på pruting. Er man smart, kan man kjøpe billig. I motsatt fall blir man blodig snytt.

Vi var så heldige å få lagt kanoen ved den amerikanske redningsstasjons brygge. Her fikk vi også lov til å overnatte de tre nettene vi oppholdt oss i Tripolis. Amerikanerne var utrolig imøtekommende og hyggelige. De stilte blant annet en stor, hurtiggående motorbåt til vår disposisjon. — Vær så god, dere kan bo i den så lenge dere vil. Ombord var det bysse,

køyer og alt slags utstyr som kunne trenes i et slikt fartøy. Midt på natten ble vi vekket av yankeene som bød på kaffe og kaker. De holdt til inne på land i et skur med nettingvegger.

Vi fikk også anledning til å studere amerikanernes detaljkarter over kysten videre ned til Benghazi. Strekningen så sannelig ikke særlig innbydende ut. Over halvdelens av den 105 mil lange kystranden var sand og ørken og ikke noe annet. Og det bodde noe slikt som fem mennesker gjennomsnittlig pr. kvadratkilometer i dette området. Her fins ingen elver eller landsbyer hvor man kan forsyne seg med ferskvann. Skulle vi padle til Benghazi, måtte vi derfor proviantere for ca. en måned, for på en så vidt lang distanse måtte vi regne med forsinkelser. Det ville bli et blodig slit, som alt fra starten ville være ren hasard. Ja, vi ville være heldige om vi kom fram i det hele tatt.

Vi prøvde å skaffe oss skipsleilighet til Benghazi, men for det første var turen altfor kostbar, og for det andre ville ventetiden bli for lang. I alle de kontorer og sentraler vi oppsøkte, ble vi møtt med negative svar. Alt var plutselig svart og håpløst. Som en siste utvei ble vi henvist til et lite lavt hus oppe i araberkvarteret. Inne på en liten åpen plass midt i bygningen satt en tykkfallen, svartsmusket araber. Han påsto at han var sjef for Cyrenaika Busskompani, og med et imøtekommende bukk ba han oss komme med det vi hadde på hjertet. Kaffe, svart som tjære og søt som sukker, ble satt fram, og forhandlingene kunne begynne. Vi fortalte om våre vanskeligheter, og tradisjonen tro svarte han at det ble nok ikke lett å ordne en slik affære. For transport av en kano var noe man nødig påtok seg. Men saken kunne muli-

gens ordnes for 20 pund (400 kroner). Da han så hvordan vi reagerte på denne sum, slo han smilende av på prisen og nevnte 15 pund, og den blåholdt han på under resten av kjøpslåingen. Vi var overbevist om at det var atskillige pund i overkant av normal takst, men vi hadde ikke noe valg. Hvis vi ville til Benghazi, måtte vi pent finne oss i å punge ut. Ikke desto mindre ristet vi på hodet, og svarte at en slik betaling kunne vi dessverre ikke gå med på. Dermed takket vi for oss og gikk.

Dagen etter kom vi tilbake og fortsatte forhandlingene. Boyen ble sendt etter kaffe så snart vi viste oss. Vi hadde i mellomtiden undersøkt prisen for en slik transport, og visste hva vi hadde å holde oss til. Av taktiske grunner gikk vi ikke rett på saken denne gang, men lot det drøye lenge før vi kom inn på emnet. Arabere liker å bli fotografert, og vi avbildet fyren i alle tenkelige vinkler. Han ble etter hvert mer og mer smilende og medgjørlig, og tiden var moden til at vi kunne komme med vårt egentlige ærend. Vi bød 8 pund for transporten, enda selv det lå i overkant av en rimelig pris. Mannen forsto øyensynlig at vi hadde innhentet opplysninger utenfra, for han slo av til 12 pund.

Men vi ga oss ikke, og etter to timers kaffedriking og endeløs pruting kom vi omsider ned i 10 pund. Da orket vi ikke mer. Men vi hadde da greidd å presse ned prisen 200 kroner. En pen fortjenste for oss. Likevel var det han som hadde vunnet, og han gned seg fornøyd i hendene.

En seks tonns lastebil skulle påta seg transporten. En neger kom ned til kaien og hentet kanoen med en kjerre forspent et esel. Ivrig hender hjalp til med å

få kanoen opp på vognen og forsvarlig surret. Alt syntes med ett rosenrødt igjen. Men gleden ble ikke av lang varighet. Det viste seg at lastebilsjåføren ikke ville ta med varer for en arabersjeik han tidligere hadde avtalt å kjøre for. Det oppsto en hissig krangel, og vi ventet hvert øyeblikk at de skulle fly i tottene på hverandre. Derfor holdt vi oss på ærbødig avstand. Men ordflommen stilnet av, og sjeiken dumpet tilfreds ned i stolen igjen. Armene holdt han på arabervis korslagt over magen. Her var det han som bestemte!

Vi tittet forskrekket bort på den store haugen av sekker og kasser som skulle være med. Lasset var alt nå så svært at vi ikke kunne skjønne at det ville være mulig å få stablet mer oppå lasteplanet. Men for arabere er alt mulig, og kanoen lå til slutt så neddyngt i kolli at bare akterenden stakk ut av varehaugen. Lasset målte sikkert sine fem meter i høyden.

Vi krabbet inn i førerhuset og rigget oss i stand til turen. Vi skulle jo tilbringe hele fem dager i denne boksen, så det gjaldt ikke å overlate noe til tilfeldighetene.

— Nei, dette går nok ikke, sa sjåføren da han kom.
— En av dere må sitte oppe på lasset, for det er politikkontroll langs den første del av veien, og det er forbudt å sitte tre i førerisetet.

— Han kan da ikke mene noe slikt? sa jeg til Odd.
— Fyren bare spøker.

Men det viste seg at han mente det han sa. Vi forsøkte å parlamentere med ham en stund, men han var ikke til å rokke. Og enden på det hele ble at vi begge krabbet opp på lasset. Overlever vi dette, overlever vi alt, sa vi til hverandre og ga oss blindt skjebnen i vold.

Vi ble tre på lasset, for like før vi skulle starte, kom en liten arabergutt løpende og hoppet på.

Klokken var blitt nærmere 23 da vi den 27. august rullet ut av Tripolis. I det klare måneskinnet skimtet vi havet mellom daddelpalmene. De kastet lange, svaiende skygger bortover den lyserøde sanden. Bildet formelig oste av filmromantikk. Stillheten ble bare brutt av den monotone duren fra bilmotoren.

Neste morgen klokken 8 passerte vi en liten oase i ørkenen. En liten landsby med høye palmer ruvende over de små, hvitkalkede murhusene var det eneste tegn på sivilisasjon i mils omkrets. Veien var smal, og strakte seg snorrett bortover den endeløse sand-sletten. At mennesker kunne eksistere her ute i den drepande solheten, var et under, syntes vi. Men langs veien møtte vi kvinner i subbeside kjortler og bar-bente i den glohete sanden. Hvor i all verden skulle de hen? Et par timer senere fikk vi svar. Inne mellom store sanddyner skimtet vi noen digre telt. Her levde beduinene. Det grodde enkelte tørre, fattige gress-tuster i sandhavet, og her gikk kamelene og beitet.

Det lot sannelig til at de greidde seg med de ynkelige, avsvidde tustene. Vi lurte på hva en norsk fjell-geit ville ha gjort om man hadde budt den noe lignende. Den skal jo være det mest nøysomme dyr vi har. Når gresset er avgnagd, drar beduinene videre til nye beitesteder. Kamelmelk skal være svært næringsrik, og beduinene påstår selv at bedre melk ikke fins.

Ved siden av kameler blir esler mye brukt som transportdyr. Det var ganske pussig å se de små dyrene med de lange ørene komme trippende bortover veien som damer i høyhælte sko. På ryggen satt en araber

med bena subbende langs bakken. Disse stakkars dyrene får kjenne hva det vil si å være under pisken. Det dyreplageriet vi fikk se her, hadde vi ikke trodd var mulig.

Solheten var nesten uutholdelig når vi av og til stanset. Svetten silte nedover kroppen. Den eneste skygge vi kunne finne, var under lastebilen.

Da vi stanset i en liten oase-landsby, ble vi øyeblikkelig omringet av tiggere. En ganske ung gutt, han kunne vel være omkring 17 år, krabbet rundt på hender og føtter som en apekatt. Han var krøpling og kunne ikke rette ryggen. Det var et trist syn å se ham hoppe bortetter veien. Den eneste sjanse slike ulykkelige mennesker har, er en smule gavmildhet fra forbipasserende og turister.

Det var ganske interessant å se hvordan de innfødte hadde innrettet seg for å utnytte den tørre sandjorda. Etter hva vi forsto, var det vann nok noen meter under jordoverflaten. Velsmakende var det ikke, men likevel bra nok til å pine litt brødkorn og spiselige vekster ut av den avsvidde jord. Men solen skinner jo uavlatelig fra skyfri himmel, og den vesle dyrkbare flekken må overrisles til stadighet. For et slit! Lar man være å vanne bare en dag eller to, er avlingen ødelagt. Vi må antagelig helt tilbake til steinalderen for å finne tilsvarende primitive arbeidsmetoder som her. Inne mellom åkerlappene er det gravd tett i tett med små renner. Disse fører til en demning like ved en brønn, og demningen må stadig være fylt. For å få vannet opp av brønnen har man noen meter fra selve brønnhullet gravd en stor grøft, som går på skrå ned i bakken og ender under jordoverflaten ca. 8 meter borte. I vannhullet står en

mann og haler i et rep, som ved hjelp av et primitivt stativ blir ført ned i hullet. I enden av repet henger en bøtte av kamelskinn. Så snart bøtta kommer opp til brønnkanten, tippes vannet ut i grøften. Ved hjelp av en vektanordning har bøtta en viss skråstilling når den fires ned i brønnen, slik at den lett blir fylt.

Et sted kom vi forbi en mann som holdt på å pløye i den harde sandgrunnen med en vinkelgrodd gren som ble trukket av en okse. Det var ikke særlig dypt det stakk, dette plogskjæret.

Klokken var blitt 23 den andre dagen, og vi hadde nå sittet på lastebilen et helt døgn. I dagens løp var passasjertallet steget til ni. Vi hadde fått med en neger, en eldre araber, to araberkvinner og to baby-loniere. Det var oss ubegripelig at sjåføren virkelig våget å ta en slik sjanse, for hvor lett kunne ikke en eller flere rulle ned av denne topplastede bilen? Men pengene spilte vel en avgjørende rolle for mannen. Det vil si penger er ikke rette ordet. Reisen ble i de fleste tilfelle betalt i dyre domme med høns, ris eller egg.

Natten var belgmørk et par timer før månen kom opp. Ute i ørkenen så vi blafrende bål hist og her, og vi kunne også skimte enkelte harde, innbitte beduiner-fjes i lysskjæret. Mennene satt og kokte sin tradisjonelle te. Utenfor teltene hadde kamelene lagt seg til ro for natten. Det var idyllisk, men på en rar og fremmedartet måte.

Vi prøvde å lure oss til en liten høneblund, men ni mennesker oppe på en overlastet bil, hvor kampen for tilværelsen består i å klamre seg fast, sovner ikke så lett. Vi ble bare sittende med dinglende hode og halvåpne øyne.

Tidlig om morgenen rastet vi i en liten by som heter Sirte. Det var fint å få røre på seg igjen, og vi skyndte oss fram til en bod og kjøpte tre kilo druer. De kostet 1.20 kroner. Inne i butikken hadde innehaveren hengt opp et stort bilde av feltmarskalk Rommel. Han ledet i sin tid de tyske krigsoperasjoner i dette avsnitt, og araberne likte tyskere. De betraktet dem som sine befriere den gang, og de hadde tillit til dem. Vi hadde stusset litt da vi ved ankomsten til Tripolis oppdaget at våre to tyske reisefeller hadde hengt hakekorsvimpel på motorsykkelen. Men nå forsto vi hvorfor.

Mens vi satt på en benk og koset oss med druene, fikk vi øye på en liten gutt som lå på kne nede i en grøft straks bortenfor lastebilen. Han hadde en sekk over seg, og han sang noe som minnet om en messe. Av og til ble sangen avbrutt av snufsing og gråt. Etter hvert var alle blitt oppmerksomme på denne ynkelige gutteskikkelsen. Det kunne ikke være annet enn sulten som pinte ham, der han lå og ba sine bønner til Allah. Kanskje var det en bønn om hjelp på tom mage. Det er sjelden en araber har noe å gi en tigger, men i dette tilfelle lot det til at mange ble rørt. Vi så iallfall at gutten fikk noen piastre. Han forsvant som et lyn opp mellom husene, og ikke lenge etter satt han under en busk og gnagde på brødet han hadde kjøpt for slantene.

Omtrent 7 mil før vi nådde fram til Buherad, fikk vi ytterligere tre passasjerer på bilen. Nå satt vi faktisk som sild i en tønne. Langs landeveien lå det tusenvis av tomme blikkbokser, rustne bensinfat og annet skrap — tause vitnesbyrd om krigen. Enkelte foretagsomme beduiner hadde forsynt seg grådig av dette

«krigsbyttet» og bygd hus av boksene, eller innhegninger til dyrene.

På grensen mellom Tripolitania og Cyrenaika hadde Mussolini i sin tid latt bygge en mektig æresport, som fremdeles sto der og ruvet i det flate og øde landskapet. Her slo forgasseren seg vrang for fjerde gang, og vi fikk en liten hvil. En gammel araber blant passasjerene hadde en fille rundt den ene pekefingeren. Det var tydelig at fingeren plaget ham ille. Han viklet fillen av og holdt fram en finger så tykk som en pølse. Hans bedende og fortvilede ansiktsuttrykk tigget om barmhjertighet. Da vi fikk høre at han skulle av i neste landsby og fortsette videre innover i ørkenen på kamelryggen, tok vi en rask beslutning. Heldigvis lå kanoen slik plasert at vi kunne komme ned i den bakerste tanken og få fram førstehjelpsakene. Huden på det ytre fingerleddet var helt råttent, og vi måtte flå den av. Deretter fjernet vi neglen for å skaffe utløp for materien. Fyren satt hele tiden med sammenknepne lepper og led i stillhet, ikke en lyd ga han fra seg. Behandlingen var naturligvis alt annet enn smertefri. En god omgang med sulfatiazolsalve og rent gasebind, og operasjonen var endt. Vi lot ham også få med noen forbindingssaker og salve, så han kunne bytte omslag selv når det trengtes. Det takknemlige blikket han sendte oss, skal jeg aldri glemme.

Vår tredje natt på lasteplanet ble en uhyggelig, kald og sur opplevelse. Alle frøs så tennene klapret. Klokken var et da den gamle araber og to andre passasjerer steg av. De skulle nå videre på kamelryggen langt innover i ørkenen. Etter noen mils kjøring var det til slutt bare den vesle arabergutten og vi to

igjen, og sammen satt vi i måneskinnet og stirret innover mot reisens mål: Benghazi.

Tidlig på morgenkvisten svingte vi inn i byen. Her var det alt et yrende liv. På torget forsøkte prutende og plaprende kjerringer, skrikende unger og skrytende esler å overdøve hverandre. Men gjennom all støyen skar selgernes stentorrøst. De falbød sine varer, fra knappenåler til hestekjøretøyer. Midt i alt virvaret lyktes det oss å kapre en hest og en kjerre for å få kanoen kjørt ned til sjøen. Men først etter et kvarters iherdige forhandlinger om prisen var avtalen i orden.

Vi padlet først litt rundt på havna for å orientere oss om mulighetene for et brukbart oppbevaringssted for kanoen. Et godt stykke unna oppdaget vi et engelsk flagg som vaiet muntert i brisen. Først måtte vi rundt en molo, og så kom vi inn på et område som viste seg å tilhøre den engelske yachtklubb. Her var det riktig trivelig med svømmebasseng, restaurant og bar. Britiske offiserer nøt tilværelsen over et glass øl eller vin, mens offiserenes fruer hadde slått seg sammen ved et par andre bord, og pratet gikk livlig mens det singlet i tekoppene. Ingen la merke til oss da vi kom sigende innover. Vi la til ved slippen, og tok veien opp til restauranten for å bevilge oss et glass kaldt saftogvann. Mens vi sto ved disken og ventet på tur til å bli ekspedert, la vi merke til at enkelte begynte å se i retning av oss. Tilfeldigvis kom vi til å se opp, og på veggen over disken hang det en plakate med ordene: «Kun for offiserer». Det burde vi nesten ha forstått på forhånd. Vel, det var bare å pigge av.

Idet vi skulle til å gå, ropte en offiser på oss. Han hadde nok lagt merke til vår feiltagelse, og ba oss slå oss ned ved hans bord. Som rimelig kan være, spurte

han hvor vi kom fra. «Fra Norge!» svarte Odd. «I kano!» tilføyde jeg. Men da smilte han bredt.

— Nei, ta ikke den da. Finn på noe bedre.

Vel, vi fortalte om turen, og han begynte å spisse ører. Da vi etterpå ba ham bli med bort til kanoen, ble han virkelig ivrig.

— Dette er virkelig for fantastisk til å være sant. Har dere padlet i denne alle de milene?

Jo, vi hadde da det. Han banket på seildukstrekket, tittet ned i tankene og undersøkte kanoen grundig. Men da var det heller ikke lenger tvil i hans sjel.

Han ropte på et par av sine kolleger, som straks kom settende og sperret forundret øynene opp da de hørte hva det gjaldt. Det ble sannelig ikke så få spørsmål vi måtte besvare på stående fot. Da de omsider hadde fått tilfredsstilt sin nysgjerrighet, kom vi tilfeldigvis til å nevne at vi nå så oss om etter arbeid. Da smilte de bredt. — Vil dere ha jobb? Ja, det skal vi ordne i en fart. I den britiske armé skulle vi få 700 kroner måneden, fortalte de. Det ble en del leskedriking og skåling etter dette, og da vi forlot stedet, hadde vi en papirlapp med adressen til en major. Ham skulle vi oppsøke dagen etter, og han ville sette oss i sving.

Da alle gjestene var forsvunnet utpå kvelden, henvendte vi oss til vaktmesteren i klubben og ba om å få overnatte der. Joda, det var det ingen ting i veien for. Vi fikk lov til å sove under en hvelvet båt på stranden.

Morgenen etter oppsøkte vi majoren, men han hadde ikke hørt hverken om oss eller om den jobben han skulle skaffe. Foreløpig kunne han intet gjøre, sa han, men han ba oss komme igjen den følgende dag.

Vi tilbragte en ny natt under båthvelvet, og dro så av sted til vår major igjen. Det var en lang tur i stekende solskinn. Han hadde nemlig sitt kontor i et fort et godt stykke ute i ørkenen. Men også denne gang forlot vi ham med uforrettet sak. Han hadde ennå intet hørt. Han ga oss imidlertid adressen til arbeidskontoret inne i byen. Vi fant fram dit, og ble svært vennlig mottatt. Karene vi snakket med, lovte å gjøre hva de kunne for oss, men vi måtte smøre oss med tålmodighet noen dager.

Da vi samme kvelden satt nede på stranda ved siden av kanoen, kom en fyr padlende inn i kajakk. Han ble stående og se på vår farkost en stund.

— Norwegen? spurte han og pekte på kanoen.

Vi nikket. Uten videre innledning inviterte han oss hjem til seg.

— Mitt navn er Martin, sa han, — og det skulle være hyggelig å få en prat med slike langveisfarere.

Han fortalte at han var tysker og for tiden ansatt i den britiske hær som radiotekniker. Etter det han kunne fortelle, var det ikke mindre enn 600 tyskere i forskjellige stillinger i den britiske hær i Benghazi. Vi ble med ham hjem.

Under krigen ble Benghazi nærmest jevnet med jorden. Byen ble etter tur bombet av både de allierte og av tyskerne, for stedet var en viktig italiensk flåtebase. Nå var Benghazi gjenreist. Her var store, moderne bygninger omgitt av palmelunder og blomsterhager, og strandpromenaden er noe av det vakreste man kan se.

Vi svingte inn i araberkvarteret og ruslet gjennom et nett av trange smug og skumle gater. Skitne unger, snuskete arabere og kvinner med flagrende kapper

som dekket hele kroppen, så bare det ene øyet var synlig, fylte den smale passasjen mellom husene. Noen av dem bar sitt avkom på ryggen, andre hadde plasert dem i en kurv på hodet, og de hadde dekket den til med grønne grener som vern mot solen. En krysning av neger og araber gapte til oss fra et svart hull inne ved en husvegg: — Asj, mister, asj ! Buy asj of me. The best asj in Benghazi!

Vi stanset og så på ham. I høyde med gaten var det en åpning i veggen, og den fungerte som bakerovn. Smågutter kom stadig løpende med brett fulle av deigklatter. De ble uten videre stukket inn i ovnen. Etter noen minutter ble brettene trukket fram igjen, og da var deigklattene blitt til store kuler. Men et kort opphold i den støvete atmosfæren og en sverm av fluer som satte seg tett i tett på dem, fikk dem til å synke sammen som en fotballblære man slipper luften ut av, og de ble til noe som nærmest lignet potetlumper. En kvinne kom bort og kjøpte åtte slike. Hun stablet dem oppå hverandre på hodet og svinset av gårde igjen.

Idet vi rundet et gatehjørne, ble vi nesten kjørt ned av et trippende esel som dro en tohjulet kjerre med en stor blikktank oppå. — Moja, moja! skrek kusen med skingrende stemme.

Han stoppet et stykke fra oss, og til vår store forbauselse så vi at han solgte vann i litervis.

Utenfor en husdør sto en kone og melket en geit. Melken gikk rett i krukken til kunden, som sto ved siden og ventet.

Martin stanset ved en todelt dør, låste opp, og vi gikk inn. Vi kom først inn i en korridor uten tak, og fortsatte så over en liten åpen plass midt i bygningen.

Over oss hang et flettverk av grener med tunge drueklaser på. Denne vegetasjonen var i første rekke ment som vern mot solen, og druene var begynt å tørke inn. Vi spurte om vi kunne ta noen.

— Bare spis, sa Martin. Men det skulle vi nok ikke gjort, for vi fikk en fæl magesjau etterpå.

Foruten Martin bodde det tre tyskere til i dette huset, og de arbeidet alle for den britiske hær. De hadde hyrt seg en kokk, så de slapp å tenke på matstell, men fyren hadde utviklet en slem uvane, han stjal som en ravn, og de hadde måttet gi ham sparken.

— Rommet hans står ledig, sa Martin. — Dere kan bo der så lenge dere har lyst.

Vi slo til. Det var et kjærkomment forslag, som passet oss ypperlig.

Forventningsfulle oppsøkte vi neste dag arbeidskontoret, men heller ikke da med positivt resultat. — Det er intet i veien for at dere kan få noe å gjøre, forklarte rette vedkommende, men dere må først skaffe arbeidstillatelse fra guvernøren. Det var noe vi hadde trodd arbeidskontoret skulle ordne for oss, men nei, det kunne det ikke. Vi fortalte Martin om dette, og han visste råd. Han kjente en mann fra Palestina, en viss Mr. Tanguve, som eide en radioforretning i Benghazi. Etter at Martin hadde forklart ham vår stilling, ga han oss en del adresser til forbindelser han hadde innenfor det britiske militærstyre. Han rådet oss til å oppsøke dem etter tur. Det hjalp. Tre dager senere hadde vi alle de papirer vi trengte, men vi måtte likevel vente noen dager med å få ansettelse. Da fristen var utløpt, troppet vi opp på arbeidskontoret og ble mottatt av de samme smilende og elskverdige mennesker. Jo, det var i orden med job-

ben, men lønnen kunne nok dessverre ikke bli større enn den de betalte araberne, nemlig 3 kroner dagen. Vi smilte først og trodde det var en spøk, men skjønte snart at det var ramme alvor. Vi takket for tilbudet og gikk.

Det lyktes oss omsider å få hver vår jobb, Odd i et arabisk snekkerverksted for 14 kroner dagen, og jeg i Mr. Tanguves radioforretning. Mitt arbeid besto i å reparere radioapparater, men jeg er redd for at jeg ødela flere apparater enn jeg gjorde i stand. En blir ikke fagmann i løpet av en måned. Jeg skulle ha lønn etter antall reparasjoner, men Mr. Tanguve var en meget forståelsesfull mann og lot de ødelagte apparatene gå for reparerte.

En kveld vi satt sammen med min arbeidsgiver og Martin på en restaurant, kom plutselig en herre i hvit dress bort til vårt bord. Mr. Tanguve spratt opp og presenterte ham som prins av Libya. Riktignok var han ikke ekte arveprins, men likefullt berettiget til titelen, for han var sønn av en av kongens mange hustruer. Han hevet sin appanasje hos guvernøren og behøvde ikke å gjøre et slag. Det var en ualminnelig hyggelig og liketil mann, og han tilbød oss en sightseeing i sin bil. Vi ble med.

Da vi kom tilbake til restauranten, snublet vi like godt i hærens transportsjef. Han hørte interessert på vår beretning, og da vi fortalte ham om våre videre reisepålegg, var han mer enn villig til å hjelpe oss med transport gjennom ørkenen til Egypt. Hans egne biler kjørte riktignok ikke lenger enn til Derna og Tobruk, men derfra er det båtforbindelse med Port Said. Han hadde nettopp hørt at det skulle gå en båt i løpet av de nærmeste dagene. Vi fikk navn og

adresse på kapteinen, og det var innledningen til en ny serie ergrelser.

Av kapteinen fikk vi oppgitt navnet på en av hans kolleger, og dro av sted for å treffe ham. Han holdt til ute i det samme fortet i ørkenen hvor vi hadde besøkt majoren tidligere. Det var ikke nei i hans munn. Jo, visst skulle vi få bli med. Båten skulle gå så snart signalet fra Port Said innløp. Stikk oppom om et par dager, var den oppmuntrende beskjed vi fikk. Det gikk noen dager, ja, en hel uke, men signalet lot fremdeles vente på seg. Så endelig etter 14 dagers pinefull uvisshet kom det. Dessverre, vi kunne ikke få bli med likevel. Båten skulle gå i konvoi, og ikke en eneste sivilperson hadde lov til å være med. De skulle nå likevel prøve å fikse transporten for oss. Vi kunne rolig padle av sted, for de håpet å ordne det slik at en av båtene kunne plukke oss opp underveis. Selv en femåring ville jo ha forstått at et slikt forslag var for svevende. Hvem hadde noen garanti for at konvoien ville passere oss i dagslys? Og hvordan skulle de kunne oppdage oss inne ved kysten hvis de selv gikk langt ute til havs? Nei, den slags vågsomme eventyr torde vi ikke begi oss ut på.

Oppholdstillatelsen var nå forlengst utløpt, og vi måtte prøve å finne en ordning. Vi gikk til et busskompani, men der fikk vi til svar at de ikke kunne påta seg å ta med kanoen. På havna lå det en middelsstor italiensk lastebåt klar til avgang. Den skulle til Alexandria. Vi oppsøkte agenten, som beredvillig lovte å skaffe plass til oss ombord. Det utløste et spontant og dypt lettelsens sukk fra oss begge. Men hvor lenge var Adam i paradiset? Nå ble det spørsmål om prisen. Agenten forlangte 10 pund i frakt for

kanoen, og billetten for hver av oss ville komme på 12 pund. Alt ialt ville transporten til Egypt således koste 680 norske kroner. Det var en sum vi hverken hadde råd til eller var villige til å betale. Vi begynte å prute og gikk hardt på, men mannen vek ikke en tomme — eller et pund. Vi ruslet slukøret ut av kontoret. Men så kom vi til å tenke på at det kanskje kunne være umaken verdt å snakke med kapteinen på båten. Kanskje det ville gi et gunstigere resultat. Som tenkt, så gjort. Kapteinen gikk med på å frakte kanoen til Alexandria for 5 pund. Det var hundre kroner spart i løpet av en halvtime.

Selv bestemte vi oss til å ta bussen til Mersa Matruh og reise videre derfra med jernbanen til Alexandria. På det viset ville hele turen komme på bare 260 kroner i alt. Slik må man sno seg på disse breddegrader. Man må faktisk utvikle alle de skjulte forretningstalenter som slumrer i en for overhodet å komme seg fram. Det nytter lite å være tilbakeholden og beskjeden.

Den 10. oktober sa vi takk for oss til våre hyggelige og hjelpsomme tyske venner. Med skoene i hendene vasset vi gjennom byen opp til bussholdeplassen. Det regnet som om alle himmelens sluser skulle være åpnet på vidt gap, og i de trange gatene rant vannet som strie fjellbekker. Vi måtte tenke tilbake på Hollands kanaler der vi plasket oss fram i uværet.

På bussholdeplassen sto Mr. Tanguve for å si adjø til oss. Pent gjort av ham. Men like bortenfor hadde to tollbetjenter stilt seg opp, og de var av en helt annen støpning. Vi kjente dem godt fra før, for vi hadde hatt atskillig kluss med dem på grunn av en pakke film vi hadde fått fra Norge. Den hadde en verdi av 700 kroner, og de mente at vi var pliktige til

å betale en avgift på 25 % for at vi hadde fått pakken inn i landet. Kan ikke stemme, sa vi. Dette var film til eget bruk, og dessuten måtte den henregnes under begrepet transittvarer. Betalte vi nemlig de 25 prosentene, måtte vi like fullt punge ut med ny avgift i Egypt, og der var den 50 % av verdien. 75 prosent i tollavgift for en pakke film! Nei, og atter nei, ikke en øre fra oss. Tollerne hadde lenge holdt energisk på sitt, men vi fant omsider en utvei. Vi foreslo å legge filmpakken i kanoen, som skulle fraktes pr. båt til Egypt. Da fikk det bli vår sak hvordan vi manipulerte med tollvesenet der ved fremkomsten. Underlig nok gikk de med på dette.

Det morsomme ved hele historien var likevel ikke at de først og fremst hadde møtt opp for å undersøke om filmpakken virkelig var sendt med båten, eller om vi hadde fylt kameraet med den. Nei, de ville ønske oss god reise. Tross våre mange og krasse sammenstøt var de faktisk blitt våre venner. Det var en time til bussen skulle gå, så vi fikk tid til en liten avskjedsdrink i restauranten — og de betalte. Mr. Tanguve måtte også være med.

Endelig rullet vi ut av Benghazi. Veien førte over en uendelighet av sanddyner og flate ørkenstrekninger, og klokken 17 var vi framme i Derna, hvor vi skulle overnatte. På forhånd hadde vi hørt at dette skulle være en by med vakker og frisk vegetasjon og med rennende vann i mengder. Det eneste glimt vi fikk av herligheten var et uttørket elveleie som ble brukt til fotballbane.

Etter krigen har veiene i disse trakter vært i elendig forfatning, men man var nå i ferd med å reparere dem eller bygge nye. Her var det ikke moderne inn-

retninger som bulldozere og gravemaskiner som utførte arbeidet, men barbente kvinner og menn, oldinger og barn. Beduiner hadde strømmet til i store flokker langveis fra for å tjene noen kroner på vei-arbeid, som for deres vedkommende for det meste besto i å bære stein.

Oppe på et fjellplatå, som vi kjørte over, så vi hundrevis av disse menneskene samle stein, som de fylte i bøtter eller kurver, som de bar på hodet den lange veien fram til arbeidsstedet. Noen av kvinnene hadde minstebarnet hengende i en stropp over ryggen. Det vesle kryptet hang, så utrolig det kan høres, størsteparten av dagen med hodet lavere enn bena. For moren gikk i timevis med stive ben og bøyd rygg og plukket stein.

Neste dag fortsatte vi til Tobruk, et navn som for alle tider vil huskes fra den annen verdenskrig. Byen var et viktig brohode for både de allierte og for tyskerne. De sistnevnte var herrer i byen ikke mindre enn tre ganger. To ganger greidde de å gjenerobre den fra de allierte. Tobruk ligger bare 115 km. fra den egyptiske grense, og har ikke mer enn 2500 innbyggere.

Tropehjelmene ble en viktig beskyttelse for oss i heten.

Vanskeligheter i faraoenes land

Ved den egyptiske grense ble våre papirer kontrollert — og funnet i orden. Ikke lenge etter sto vi i Sollum, vårt første møte med en egyptisk by. Vi tok inn på et overfylt hotell og tilbragte natten på et pingpong-bord. Vi ble stuet sammen med en hel del andre mennesker i et lite rom, hvor det summet av alle slags underlige tungemål.

Vi kunne ikke la være å beundre muhammedanerne når det gjelder å vise respekt for Allah. Før de legger seg, vasker de alltid hendene. Vann har de med seg i en liten flaske. Og så kneler de i bønn, med ansiktet vendt mot Mekka. For oss så det ut som rene gymnastikkøvelsene. Først står de helt oppreist, så bøyer de seg ned så pannen berører gulvet. I knelende stilling løfter de og senker hodet uavlatelig, mens de hele tiden mumler sine bønner. Enkelte har bønnekjeder av glassperler eller ravperler. De teller perlene — 100 i alt — minst ti ganger, og for hver perle sier de: «Muhammed, Muhammed». Hele seremonien tar omkring en halv time, og når den omsider er over, gjør de korsets tegn. Når morgenen kommer, gjentar de det samme, og ved middagstid ber de atter sin bønn. Tre ganger om dagen tilber muhammedanerne sin gud. Vi kunne ikke la være å føle sympati for disse menneskene, som tok sin religion i den grad alvorlig.

Fra Mersa Matruh skulle ferden gå videre med en annen buss. Den viste seg å være sterkt alderstegen,

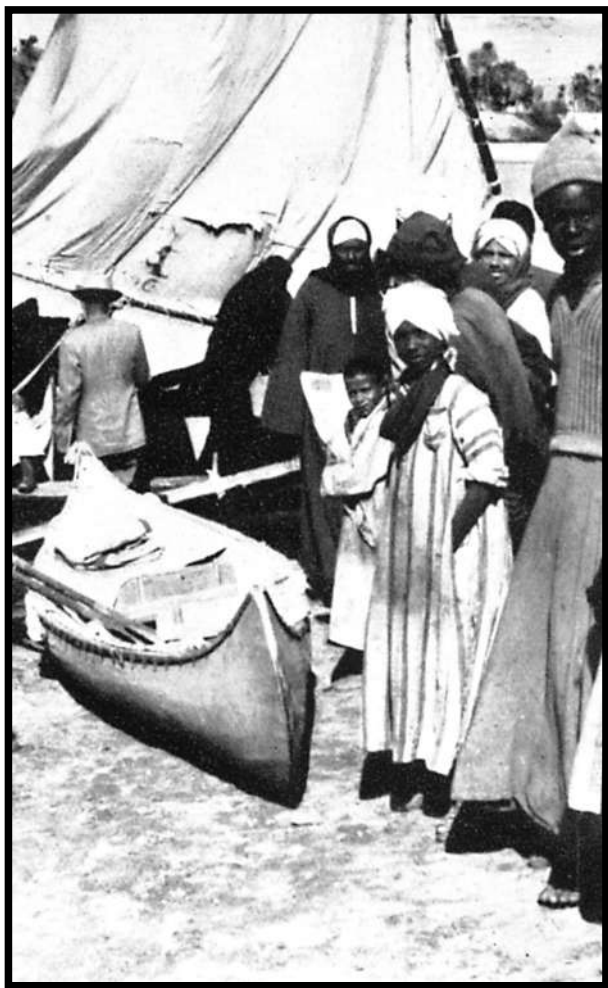
og like før starten fant sjåføren ut at han visst burde bytte bakhjul, fikse litt på motoren og ordne med litt av hvert ellers. Kort sagt, avreisen ble forsinket med flere timer. Våre reisefeller var også av en art som vi ikke var vant til: kaklende høns, brekende geiter, skrikende unger og plaprende arabere. Og midt oppe i alt dette en sverm av motbydelige fluer, som var til de grader påtrengende at en norsk husflue blir den rene uskyldighet sammenlignet med disse frekke og ufyselige insektene. At luften inne i bussen var stinn av alle slags ubehagelige dunster, sier seg selv.

Tiden for avreisen var inne. Billettøren blåste høyt og skingrende i en fløyte, og det rullende monstrum satte seg i bevegelse. Milene gikk glattere unna enn vi hadde våget å håpe. Det bar over berg og dal, og etter fire timers reise hadde vi vent oss til både omgivelsene og det noe usedvanlige fremkomstmidlet. Plutselig smalt det. Hønsene flakset forskrekket med vingene, og passasjerene ble sittende med åpen munn og se på hverandre. Bussen skjente ut til siden og havnet i grøfta. Det ene bakhjulet var eksplodert. Reservehjul fantes ikke, men heldigvis var bussen forsynt med tvillinghjul, så det var bare å fjerne det punkterte dekket. For å minske belastningen på den bakerste delen av bilen, ble vi nå skjøvet framover, og vi måtte innrette oss som vi best kunne. Men bakhjulet så nærmest ut som det gikk på felgen, og det var med hjertet i halsen vi humpet oss framover kilometer etter kilometer. Farten var blitt sterkt redusert.

Ikke lenge etter begynte motoren å hakke, og så var det stans igjen. Det var slutt på bensinen. En reservekanne ble halt fram, og den vesle skvetten fylt

på tanken, og så rullet vi videre. Tre mil lenger framme sloknet livet i motoren på nytt, og nå var situasjonen verre, for vi hadde ikke mer bensin. Det var ikke annet å gjøre enn å sette seg ned og håpe på at en bil ville komme forbi og hjelpe oss i vår nød. Og hellet var med oss. Etter noen timers tålmodig venting kom det virkelig en bil, en lastebil til og med. Vi fikk bensin og kunne fortsette reisen. Nå ble det ingen forstyrrelser i programmet før motoren streiket for alvor. Da var vi heldigvis kommet ytterligere 8 mil lenger. Foruten sjåføren hadde vår buss med billettør, mekaniker og overkontrollør. Alle disse sto nå på hodet i motorkassen. Det klirret i skrunøkler og skramlet i muttere og skruer, og snart lå motorens enkelte bestanddeler på begge forskjermene. Men tross all denne energi og all teknisk ferdighet var det ikke mulig å få motoren i gang. Rent tilfeldig og svært beleilig kom et gammelt bilvrak humpende. Sjåføren kløv ut, og det utviklet seg en konversasjon som jeg dessverre er avskåret fra å gjengi noe av. Men buss sjåføren fant fram en gammel blikkboks som han fylte med bensin hos den nyankomne og fikk tømt over i tanken hos oss. Da var det som om motoren virkelig våknet igjen. Den ruste opp som et jettfly, og alt var fryd og gammen. Vi kom virkelig til vårt bestemmelsessted før natten falt på, men ikke uten atskillige tvungne hvilepauser på de siste milene, for en gammel veltjent bussmotor trenger rikelig med bensin for å funksjonere.

Til tross for vårt selsomme buss-eventyr foretrakk vi motorkjøretøy framfor tog det siste stykket inn til Alexandria dagen etter. Vi bega oss straks på jakt etter kanoen. Men det å finne fram til havna gjennom

Fra Assuan. Det er midtvinters, men 35 graders varme.
Klærne de innfødte har på, er mest til vern mot fluene.

en labyrint av trange og overbefolkede smug var alt annet enn en hyggelig opplevelse. Havneområdet var strengt bevoktet, men vi slapp innenfor etter en del parlamentering med vaktene. Derimot var det ikke like lett å få utlevert kanoen. For agenten var ikke å finne. Takket være en viss Mr. Foyes, som kom oss til hjelp, løste vi delvis dette problemet. Han var sjef for et av de veldig lagerhusene på kaien, og han var hjelpsomheten selv. Men da det gjaldt tollklareringen, måtte selv han gi opp. For overfor egyptiske tollere skal man ha sjeldne, ja, nesten overjordiske evner om alt skal gå godt. Kanoen var et meget stort problem, fordi den ikke så lett lot seg klassifisere under enkle og vante varegrupper i toll-listene. Det gikk fire hele dager før vi nådde så langt at vi fikk lov til å hente noen av våre mest nødvendige ting ut av kanoen, blant annet et par filmer. Tannpastaen skulle vi også gjerne hatt, men den hadde vi ikke ført opp på listen over «inventaret». Vi spurte en av de fire tollkontrollørene som fulgte oss som skygger, om vi fikk lov til å ta med tannpastaen, men det var ikke tale om. Da måtte vi i tilfelle ha havnesjefens tilatelse. Vandringene rundt til de utallige underavdelinger innen hans etat hadde fullstendig tatt humøret fra oss. Vi ville heller bruke skokrem som tannpasta enn slåss med egyptisk byråkrati.

Like ved inngangen til havneområdet sto en brødselger. På hodet hadde han en kurv full av brød, og i hver hånd holdt han en stakk som han hadde tredd et helt lager av samme vare inn på. For et motiv for en interessert fotograf! Odd åpnet kameravesken og skulle til å gjøre apparatet klar, da vi øyeblikkelig var omringet av en hel flokk mannfolk som stilte

seg foran brødselgeren. Han selv hadde øyensynlig ikke det ringeste imot å bli foreviget, for han rettet seg opp og la ansiktet i de mest vinnende folder. Men en av karene forklarte på gebrokkent engelsk at det var forbudt å fotografere i havneområdet, og at alt som ikke tjente som reklame for Egypt, fraba man seg å få avbildet. Som tegn på at han var ute i lovlig ærend, viste han fram et slags legitimasjonskort. Vel, her nyttet det ikke å protestere, og vi puttet kameraet i vesken og ruslet vår vei. Vi merket imidlertid at en av fyrene fulgte etter oss. Istedenfor å gå tilbake til vårt hotell dro vi til det norske konsulat. Men her traff vi dessverre ikke konsulen, og da vi kom utenfor igjen, sto fyren der og ventet. Vi gikk rett bort til ham, presenterte oss, og sa høflig og forekommende at han godt kunne rusle sammen med oss, så slapp han å anstrenge seg med å «skygge» oss. Han skjønnte nok ikke stort av det vi sa, for engelsk var langt fra hans sterkeste side. Men vi tok ham med til hotellet, og ba verten forklare ham at vi skulle ut til Faruks palass om ettermiddagen for å fotografere. Spørsmålet var om ikke han kunne gjøre oss tjenesten å fungere som guide. Verten oversatte våre ord, og fyrens ansikt lyste opp som en sol. Et hyggeligere forslag var det visst lenge siden han hadde fått. Han forsvant og kom tilbake en time senere. Da var den lasete dressen byttet med et slags turistantrekk.

Faruks palass lå en times vei utenfor byen. Det var blitt litt for sent på ettermiddagen til at vi kunne få fotografert alt det vi ønsket. Men vi fikk da iallfall se stedet, og det var verdt et besøk. Selve slottet var stengt, så inn kom vi ikke, men omgivelsene, de prakt-

fulle parkanleggene og de vakre byggverkene var som skåret ut av orientalske billedverker.

«Benjamin» het en kafé som ble vårt faste spise-
sted i Alexandria. Her spiste vi «foul og fallafel» tre
ganger om dagen. Det er en rett som den norske kon-
sul hadde anbefalt oss å forsøke. Den består av bøn-
ner, som må kokes et helt døgn for å bli møre nok,
og serveres i en saus, også laget av bønner. De øvrige
ingredienser var salat og grønn pepper. Til dette spi-
ser man brød og drikker vann. En slik lukullisk
utskeielse kom på 1.60 kroner for oss begge. Billigere
kunne vi ikke leve.

Vår forkjærlighet for denne retten skaffet oss ver-
tens vennskap. En kveld ble vi til og med invitert
hjem til ham og traff en rekke hyggelige mennesker.
Ikke minst ble vi betatt av hele Egypts «Anni». Hun
var en sjelden elegant og høyst tiltalende dame og
var landets ubestridt beste fri-idrettskvinne, med ikke
mindre enn syv egyptiske mesterskap. En annen av
gjestene var en utpreget sjarmørtype med en smek-
tende tenor. Etter våre begreper om sang må han vir-
kelig ha vært litt av en størrelse. Det verste av alt var
at også vi ble oppfordret til å bidra til konserten med
et par norske nummer. Jeg tror hverken Odd eller jeg
har vært så nervøse før, som da vi reiste oss og klemte
i vei med «Pål sine høner», «Per spelman» og et par
andre norske viser. Om applausen skyldtes våre
prestasjoner, eller om den bare var diktert av høflig-
het, skal være usagt. En representant for egyptisk
kringkasting var til stede, rent tilfeldig. Han var kom-
met for å få et intervju med «Anni». Nå ble han så
begeistret for vår sang at han fluksens tilbød oss ti
minutter i radio. Han ville ha oss til å synge norske

folkemelodier, og honoraret var 100 kroner. Vi avslo, men han ba oss like fullt tenke over tilbudet og la høre fra oss når vi kom til Kairo.

Vår opprinnelige plan gikk ut på å padle gjennom Det røde hav og videre langs Afrikas østkyst ned til Mombasa. Vi hadde imidlertid fått visse betenkeligheter med å ta denne ruten. Det røde hav er nemlig omgitt av sanddyner og fjell, og den afrikanske østkyst er stort sett like ugjestmild og folketom som den libyske. Vi kunne heller tenke oss å følge Nilen oppover 500 mil fram til Albertsjøen, og så derfra dra over Kenyas høyland ned til Mombasa. Men det var en lang reise, og vi var i grunnen en smule betenkt overfor dette eventyret. Vi visste ikke engang med sikkerhet om det lot seg gjennomføre.

Vi oppsøkte en rekke bokhandlere for eventuelt å finne noe litteratur som beskrev de trakter vi skulle igjennom. Men det var ikke stort vi fikk tak i, bare noen svært enkle karter og noen brosjyrer.

På grunnlag av dette materialet kunne vi danne oss en mening om Nilens løp, iallfall gjennom Egypt. Da vi la våre planer fram for våre egyptiske kjenninger, ble vi innstendig frarådet å innlate oss på et så hasardiøst foretagende. De mente at de innfødte knapt var til å stole på, og vi kunne komme i de vanskeligste situasjoner. Selv kjælte vi for tanken å følge Nilens løp, men vi var fullt oppmerksomme på at det ikke kunne bli tale om å bruke kanoen hele veien. Det ville i gunstigste fall ta minst et halvt år å padle mot strømmen denne lange distansen. Det fremgikk av kartet at det var jernbaneforbindelse så langt som til Assuan. Tok vi jernbanen over den strekningen, ville vi spare ca. 1 måneds seig padling. Dessuten

ville vi unngå å komme i kontakt med de skumle araberstammer som vi var blitt advart så innstendig mot.

Etter tretten dagers iherdig strev fikk vi kanoen ut av tollvesenets klør. Men det skjedde først etterat den norske konsul hadde gitt en skriftlig erklæring om at vi var norske statsborgere, og at kanoen var å betrakte som transittgods. Ikke desto mindre måtte vi betale 50 kroner som garanti for at vårt løfte om ikke å selge den underveis, skulle bli holdt. Vi var overlykkelige den dagen vi kunne betrakte kanoen som vår egen igjen. Vi skyndte oss med å få den transportert til jernbanestasjonen, hvor vi ekspederte den som fraktgods til Assuan. Man skulle tro at det var faste takster for forskjellig slags gods. Men nei, vi måtte underhandle lenge med stasjonsmesteren før frakten omsider ble fastsatt, og da hadde vi oppnådd å få den ned fra 5 til 2 pund. Stasjonsmesteren mente at vi trengte en hel jernbanevogn til transporten, og i et slikt tilfelle måtte vi også ha en leid vaktmann til å passe på kanoen. Imidlertid lyktes det å få ham overtalt til å plasere kanoen inne i en lukket godsvogn, og dermed hadde vi straks spart 60 kroner.

Egypterne har en medfødt respekt for stempler. Det hadde vi forlenget oppdaget. Derfor oppsøkte vi en av våre kjenninger i Turistpolitiet før avreisen, og med hans hjelp fikk vi en skriftlig tillatelse til å filme på turen oppover Nilen. Dette dokumentet var forsynlig med dusinvis av stempler. Han var samtidig så forsynlig at han underrettet hovedkontoret i Kairo om vår ankomst, og sørget for, at det ble ordnet med alle formaliteter for en audiens hos general Naguib.

Vi måtte regne med at det ville ta en uke før kanoen nådde fram til Assuan, og vi aktet derfor å bevilge

Tropehjelmene er byttet ut med tradisjonelle hodeplagg under den muhammedanske feiringen vi fikk være med på.

oss et par dagers opphold i Kairo før vi dro videre. Togreisen til Kairo var ikke særlig begivenhetsrik. Vi ble formelig rent over ende underveis av energiske selgere. Deres varelager omfattet alt fra bukseknapper til opptenningsved. Landskapet langs jernbanelinjen var heller ikke særlig spennende. Det vekslet mellom sukkerplantasjer og små bananplantasjer. Som variasjon i dette monotone bildet kom en rekke kanaler og småelver med grått, stillestående vann. I enkelte av dem gikk folk og vasset i gjørmen og rensket opp i det fete gresset på bunnen.

Da vi kom fram til Kairo, tok vi en drosje på stasjonen for straks å melde oss på det norske konsulat. Vi betalte sjåføren etter taksameterprisen og lot ham få noen drikkeskillinger attpå.

Men etter hva vi snart forsto, var det altfor lite. Han ville ha like mye ekstra som hele turen kostet. Og han løp etter oss helt opp i fjerde etasje til konsulens kontor da vi nektet å gi ham mer. Da konsul Mathiesen fra Larvik kom i døren, forsvant han imidlertid. Slikt er vanlig her i byen, forklarte konsulen, og framfor alt er det vanlig å lure mynt ut av nykomlinger. Takket være elskverdig imøtekommenhet av konsul Mathiesen fikk vi lov til å la en del av vår bagasje bli igjen hos ham, og ved Turistpolitiets hjelp fant vi et rimelig og anstendig overnattingssted i et pensjonat ikke langt fra sentrum.

Vi hadde ikke før tatt vårt værelse i bruk, før det banket forsiktig på døren. Verten, en smilende og blid sudanese, listet seg inn på tåspissene med tebrettet i hånden. Han sa noe til oss på et språk vi ikke skjønnte et ord av. Det var visstnok noe om penger, men vi kunne ikke oppfatte hva han mente. Han for-

svant og kom tilbake et par timer senere. Da først oppfattet vi hva han ville. Hans kone var nettopp kommet hjem fra sykehuset, og han hadde ikke kontanter nok til å betale regningen. Nå spurte han om vi kunne tenke oss å hjelpe ham i hans nød ved å betale for oss på forskudd. Vi var nemlig de eneste gjester i hans pensjonat akkurat da. Selvfølgelig fikk han forskuddsbetaling, og han takket og bukket, så vi ble rent rørt. Turisttrafikken er ikke lenger så livlig som i tidligere år, da britene holdt til i Egypt. Det er mange av de mindre hotellene og pensjonatene som sliter hardt for å få endene til å møtes. Det samme hadde vi merket i Alexandria.

Dagen etter var vi invitert til konsul Mathiesens hjem. Han var alene for tiden, da hans kone var på besøk hjemme i Norge. Men som konsulen forklarte, er det ikke så vanskelig å stelle hjemme alene, for alt det man trenger til livets behov, får man i boksform. Han disket opp med et aftensbord så fristende som en flott hotellsouper, bare ved hjelp av hermetikk. Det var pølser, potetsalat, aprikoser og mye annet godt. Vi fikk virkelig en koselig hjemmekveld her i Egypts hovedstad, og alt dreide seg om Norge, og ikke minst om Larvik. Vi glemte både tid og sted, for det er så rart med det, en kontakt med hjemlandet slik i utlendigheten myker opp hukommelsen og får en til å glemme nuet.

Vår søknad om audiens hos general Naguib var kommet til Turistpolitiets sjef, og ledsaget av en konstabel ble vi ført til hans kontor. Han spurte selvsagt først og fremst om grunnen til vårt besøk. Vi svarte uten å nøle at vi hadde fått lov til å filme kong Faruks palass, og følgelig ville vi også gjerne få ta

noen opptak av den nåværende hersker og hans omgivelser. Han var skeptisk til å begynne med, men etter hvert tinte han opp, og han lovte å gjøre så godt han kunne. Det endte med at vi til slutt havnet i general Naguibs forværelse, hvor ingen ringere enn oberst Nasser tok imot oss. En del utenlandske diplomater sto nettopp for tur til å slippe inn til hans høyhet, så vi fikk finne oss i å vente en stund. Bygningen hadde tidligere rommet kong Faruks kontorer og mottagelsesværelser. Den var imponerende flott innredet: kjempemessige malerier, praktfulle utskjæringer og et dryss av forgylte søylerader. Det hele minnet om pavens palass i Roma.

Endelig var det vår tur. Oberst Nasser tok imot oss, og han gransket både oss og våre papirer nøye. Han forklarte at dette med filmingen kunne det nok bli vanskelig med, for generalen sto nettopp klar til en lengre tur oppover Nildalen til Khartoum i Sudan. Men hvis vi hadde tid til å vente tre uker, til Naguib var kommet tilbake, skulle alt ordnes i løpet av noen timer.

Der røk den sjansen, både til å filme og til en audiens.

Hadde vi bommet på Naguib, skulle vi til gjengjeld hente de hundre kronene den egyptiske kringkastingsmannen hadde lovt oss om vi ga lytterne et ti minutters program med norske folkemelodier. Vi oppsøkte hans kontor, men der sviktet motet. Selvkritikken meldte seg igjen med full styrke. Hva ville vel konsul Mathiesen si når han hørte oss lire av «Per spelman» med våre uskolerte stemmer? Nei, pengene fikk vi heller unnvære. Mr. Katz, som kringkastingsmannen het, gjorde heller ikke sterke forsøk på å overtale oss, — rimelig nok. Han tok oss heller

med hjem til lunsj. Han hadde en praktfull platesamling, og han spilte en rekke av Griegs melodier for oss. Det var hans yndlingsplater. Katz var lykkelig gift med to koner. Han betrodde oss imidlertid at når alt kom til alt, greidde det seg lenge med én. Konene — fru Katz nr. 1 og nr. 2 — kom utrolig godt ut av det med hverandre, men det store problem var svigerforeldrene. Mer ville han ikke si. Det forteller tross alt noe om bigamiets problemer.

Om morgenen den 30. oktober entret vi toget som skulle føre oss videre oppover langs Nilen. Vi priste oss lykkelige over at vi hadde kjøpt billetter til 2. klasse. Tredje klasse var nærmest å sammenligne med en dyrekupé, og passasjerene var en forvirret blanding av mennesker og dyr. Overkonduktøren var en gemyttlig kar. Han slo seg ned på benken ved siden av oss, og vi pratet og koste oss med en uendelig rekke kopper te, slik at reisen gikk som en røyk.

Landskapet vi reiste gjennom, var oppdyrket mark for det meste. Her var de samme overrislingsanlegg og vanningsmetoder i bruk som i århundrene før Kristi fødsel. Vi var framme i Luxor utpå kvelden, og vi var ikke før kommet ut på perrongen, før vi ble kringsatt av en bande iherdige «hotellpraiere» i stripete, ankelside serker og røde fezer.

— Mister, hei mister! You sleep in my hotel! The best hotel in Luxor. — No, my hotel is much better! Hot and cold water. Come with me! — Slik surret det med gebrokkent engelsk rundt ørene på oss, og det kom til rene slagsmålet om oss. Praiergjengen — det var sikkert ti stykker — skrek i munnen på hverandre uten å la oss få inn et ord. Det hele minte om en overopphetet auksjon. Forskjellen var bare at her

gikk prisene nedover etter hvert som de overbød hverandre. Det begynte med 50 piaster og kom ned i 15, da vi slo til. Den heldige som hadde fått tilslaget, grep raskt bagasjen vår og løp av sted i forveien. Våre forventninger var ikke store, så vi ble heller ikke særlig skuffet da vi nådde fram til «luksushotellet». Det var et primitivt herberge uten antydning til komfort. I det samme vi åpnet døren til rommet vårt, pilte noen firfisler oppover den hvitkalkede muren og kamuflerte seg i det mørke taket.

— Nice? sa verten smilende.

— Very, very nice and very comfortable, svarte Odd. Han kan være stor slik. Fyrens ansikt lyste opp i et takknemlig smil over at vi var fornøyde med «the best hotel in Luxor», og bukkende og skrapende trakk han seg baklengs ut av døren, med hånden hevet til stolt hilsen.

Det var med underlige følelser vi sto og så utover arabernes fattigslige leirehus. En gang i tiden hadde denne byen vært hovedstaden i stormakttidens Egypt. Teben het den da. Det eneste som nå var igjen av oldtidens metropol, var noen gigantiske tempelruiner. Men de er til gjengjeld så kjempemessige at hvis byen ellers har vært anlagt i lignende format, må den sannelig ha vært noe enestående. Luxor-templet er den best bevarte av disse ruinene. Det ble oppdaget i slutten av forrige århundre, og hadde inntil da bare vært en stor jordhaug, hvor den engelske konsul hadde bygd seg en villa. Størsteparten av templet er nå gravd fram. Det er helt uforståelig at sand og jord kan ha dekt disse kjempemessige søylene, og at glemselens slør så fullstendig har vært trukket for et så berømt byggverk.

Hyggelig treff med andre europeere.

Eksperter i diamantboring

Da vi steg av toget i Assuan, ble vi mottatt av Victoria hotells innehaver. I en hestedrosje bar det av sted til vår residens. Det første inntrykk av stedet var mektige sandsteinfjell, og Nilen som her klemmer seg vei mellom en del palmebevokste øyer, hvor nubienes leirehytter lå klint opp mot hverandre. De fleste uten tak, det fikk en til å tenke på slike byggverk som barna lager på stranda, og hvor taket alltid er litt av et problem. Veien vi kjørte, lå beskyttet mot solen av brede palmekroner, og mellom de slanke stammene skimtet vi praktfulle parkanlegg, med et veld av eksotiske blomster i alle regnbuens farger. Det er rent merkelig at slikt kan vokse i den knusktørre sanden og under en så brennende sol. Men verten forklarte at en dag eller to uten vanning er nok til å drepe hele stasen.

Vi stanset utenfor hotellinngangen. Det så unektelig atskillig bedre ut enn «Luxors flotteste». Et par karer ble ubarmhjertig vekket opp av sin dype søvn i skyggen av huset, for nå kom det gjester. Vi fikk et bra værelse i annen etasje. Det var iallfall mye bedre enn det vi hadde hatt i Luxor.

— Er det noe dere ønsker, så bare rop på Ibrahim, sa verten, og slo den ene av karene på skulderen så han nesten sank i kne.

Ibrahim, tynn som en flis og slapp som et esel, smilte opp til oss under turbanen, så den lille svarte mustasjen ble til en strek.

— Yes. O.K. svarte han stolt og bukket elegant.

Verten forsvant, og vi forsøkte å gjøre Ibrahim begripelig at gulvet trengte vask, og at kalkstripene på vindusruten skulle pusses vekk. Videre så det ut til at sengetøyet burde skiftes, for det var tydelig at mange gjester hadde sovet i disse dynene siden de sist hadde vært til vask.

— Yes, svarte Ibrahim. — Bokra (i morgen) — bokra sup. Ibrahim no time. Og dermed forsvant han ned i skyggen bak huset igjen.

Vi dro til nærmeste sjapp og kjøpte skurebørste og såpe. Så vekket vi Ibrahim og dro ham med opp på rommet. Jeg tror han knapt hadde sett en skurebørste i hele sitt late liv, for han satte store øyne da han så at skitten forsvant og gulvbordene kom til syne. Vi rakte ham børsten og ba ham prøve seg. Men det var et ynkelig syn å se ham klaske børsten mot gulvet. Han ble svært fort trett og rakte børsten til Odd. Men han lovtte at rommet skulle være nyvasket til vi kom tilbake. Vi gikk en tur i byen, stolte over å ha satt oss i respekt. Da vi kom tilbake, satt Ibrahim og sov. Vi vekket ham på nytt, og han forsikret at nå var alt i orden. Rommet var vasket og vinduene pusset. Vi hadde til og med fått nye sengklær. Det ville han gjerne ha «bachsis» for.

— Look! sa han stolt og skjøv døren opp. Vi kunne ikke la være å smile. Den runde flekken vi selv hadde skurt, avtegnet seg bare så altfor tydelig mot skitten omkring. Kalkstripene på rutene var blitt til store, grå flekker, og sengklærne var bare snudd.

Nei, her nyttet det ikke med våre metoder for oppdragelse, og enden på visa ble at vi gjorde rent rommet selv.

Konsul Mathiesen i Kairo hadde fortalt oss om et svensk firma som var engasjert i et større tunnelarbeid i forbindelse med anlegget av en ny kraftstasjon i Assuan. Ibrahim fortalte at svenskene holdt til på Grand Hotel, som var et hotell i beste européiske stil. Hva også prisene viste. Når man hører at vi betalte 60 kroner måneden for vårt arabiske kryppinn, mens svenskene måtte ut med 600 kroner for sin herlighet, forstår man best selv. I vårt tilfelle var ikke kosten iberegnet, men vi regnet med at vårt pengeforbruk tilsammen pr. måned ikke oversteg 200 kroner. Men så bodde vi også hos en araber og spiste arabisk. Middagen kom på 80 øre for hver,

Vi traff svenskene og fikk en hyggelig prat over en kopp te. Deres største problem var varmen. De fortalte at året i forveien hadde gjennomsnittlig seks mennesker dødd pr. dag av heteslag — alle innfødte. Om dagen strømmer nemlig den overopphetede luften inn fra ørkenen, og det blir så varmt at man kan stå helt rolig i skyggen og silsvette. Nettene derimot kan være ganske kjølige. Temperaturen om vinteren synker til 3-4 grader, mens den om dagen er oppe mellom 35 og 40 grader Celcius. Det tar sin tid å venne seg til slike temperatursvingninger. Da vi oppholdt oss i Assuan, hadde det ikke falt regn der siden 1941. Den ene av de svenske ingeniørene fortalte at så lenge han hadde oppholdt seg i byen — og det var slett ikke så få måneder hadde han aldri oppnådd å se en sky på himmelen. Blant skandinaver er klimasyken den verste plagen, og der var til stadighet én eller flere svensker på sykehuset.

Dere kommer faktisk som bestilt, sa ingeniør Monsén til oss, da han fikk høre at vi hadde fag-

utdannelse. Han tilbød oss arbeid hvis vi hadde tid til å bli her en stund. Det var ikke manuelt arbeid han ville gi oss, vi skulle bare kontrollere at andre gjorde det de var satt til. Vi tok et par dagers betenkningstid, og det endte med at vi aksepterte hans tilbud. Vi trengte kontanter, og lønnen var god. For de innfødte var vi to nyansatte ingeniører.

Odd fikk i første omgang oppsyn med reisningen av et nettinggjerde rundt kontorbygningen, mens jeg skulle stelle med sprengstoffet. Det var flere tusen elektriske knallperler som alle hadde for kort ledning, og de måtte skiftes ut. Jeg fikk fire arabere til å hjelpe meg, og mer enn én gang fikk jeg anledning til å underskrive den gamle sannhet at lykken er bedre enn forstanden. For make til uforsiktighet som disse araberne viste i sin omgang med eksplosive stoffer, får jeg vel aldri oppleve.

Jeg hoppet mer enn én gang høyt når de uten å tenke seg om kastet en kniv eller en tang midt oppi haugen av knallperler på bordet. De forsto ynkelig lite av faren ved slike saker, det var tydelig nok, og det var helt nytteløst å ville lære dem å behandle disse tingene med varsomhet. De likte dette arbeidet, for de syntes det var fint å kunne sitte dagen lang og tukle med en tang og noen ledningstumper, istedenfor å slite i stekende solskinn med å bære stein, som de fleste av deres stammefrender drev på med.

En dag fikk jeg enda en mann i min arbeidsgjeng. Det var en sønn av politimesteren i Assuan. Han hadde vist seg å være for doven til å brukes som time-skriver. Araberne og de innfødte var redde for ham, for han var sin fars sønn, og sladret ved den minste anledning. Fyren var bare 17-18 år, og forsøkte straks

å jekke seg opp. Han kommanderte som en sersjant. Selv hadde jeg ikke stort jeg skulle ha sagt, for mitt arabiske ordforråd var så minimalt at jeg ikke kunne hamle opp med ham. En dag kom han imidlertid og ba meg sørge for at en av karene ble rapportert til sjefen. Han hadde truet med å drepe ham, fortalte han. Jeg så lenge, på ham og tenkte mitt. Han var rett og slett en dovenslask, og hadde ikke gjort stor nytte for seg i dette arbeidet i det hele tatt. Kom han nå og ville lage bråk også? Jeg svarte ikke noe på hans henvendelse, og det gikk noen dager. Han ble bare mer og mer stormunnet og brautende. Da sprakk det simpelthen for oss alle sammen. Vi tok ham like godt mellom oss og lempet ham ut. Han hadde nok vært ferdig på anlegget for alltid, om det ikke hadde vært for overenskomsten firmaet hadde med regjeringen. Ifølge den kunne ingen arbeider sies opp. Politimesterens sønn ble senere forfremmet til veskebærer for en av de svenske ingeniørene.

Da Odd var ferdig med nettinggjerdet, ble han gytjemester. Det vil si at han fikk overoppsynet med taktekkingen. Det var ikke vanlig taktekking, som tar sikte på å verne mot regn. Tvert imot— det gjaldt å holde solvarmen ute. Man bruker et tykt, gytjelignende stoff, som blir helt utover taket, hvor man lar det stivne i et 30 centimeter tykt lag. Dette stoffet har en utrolig stor isolerende evne, og uten det ville det ikke være mulig å oppholde seg inne i husene her nede.

Tunnelarbeidet regnet man med ville ta ca. fire år. Det er ikke helt vanlige tunnel det dreier seg om. Hver av dem har en lysåpning på 150 kvadratmeter, det vil si ti ganger så stor som åpningen på en vanlig

jernbanetunnel. De skal føres under fem store sluser, videre 800 meter under et fjell og munne ut i et dalsøkk lenger oppe, hvor den store kraftstasjonen på tilsammen 360 000 kilowatt skal ligge. Det er et fransk firma som bygger kraftstasjonen.

Det sies at den store demningen som ble fullført her oppe i 1933, er Egypts hittil største ingeniørarbeid. Den er 2000 meter lang og 55 meter høy og har ikke mindre enn 180 regulerbare porter. Demningen har muliggjort regulering av Nilens vannmengder, slik at flomvannet kan magasineres. Det er en vinning ikke minst for bøndene, som nå kan dyrke sin jord året rundt. Flomkatastrofer, som tidligere var vanlige, forekommer ikke nå lenger. Det ble fortalt at arbeidsstokken hadde dreid seg om ikke mindre enn 13 000 mann. Slik har det nok alltid vært i Egypts historie. Menneskelig arbeidskraft har det vært nok av, og resultatet har vært fattigdom og trellekår. Når jeg sto og så på dette mylderet av negrer og arabere som slet i det hete solskinet foran tunnelåpningene, uten sko på føttene på de skarpe steinene, måtte jeg uvilkarlig tenke på det jeg hadde lest om fortidens trelles. Det er ikke arbeid for mennesker å bære jord og stein på nakken fra 7 morgen til 5 kveld i drepende varme. Vel tjener de noen kroner, men ikke stort mer for dagen enn vi betaler for en kinobillett hjemme. Det er egypterne selv som regulerer lønningene.

Selve dammen, hvor også tunnelarbeidet pågikk, lå noen kilometer sør for Assuan, som har ca. 30 000 innbyggere. Transporten av arbeiderne til og fra arbeidsplassen var selvsagt litt av et problem. Til å begynne med tok de innfødte selv initiativet og leide byens nedslitte drosjer til formålet. En dag var vi

kommet for sent til å bli med i svenskenes stasjonsvogn inn til byen, og måtte ta til takke med en dro-sje. Det var en opplevelse vi ikke ville ha unnvært for noen pris. Bilen var en syvseter, men vi ville ikke tro våre egne øyne da vi så at ikke mindre enn 20 mann skulle fraktes med den. Men det var visst bare vi som undret oss over dette. Alle de andre var forlengst vant til å betrakte en bil som noe man kan tyne langt utover alle tenkelige grenser. Det satt fem mann i forsetet, mens sjåføren selv sto utenfor på stiggrettet og styrte. Araberne er slanke og myke folk; så baksetet ble det plass til 8 mann, når noen av dem satt på fanget. Dessuten la én seg på gulvet og én lang etter ryggen på forsetet. Videre hadde vi to mann i bagasjerommet bak, og to på hver forskjerm. Når jeg så nevner at det også satt en mann på taket, er tallet fullt. Vi tittet under bilen, og ganske riktig: fjærene var omhyggelig stivet opp med treklosser. Under slike forhold blir en drosjetur unektelig ganske rime-lig. For når 20 mann skal dele en utgift på 30 piastre, blir det ikke mer enn 1 1/2 piaster på hver, det vil si rundt regnet 30 øre.

Det gikk ikke lenge, før en smart fyr i Assuan fant ut at han kunne gjøre gode penger ved å anskaffe seg en gammel buss. Som tenkt, så gjort, og forretningen gikk strykende, helt til selskapet selv overtok trans-porten. En av arbeiderne, visstnok en timeskriver, følte seg til de grader forbigått da han ikke fikk sitte i førersetet på en av transportbilene, — for det var han vant til — at han gikk bort til en av de svenske ingeniørene og brukte voldsom munn. Nå ville tilfel-let at vedkommende ingeniør også var transportsjef, og resultatet ble at den temperamentsfulle timeskri-

ver måtte finne seg i å spasere til og fra arbeidsplassen de nærmeste dagene. Han var så rasende over denne utviklingen at han kastet stein etter oss flere ganger når vi kjørte forbi ham på veien.

En annen mann som tidligere hadde vært stasjonsmester, og dermed hatt fribillett til første klasse på de egyptiske jernbaner, klaget indignert til selskapet over at han måtte sitte på lastepLANET sammen med de andre arbeiderne. Det var således ingen lett oppgave å være transportsjef.

Et annet problem var den uhyggelig store sykdomsprosent blant arbeiderne ved anlegget. Ikke mindre enn 90 prosent led av kjønnssykdommer, og det var ikke få som daglig ble sendt til hospitalet på den sveitsiske misjonsstasjon. Til slutt ble det rent ille, og det ble nødvendig med en mer omhyggelig kontroll. Samtlige arbeidere ble vaksinert, og det ble ansatt en egen lege, som tok seg av de syke. Han var stadig på farten rundt på arbeidsplassen med sin koffert, og han hadde ikke mange fristunder.

Vi hadde i lengre tid spist våre måltider på en arabisk kafé. Men da vi en dag fant like mange maur som bønner i suppen, bestemte vi oss til å ordne matstellet selv. Det er langt fra noen enkel sak for en europeer å skulle stelle hjemme på et slikt sted. I alle butikker måtte vi være på vakt for ikke å bli snytt på kvalitet og pris. En dag ble det også brått slutt på vår matkoking, for Ibrahim kom med beskjed fra sjefen om at det ikke var tillatt å lage mat på rommet. Selv slaktet han høner nede i gangen så blodet sprutet.

Sammen med en egypter, en greker og en jøde, som også bodde på hotellet, dro vi ut på leting etter et nytt losji, og fant til slutt en billig leilighet på fire

værelser i det verste araberkvarteret. Vi ansatte en kokk til å ta seg av husholdningen, og regnet med at vi skulle spare mange penger. Til å begynne med så det lovende ut, men pussig nok vartet kokken opp med nøyaktig de samme retter til samtlige dagens måltider, samtidig med at husholdningspengene minket besynderlig raskt. Da vi undersøkte saken, viste det seg at fyren aldri hadde vært i befatning med hverken stekepanne eller kokekar før. En dag vi kom hjem litt tidligere enn vanlig, fant vi ikke mindre enn tre mann opptatt med å få i stand en slags lunsj til oss. Nå ja, det lyktes da til slutt å få en kokk som virkelig kunne lage mat.

Like før jul utløp vår oppholdstillatelse, og en av de svenske ingeniørene tok med seg våre pass til Kairo for å få dem fornyet.

Han ringte til oss så fort han kom tilbake, og fortalte at vi måtte nedlegge arbeidet øyeblikkelig. I pas-sene våre var det nemlig stemplet på arabisk at vi ikke hadde lov til å ta lønnet arbeid innenfor Egypts grenser. Vi ante ikke noe om denne kjedelige på- tegningen, og ingen ansvarlig myndighet hadde over- hodet nevnt noe om dette for oss.

Det var ikke annet å gjøre enn å belage seg på å dra videre.

Vi pusset opp kanoen og rigget opp solseil over sitteplassene. De gamle flottørene var helt ødelagt etter den nesten 120 mil lange transporten fra Alexandria, så vi laget to nye av tomme bensinfat. Videre kjøpte vi forsyninger, medisiner, tropeutstyr, DDT-pulver, en flitsprøyte og en mengde annet rart. Vi fikk også, noe såkalt slangepulver, som vi av egyptere i Assuan ble rådet til å strø i en halvbue utenfor

teltåpningen, så ville selv den griskeste slange sky oss som pesten. For å kunne utnytte vinden, som til stadighet blåser inn mot ekvator, forlenget vi seilet en halv meter.

Ennå hadde vi ikke fått tilbake passene fra Kairo, og nå var det alt gått et par uker. En dag ble to av de svenske ingeniørassistentene syke, og vi ble spurt om vi ikke kunne påta oss å erstatte dem. Selskapet var helt i bet for folk. Dertil kom at det hadde fått en hel del arbeid som det ikke hadde regnet med. Vår oppgave skulle være å overvåke diamantboringen, og dertil ta noen fotografier. Vi slo til. Hadde det gått bra hittil, måtte vi da også kunne komme ut av dette uten at myndighetene i Kairo ville slå kloen i oss.

Det skulle skytes ut tunneler under slusefundamentene, og den egyptiske regjering fryktet at det kunne oppstå sprekkdannelser i betongen. Regjeringen hadde sine egne ingeniører til å ta seg av diamantboringen, men for å overvåke at de ikke fusket, skulle vi nå kontrollere deres arbeid. Det var nemlig atskillige sprekker i fundamentet fra før, og hvis det oppsto nye på grunn av tunnelsprengningene, ville selskapet være erstatningspliktig. For å gardere seg mot at regjeringens folk skulle finne på å fuske, altså påstå at de tidligere sprekkene var oppstått nå, fikk vi i oppdrag å fotografere hver kvadratmeter av sluseveggene. Det ble 24 fotografier av hver vegg, og tilsammen var det 240 fotografier som skulle beskjæres og settes sammen, så vi fikk et bilde av hele anlegget. Forat sprekkene skulle bli synlige på bildene, fant vi ut at vi måtte male dem med hvit farge, men denne malingen måtte bort så snart vi var ferdige med vår oppgave. Følgelig kunne vi ikke bruke

alminnelig maling og heller ikke kalk, for den ville forsvinne straks vannet fløt inn i slusene. Slusevirksomheten kunne nemlig ikke stoppes mens vi holdt på med fotograferingen. Nå var gode råd dyre. Vi spekulerte lenge på hvordan vi skulle greie dette. Plutselig en dag fant vi løsningen. Vi så noen karer holde på med å kalke kontorbygningen. Selv om det ikke hadde regnet her siden i 1941, kunne det være at det ville falle noen dråper om ikke så lenge, og da ville kalken renne av. Vi spurte hvordan de i all verden kunne finne på å kalke en bygning utvendig.

— Det kan vi vel, svarte en av dem og klasket den bare neven mot den nymalte veggen. Han holdt hånden opp mot oss så vi selv kunne se: det fantes ikke spor av kalk på den. Så fikk vi høre at de blandet salt i kalkopløsningen. Derved blir den motstandsdyktig mot vann og smitter heller ikke av ved berøring.

Vi laget så til en kalkblanding med en svak saltopløsning, slik at den ville tåle å bli overspylt med vann et par tre ganger. Denne malingen klinte vi i sprekken, og ganske riktig: straks vi var ferdige med fotograferingen, og slusene hadde vært fylt noen ganger, var merkene helt borte.

Arbeidet med å montere bildene slik at vi fikk hele sluseveggen samlet på ett fotografi, ble ikke så lite av en tålmodighetsprøve. Da vi omsider var ferdige med alle ti veggene, fikk vi beskjed om at bildene skulle foreligge i tre eksemplarer. Altså var det å ta fatt på nytt. Nå var vi heldigvis så fornuftige at vi stilte de ferdige fotografiene opp mot en solvegg og fotograferte dem av. Så dro vi inn til byens fotoforretning og fikk de nye bildene forstørret til det største format som kunne presteres. Vi klippet til delene og limte

dem sammen, og så lå de ti sluseveggene der i tre kopier. Et sett ble sendt til den egyptiske regjering, et annet til det franske entreprenørfirmaet som hadde ansvaret for selve kraftstasjonen, og endelig beholdt det svenske anleggsselskapet kopi nr. 3.

Men så var det diamantboringen da. Vi dro opp til gjengen som holdt på med dette arbeidet, iført khakiskjorter og nye solhjelmer, og vi syntes vi så temmelig ingeniøraktige ut. Vi ble presentert for karene av den svenske overingeniøren, som fortalte at vi var satt til å kontrollere arbeidet. Det ble håndhilsing i det vide og det brede og en masse prat. Heldigvis gjaldt ikke konversasjonen noen tekniske detaljer vedrørende boringen, i så fall er jeg redd vi var blitt stående der temmelig målløse. Vi spankulerte rolig omkring blant alle redskapene, så med kjennermine på de forskjellige tingene, men sa minst mulig. Vi stanset ved en kasse med lange stålrør, ca. 2 tommer tykke, og undret oss over hva dette kunne være. Omsider fant vi ut at det måtte være selve borene. En kar kom bort til oss og pekte på en krans av diamanter som satt i enden av røret.

— Synes dere ikke at de ser skrale ut? sa han.

Vi bare trakk på skulderen og ruslet videre. Nå visste vi iallfall hvordan et bor så ut, og hvor diamanterne satt. Av redsel for å bli stilt overfor nye tekniske problemer noterte vi omhyggelig tiden for arbeidets begynnelse, og fjernet oss raskt. Da vi kom tilbake utpå ettermiddagen, var heldigvis ingeniørene gått, og bare to teknikere og noen hjelpearbeidere var igjen. Begeistret viste de oss en liten steinsøyle i en av de lange kassene.

— Godt arbeid, ikke sant? sa en av dem og smilte bredt. Vi nikket og ble stående og beundre den fine, runde steinsøylen. Men hvordan i all verden hadde de greidd å få den opp av hullet? Det var mer enn vi kunne forstå, men vi tenkte som så at kommer tid, kommer råd. Det eneste vi hadde fått beskjed om å passe på, var eventuelle gamle sprekker i steinsøylen, og dertil skulle vi kontrollere om sementen i fundamentet var råttent. Endelig skulle vi måle dybden i hullet.

Vel, vi fikk foreta en slags kontroll for syns skyld, tenkte vi, og Odd som hadde med tommestokken, bøyde seg og målte lengden på søylen. — 75 centimeter, sa han rolig, og jeg noterte. Han pirket litt i sementen for liksom å overbevise seg om dens kvalitet, og sa et eller annet til meg. Karene sto rundt omkring oss og så andektig på vårt forehavende. Jeg måtte finne på noe å notere, og i farten fant jeg ikke annet å skrive enn navnet mitt.

— Alt i orden, sa Odd, og dermed gikk vi.

Vi greidde å bløffe oss gjennom de første dagene, og lærte virkelig tilstrekkelig om diamantboring, slik at vi etter hvert til og med kunne påta oss å rette målefeil i deres egne notater. Jeg tror ikke de gjennomskuet oss, og godt var det.

General Naguib kom på besøk til Assuan på sin propagandatur til Sudan. Det ble svare til oppstandelse i byen. Årsgammel eselmøkk, halvspiste sukkerør, maisstenger, papir og rask, som ellers fikk ligge i fred på gatene, måtte nå vekk i en fart, og hele Assuan var snart innhyllet i en eneste stor støvsky. Stemningen i byen var så hektisk at til og med de gamle araberne, som vanligvis satt og halvsov på fortauet, ble feid

vekk og forsvant ut av bildet for en tid. Speidergutter, soldater, skolebarn, ja, kort sagt nesten alt som kunne krype og gå, drev en intens marsjtrening langs gatene for å være i form til generalens visitt. Og så opprant dagen. Langs gatene hvor han skulle passere, var de forskjellige korporasjoner og komitéer oppstilt. Jernbaneperrongen var avsperrret, og bare geistligheten hadde adgang til den innenfor soldatenes tette rekker. Vi slapp innenfor, takket være skriftlig tillatelse fra politimesteren. Idet toget med generalen gled inn på stasjonen, gjallet hornsignalene, og hundrevis av hæler laget et smell som hørtes. En flom av pressefotografer styrtet mot døren hvor generalen skulle stige ut. Vi var litt for uvante med den slags, og ble skjøvet brutalt i bakgrunnen. Men vi tok vår monn igjen da generalen kom for å inspisere vaktkompaniet. Da var vi så heldig plasert at Naguibs ånde faktisk dugget linsen på smalfilmkameraet vårt.

Så bar det av sted til stadion, hvor det ble defilert og sunget. Det var helt nifst å se hvor mye egypterne har lært av Hitler når det gjelder å militarisere de aller yngste. Speiderguttene paraderte med små geværer, mens de aller yngste hadde fått utlevert stokker istedenfor rifler. Og slik som de skralte og sang, og så taktfast og støtt som de marsjerte! Jo, Egypt er på god vei til å bli Afrikas Tyskland.

Naguib skulle også ut til den store demningen og fyre av en dynamittsalve for liksom å understreke at tunnelarbeidene var høytidelig innledet. Men da han kom fram til stedet, hadde hans rådgivere funnet ut at var for risikabelt, og alle forberedelsene til denne storslagne seremonien syntes å ha vært forgjeves. Da var det at en av de svenske ingeniører fant på råd.

— Vi lar fru Larsson fyre av salven, sa han. Fru Larsson var gift med en av ingeniørene, og hun fikk æren av å lage et smell som hørtes lange veier, men da var Naguib og hans følge forlengst over alle hauger.

Lenger ute i ørkenen skulle Naguib legge ned grunnsteinen til et større hospitalsbygg, som skal oppføres i forbindelse med kraftstasjonen. Vi sto like ved med filmapparatet klart. Da Naguib steg ut av bilen, styrtet en del mannfolk fram og ga seg til å skjære hodet av en ku som lå med alle fire ben sammenbundet. Blodspruten sto rett til vær, og karene skar til hodet var skilt fra kroppen. Vi skjønte straks at vi her sto overfor en gammel egyptisk skikk, som hadde med offerkultus å gjøre. Men fy for et syn! Og for, en innvielse av et sted som skal verne om liv!

Julen feiret vi sammen med svenskene, og Odd og jeg fikk hver vår tam-tam-tromme som gave fra ingeniørene. Det er vanlig at rike egyptere drar til Assuan eller Luxor for å feire julen på de mest luksuriøse hotellene. For Assuans vedkommende var Cataracht Hotel stedet. Det er omtrent like stort som slottet i Oslo. Korridorene virket endeløse, så man kunne bli fristet til å bruke sykkel i dem. Før engelskmennene ble jaget ut av Egypt, var de store hotellene i Assuan stadig fulle av britiske gjester, ikke minst fordi klimaet er så gunstig for revmatikere.

Sammen med våre svenske venner skulle vi nå se hvordan Egypts noblesse feiret julen. Herrene var iført smoking og var elegante som filmhelter, og også Odd og jeg troppet opp i festantrekk. Det besto av grå skjorte med grønt slips, nypressede knickers, nakne legger og sandaler. Vi passerte portieren, som

sperret øynene opp, men han sa ikke noe, og foretok seg ikke noe heller, av en eller annen uforklarlig grunn. Nok om det, vi vasset inn på myke gulvtepper, hvor vi sank i til anklene, og inn i selve festsalen, hvor vi hadde bestilt bord. Våre svenske smokingkledde venner skred høytidelig over gulvet, mens vi to ble stående igjen ved døren som to fortapte esler. Da svenskene vel var kommet over det speilblanke gulvet, vinket de til oss. Alt klart! Det var litt av et øyeblikk, det må jeg innrømme. Men så skjøt vi hjertet opp i brystet og ranket oss i all vår stas. Det bar over gulvet så det ga et gisp i hele den elegante forsamlingen. Noe så originalt hadde visst ingen sett. Egypts gallakledde noblesse fikk et minne for livet den kvelden. Jeg kan godt tenke meg at det ennå mimres om de to underlige fyrene rundt om i Nassers og Naguibs rike. Men også for oss ble det en kveld vi aldri glemmer.

I nyttårshelgen dro en av ingeniørene ut til anlegget en kveld for å kontrollere vaktholdet. Han hadde hatt inntrykk av at det hadde vært slapt i noen tid. Da han kom fram, fant han «kafiren» ved det første dynamittskuret sittende og sove ved veggen like ved et bål som han hadde tent opp kloss opp til skuret. Det var lagret tonnevis av dynamitt bare et par meter fra ilden.

— Ved profetens skjegg og i Allahs navn, se til å få slokket dette bålet litt fortere enn svint! skrek han og rusket fyren ut av søvnen. Vet du ikke at det er dynamitt der inne?

Med skjelvende stemme forklarte fyren at han var redd for åndene. Det vrimler av dem rundt om her, påsto han. Bålet ble slokket i en fart, og fyren fikk

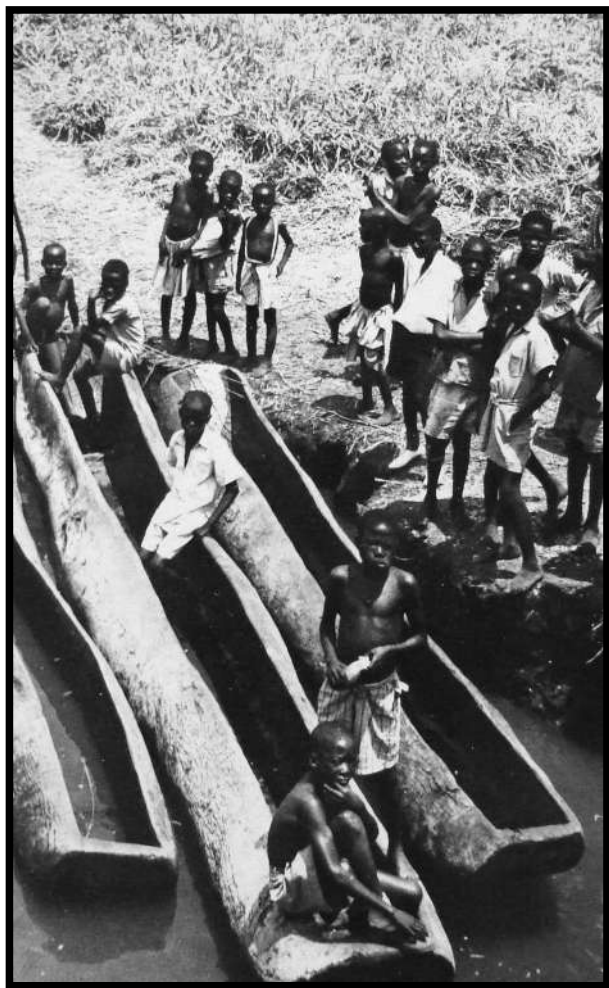

sitte resten av natten i mørke og skjelve for ørken-
ånder og annen styggedom.

Også lenger ute i ørkenen lå det et dynamittlager, og ingeniøren kunne på lang avstand se at det lyste fra et bål der også. Han kjørte av sted og fikk vekket vaktmannen. Han hadde også tent opp et bål tett inn til veggen av skuret. I dette tilfellet var det sjakalene og hyenene mannen ville holde på avstand. Men omtanken strekker ikke så langt hos disse menneskene at de forstår at ild er farlig for sprengstoff. De hadde fått uttrykkelig beskjed om å holde seg ved døren til dynamittskuret på nattevakten, og når de så trengte et bål for å kvikke seg opp, tenkte de som så at også bålet måtte tennes tett ved skuret. For en ordre er en ordre.

Ingeniøren fant ikke en eneste våken vaktmann på hele inspeksjonsturen.

Uthulte stokker utgjorde vel fungerende kanoer.

Krokodiller kan også være redde

Passene våre var nå kommet tilbake fra Kairo, og vi hadde fått visum til Sudan. Videre var vi innvilget en 3 ukers frist til å avvikle vårt Egypt-besøk. Det ble noen strevsomme dager for oss. Kanoen måtte være i tipp topp stand til de 33 milene gjennom øde ørkenstrekninger i Nubia. Her ville det hverken bli anledning til å komplettere proviantforsyningene eller skaffe nytt utstyr til farkosten om noe skulle klikke. Klimaet er ikke akkurat kjølig, så vi kom sikkert til å vite hva svettekur er, etter denne padlingen. Følgelig skaffet vi oss både salttabletter og klor, og tok med oss mengder av kaffe og te. Videre fylte vi kanoen med 30 spesialbakte araberbrød, som skulle utgjøre hovedtyngden i kostholdet. Dessuten tok vi selvfølgelig med corned beef og hermetiske grønnsaker.

Kvelden før avreisen var vi invitert til et avskjeds-party hos de svenske ingeniørene og funksjonærene ved anlegget. Her ble vi uttrykkelig pålagt å sette oss i forbindelse med dem om vi skulle komme til å trenge hjelp av en eller annen art. I det hele tatt var disse karene verdens hyggeligste og mest forekommende mennesker, og oppholdet i Assuan sammen med dem hadde gitt oss mange gode minner for resten av livet.

Vi hadde pådratt oss suvenirer av forskjellig slag i løpet av den tiden vi hadde vært i Egypt, og kunne ikke drasse på dem videre innover i Afrika. En av ingeniørene skulle imidlertid i nær fremtid reise hjem til

Sverige på ferie, og han lovt å ta med seg alt sammen og sende det til vår adresse i Larvik. Avskjeden ble om ikke tårevåt, så iallfall svært vemodig. Det var sannelig ikke lett å bryte over tvert og si adjø til venner vi hadde hatt så mye glede av å være sammen med.

Villige hender hjalp oss med å få kanoen på vannet, og de klappet kjærtegnende det nyoppussede fartøyet, som riktig solte seg i all denne oppmerksomheten. En av karene advarte oss på en underlig blanding av engelsk, italiensk og arabisk, og sa at vi aldri ville komme helskinnet fra dette vågestykket. Han slo ut med armene og uttalte sin uforbeholdne mening om vårt foretagende:

— Kapiér crocodile will take you and grande fish turn over your cano. Akva, muskaies to drink.

Jo, vi visste på forhånd at det var farlig å drikke Nilens vann, men det var ikke desto mindre første gang vi hørte en araber si noe nedsettende om Nilvannet i andres påhør. Som regel er etter deres utsagn dette vannet det herligste på jord. Enda det er vanskelig å se bunnen på en halvmeters dyp, så gjørmet er det!

Nå hvinte sirenene til lunsj, og hele skokken av arbeidere kom sjokkende for å ta det siste overblikk over oss og kanoen. Det var unektelig med blandede følelser vi skjøv fra land og grep til årene. Her satt vi foreløpig trygt og godt, men vi vinket farvel til sivilisasjonen med alle dens goder og kastet oss nær sagt blindt ut i en ukjent verden, som nå virket truende og dyster. De få opplysninger vi hadde greidd å skaffe oss om traktene videre oppover langs Nilen, var ikke bare oppmuntrende.

Vi satte kursen rett over dammen og padlet i vei mot Shellal. Et stykke utpå passerte vi to merkelige

firkanter. Det så faktisk ut som om de fløt på vannet. Men det var toppen av portttårnene på det vakre Philiatemplet som forsvant i vannmassene da dammen i 1933 var ferdigbygd, og vannet ble sloppet inn. Philiatemplet skriver seg fra Ptolemeus' tid, og var et av de best bevarte oldtidsminnesmerker i Egypt. Det var med andre ord et ikke lite offer landet bragte da det lot hensynet til jordbruket gå foran kulturminnesmerkene. Også oppdyrkede arealer, som det hadde tatt nubierne generasjoner å legge under plogen, bokstavelig talt med blod, svette og tårer, lå nå oversvømmet. Bøndene måtte forlate hus og eieendom og flytte opp i dalsidene, hvor de hadde bygd og slått seg ned for godt. Men det fulgte en kolossal arbeidsledighet i sporet etter dette teknikkens eventyr, og storparten av de mannlige medlemmer av de tusener nubierfamilier som hadde holdt til i disse distrikter, måtte dra nordover for å skaffe seg livsmuligheter.

Turen til Shellal tok ikke lang tid. Her ble våre dokumenter påført de nødvendige stempler, og nå var liksom det siste bånd med sivilisasjonen brutt. Vi dro til møte med det virkelig primitive Afrika. Det var ikke fritt for at spenningen overfor det nye grep oss, og vi innstilte oss på å la nuet råde. Det nyttet så lite å la tankene gå bakover eller framover.

Vi hadde god hjelp av vinden de første dagene. Landskapet skiftet fra endeløse sandsletter til nakne steinvidder. Langs bredden av dammen lå det klynger av fattigslige leirehytter. De lå helt nede ved vannkanten, de fleste av dem, så vannbæring ble ikke noe problem for husmoren i disse grendene. Men en 45 måneder senere på året blir dammen tappet nesten

tom, og da må vannkrukkene bæres godt og vel en kilometer hjem til hytta. Hadde ikke hyttene kastet skygge, ville det vært umulig å oppdage dem på avstand. Fargen var nøyaktig som den gråhvite steinen omkring. Hva folk i disse trakter lever av, er ikke godt å vite. Men hovedvekten må de nok legge på jakt og fiske. Av vilt så vi ikke annet enn noen ender av og til, men fisk var det rikelig av. Omkring enkelte av hyttene grodde det noen gresstrå, antagelig resultatet av flere års iherdig kamp mot en gold og lite fruktbar natur. På disse magre stråene fôret de en mager ku eller to.

Siste natten hadde vi overnattet på en såte av tørt, fint høy. Hvordan i all verden kunne vi finne høy her? Vi studerte lenge på dette problemet, og kom omsider til at det måtte være elvegress som blir slått når dammen er nedtappet. I løpet av de månedene vannstanden er på det laveste, skal den fete og fine sjøbunnen gi god og næringsrik jord, hvor man kan så og høste et par ganger, før vannet stiger igjen. Vi fikk vår antagelse bekreftet i Abouhor, en liten landsby i noen fjellsprekker og på noen bergrabber. Da vi la inntil bredden, forsvant kvinner og barn som om styggen sjøl skulle ha innfunnet seg. Bare noen tilårskomne mannfolk ble igjen. De kom nysgjerrige ned mot oss, og viste seg å være verdens mest gjestfrie og hyggelige mennesker. En koselig gammel gubbe med alle tiders morsomste bart ønsket oss hjertelig velkommen med en håndhilsing som nesten ikke ville ta noen ende. Han gjorde tegn til at vi skulle følge ham. Vi kom opp på et platå oppe i fjellsiden, og her traff vi flere karer. Deres skinnende hvite tenner lyste opp i landskapet sammen med de hvite kjortlene og

turbanene. Alt var så rent og pent, og menneskene formelig struttet av velvære. Gubben med barten pratet og lo, men vi forsto ikke et ord av det han sa. Noen smågutter hadde våget seg frampå for å ta oss i øyesyn. De ble sendt av sted for å hente et eller annet, og kom straks tilbake med te til oss. Men rundt kanten på koppen satt fluene tett i tett, og de var så innpåslitne at vi måtte subbe kanten ren med hånden hver gang vi skulle ta en slurk.

Det ble også sendt bud etter en fyr som kunne noen engelske gloser, og av ham hørte vi om dette folks underlige seder og skikker. Vi la merke til at i leireveggen var det murt inn noen tallerkener. Da vi spurte hva dette skulle være godt for, svarte han at ifølge gammel tradisjon skal, når et medlem av familien dør, vedkommendes tallerken festes på veggen. Størrelsen kan variere. Familiens overhode får et større «minnesmerke» enn kona eller barna.

Den gamle mannen med barten pekte ned i sjøen, og sa et eller annet som tolken oversatte. Der nede lå deres virkelige hjem. I dem hadde de vært lykkelige og uavhengige. De hadde hatt melk nok og korn nok. Ingen hadde behøvd å sulte. Riktignok hadde regjeringen tilbudt seg å gi dem erstatning ved å la dem flytte til nedre Egypt, men det kunne de ikke tenke seg.

Da heller begynne forfra igjen blant stein og sand. Ryddet og vanne, ryddet og vanne i det uendelige for å få noen fattige gresstrå til å slå rot. Men om noen år vil også dette arbeidet være forgjeves, for regjeringen har allerede besluttet at en ny demning skal bygges noen mil sør for Assuan-dammen, og dermed vil vannstanden stige med flere meter også i denne

dammen. Da spørst det om det overhodet blir noen plass igjen til en liten leirehytte og noen gresstrå.

Vi oppdaget noe som kom oss til nytte senere, nemlig at kanoen måtte tømmes helt for vann hver kveld og helst tørkes godt i solen før natten. I disse trakter forekommer et insekt som nærmest er en mellomting mellom flue og mygg. Det gjemmer seg bort for natten på varme og fuktige steder, og kanoen var riktig et ønskested. Disse insektene krøp ned under dekket, og når morgenen kom, stakk de fram, lokket av sol og svettelukt. Det var en plage som nesten ikke kan beskrives. Vanlige fluer er som uskyl-dige engler sammenlignet med disse bestene, som biter seg fast i huden, så de må skrapes vekk.

Vi lærte også at provianttanken måtte luftes og tørkes flere ganger om dagen, og helst såpevaskes hver kveld. På grunn av den sterke solvarmen og det relativt kjølige vannet oppsto det en temperatursvingning som resulterte i kondensvann i tankene. Dette vannet trengte inn i brødet og andre matvarer. Et insektegg eller to ga i løpet av et par dager en hel sverm av vingede vesener, som herjet og huserte blant matvarene i de vanntette tankene.

For første gang på tre måneder opplevde vi også å se skyer på himmelen. Det var bare noen lette, sløraktige fjærskyer høyt oppe, men likevel var det nytt for oss. Solen stekte like fullt ubarmhjertig, så vi måtte ta seilet i bruk til vern mot de ubarmhjertige strålene.

Nilen viste antydning til strømdrag på den strekningen vi nå var kommet inn til, og elven var ikke mindre enn tre kilometer bred i sitt snorrette løp. Vi slo leir på et sted hvor moskitoen var tallrik, fisken

vaket og froskene kurret. Hist og her ved vannkanten vokste det noen lave busker, og som mørke skyer bølget insektsvermene fra busk til busk. Vi måtte forsikne oss i teltet og henge opp moskionettet foran inngangen for ikke å bli gale. Men da vi tente parafinlampen, kom tusenbenene krypende, og vi måtte slukke lyset igjen. Jo, det er hyggelig med dyr — i Afrika.

Jeg vil ikke nekte for at vi fikk en ordentlig støkk da vi neste morgen fant et par to meter lange slangehammer like ved leirplassen, og borte i en bergkløft ikke langt unna fant Odd nr. 3. De var helt ferske, så det var bare altfor tydelig at her var farlige vesener i nabolaget. Vi syntes vi så slanger hvor vi gikk, og jeg grep etter en stein for å kyle den inn i en bergskorte som jeg syntes så ut til å kunne romme litt av hvert. Men jeg slapp steinen som om jeg skulle ha brent meg, for en skorpion smatt fram og stakk etter meg med giftbrodden på halen. Heldigvis traff den ikke, men jeg ble nummen over hele kroppen ved synet av den. Skorpioner kan være like farlige som de farligste slanger, for stikket er nesten like giftig. Vi hadde sett atskillige av disse ufysiske vesenene i de siste dagene. De holder seg i sanden eller på steinet lende. Derfor må man være forsiktig når man tar opp stein fra bakken. I vintermånedene kryper de ofte under dem. Man skal ikke gå barbeint i sanden, det er livsfarlig, men det hendte likevel at vi syndet grovt mot dette budet. Det er rart med det — gammel vane —.

Det var en blandet fornøyelse å padle i solsteken på Nilen. Vi svettet noe ganske forferdelig, antagelig flere liter pr. dag. Til gjengjeld drakk vi en stor kasse-rolle og et vaskevannsfat av breddfullt med te, og

dertil ikke så få liter vann tilsatt klortabletter. Hadde vi ikke hatt solseilet, kunne vi like godt ha gitt opp hele turen. På vindstille dager var det som om luften dirret i heten, og moskitoen kunne da være usedvanlig frekk og pågående. Flitsprøyten var framme med jevne mellomrom. At mennesker kan bo fast her og holde ut i et slikt klima, er meg komplett uforståelig.

Vi stanset ved en liten landsby ved elven for å prøve å få tak i litt brød. Inne på stranda så vi noen smågutter. De sto stille og så på oss helt til vi gjorde mine til å stige i land. Da pilte de oppover mot hyttene. Der først våget de å se seg tilbake. Nyheten om vår ankomst gikk som en løpeild gjennom landsbyen, og om ikke lenge kom selveste høvdingen vaggende nedover mot oss. Han forsto straks at vi hadde fredelige hensikter, for han smilte, pratet og geberdet seg, uten at vi forsto hva han sa: Men vi ble da ført opp til landsbyen, hvor vi måtte håndhilde på innbyggerne. En stråmåtte ble lagt fram for oss, og en krukke av landsbyølet ble båret fram. Vi skålte og drakk med hverandre. Tegn og fakter erstattet den muntlige språkkontakt. Ungene hadde nå våget seg fram igjen, og de sto i en ring omkring oss og stirret på oss med munnen åpen av forundring. Fluene surret, og vi måtte hele tiden bruke hender og armer for å holde dem på avstand. Men en av småguttene var mer utsatt for fluene enn de andre. Hele ansiktet hans var fullt av store byller og åpne, materiefylte sår, hvor fluene slo seg ned som klegg på en kurygg. Ikke før hadde han viftet dem vekk, før de var der igjen. Stakkars gutt!

Fattigdommen sto tydelig preget i hver liten detalj i denne landsbyen. Vi lot være å spørre etter brød,

for vi skjønnte at de hadde nok med seg selv. Men uten at vi overhodet hadde latt dem forstå at vi var ute for å skaffe mat, kom en liten gutt løpende med en kurv, som han satte på bakken foran oss. Han pekte mot nærmeste hytte, hvor en kone sto i døren og så på oss. Han sa også noen ord som sikkert skulle være en hilsen fra henne. Så pakket han ut innholdet: to stekte kyllinger fylt med ris, og fire «durrabrød», flate som pannekaker, men bare tre ganger så store. Vi vinket takknemlig til kona, og ga gutten 15 piastre som han løp bort til henne med. Straks etter kom han tilbake med pengene. Høvdingen ristet på hodet. Nei, ikke penger, gjestevennskap tar vi ikke betalt for. Selv i deres grinende fattigdom var det å kunne gi en stor tilfredsstillelse for disse nubierne. Det tør nok hende at noen hver har litt å lære av mennesker i såkalte tilbakeliggende land.

Vi nærmet oss Wadi Halfa, og det var tydelig at dambyggingen ikke har gjort så store skader her som i de andre distriktene vi hadde reist gjennom.

En kveld slo vi leir på en idyllisk øy midt i Nilen. Palmene gjorde den iallfall til et vakkert syn for øyet, men moskitoen var lei. Vi måtte formelig «skyte» oss en åpning i de tette svermene ved hjelp av flitsprøyten. Det skinte i millioner av blanke myggvinger mot den dalende sol. Etter hvert som den sank dypere og dypere ned mot sanddynene i vest, gled skumringen lavere og lavere ned langs palmestammene. Ikke før var den røde solkulen oppslukt av sanden i vest, før den kortvarige tropeskumringen var blitt til beksvart natt.

Det var i slike kvelder underlig å ligge og lytte til lydene omkring oss. Nå var jakttiden inne for de

utallige skapninger i naturen. Det tuslet og taslet rundt om, rare skrik og fremmede lyder hørtes fra alle kanter. Vi lurte på hva som ville komme til å bli vår farligste fiende i tiden framover. Slangene og skorpionene, eller krokodillene og flodhestene? Jeg kom til å tenke på de gamle egypteres respekt for krokodiller. De dyrket dem som guder, matet dem og prydet dem med de mest kostbare smykker de eide. Når en krokodille døde, ble den balsamert og lagt til hvile i en grav — som en høvding. Det sies at i den såkalte Krokodillebyen kan man ennå finne rester av slike graver. Huff, jeg grøsset bare ved tanken.

Tusenbenene fornektet seg ikke. Nå myldret de omkring parafinlampen, og vi måtte slukke den. Vi lå og dormet inne i teltet, da vi med ett hørte et kraftig plask i retning av kanoen. Vi reiste oss opp og ble sittende lys våkne og lytte spent. Men det kom ikke flere plask, og vi slo oss til ro med at det måtte ha vært en «perch», en fisk som kan bli opptil to meter lang. Det er Nilens laks, og den serveres som en delikatesse på de store egyptiske luksushoteller.

Neste morgen hørte vi samme plasket, og idet vi stakk hodet ut av teltdøren, så vi noe stort, svart forsvinne ut i vannet like ved kanoen. På den gjørmete strandbredden var det dype spor, og de fem tærne som sto så klart avtegnet i sølen, tilhørte ingen andre enn en velvoksen krokodille. Den hadde tilbragt natten bare 10 meter fra teltet. Vi hadde ikke ventet å støte på krokodiller så snart. Da vi vasset utover med kanoen for å få den på dypt vann, kunne vi ikke la være å speide engstelig til alle kanter. Lå den i gjørmene et sted og voktet på oss?

Et par dager senere gjorde Odd meg oppmerksom på en krokett gren som lå og drev på tvers av strømretningen ca. 50 meter lenger oppe i elven. Vi padlet forsiktig nærmere. Det kunne da ikke være en gren som drev så naturstridig? For det var ingen bakevje eller strømhvirvel der heller. For alle tilfelles skyld stanset vi padlingen da vi var kommet halvveis mot stedet. Odd slo åren i vannet med et klask, og fikk øyeblikkelig svar fra den drivende «grenen», som sendte en veritabel kaskade av vann i været. Halepartiet til en diger krokodille gjorde noen iltre og kjappe slag, før hele dyret forsvant i dypet. Vi retirerte skyndsomt, for det var ikke godt å si hvilken retning bestet tok. Dette var unektelig nifst. Kanskje dukket det opp i neste øyeblikk for å gå til angrep på oss. Det gikk noen minutter i spent venting. Så fikk vi plutselig øye på «grenen» igjen, men denne gang enda lenger oppe i elven. Altså hadde den flyktet for oss. Vi ble straks modigere da vi skjønnte det, og padlet etter i håp om å få den inn på filmrullen. Men før vi var kommet på «skudd-hold», så vi den takkete ryggen forsvinne under vannskorpen. Etter denne opplevelsen mente vi i hvert fall å ha lært at krokodiller slett ikke er så farlige som vi hadde trodd; men det er noen sleipe og vemmelige dyr, så det var nok best å holde øyne og ører åpne når den kan tenkes å være i nærheten.

Da vi samme dagen lette etter leirplass ikke langt fra en forlatt landsby, som nå var bare ruiner, så vi et stort slangehode stikke fram fra en sprekk i fjellet like ved elvebredden. Vi ble sittende stive i kanoen og stirre på det ufysiske hodet med den fresende munnen og den spillende tungen. Det var ikke så

mange meter fra oss til utysket, men vi følte oss likevel trygge, for vi hadde vann mellom oss og fienden. Odd fant fram filmapparatet for å få noen meters slangeopptak, men oppdaget til sin store skuffelse at det ikke var film i det. I samme øyeblikk som han puttet kameraet tilbake på plass, kom hodet lenger og lenger ut av sprekken. Til vår store forferdelse så vi at dyret hadde fire ben, akkurat som en krokodille. Nå var hele dyret kommet ut av sprekken, og det var sine to meter langt. Mest av alt minte det om en kjempefirfisle eller en forhistorisk øgle. Skinnet var vakkert spraglet, og bena var korte med svømmeføtter. Den lange, tynne tungen smatt ut av og inn i munnen lynende kjapt, akkurat som på en kameleon. Forsiktig akte den seg ned til vannkanten og kastet seg uti med et plask. Som en oter forsvant den ned i dypet.

Av de innfødte fikk vi senere vite at det var et helt ufarlig dyr som heter varan. De kaller den «asja», og kjøttet av den blir regnet for å være en riktig lekkerbissen. Av skinnet lages det vesker og lignende. Det hender at disse dyrene tar seg lange spaserturer inn på land og ofte plyndrer de innfødtes hønsehus. I sin tid var de en ren plage, men det er atskillig færre varaner i Egypt nå. I Sudan derimot er det mange av dem.

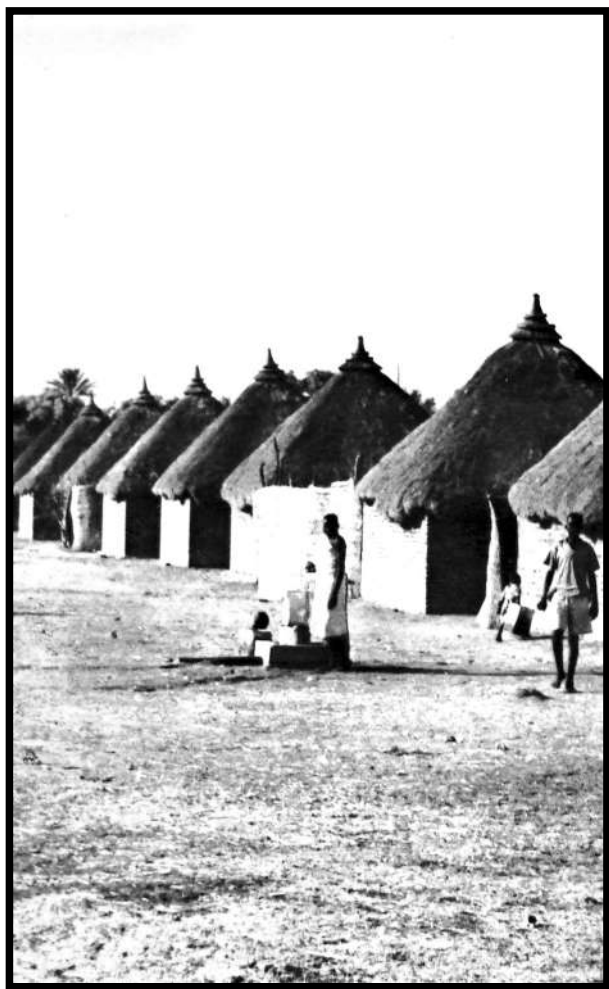
Etter ti dagers padling kom vi en vakker og stille kveld fram til klippetemplet Abu-simbel. Vi hadde hørt mye om dette templet, som Ramses II lot oppføre for over tre tusen år siden til minne om et seierrikt krigstog i Nubia. Den dalende sol fikk konturene av de fire 20 meter høye sandsteinsstatuene av faraoen til å tre vakkert fram. Det var et betagende syn.

Herskerens livfulle ansiktstrekk og den majestetiske ro som hvilte over bildet, måtte gjøre inntrykk på enhver. Her har sikkert egyptisk billedhuggerkunst og arkitektur skapt et av sine mest fullendte verker. Uten å ha den ringeste forstand på kunst sto vi der ansikt til ansikt med dette byggverket, grepet av en følelse som jeg vanskelig kan beskrive. For oss var dette en kunstoplevelse, større enn noen tidligere.

Selve tempelinngangen var sperret med en gitterport, og den var låst. Men vi kunne likevel danne oss et inntrykk av templets dimensjoner da vi tittet inn mellom sprinklene. Fra der vi sto og til bakerste veggen, var det minst en halvhundre meter, og tempelhallen var smykket med åtte ca. 10 meter høye søylestatuer av Ramses II selv.

Underveis hadde vi padlet forbi atskillige gamle templer og historiske bygninger, men ingen av et format som dette. I fjellssidene hadde vi også sett at det var risset inn hieroglyffer og tegninger, helst i nærheten av huler eller fordypninger i fjellet, hvor mennesker antagelig hadde holdt til i en fjern oldtid.

Tradisjonelle leirehytter med stråtak.

Problemer i Sudan

Det blåste opp til en nærmest orkanaktig vind ut på natten. Tordenen brakte, og lynstrålene skar gjennom mørket. Sanden presset seg inn gjennom selv de minste åpninger i teltet, og la seg i tykke lag på alt, på soveposene og på klærne. Vi ventet bare på at skybruddet skulle komme og skylle oss vekk. Men regnet kom ikke. Sandkornene fortsatte å piske mot teltduken. Som alltid etter slike utladninger var det kvelende hett dagen etter. Vi hadde sloppet opp for proviant, og hadde ikke annet enn te, som vi drakk i store slurker av vaskevannsfatet. Det var bare tre mil til Wadi Halfa, så tross alt hadde vi beregnet provianten ganske godt, syntes vi.

Ved middagstid blåste det en svak nordlig bris, så vi kunne heise seil og slippe å padle. Primusen kom fram, og vi satte tekjelen over. Det frisker opp med en kopp sterk te, og vi følte det som om vi hadde fått nye krefter.

Sent på ettermiddagen nådde vi fram til Wadi Halfa. Her gjør Nilen en svær u-formet sving gjennom den øde nubiske ørken, og for å slippe å padle gjennom dette gudsforlatte sandhavet, ble vi enige om å ta jernbanen tvers gjennom ørkenen til Khartoum. Det ble en reise vi nødvendig ville gjøre om igjen. Sammen med plaprende kjerringer, skrikende unger, fluer, geiter, høns og fresende primuser og i en forferdelig luft humpet vi av sted. Støvet hvirvlet rundt oss i

At der foruten oss var andre levende vesener i den øde ørkenen, viser disse to meter lange slangehammene vi fant utenfor tellet en morgen.

tette skyer, og trengte inn gjennom nese og ører og langt ned i halsen. Til slutt følte det som om alt innvendig og utvendig var sand. Det knaste mellom tenene hver gang vi lukket munnen.

På toget traff vi en sørafrikaner som var på hjemvei etter en verdensomseiling. Nå var han helt blakk. En sudanesisk jernbaneinspektør inviterte oss og sørafrikaneren på en solid middag i spisevognen på 1. klasse, og vi lot oss ikke be to ganger. Denne sudaneseren var på alle måter en vennlig kar, og han ble til stor nytte for oss da vi kom til Khartoum. Han ordnet med plass til kanoen og fikset oppholdssted for oss i byen. Vi ble innlosjert på Station Hotel sammen med sørafrikaneren, som het Matthew. Han hjalp oss godt, men likevel ble det mye renn rundt om til alle slags kontorer for å sikre oss de nødvendige papirer til den videre ferd. Man må nemlig ha spesielt visum for å reise sønnenfor Kosti i Sudan. Å filme var strengt forbudt, så vi hadde sendt inn en søknad til det sudanesiske filmstyre om å få lov til å gjøre noen opptak underveis, men fikk avslag. Vi prøvde på nytt, men med like lite hell. Likevel kjøpte vi inn en del film for alle eventualiteters skyld.

En hyggelig kar i de høyere departementskretser hadde vist seg usedvanlig imøtekommende da vi søkte om lisens til å kjøpe en rifle og ammunisjon. Vi hadde slett ikke tenkt å drive jakt, men i de ukjente og primitive trakter vi nå skulle gjennom, kunne det være nyttig å ha et våpen. Det var ikke godt å vite hva vi kunne komme ut for, og det kunne bli nødvendig å forsvare seg. Jo, det gikk glatt. På det britiske militærdepotet kjøpte vi en Winchester 32 for 100 kroner. Det ble gjort oppmerksom på at hvis vi tenkte å drive

sturviltjakt, måtte vi løse en lisens som kostet 120 kroner, men hvem kan skyte elefanter eller flodhester med en Winchester 32?

Nå ja, vi gikk til samme fyren og forela ham avslagene på vår søknad om tillatelse til å filme. Han lovte å hjelpe oss, og samme kveld inviterte han oss hjem til seg sammen med statsministerens sekretær. Det ble en hyggelig og interessant aften, og sekretæren ville forelegge saken for selveste statsministeren, som han mente sikkert ville ta imot oss neste dag.

Dagen etter fikk vi beskjed om å møte på statsministerens kontor til et bestemt klokkeslett, og ble mottatt av en liketil og hyggelig mann. Sekretæren hadde fortalt ham alt om vår reise, og spurt om det ikke kunne gis tillatelse til filming på turen gjennom Sudan. Statsministeren beklaget i høye toner at han ikke kunne ta en slik avgjørelse på egen hånd. Han ville da i tilfelle bryte en lov han selv hadde vært med på å få i stand. Men om vi ventet noen uker til det nye parlamentet trådte sammen, skulle han sørge for at vi fikk den tillatelsen som betydde så mye for oss, sa han. Vi takket ham for elskverdigheten, men svarte at tre uker ble dessverre altfor lenge å vente, så vi fikk heller greie oss uten filming, selv om vi dypt beklaget å måtte unnvære de interessante opptakene fra strøk som ingen hjemme i Norge kjente særlig meget til.

Når alt kom til alt, var hele dette oppstyret bare anstaltmakeri, skapt av vanlig byråkratisk tankegang. Ingen hadde ennå antydnet at filmkameraet vårt måtte forsegles eller eventuelt deponeres ved avreisen. Og hadde vi kameraet med, skulle vi sannelig også vite å gjøre bruk av det. Lovbrudd? Ja vel, men

skitt la gå. Vi var overbevist om at vi ikke ville ødelegge noe for Sudan om vi tok noen meter film av natur og dyreliv underveis.

Vår sørafrikanske venn var, som tidligere nevnt, «hard up» for kontanter, og fløy fra bank til bank for å få lån. Da det ikke gikk, prøvde han å finne en eller annen jobb som ville kaste litt av seg. Til slutt dumpet han borti et firma som arbeidet med å bore etter vann. Han ble engasjert til en ekspedisjon et godt stykke inn i skogstraktene.

Etter at vi hadde vært på Khartoums hospital og vaksinert oss mot gulfeber alle tre, feiret vi avskjeden med vann og bønnesuppe på byens største spisested for innfødte. Antagelig var vi de første hvite som ble servert her, for vi fikk en reservert plass ute i bakgården, hvor også kjøkkenavdelingen holdt til. Tre svære gryter hang og putret over store bål midt på gårdsplassen. Et stort fat med bønner, tre brød og en leirekrukke med vann ble satt på bordet vårt. Innehaveren beklaget i høye toner at han ikke hadde et spesielt værelse hvor han kunne servere hvite. Vi bare smilte, og svarte på en blanding av engelsk og arabisk at det spilte da ingen verdens rolle. Vi hadde det bra her. Men vi trengte tallerkener å spise på — og skjeer, og et glass hver. Han forsto til å begynne med ikke hva vi mente, men pekte på bønnene, gapte høyt og svelgjet. Heldigvis fikk vi øye på en kjenning fra togreisen, og forklarte ham situasjonen. Han fortalte så verten om de hvites spisevaner, og illustrerte det med livlige geberder. Jeg skal si det ble liv i fyren. Han smilte bredt, og ropte noe til en av tjenerne, som straks pilte av sted. En stund etter kom «kelneren» tilbake. Da hadde han vært ute i byen og kjøpt taller-

kenes, skjær og kopper, som han stablet opp på bordet vårt. Det var tydelig at opptrinnet vakte oppmerksomhet, for nå strømmet alle kaféens gjester til for å studere de hvites spiseskikk. Vi fikk høre av vårt flyktige bekjentskap fra toget at vi var de første hvite som hadde satt sine ben på denne kaféen. For riktig å gjøre ære på oss ga verten beskjed om at vi kunne spise så mye vi orket, det skulle ikke koste oss en cent.

Vårt kjennskap til de trakter som lå foran oss, var ytterst skralt, og det gikk flere dager før vi var i stand til å danne oss et noenlunde sikkert bilde av terrengforholdene. Det var nemlig få, forbausende få av dem vi kom i kontakt med, som visste noe om disse distriktene. Men omsider lyktes det å få tak i en del spesialkarter som vi fikk direkte fra regjeringens trykkeri, og da var med ett situasjonen lysere. Dessuten fant vi i den zoologiske hage en innfødt som visste ikke så lite om det sørlige Sudan. Han hadde nemlig fartet omkring i de traktene for å fange slanger til dyrehagen. De innfødte er godmodige og vennsæle, dersom man bare behandler dem riktig, sa han. Han orienterte oss om dyrelivet også, fortalte om flodhestene og deres vaner, om hvilke slangearter vi måtte sky som pesten, og hvilke som var mindre farlige. Hans beretning virket som et nesten utrolig eventyr. Ja, på en måte var det virkelig nifst at vi skulle kaste oss hodekulls ut i det ukjente. Men det var ingen vei tilbake.

Vi kompletterte vårt apotekerutstyr omhyggelig. Ikke minst var vi oppsatt på å skaffe oss serum mot slangebitt, men det viste seg å være umulig å oppdrive i hele Khartoum, og vi måtte nøye oss med et hjertestimulerende serum, som het noe så fint som

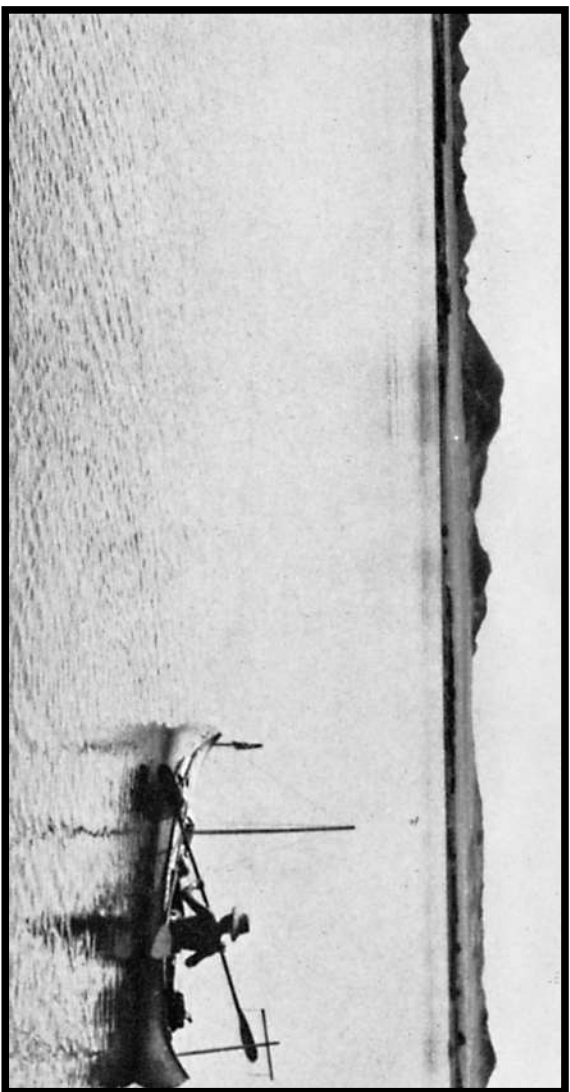
«Aropine sulphate». Vi anskaffet en injeksjonsprøyte med to spisser, som vi kokte og la på sprit, fullt ferdige til bruk i en håndvending.

Så kom avskjedens time. Vi sa adjø til vår gode afrikanske venn, og ønsket ham good luck. Stasjonsmesteren innfant seg, og ville gjerne at vi skulle spise middag sammen med ham før vi dro. Dessverre var tiden for knapp, og vi måtte motvillig si nei takk. Det kom et hest raut fra fløyten på lokomotivet, toget satte seg i bevegelse med et rykk, og Khartoum og omegn forsvant snart i en støvsky.

Khartoum er en ganske vakker by. Husene er enkle og pene, og overalt ser man velstelte blomsterhager og grønne plener. Vi syntes at Khartoum på mange måter var en av de mest tiltalende byer vi hadde sett. Den er like engelskpreget som Omdurman er typisk arabisk. Mens selve Khartoum ligger på østsiden av Nilen på en liten tange mellom Den hvite og Den blå Nil, som her løper sammen, ligger Omdurman på vestsiden. Den blå Nil, som kommer fra fjellene i Etiopia, er virkelig blå i fargen, og Den hvite Nil er faktisk hvit, eller iallfall gråhvit.

For å slippe å padle gjennom et uendelig ørken — og savannelandskap og kanskje slite oss helt ut i den fryktelige heten, før vi kom fram til mer vegetasjonsrike trakter, hadde vi altså igjen tydd til et rullende kommunikasjonsmiddel. Endestasjonen for denne jernbanen var Kosti, og derfra videre sørover gikk det bare noen gamle hjulbåter. Vi skulle fram til et lite sted som heter Renk. Det ligger i utkanten av det mest interessante strøk på hele den 650 mil lange Nilen.

Vi løste billett til 3. klasse og installerte oss i kupéen sammen med en flokk innfødte. Det var hyggelige og

Himmel, vann og sand og førti varmegrader (i skyggen). Vi har 332 kilometer
foran oss å padle gjennom den trøstesløse nubiske ørken.

svært omgjengelige mennesker, som trakterte med kylling og durra. Selv fant vi fram primusen, og kunne varte opp med te i lange baner. Vi ble budt en uendelighet av de forskjelligste retter, frukt og grønnsaker, kamelmelk og egg. Da toget hadde kjørt i noen timer, satt vi midt i en haug med avispapir, som er eneste form for innpakningspapir på disse kanter av verden. Vi hadde måttet ta imot alle de milde gaver som var blitt budt oss, for det ville ha vært uhøflig å avslå.

Det er ytterst sjelden at hvite reiser på 3. klasse på jernbanen i Sudan, og for de innfødte var vårt nærvær en opplevelse som de lot til å sette stor pris på. Jeg hadde inntrykk av at de følte seg rent beæret av vårt nærvær. Timene gikk fort i dette muntre selskap, men da kveldsmørket seg innover oss, begynte de innfødte etter hvert å duppe av. Overalt hvor det fantes noen kvadratcentimeter plass, lå det en sovende skikkelse, enten det var oppe på bagasjehyllene eller på det vesle bordet foran vinduet. Til og med under benkene lå det folk. På grunn av vår hvite hudfarge, som altså gjorde oss til høyaktede gjester i kupéen, fikk vi beholde hele benken for oss selv. Til tross for at toget humpet og ristet, og luften var tett som i en sekk, greidde vi å få noen timers blund på øynene.

Landskapet vi fór gjennom, var til å begynne med flatt som en fotballbane. Vi kjørte fra ørkenen inn i grønn vegetasjon, og snart fikk vi igjen øye på Nilen, som hadde gjort en stor bue. Dyrelivet utenfor var underlig. Vi så fugler som vi ikke engang ante eksisterte. Noen var høye, andre ganske lave, noen hadde krumme nebb, andre rette. Esler trippet av sted, vel fødte og stinne, med grønne bærer på ryggen. Til og

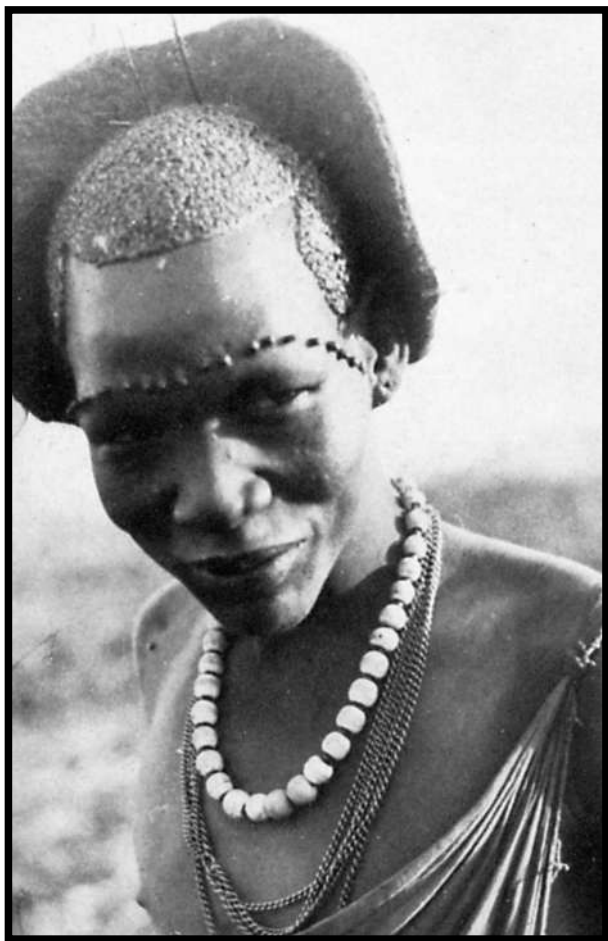
med geitene var i godt hold her, ikke magre slik vi var vant til å se dem i ørkenstrøkene.

Kosti minnet på avstand ikke så lite om en lagerplass for kjempekasser. Vi tok inn i en som utenpå hadde et skilt med «Hotel» på. Inne var det jordgulv og mørkt som i et egyptisk gravmæle. Firfisler og tusenben hørte tydeligvis med til inventaret. Da vi dagen etter skulle betale regningen, forlangte hotellverten ikke mindre enn 20 piaster for overnattingen. Ikke tale om, sa vi, og betalte halvparten. Men det hadde til følge at fyren løp etter oss helt ned til kaien, hvor hjulbåten lå klar til avgang. Vel, 20 piastre er ingen formue, men vi nektet simpelthen fordi fyren ikke hadde krav på summen. Vi var blitt enige om en mye lavere pris den kvelden vi tok inn i hans kryptinn, og vi ville heller ikke betale for tre senger når vi bare hadde brukt to. Mannen raste og truet med alle slags straffeinnretninger, men vi ble stående ved rekka og parlamentere med ham så rolig og gemyttlig som det lot seg gjøre. Enhver kan jo prøve selv hvordan det et å komme til orde overfor en rasende araber, som ikke bare har ualmannelige talegaver, men også en fenomenal kondisjon. Men det utrolige skjedde at vår tålmodighet ble lønnet med seier. Da fyren omsider skjønnte at det ikke var mulig å komme noen vei med oss, begynte det sinte fjeset gradvis å tine opp i smil, og det endte med at mannen ble gemyttligheten selv. Han ønsket oss god tur, og vi måtte endelig love å ta inn på hans hotell neste gang vi kom til Kosti. Da skulle han bære ut den tredje sengen, så vi ikke ville risikere noen som helst misforståelser.

Så satte dampfløyten i et hest hyl, og både araberen og vi hoppet høyt av forskrekkelse. Svarte, bar-

bente matroser fløy omkring for å løse fortøyninger og hive inn landgangen. Akterut begynte det å buldre som om Vøringsfossen var flyttet hit ned. Vi var ombord på en hjulbåt av den riktig gammeldagse typen. Den hadde seks flåter på slep — det var 4. klasse. Nå ség vi bedagelig ut på elven, og rett foran oss tårnet jernbanebroen seg opp. Det var den vi hadde reist over i går. Det er ikke stor åpning for trafikken under broen, og vi tenkte i vårt stille sinn at gjennom den kommer vi aldri. Vi kom igjennom, men da hadde også den ene flåten tørnet mot brokonstruksjonen så flisene føk. Det oppsto et øredøvende leven, selvfølgelig. Folk ropte og skrek, skipperen kjeftet og kommanderte, og høner og geiter akkompagnerte koret med alle de lyder de var i stand til å frembringe. En halv times munnbruk tok det å få hjulbåten med den etterhengende 4. klasse velberget gjennom, og vi kunne begynne elveferden for alvor.

Også her hadde vi løst billett til 3. klasse, men oppholdt oss hele tiden på første. Det var noe som likt som falt helt naturlig, for ingen ventet at hvite ville nedverdige seg til å være sammen med innfødte. Vi ble sittende bak moskitonettet til langt på natt og nyte tropenattens skjønnhet. Svetten silte, og moski-toene summet, mens vi pratet dempet om alt som ventet oss lenger sørpå.

Shilluk-neger. Enkelte hadde flotte hårfrisyrer, som det hadde tatt dem mange år å lage. Hårene er nestet sammen på kryss og tvers, og godt oppblandet med kumøkk for at fasongen skal holde seg. Håret over pannen er bakt sammen med rød leire og småstein. Dessverre tåler frisyren ikke vann.

Lukket land

Hjulbåtens hese røst buldret gjennom stillheten, og en sverm av fargerike fugler kastet seg på vingene og flyktet i redsel. Det var tydelig at vi nærmet oss Renk. På en av flåtene fikk negrene det travelt med å pakke. En av dem drev vill jakt mellom sekker og kasser for å fange inn en av hønene sine. Til slutt lyktes det med hjelp av kona å få klemt hønemor opp i en krok. Han halte den triumferende opp og rakte den til kona, som grep det vettskremte dyret i vingen og bant det i bena sammen med de ti andre hønene hun hadde slengt i en snor over skulderen.

Odd og jeg sto på øverste dekk for å studere innseilingen. De triste, sumpige elvekantene og de trøstesløse sandbankene hadde nå måttet vike for frodige, sivbevokste elvebrinker. Igjen skingret det i signalfloyten, og vi klappet inn til en liten falleferdig brygge, som stakk ut gjennom sivet. I bakgrunnen skimtet vi noen falleferdige sivhytter, og på ærbødig avstand sto en flokk negrer så nakne som Gud hadde skapt dem.

Kanoen og utstyret vårt ble båret i land, og ikke lenge etter forsvant hjulbåten rundt en sving lenger oppe i elven. Først da ble det liv i negerflokkene, som hele tiden hadde stått og sett på oss med skulende blikk. Nå kom de nærmere, og ansiktsuttrykkene lofte ikke godt. Snart var de kommet helt bort til oss, og ble bare stående og se på oss uten å si et ord.

Vi var opptatt med å få kanoen på vannet og bagasjen plasert ombord. Odd gikk opp på brygga for å hente årene, og idet han passerte negerflokket, kjente han et jerngrep rundt den høyre armen. En kjempe av en neger stirret ham olmt inn i øynene. Uhyggeligere øyne hadde han aldri sett før. Negeren bare ventet på at Odd skulle ta igjen, men Odd var helt rolig.

Derfor ble fyren utålmodig, og med en fryktelig grimase svinget han armen til et knusende slag. Odd sto bare og stirret negeren trassig inn i de svarte øynene, og gjorde seg klar til å dukke i rette øyeblikk. Jeg løp til for å komme ham til unnsetning, men i det samme kastet de andre negrene seg over sin kamplystne kamerat. Fint beregnet, for den kraftige armen hans hadde alt retning mot Odds hode. Det kom til et ualminnelig lystig slagsmål mellom dem, og etter et langt og seigt basketak fikk de endelig has på kjempen. De holdt ham mellom seg, mens vi i all hast kastet oss i kanoen og padlet utpå. Skulle vår kontakt med de innfødte videre på vår vei bli like hyggelig, var utsiktene til å komme hjem til Larvik med liv og lemmer i behold sørgelig små.

Vi skrådde over elven for å komme i ly for den sterke vinden. Vi hadde hørt atskillig om flodhestenes meritter, og var blitt alvorlig advart mot dem. De pleier å holde seg midt ute i elveløpet om dagen, men om kvelden tyr de inn til breddene for å beite på de saftige gressgangene. Det var blitt oss fortalt at distriktene omkring Renk skulle være særlig rike på flodhester. Det er langt fra noen små og nette skjødehunder. De kan veie opp til tre tonn, og de har et gap som uten vanskelighet kunne glefse i seg baugen på

kanoen vår og litt til. Til tross for at de bare er utstyrt med små og klumpete ben, er det overraskende å se hvor raske de er i vannet. Vi hadde ikke mer enn så vidt nådd over til den andre bredden, før vi sto ansikt til ansikt med ikke mindre enn tre-fire forundrede flodhestfjes, som stirret storøyde på oss i vannskorpen. De dukket opp bare noen sekunder etter at vi hadde passert over stedet hvor de lå neddykket. Lenge ble de liggende og betrakte oss, som skremt trykket oss så langt inn mot elvebredden som mulig med søkklastet kano.

De pustet og peste som velfødde eldre herrer på anstrengende svømmetur, men dukket til slutt, da de vel syntes de hadde sett lenge nok på oss. Jeg skal villig innrømme at vi ikke var særlig høye i hatten etter den støkken vi hadde fått. Først var vi blitt høyst ugjestmildt mottatt av de første representanter for landets svarthudete befolkning, og deretter hadde flodhestene latt oss forstå at de ikke var å spøke med.

Til vår lettelse så vi at flodhestene en stund senere dukket opp igjen på samme sted hvor de var forsvunnet. Altså hadde de ikke tatt opp jakten på oss. Vi hadde kanskje forstyrret dem i middagsluren. Det var antagelig forklaringen på deres forundrede og noe søvnige uttrykk. Vi dro kanoen på land og søkte inn i terrenget nærmest elvebredden for å undersøke hvordan landet lå. Odd tok riflen med, og for å bli mer fortrolig med bruken av den fyrte vi av noen skudd hver. Men jeg skal si det ble et lurveleven borte i skogbrynet. Det var som om en hel flokk ustyrlige gutteslyngler skoggerlo av oss. Vi ble svært nysgjerrige, som rimelig kan være, og snek oss forsiktig over en sump og bort til skogkanten, hvor lyden var

kommet fra. Dessverre brøt Odd stillheten ved at han ufrivillig måtte hoste. Da begynte livet igjen, denne gang rett over hodet på oss. Vi tittet opp og kunne ikke la være å le. En hel flokk apekatter jaget omkring høyt oppe i tretoppene. Det formelig myldret av dem. En av dem stoppet plutselig midt i leken, og ble sittende og studere oss med de svarte og nærmest dumme øynene.

Dette smakte av Tarzan og guttebok, og væpnet med fotografiapparat og smalfilmkamera ga vi oss til å klatre oppover stammen i retning av den forundrede, lodne fyren, som satt på en gren like over oss. Leken stanset brått, og alle ble sittende og se på oss, om vi greidde å komme opp. Da de skjønnte at vi heller ikke var ukjent med teknikken å ta seg fram i trær, ble de grepet av panikk, og svingte seg sladrende og gneldrende fra gren til gren. Før vi var kommet så høyt at vi kunne gjøre bruk av våre apparater, var alle sammen langt borte.

Apekatter er langt fra så sympatiske å ha til nære naboer som de kan synes på fargefotos eller i bøker. For oss ble de litt av en plage, og gang på gang var det på nære nippet at de hadde nasket med seg noen av våre nyttigste bruksgjenstander fra teltet.

Da vi kom tilbake til kanoen, så vi at flodhestene fremdeles lå på samme stedet ute i elven. Like ved stakk spissen av en sandrevle fram. Vi forsøkte etter denne iakttagelsen å gjøre det til en regel aldri å padle for nær slike små øyer i elveløpet, selv om de så aldri så fristende ut med grønt gress og frodig vegetasjon. Mange fine leirplasser måtte vi av den grunn bare se langt etter, og padle forbi. Nettopp det saftige gresset var antagelig årsaken til at flodhestene likte seg så

godt der. Dessuten lå de så greitt til for de tunge kroppene. De behøvde ikke å anstrenge seg særlig for å komme inn til en frodig beiteplass.

Vi fortsatte ferden videre oppover elven, men nå var det kommet noe forsiktig, ja, nesten nervøst over vår fremrykning. Skulle vi holde oss til midten av elven eller langs breddene? Valgte vi det første, risikerte vi å bli uvenner med flodhestene og valgte vi alternativ to, var krokodillene faremomentet. Vi bestemte oss til å holde oss så nær land som mulig. Det er nå engang lettere å berge livet inne ved land enn midt ute på elven.

Solen hadde allerede sunket lavt på himmelen, og vi måtte finne et overnattingssted før mørket falt på. Men hvor? På begge sider av elven vokste et tett, nesten ugjennomtrengelig belte av siv, som vi var lite lystne på å forsere. Dette var vår første dag i det ukjente Sudan, så vi fikk ta bare ett skritt om gangen og ikke la oss lure opp i skjulte farer. Solen sank lavere og lavere, skyggene begynte å bli lange. En pelikan fløy skremt opp fra sivmassene, og vi skulle til å presse oss inn, da vi fikk øye på en negerkano som kom til syne bak en lav øy. Hurtig og elegant staket de nakne kroppene seg fram mot elvebredden. Vi hev oss på årene og fulgte etter.

Snart fikk de se oss, og istedenfor å stanse for å slå av en prat, satte de opp farten og skar av sted. Vi slet og padlet av alle krefter for ikke å slippe dem av syne, og slik holdt vi det gående en halv times tid, da kanoen forsvant like plutselig som den var kommet til syne. Vi gransket sivveggen omhyggelig for å finne stedet hvor de hadde sloppet igjennom, og fant til slutt en nesten helt usynlig passasje som førte inn til en stor,

lagune, overgrodd med vannliljer og tropiske vannplanter.

Negrene var i ferd med å hale kanoen, en uthult trestamme, opp på land. Under et tre like i nærheten satt fem andre kullsvarte karer, alle væpnet med spyd. «Viking» subbet med en hvislende lyd gjennom et teppe av store, læraktige vannplanter, froskene kvekket, og moskitoene summet. Vi la til like ved negerkanoen, som viste seg å bestå av to hule sammenbundne trestokker. De fem som hadde sittet under treet, reiste seg og kom langsomt nedover mot oss med spydet i hånden. Nølede kom de helt bort til oss, og ble stående og kikke på fartøyet vårt med synlig beundring i blikket. Alle hadde en rad av vortelignende utvekster i pannen, fra øre til øre. Til overarmen var det festet en kniv, og på bena var det bundet fast et par lærstykker.

Vi prøvde oss med, et «salam» og løftet den ene armen til hilsen. De svarte med samme tegn, men ble bare stående og stirre på oss, uten å gjøre mine til å ville si noe. Situasjonen begynte å bli pinlig, og vi visste ikke hvordan vi skulle bære oss av med å gjøre ytterligere tilnærmelser for å understreke våre fredelige hensikter. Omsider fant Odd en løsning. Han la seg rett ned på bakken, lukket øynene og ga fra seg noen snorkelyder. Samtidig holdt han en pekefinger rettet mot leirbålet som flammert et stykke borte. Jeg tok fram riflen, flakset med begge armene, tok sikte og fyrte. Selv et barn måtte skjønne at vi ønsket ferskt kjøtt til kvelds.

De lo bare dumt av alle våre skuespillerkunster, og hadde øyensynlig ikke oppfattet et kvekk av det hele. Men så tok vi teltet og slo det opp like for nesen på

dem. Da kvakk de til og pekte på et sted ca. 200 meter lenger borte. Nå gjorde vi oss like dumme og bare ristet fjollet på hodet, for vi aktet å slå oss ned ikke for langt fra bålet deres. Antagelig var det bare et utslag av utsøkt høflighet som hadde fått dem til å anvise oss leirplass et stykke fra deres egen.

En flokk negrer hadde hele tiden sittet og glant på oss oppe ved noen busker et stykke unna.

Vi bar alle våre verdisaker opp fra kanoen og la dem i teltet, for det var sannelig ikke godt å vite hva slags folk vi var kommet ut for. Ansiktsuttrykkene kunne tyde på litt av hvert. Vi hadde slett ikke lyst til å la dem få noe av utstyret vårt gratis. Odd fikk opp dampen på primusen, og gikk i gang med å lage tomatsuppe. Selv tok jeg kameraet og gikk langsomt bort i retning av flokken ved buskene. I det samme jeg satte søkeren for øyet, ble det liv i leiren. De pilte av sted det rappeste de kunne. Straks de hadde nådd bort til skogbrynet, snudde de seg og ble stående avventende med spydene parat. Jeg satte i en rungende latter, slo meg på knærne, fektet med armene og gjorde i det hele tatt mitt ytterste for å vise dem at alt bare var moro. Skamfulle og med antydning til et smil i munnvikene kom de sakte og forsiktig framover igjen, og satte seg på sin forrige plass. Igjen løftet jeg kameraet, og like brått forsvant de alle sammen. Det var fotografiapparatets onde ånd de var redde for, ingen tvil om det. Men da lot Odd og jeg dem selv få holde apparatet, og viste dem hvordan de skulle titte inn i det rare glassøyet. Fulle av undring og med alle tegn på barnslig fryd tittet de gjennom søkeren på den synkende solen, bålet, kameratene og det hele. Kameraet gikk fra hånd til hånd, og til slutt

Negrene padlet sine uthulte kanoer på tradisjonelt vis.

hadde hele flokken overbevist seg om at det bare var et rart og utrolig morsomt leketøy. For ikke å la dem få noen mistanke om at vi fór med lureri, tittet vi også på solen, på hverandre og rundt omkring med samme undring. Slik holdt vi det gående til vi hadde fått knipset 7-8 bilder, og vi følte oss som tullinger blant likemenn.

Straks solen var borte, og skumringen kom sigende, søkte moskitoene ut fra sine gjemmesteder. Luften ble klam og kjølig, og varmen fra bålet var behagelig.

En av karene satt og rensket fisk, som han hadde spiddet med spyd. Like før solnedgang hadde han vasset ut i vannet til det rakk ham til knærne. Han ble stående noen minutter og speide, helt urørlig, og så med en lynende kjapp bevegelse sendte han spydet ned i vannet og halte opp en sprellende fisk. Det tok ham ikke lang tid å trekke opp en ganske stor fangst. Enda han hadde kniven festet til overarmen og således nær for hånden, brukte han spydeggen, som var skarp som et barberblad, til å skjære opp og rense fisken. Vi hadde skutt noen perlehøns, og han tok seg av dem i samme slengen. For å lære mest mulig om hvordan perlehøns ble tilberedt, fulgte vi nøye med i alle hans bevegelser. Vi ble forundret over hvor mye av en slik liten fugl som kommer til nytte hos de innfødte. Til og med magesekken ble tømt for sitt innhold og kastet opp i gryta, et gammelt bensinfat. Odd og jeg vekslet blikk.

Mens vi ventet på at fisken og perlehønsene skulle bli ferdige, delte vi ut en kopp tomatsuppe til hver. Først luktet de på den og så spørrende på hverandre. Men da de først våget seg til å drikke, varte det ikke lenge før kjelen var tom.

Fisken ble kokt sammen med durra, en simpel kornsort, og smakte ikke særlig godt. Men vi hadde noen gamle, steinharde araberbrød i kanoen; de gjorde tjeneste som poteter, og dermed gled det ned. Perlehønsene kom som neste rett, men det var først etter at vi hadde gjort dem ettertrykkelig oppmerksom på at de også skulle være med og dele vårt fangstutbytte, at de tok for seg av denne retten.

Da maten var satt til livs, tok den eldste av karene fram en langpipe, fisket noen glør fra bålet og la oppi. Han godgjorde seg med røyken noen minutter, og så gikk pipa rundt til hver enkelt, som alle fikk noen drag. To av karene reiste seg og gjorde tegn til oss at vi skulle følge med. Men da vi forsto at de skulle på flodhestjakt, sa vi nei takk og foretrakk den lune varmen fra bålet framfor skjulte farer ute ved den lumske elvekanten. De to forsvant helt lydløst i sin uthulte trestamme. De andre laget i stand sengene sine. De hadde hver en «madrass», noen lange trestokker som var bundet sammen til en matte, og «hodeputen» var en ca. 30 centimeter høy krakk. Et spyd ble stukket i jorda ved «hodekrakken» og et annet ved bena. Et dobbelt klede, som var nestet sammen i endene, ble bundet fast til begge spydene. Så la de seg med hodet på krakken, og ved hjelp av to stokker skaffet de et hulrom mellom de to tøylagene i teppet. I fullt ferdig stand så «sengen» ut som et hustelt. En av karene ble sittende igjen ved bålet. Han var vaktmann og skulle passe varmen. Odd og jeg krabbet inn i teltet, og ikke lenge etter sov vi som murmeldyr — vår første natt blant Sudans innfødte befolkning i det lukkede distrikt.

Vi holdt til hos disse negrene i to dager. De tilhørte Shillukstammen, som teller ca. 200 000 medlemmer i Sudan. Det er et typisk nomadefolk, som lever av jakt og fiske. Når regntiden setter inn i mars, følger de viltet innover i landet, og oppholder seg der til tørkeperioden begynner. Da trekker atter viltet i retning av elvene. Når det er riktig dårlig med kjøtt, lever de av røttene av en spesiell plante som vokser langs elvebreddene, og når spurvene svermer som bier, slår de fuglene ned fra trærne med spydene. Vi var selv vitne til denne form for jakt siste kvelden vi oppholdt oss i leiren hos dem.

Det var i Bangyang vi fikk høre en del om folket i dette lukkede distrikt. Vi var så heldige å treffe en innfødt politisoldat fra Denka-stammen, og han kunne noen engelske ord. Odd og jeg satt en kveld sammen med Takwai, som han het, og en av hans stammefrender inne i en kraal. Hele tiden mens Takwai pratet, gryntet kameraten bekreftende, enda det var lite trolig at han forsto stort av det som ble sagt.

Takwai fortalte at når shilluknegrene skal anlegge pannevorter, er det alltid stor fest i landsbyen. Det er nemlig stammens form for «konfirmasjon». Da blir den unge shilluk opptatt i de voksnes rekker, og han blir utstyrt med de voksnes kjennetegn — vortene. «Konfirmanten» ligger bundet på hender og føtter midt på festplassen, og hans familie er de nærmeste tilskuere til seremonien. Et aldri så lite skrik eller ynk under den smertefulle operasjon er nok til at han blir betraktet som en svekling resten av livet.

Det er stammens medisinmann som er festens seremonimester, og som foretar selve operasjonen.

Med et redskap som minner om en heklenål, stikker han hull i huden ved det ene øret. Så trekker han skinnet ut så det står som en bule, og med en kniv eller en spydegg lager han et langt snitt så blodet fosser. I alt gjør han omtrent tyve slike inngrep før han har nådd over pannen til det andre øret. Hvert snitt er omtrent en halv centimeter bredt. Hele tiden buldrer trommene for eventuelt å overdøve guttens skrik. Når en slik operasjon omsider er ferdig, er offeret også nærmest bevisstløst. Han blir liggende inne i en hytte i flere dager, til sårene begynner å gro, og det danner seg vorteaktige utvekster der hvor medisinnermannen har flenget opp huden med nål og kniv. Da er han voksen, og kan se seg om etter en kone. Det er først etter at han har fått disse manndomstegn, at stammens unge piker er villige til å vie ham sin oppmerksomhet.

Huff, det gikk kaldt nedover ryggen på oss der vi satt i den halvmørke og lumre negerhytta.

— Ennå følger shillukene de samme regler, fortalte Takwai, og vi gjør også slik, forskjellen er bare at vi bruker «stripekutt».

Han pekte på tre dype arr på kameratens panne. De strakte seg fra øre til øre. — Man skjærer inn helt til pannebenet. Enkelte får skåret opptil 9 striper på én gang. Men da ser det nærmest ut som om hodet er skåret opp i småbiter, for huden henger laset og blodig nedover øynene på «konfirmanten».

Takwai kunne også fortelle om en annen brutal seremoni som en unggutt må igjennom før han blir opptatt i de voksnes rekke. To ganger i året blir det arrangert spesielle dansefester, hvor unge gutter og jenter i «konfirmasjonsalderen» må danse til de

stuper. Det er fastsatt en minimumsgrense for hvor lenge de skal holde det gående.

Borte fra festplassen hørte vi trommene dunke en monoton, men eggende rytme. Vi hørte subbene føtter og tramp i hardstampet jord. Jeg spurte Takwai om det var innledningen til en konfirmasjonshøytidelighet, men da lo han godt.

— Neida, svarte han, da han endelig fikk pusten, igjen.

— Det er eggfest.

I løpet av dagen hadde noen av stammens menn vært over på den vesle øya som ligger midt ute i elven, og plukket godt og vel hundre krokodille-egg. Det var den fangsten de nå feiret med ville rytmer. Krokodille-egg er ypperlig mat, velsmakende og nærende. Hvert eneste år foretar de en slik razzia på øya og da samler de opp det som er av egg. Hvis de var blitt liggende en måneds tid til, ville solen ha klekket dem, og krokodillebestanden like inn på landsbyen ville blitt temmelig sjenerende. Derfor er en slik eggjakt ikke så lite av en nødvendighet for å trygge befolkningen. Men krokodille-egg er ikke alltid lett å finne. De ligger nedgravd i sanden, og den som vil finne dem, må være godt kjent med krokodillenes «gyteplasser».

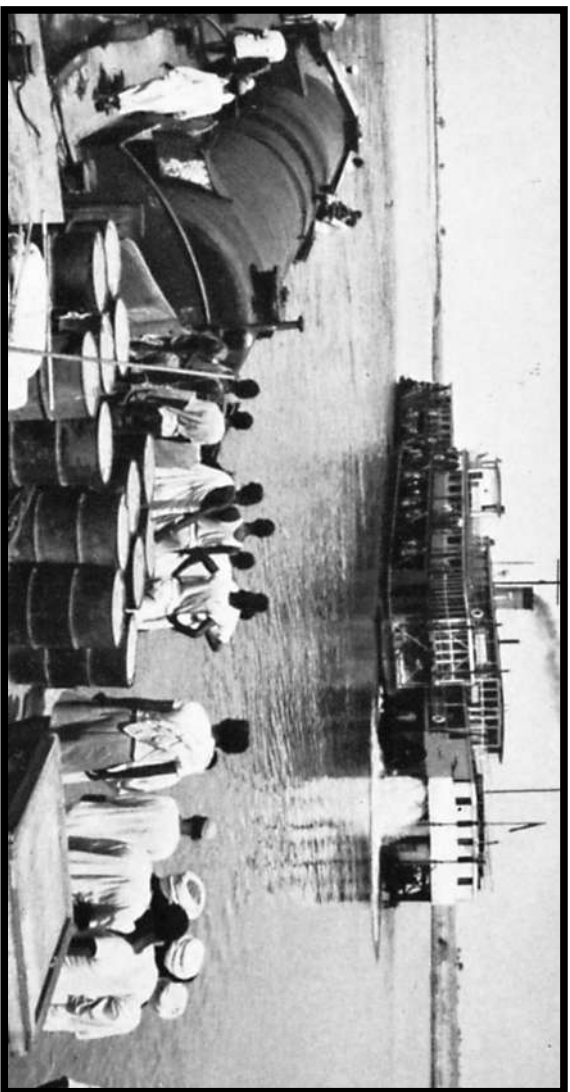
— Takwai var svært stolt av sitt yrke som politimann. Hans stammefrender så opp til ham som til en høvding, for han kunne de hvites språk, og han hadde sett deres byer. Det var nesten rørende å se den beundring som lyste i alles øyne når Takwai var i nærheten. Han var også smart nok til å utnytte sin popularitet til egen fordel. Et lite vink fra Takwai var nok til at enhver kastet det han hadde i hendene, og løp bort til ham.

Det er mange løver i de distriktene dere skal padle igjennom, sa han. — Nå skal dere høre om en opplevelse jeg hadde for en tid siden. Sammen med en jeg kjenner, skulle jeg over til en landsby lenger sørpå og besøke noen venner. Det var ikke lang vei å gå, og vi hadde et par spyd hver. Med ett grep kameraten meg i armen og pekte imot et skogholt. Der så jeg to løver, en hann og en hunn, som kom mot oss. Kameraten min ville legge på sprang, men jeg grep ham i armen og truet ham til å stå stille. Løvene hadde oppdaget oss, og hvis vi gjorde den minste brå bevegelse, ville de komme settende øyeblikkelig.

Løvene befant seg et stykke fra oss, og vi fortsatte forsiktig framover på veien, mens vi hele tiden holdt øynene stivt festet på dem. Plutselig begynte hannløven å små dilte nedover mot oss. Igjen gjorde fyren jeg hadde med meg, mine til å ville stikke av, og jeg måtte gripe ham i armen og true ham med døden for å få ham til å holde seg rolig. — Hvis du ikke gjør som jeg sier, blir vi drept begge, sa jeg. Vi ble stående helt stille, og løven kom settende i byks mot oss. Den stanset da den var på bare noen skritts avstand. Der ble den stående og knurre. Hadde vi rørt så mye som en muskel, hadde det vært døden. Og hadde vi løftet spydet for å støte det i den, ville hunnløven ha kommet sin make til unnsetning øyeblikkelig. Derfor ble vi rolig stående og se rett fram. Det gikk noen minutter, og løvens nysgjerrighet var tydeligvis tilfredsstilt. Den snudde og lusket tilbake til sin make igjen. Forsiktig fortsatte vi framover, og jeg innprentet min kamerat at han ikke måtte gjøre noen brå bevegelser eller svinge med spydet, bare rusle som om ingenting var hendt, og ikke vise tegn til redsel. Best som det

var, kom løven tilbake igjen, og stoppet på nytt i bare noen skritts avstand fra oss. Men denne gangen ga den seg god tid. Jeg hadde hørt om et lignende tilfelle som en av karene i landsbyen hadde vært utsatt for. Han hadde satt i et uhyggelig vræl, så løven var blitt skremt og hadde lagt på sprang. — Jeg får ta sjansen, tenkte jeg, grep hardt om spydet og hojet så det ljo- met. Kameraten min spratt himmelhøyt, og løven gjorde helomvending og bykset tilbake samme vei den var kommet. Litt etter så vi løveparet luske inn i den tette skogen. Vi var helt matte av nervepåkjen- ningen, men nådde fram til vårt bestemmelsessted uten å bli stanset flere ganger av nærgående løver.

Shillukene er et modig jegerfolk, og driver jakt på løvene uten annet våpen enn spyd. De drar som regel av sted ti mann i et jaktlag, utstyrt med spyd og kni- ver. Den hurtigste og kraftigste av dem har i tillegg til disse håndvåpnene også et skjold av flodhestskinn. De kan ofte streife omkring i dagevis før de kommer over en løve. Vanligvis går løvene ikke til angrep på mennesker uten at de er tirret. Det kan imidlertid hende at gamle hannløver, som ikke lenger er i stand til å skaffe seg mat selv, går til lumske bakholds- angrep. Men slikt hender heldigvis svært sjelden. Fyren med skjoldet har den farligste oppgaven av alle i jaktlaget. Han skal nemlig gå så nær løven som mulig og erte den opp. Han fekter med spydet og kaster stein og trestykker etter den. Da blir løven rasende, halen pisker bakken, og den knurrer ille- varslende. Så setter den med et byks mot plageånden, som da må bevare sin åndsnærværelse, tverrsnu og løpe som en vind tilbake til jaktlaget. Skulle han risikere å snuble, ville hans liv ikke være stort verd.

«Viking» ble lastet ombord på hjulbåten «Masu» som fraktet oss oppover mot Renk.

De andre i laget har i mellomtiden stilt seg opp i rekke med front mot løven. Fyren smetter bak dem og dekker seg med skjoldet. Løven er oppsatt på å slå ned på ham, og enser derfor ikke krigerne. Den hopper over dem. Men de er oppmerksomme på løvens bevegelser, og holder spydene i været nettopp der hvor de regner med at løven vil lande. Den faller tungt mot ett eller to av de sylspisse spydene, og de andre kan gi den nådestøtet.

Likevel er denne jaktmetoden bare barnemat mot Morle-stammens. For å bli opptatt blant stammens jegere, eller med full rett å kunne skryte av manndoms mot, må man gå alene ut i urskogen og felle en løve. Jegeren er da bare væpnet med en kniv. Den ene armen er stukket inn i et jernrør eller noe annet stivt og hardt. Treffer han en løve, ertes han den opp, og i det øyeblikk løven setter mot ham, løfter han kniven. Idet den åpner gapet og glefser etter ham, stikker han armen som er beskyttet av jernrøret, inn i munnen på den og griper tak i tungen. Løven hugger til, og tennene knaser mot jernrøret. Et øyeblikk lammes den av den voldsomme smerten i tungen og tennene, og dette korte sekundet er nok til at jegeren får stukket kniven i hjertet på den. Ritualet krever at han skal drikke av løvens varme blod, og etter dette kan han kalle seg et virkelig mannfolk. Men det hender ikke så helt sjelden at løven er den raskeste av de to, og at den tapre jeger aldri vender tilbake til sin stamme. Slikt blir snart glemt.

Det var lummert og fuktig da vi krøp inn i teltet for å legge oss. Vi pleide alltid å ligge nakne i soveposene på disse breddegrader, men svetten silrant likevel av kroppen, og det tok ikke lang tid før sove-

posene var helt våte. Moskitoen er lei i slike netter, og denne natten var den verre enn verst. Vi viftet og slo, men like lite hjalp det. Det summet som av en hel flyskvadron inne i teltet. Til slutt visste vi ikke vår arme råd. Vi flyttet like godt utenfor i håp om bedre vilkår der. Men nei, det var ikke fred å få. Jeg grep lommelykten og løp ned til kanoen for å hente flitsprøyten, med en hel sverm av blodtørstige insekter etter meg. Vi måtte trekke inn i teltet igjen og dekke alle åpninger så godt det lot seg gjøre. Med hat i blikket lå vi og pumpet den drepende væsken mot våre utrettelige plageånder. Deretter smurte vi oss godt inn med myggolje og ség utmattet ned på posene.

Det var høylys dag og kvelende hett da vi våknet neste dag. Moskitoene var vekk, men vi så ille ut på kroppen etter nattens mareritt. Vi stupte hodekulls i Nilen for å vaske av oss den stinkende myggoljen. Det var herlig å føle vannets lindrende virkning mot kløen, og vi ble liggende og plaske fornøyd som to unger i et basseng. Da ble vi var en flokk negerkvinner, som hadde slått seg ned bare 20 meter fra oss inne på stranda. Og her lå vi splitter nakne! Buksene hadde vi lagt igjen der inne. Vi visste først ikke hva vi skulle gjøre. Å stige opp av vannet som en naken Adam lot seg ikke gjøre i nærvær selv av negerfruer. Vår nordiske blyghet var tross alt for sterk.

Heldigvis fikk vi øye på Lulo, en av våre kjenninger fra landsbyen, oppe på stranda, og ropte til ham. Han stanset og så seg dumt omkring uten å få øye på oss. Vi gaulet høyere, og denne gang lyktes det å påkalle hans oppmerksomhet. Han kom løpende ut i vannet så spruten sto høyt, for han trodde sik-

kert at vi var kommet til skade på en eller annen måte. Han ble stående og se spørrende på oss der vi lå med bare hodet over vannskorpen. Så grep han tak i Odds fot for å hale ham i land, men Odd reagerte som en glatt fisk og vred seg løs. Det tok tid før det gikk opp for ham at vår nød besto i at buksene lå inne på land. Han hentet dem til oss, men forsto svært lite da han så at vi dukket under idet vi trakk dem på. At man skal hente et tørt plagg på stranda og væte det for å komme på land, var noe som lå langt over hans forstand, som rimelig kunne være. For når landsbyens menn og kvinner badet i elven, eksisterte selvsagt ikke noe slikt som badedrakt.

Det var alt blitt så sent på formiddagen at vi måtte tenke på å komme videre. Vi takket våre venner i landsbyen for hyggelig samvær. Takwai formante oss til å vise forsiktighet på vår videre ferd.

— Hold dere så nær elvebredden som mulig, sa han, for det er verre å komme ut for en sint flodhest enn en doven krokodille.

Hadde det ikke vært for denne fortærende trangten til stadig å komme videre, burde vi ha slått oss ned noen dager i landsbyen hos Takwai for å lære mer om disse staute negrenes skikker og levevis. Men helt fra vi dro hjemmefra, var vi begge besatt av den samme trang: videre, videre, alltid videre...

Vi hadde liksom ikke ro på oss før vi visste at vårt mål var innen rekkevidde.

Odd som hadde plassen foran i kanoen, gjorde meg oppmerksom på en underlig fisk. Den sto faktisk rett opp og ned i vannet som en stokk på høykant. En stund ble den stående slik og titte på oss, før den forsvant loddrett ned mot dypet, som om en

eller annen hadde dratt den ned etter halen. Ikke lenge etter dukket den opp igjen lenger framme. Der ble den stående et halvt minutts tid, og så dukket den. Dette synet fikk oss til å prøve fiskelykken. Fiskesnørene var forlengst råtnet opp, men vi fant fram en tynn ledningsstump, som vi brukte som antenne til radioen. Vi festet en vanlig torskesluk i enden på den og kastet den uti. Snøret bant vi til tverrstiveren foran meg, og vi fortsatte å padle. Jeg hadde nesten glemt hele greia da ledningen med ett strammet kraftig til. Jeg la åren fra meg i en fart og grep snøret for å hale det inn. Men det skar dypt inn i hånden på meg. Dette måtte da være noe til fisk. Jeg halte og dro av alle krefter, og snøret sto spent som en fiolinstreng. Odd satt spent og fulgte mine bevegelser. Han holdt riflen klar. Med en underlig, hvinende lyd ga plutselig snøret etter og føk opp i luften sammen med en kjempe av en fisk. Vi ble begge sittende som lamslått. Et øyeblikk var vi på nippet til å slippe snøret og alt sammen, men heldigvis summet vi oss såpass at vi halte inn. Med kniven parat til å stikke i bestet dro jeg ledningen nærmere og nærmere kanoen, og kjempefisken fulgte underlig nok godvillig med.

Vi var en smule nervøse for utfallet. For vi hadde hørt atskillig om elektrisk fisk og om forskjellige giftige blant Nilens tyve fiskearter. Blant annet skulle det finnes en fisk med giftige tagger i nakken. Til vår forskrekkelse oppdaget vi at vårt eksemplar var forsynt med akkurat noe slikt, men da hadde jeg alt med et kraftig rykk slengt den opp i kanoen. Odd satte i et vræl og kastet seg til siden så kanoen holdt på å gå rundt. På ryggen hadde dette utysket ikke bare noen

spisse tagger, men også en sakslignende klo som ustan-selig klippet og klippet i løse luften. Den så faktisk, så skarp ut at vi innbilte oss at den uten vanskelighet kunne bite av en finger. Odd kastet redningsvesten over bestet og kakket til den i hodet med det tunge knivskjeftet. Den lot ikke til å merke det engang. Det var som å slå kniven mot en stein. Han forsøkte et nytt knep, og prøvde å skjære av halsen på den, men det lyktes heller ikke, for kroppen var beskyttet av et panser som minnet om tynne stålplater. Først da han tok kniven og kjørte den av all kraft inn mellom gjel-lene, fikk han livet av den. Den hadde slukt torske-slukene, så vi måtte kutte ledningen ved kjeften på den.

Vi rensket og skar opp fisken, men make til strev har vi vel aldri hatt. For å få sprettet opp buken måtte vi banke kniven inn. Det var som å skjære i jern. Da vi etter hardt strev hadde flådd den og gjort den i stand til koking, var knivene nærmest runde i eggen.

Best som vi satt der med fiskerestene omkring oss, hørte vi et sus i luften. En diger falk slo raskt ned en meter eller to fra Odd, grep noen innvoller og fór til værs igjen. Vi ble bare sittende og se måpende etter den store fuglen, som skar elegant gjennom luften med noen flokete tarmer i nebbet.

Blant de mange rare fiskesortene i Nilen fins det også en som kalles King king, og som har den merkelige egenskap at den kan pumpe seg opp og bli rund som en fotball. Den er fryktet av alle. Selv krokodillene er redde for den. Hvis en krokodille skulle komme til å sluke en slik fisk, pumper den seg opp inne i gapet på krokodillen og blir sittende fast.

Tambara heter en annen fiskeart, som er utstyrt med så skarpe og kraftige tenner at den uten vanske-

lighet kan bite over selv en temmelig kraftig fiskekrok. Men den største og mest alminnelige fisk i Nilen er perch'en, Nilens laks, som kan bli opp til to meter lang. Det heter at alle Nilens fiskearter er spiselige. Den vi fanget, var slett ikke verst, enda så stygg den var.

Vi så ikke så få krokodiller på vår ferd oppover elven. Det tette sivet hadde veket plassen for lange, nakne sandstrender, og her lå de ufysiske krypdyrene og koset seg i solen. På en enkelt sandbanke telte vi ikke mindre enn tyve krokodiller. Da vi kom padlende, reiste de seg opp én etter én og gled ut i vannet. Det var et nifst syn, disse fire meter lange udyrene, idet de bykset ut i det grumsete Nil-vannet. Og alltid oppdaget de oss før vi fikk øye på dem. Ofte kunne avstanden være opp til hundre meter, men det hindret ikke at krokodillene været oss. En dag var vi riktig heldige. Vi fant et digert best som lå på en sandbanke og sov trygt. Vi hadde lenge vært på jakt etter nettopp dette, og filmkameraet kom fram i en fart. Vi tok forsiktig seilet ned og padlet noen tak forbi dyret, så snudde vi kanoen og lot oss drive nedover med strømmen, kloss opp til stranda. Riflen lå klar ved siden av oss, og vi gled sakte forbi sandbanken. Vi stanset like utenfor stedet hvor krokodillen lå, ved å klemme årene mot bunnen. Det var knappe fire meter mellom oss og det digre bestet, som sikkert målte sine fire meter. Odd satt foran klar til å fyre, og jeg lot kameraet surre. Med ett så vi at dyret trakk det ene benet opp under seg og slo noen slag med halen. Så løftet det hodet og så på oss — vi syntes det varte en evighet. Odd våget ikke å skyte, for han hadde ikke greidd å drepe det store dyret med den

vesle riflen. Vi ville bare risikere å såre det, og hadde knapt rukket å lade på ny før det antagelig hadde overfalt oss. Vi grep årene og skåtet alt vi maktet, men i hastverket ble vi ikke enige om hvilken vei vi skulle padle, og kanoen ble nærmest stående stille. Krokodillen reiste seg opp på alle fire og kastet seg ut i vannet. Den dukket under like før den kom til kanoen. Det var temmelig grunt her, og idet den svømte under oss, løftet den forparten av kanoen opp, og vi hørte hvordan ryggpanseret skrapte mot kjølen.

Det var noen nervepirrende øyeblikk, men da vi falt til ro igjen, var vi ergerlige for at vi ikke hadde holdt hodet kaldt og filmet denne enestående scenen. En slik anledning ville vi neppe få en gang til på turen.

Samme dag så vi likevel enda en krokodille på temmelig nært hold, ja, den var så nær at vi skubbet til den med åren. Den lå antagelig og dormet etter et solid måltid, og merket ikke at vi nærmet oss. Men da vi støtte bort i den, skal jeg si det ble liv i den dvaske kroppen. Den spratt rundt og glefset arg etter åren. Øyeblikket etter tørnet den mot akterenden av kanoen. Odd satte i et skrik, så jeg trodde krokodillen hadde dratt av sted med den ene armen hans. Det hadde kanskje også skjedd hvis han hadde holdt den utenfor båtripen. Også denne gang gikk det bra, men for sikkerhets skyld holdt vi oss fra da av lenger ute i elven, men et stykke fra flodhestenes «sone».

Shilluk-negrene mottok oss først med en viss skepsis!

Flodhester og pytonslanger

Småspurven svermet i store skarer i kveldsbrisen – flimret i tette flokker og forsvant i busker og trær. Enkelte grener formelig segnet under byrden, som på dryssende fulle plommetrær en septemberdag hjemme. Et sus av tusener av vinger, og grenene rettet seg ut igjen. Slik var det vanlige bildet her i de frodige Nil-traktene.

Odd mumlet et eller annet som jeg ikke var i stand til å oppfatte. Jeg så bare at han slengte børsa mot kinnet og trykket av. En hauk lettet med kjappe vingelag og forsvant i det blå med en pipende spurv i nebbet. Han ladde børsa på nytt, men la den fra seg og fortsatte å ribbe høna han hadde skutt tidligere på dagen. Jeg satt på den andre siden av bålet og holdt på med å gjøre klar primusen. Odd ribbet høne som en utlært slakter. Den brunbarkede huden glinset av svette. Grådige maur kastet seg over innvolvene i samme øyeblikk de havnet på bakken. Og store, bredryggete biller kom krypende og dro av sted med det avfallet de kunne finne.

– Bendelorm, sa Odd, og hentet en lang, hvit slin tre ut av høneskrotten. Han slengte den foraktelig langt bort i krattet. Men høna blir like god når den får kokt seg mør i gryta. Ja, her satt vi altså to villmenn som måtte leve av det naturen hadde å by på. For provianttanken var nesten bunnskrapt, og det var uvisst når vi kunne skaffe nye forsyninger. Men

villmannsliv i Afrika har også sin sjarme. Når vi etter et herlig måltid satt gode og mette rundt bålet, var Europa med sivilisasjonen så forunderlig fjernt. Det skal ikke mer til enn en forflytning, ikke i tid, men sted for at man skal kunne oppleve noe av våre fjerne neste forfedres liv. Det er herlig en gang iblant å føle at man er menneske og ikke bare et nummer i rekken.

Slik kan man sitte og filosofere, og plutselig blir man vekket av et uhyggelig brøl. Det formelig flenget nattemørket. Like etter kom et plask som om en hval drattet ned mot vannflaten. Det var en såret flodhest, antagelig med et spyd i skrotten, som søkte redning i sitt vante element. Ganske riktig. Straks etter hørtes triumferende seiershyl fra stolte jegere. Men noen minutter senere var alt stille igjen, og trope-natten ble fylt av de vanlige lyder.

Vi kastet noen tykke grener på bålet og krabbet inn i teltet. Odd prøvde å klore ned noen linjer i dagboken, men ga seg snart. Han hadde i iallfall fått notert det viktigste. Et mylder av tusenben tvang oss til å slokke parafinlampen. Vi måtte bruke DDT-pulver for å få fred. Jeg tok i samme slengen en håndfull med slangepulver og strødde det omhyggelig i en halvsirkel foran teltåpningen i tilfelle en krypende og buktende uhyggeskaper i nattens løp skulle finne veien til vårt oppholdssted.

Det var morgenen etter. Frokosten var nettopp unnagjort, og vi satt og nøt stillheten, da vi fikk se noe som heldigvis ikke hørte til de daglige foreteelser. Et stykke bortenfor gled en tykk slangekropp dovent over et stykke åpen mark. Det var nesten umulig å bedømme lengden av bestet, for vi kunne ikke se hodet og halen samtidig; begge deler var skjult av

noen busker. Men slangen måtte være minst 4 meter lang. Etter tegningene på ryggen å dømme var det en pytonslange. Den forsvant inn i et hull, og vi prøvde forgjeves å få den ut for å filme den. Odd sto klar med riflen for å ekspedere den så snart jeg hadde fått den inn på celluloidstrimmelen. Men slangen var sunket i jorda, bokstavelig talt. Utysket var omtrent så tykt som en velvoksen mannslegg.

Straks etter oppbruddet kom vi midt ut i en vill flodhestjakt. Det var samme dyret som var blitt spiddet kvelden i forveien, som nå skulle til pers. Vi fikk øye på en trekubbe som i voldsom fart kom farende bortover vannflaten. Den gjorde en stor bue og nærmet seg kanoen vår. Vi fikk det travelt med å komme unna. Plutselig dukket flodhesttrynet opp av vannet, snaue 50 meter til babord. Den gryntet, blåste som en basun med nesen og dukket igjen. Kubben forandret retning, og vi fikk tid til å finne fram filmapparatet. Den måtte være festet med et tau til spydet som satt fast i flodhestkroppen. På den måten kunne jegerne hele tiden følge dyrets bevegelser.

Forsiktig padlet karene i den ene kanoen bortover i retning av trekubben, som nå gled unna. Den stoppet med ett da kanoen var like ved den. Negrene fikk i en fart snudd farkosten og padlet innover igjen, som for livet. Nå gjaldt det å komme unna før flodhesten dukket opp under dem og kastet dem alle sammen i vannet. Med et kraftig snøft dukket det digre hodet opp akkurat på samme stedet hvor kanoen hadde ligget, bare et sekund i forveien. Men det lot ikke til at flodhesten fant det umaken verdt å ta opp forfølgelsen av de ynkelige menneskekrypene, som var så latterlig redde. Den dukket under på nytt.

Igjen prøvde negrene i kanoen å komme helt innpå kubben, som nå lå stille. Denne gangen lyktes det, og de bandt et rep rundt den. Repet var festet til kanoen. Så la de seg på årene og begynte å padle så hardt de kunne inn mot land. Nå hadde de fått hjelp av en annen kano, og med forente krefter prøvde kraftige negerarmer å buksere flodhesten inn mot stranda. Et par av negrene prøvde å jage på dyret, og kastet steiner i den retning det befant seg, eller plasket med årene. Atter ble det fart på kubben. Det bar utover igjen for full fart — og denne gang med to kanoer på slep. Men det var tydelig at kreftene begynte å ebbe ut hos det kraftige dyret. Det måtte oftere og oftere opp for å trekke luft. Flodhesten svømte en stund i ring, og Odd og jeg våget oss innpå den for å få noen meter flodhestfilm. Negrene vinket advarende til oss. Hold dere unna! Sikkert med full rett, for gang på gang brøt dyret ut av ringen og svømte i retning av oss. Da skal jeg si vi fikk det travelt med å komme ut av faresonen. Vi padlet så det svartnet for øynene.

En slik flodhest kan veie opp til tre tonn, og det er ikke sjelden at den greier å holde det gående i flere døgn etter at den er blitt såret. Til tross for at den er fullstendig utmattet når den omsider må kapitulere for overmakten, er det ikke uvanlig at det trengs femti mann for å få bukt med en slik kjempe. Det hender også at den drar hele mannskapsstyrken langt ut i elven under oppbydelsen av sine siste krefter.

Kjøttet blir partert og delt mellom jegerne og hjelperne. Spekket går samme veien. Flodhesten har i likhet med hvalen et svært tykt spekklag under skinnen, ofte opp til en halv tomme. Skinnen blir tørket i solen til det blir hardt som tre. Så blir det skåret opp,

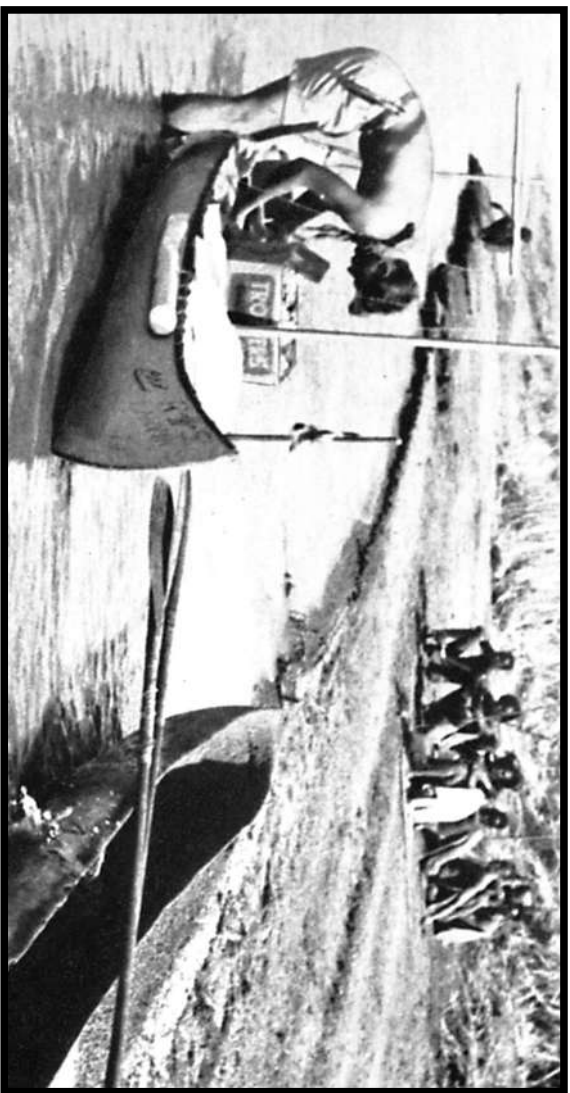

og blir til sveper, skjold, sandaler og lignende. Flodhestskinn er et av de innfødtes aller viktigste materialer, som de kan bruke til nær sagt hva som helst.

Vi kom til Kaka ved middagstid. Etter kartet å dømme skulle denne landsbyen være større enn de andre vi hittil hadde passert. På kartet hadde vi også notert at det fantes en politistasjon her. Ganske riktig, idet vi dukket opp over elvebrinken, så vi en murbygning rett foran oss. Et stykke bortenfor lå de karakteriske araberbodene, flankert av negrenes primitive sivhytter. Det fantes altså arabere i dette lukkede distrikt også, og deres tilværelse var basert på tuskhandel med de svarte.

Under et oliventre like ved murhuset, som etter sprinkelporten å dømme antagelig var et fengsel, satt en flokk arabere i sine typiske serker og pratet med et par negrer. De så ut som levende spørsmålstejn da vi uten videre trådte inn i flokken. De pleide vel ellers å få beskjed når hvite var ventendes til byen, men vi kom tydeligvis uvarslet.

— Salam, kom det raskt i kor fra dem alle. Sengen, som den eldste i selskapet lå på, ble skjøvet bort til oss. Som alltid når det kommer fremmedfolk til arabere, var teen det første vertene tenkte på. Det falt snart ro over forsamlingen igjen, og den høylydte samtalen fortsatte, men det var likevel ikke tvil om at karene følte seg en smule hemmet ved vårt nærvær. Det var ikke så svært mange arabiske gloser vi kunne, men etter faktene å dømme var det et rettsmøte vi hadde havnet midt oppi. Fyren som bød på te, var etter alt å dømme sjefen. Han satt på en stakk og støttet seg til trestammen. En neger lå og strakte

Det er med en viss spenning vi finner fram fotoapparatet for å forevige denne gruppen av stilluk-negrer, som sitter på ærbødig avstand og sammenligner «dollargliset» med en av sine egne båter (den urhule trestammen til høyre på bildet).

seg makelig på gressbakken — den anklagede, etter det vi kunne skjønne. Etter ordskiftet å dømme dreide saken seg om en sekk durra.

— Enten blir det syv døgn, eller du betaler meg et pund og femten piaster, bjeffet sjefen.

Han ble møtt med en flom av protester fra den anklagede, som påsto at han alt hadde betalt 70 piaster, og det var alt han eide og hadde. En fyr som hadde slått seg ned på en halv durrasekk i utkanten av kretsen, kom med et innlegg, som fikk synderen til å stråle og nikke bekreftende i retning av sjefen. Virkningen på sistnevnte var momentan. Han fór opp, brølte og trampet i bakken som en ilter okse, og glemte helt sin verdighet som politimester.

Vi hadde lært så mye om de innfødtes manerer og oppførsel i det hele, at vi skjønnte, at de elsket skuespill, og denne komedien moret oss ikke lenger. Vi reiste oss, og spurte om det var mulig å få komplett proviantforsyningene her i byen.

Møtet ble øyeblikkelig hevet, og politimesteren selv fulgte oss bort til arabernes boder. Her lirte han av en lekse om at vi var hans venner, og at han ikke ville finne seg i at de snøt oss for meget. Det er ganske utrolig hva en slik araberbod kan romme. Her kan man få flaskefôr og hermetikk i alle mulige kvaliteter og størrelser, dessuten opptenningsved, spydspisser, slangeskinn og elefanthaler. Det som likevel vakte den største forundring hos oss, var sardinene fra Norge. Midt inne i svarteste og heteste Afrika, 3 650 km fra Nilens utløp i havet i en leirehytte med stråtak opplevde vi virkelig å få kjøpt to bokser Bjellands sardiner. Det er bare arabere som spiser den slags varer i disse strøk. For negrer er det nemlig

utenkelig å spise hermetikk. Vi fikk samtidig en hel ladning arabisk brød, så vi kunne se fram til litt avveksling i det evindelige hØnsekjøttet i dagene framover.

For å kunne innta vår middag i fred sa vi farvel til våre arabiske venner og padlet et lite stykke oppover elven. Nå hadde vi brød igjen, og følgelig kom teen til sin rett på ny. Det er ganske ufattelig hva man kan tulle i seg av denne drikken under slike klimatiske forhold. Jeg overdriver ikke når jeg sier at vi drakk minst fem liter te hver pr. dag. Det var som å helle vann på en sprukken bilradiator. Det rant tvers gjennom oss og kom ut som svette.

Vi fortsatte ferden videre oppover elven straks etter middag, og med jevne mellomrom støtte vi på negrer som fisket med spyd. De hadde festet en line et stykke ovenfor spydodden, og når de så kastet spydet ned i vannet, skjente det slik at det skrenset langs elvebunnen og spiddet den fisk det møtte på sin vei. Slik fising er mer avhengig av flaks, som enhver kan forstå, enn fising med snøre. Ved hjelp av linen kan de trekke spydet til seg igjen. Oftest gikk de langs elvebredden og kastet spydet på måfå inn i sivet. Det var forresten ingen ufarlig sport, for det vrimlet av giftige slanger nettopp i slik vegetasjon. Men negrene later til å ha krokodillenes instinkt når det gjelder å være fare. De aner som regel slangene lenge før de ser dem, og det er visstnok svært sjelden at innfødte blir bitt av dem.

Vi støtte av og til på slanger som kom halvveis krypende, halvveis svømmende gjennom det tette sivet. Den to meter lange varanen liker seg også godt i slike omgivelser.

Da vi slo leir for kvelden, gjerdet vi inn plassen med et lag stokker. Dette hadde vi lært av de innfødte, og det viste seg å være et utmerket middel til å holde uønskede kryp på avstand. Det var sjelden noen forsøkte å trenge seg gjennom denne primitive barrikaden.

Etter kveldsstellet tok jeg meg en liten tur inn i skogen. Den var frodig og tett, og det var spennende å rusle rundt som er villmann på krigsstien. Hver nerve og hver muskel var spent og forberedt på øyeblikkelig reaksjon. Jeg stoppet brått ved synet av to digre slangehammer. Et granskende blick rundt omkring meg, og øynene stanset ved en nedblåst trestamme. Jeg kastet en stein bort på den, men ingenting skjedde. Forsiktig nærmet jeg meg trestammen. Fremdeles ikke noe uvanlig å se. Det var flodhestspor rundt omkring så store som bakstetrau. Plutselig bråstoppet jeg. En svak rasling like foran meg fikk meg til å snappe etter pusten. En slange, tenkte jeg, og ganske riktig. I det frodige gresset kom et hode til syne. Det freste, og den lange, ufysiske, kløftede tungen spilte kjapt og rytmisk. Som forstenet ble jeg stående og se på det nifse dyret. Ingen orm av norsk format, nei, antagelig en kvelerslange. Plutselig gjorde den en bevegelse til siden, og et par krokete varanben kom til syne. Jeg trakk uvilkårlig et lettelsens sukk. Til min store ergrelse hadde jeg hverken rifle eller fotoapparat med meg. Jeg gikk noen skritt nærmere for å titte nøyere på den, og den lå musestille med lukkede øyne, og trodde kanskje at den ikke var synlig. Da jeg var bare fem meter fra den, løftet jeg spydet, siktet godt og kastet det av alle krefter mot varanhodet, men bommet. Det pussige var at den ikke så mye som glippet med øyelokkene engang.

Den lå like urørlig som før. Jeg ropte på Odd, men han hørte meg ikke, og jeg tok derfor sjansen på å løpe tilbake til teltet for å hente kameraet. Men da jeg kom tilbake, var varanen forsvunnet.

Mens vi satt rundt bålet om kvelden, dukket det plutselig opp to negrer. De stanset og så nysgjerrig på oss og sa et eller annet på sitt underlige språk. Vi kvakk til. Det var jo kvinner. De ble stående og fnise og le noen minutter, og vi var virkelig i tvil om hvordan vi skulle gripe situasjonen an. For i det hele tatt å si noe, svarte vi «god kveld» på godt norsk. Da fniste de igjen og gjorde seg til slik som bare representanter for det smukke kjønn kan det. Begge hadde pinner i ørene og shillukenes ytre kjennetegn ellers. Etter en stunds fortsatt knising fortsatte de bortover stranda, og snaue halvtimen etter så vi at det blafret fra et bål der borte. Vi trodde selvfølgelig at det var våre to venninner som hadde slått leir, og siden avstanden ikke var lenger, mente vi at det hørte til god tone å avlegge dem et besøk. Utstyrt med primus, kasse-rolle, en pakke te og et par araberbrød ruslet vi av sted. Det er alltid forbundet med en viss risiko å spasers langs elvekanten i mørket, på grunn av krokodillene. Følgelig var vi utrustet med lykt, rifle og spyd. Vi var blitt fortalt at en lysstråle virker helt hypnotiserende på krokodillen. Den blir bare liggende og stirre mot dette ukjente, og øynene skinner da med en rødfarge som kan minne om baklyktene på en bil. For en jeger er det i et slikt tilfelle en lett sak å drepe den med gevær eller spyd.

Da vi nådde bort til bålet, oppdaget vi til vår skuffelse at det bare var mannlige negrer der. De satt og rensket fisk.

— God kveld, sa vi, og de så forundret opp. Forbauselsen ble enda større da vi tok fatt på våre innledende øvelser med primusen.

Tevannet hadde ikke engang rukket å bli lunkent da to rødmalte fyrer la inn til stranda med kano. De hadde vært på flodhestjakt. Hvorfor denne rødfargen, fikk vi ingen forklaring på. Antagelig er det enten en form for kamuflasje, eller også et middel til å fjerne noe av den skarpe svettlukten, så flodhesten ikke så lett får teften av dem.

Vi ble sittende rundt bålet og prate sammen på et språk som var fjernt fra alt vi hadde lært på skolen. Lyder og geberder var de viktigste uttrykksmidler. Vi hadde bare to kopper, men de var til gjengjeld nærmest på en mugges størrelse. De gikk fra mann til mann. De tømte koppen i en slurk, og det ene brødet som de fikk, ble delt likelig mellom dem og forsvant i et glefs. Vi hadde alltid hørt at man skulle tygge maten ordentlig, men den slags instruksjer har visst aldri utgått til negerstammene langs Nilen.

Da vi skulle til å bryte opp for å vende hjem til teltet, oppsto det en påtagelig forlegenhet blant våre svarte venner. Først da en av dem grep en høne, som satt og sov på hyttetaket, og langet den bort til Odd, skjønnte vi hva som plaget dem. De ville gjøre gjengjeld for vår oppvartning. Det er en uskreven lov blant de innfødte i disse strøk. Mange vil sikkert benekte vår påstand, og si at negrer ikke eier takknemlighetsfølelse. Vi kan likevel garantere at de shillukene som vi kom i kontakt med, i høy grad var utstyrt med en slik følelse.

Neste morgen brøt de leir. To av dem skulle videre til Malakal for å bytte til seg smykker, så de kunne

berike kona når de kom hjem. Disse smykkene er simpelthen slike glassperler som vi bruker hjemme som isolasjonsmateriale omkring varme elementer, og hos araberne fikk de kjøpt dem i alle regnbuens farger. De henger dem i en tråd rundt halsen, magen, armene, handledet eller ankene og ellers hvor de mener å finne en lett synlig og flatterende plass til dem. Et flott, regnbuefarget perlekjede rundt en korpulent mage er noe som synes, og gir en effekt som må erfares forat man skal kunne forstå den.

Disse shillukene er umåtelig forfengelige, ikke minst når det gjelder hårfrisuren. Alt i ung alder tar de fatt på å forme sin tallerkenlignende hårpryd, som aldri må komme i berøring med vann. Håret gnis til stadighet inn med forskjellige slags dyrelort, og kumøkk er et særlig godt middel. Derved innskrenker de hårveksten til bestemte steder på skallen. Ved hjelp av pinner og kumøkk fletter de hårene inn i hverandre. Det må være et tålmodighetsarbeid av de sjeldne. Etter hvert som årene går, blir «tallerkenene» på hodet større og større, og slapp man en velvoksen shilluk neger ut på gaten i Paris, ville damene bli grønne av misunnelse over hans originale og utrolig raffinerte «coiffure». Men skulle han være så uheldig å bli overrasket av en ekte parisisk regnskur, ville man få se et trist syn. De flotte tallerkenene ville sige sammen som voks i varme.

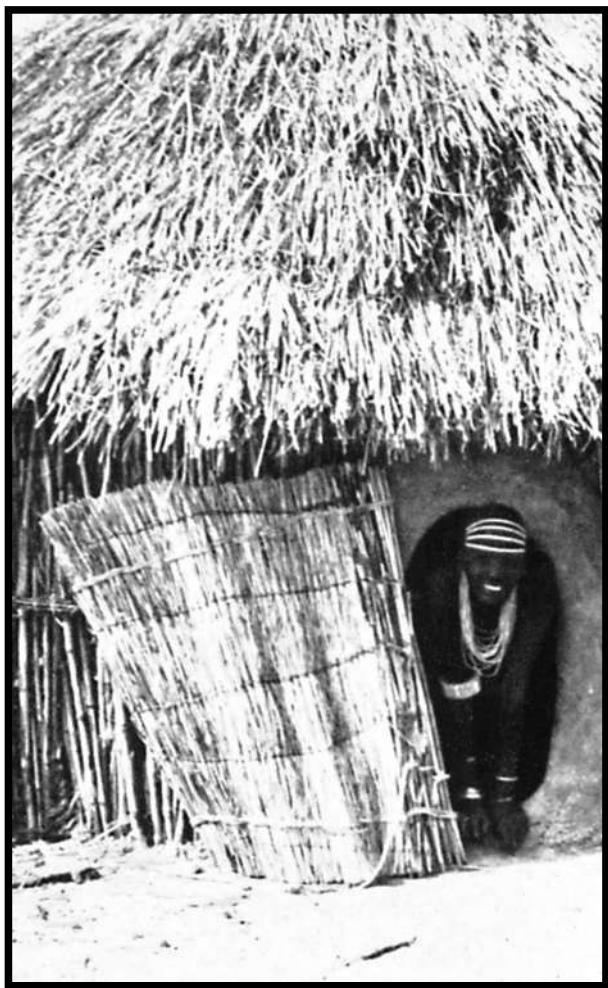
I andre stammer er det andre utslag av forfengelighet. Denkaene, som holder til i sumptraktene, trekker ut fire tenner i underkjeven for å bli riktig smarte og nydelige, mens moro'ene sliper alle tenner i overkjeven spisse som syler. Enkelte filer også tennene i underkjeven, så munnen ser ut som en revesaks.

Nuer'ne farger håret rødt, mens kruiane i Kenya borer store hull i ørene, slik at de kan legge en tre-kubbe over nakken og tre endene på den inn i ørehullene.

Man skulle tro at mange av disse kunstferdige påfunn tjente praktiske formål, men det er langt fra tilfelle. Forfengeligheten har et like sterkt grep på primitive mennesker som på siviliserte.

Etter en vill jakt lyktes det endelig Odd å få knipset denne
Nuer-skjønnheten langt inne i sumpene.

Gjennom sumpen

Hvor Malakal? prøvde Odd seg på arabisk overfor en negerkvinne som sto nede ved elvebredden og ventet på en kano som skulle sette henne over til den andre bredden. Hun ble bare stående og se dumt på oss. Ansiktet hennes syntes snarere å rope forskrekkelse enn undring.

— Malakal? gjentok Odd og pekte oppover mot landsbyen. Hun nikket, og munnen hennes åpnet seg til et perlehvitt flir. Så pekte hun oppover og sa en hel del ord som vi ikke forsto.

KanNueroen hadde i mellomtiden nådd inn til land, og la til like ved siden av oss. For sikkerhets skyld spurte Odd karene ombord om Malakal lå der oppe. De ristet på hodet og pekte i stikk motsatt retning. Vi tittet på kartet, og konstaterte at Malakal lå ved begynnelsen av en stor bue i elveløpet, så for så vidt kunne retningen stemme.

Den sterke medvinden vi hadde hatt i flere dager, var nå stilnet av, og det begynte så smått å blåse fra motsatt kant. Jo lenger vi arbeidet oss inn i den store buen i elveløpet, desto sterkere ble vinden, og til slutt hadde vi følelsen av at vi ikke kom av flekken. Negerkanoer med kaklende høns og brekende geiter som last kom imot oss i svær fart. Vi rakk så vidt å få ropt et «salam» til dem før de var vekk bak oss.

Inne i sivhavet langs elvebredden kunne vi enkelte steder skimte primitive vanningsanlegg. Det er tyde-

lig at den innfødte befolkning i nærheten av de forholdsvis store landsbyene hvor det fins misjonsstasjoner, har lært en del om jordbruk.

En kraftig neger, som glinset av svette, lot vannbøtta hvile i elvekanten og ble bare stående og måpe forundret etter oss som slet alt vi maktet for å komme framover.

— Malakal? ropte han og vinket i retning av landsbyen.

— Aiva, svarte vi.

— Akvaies, ropte han og løftet bøtta opp på skulderen like lett som om det hadde vært en fiskebolleboks.

Endelig så det ut til at svingen var slutt. Noen negerhytter kom til syne, og master fra de velkjente Nil-downene stakk i været. Sivet hadde her veket plassen for en lang, bred sandstrand. Det stinket av gjørme, og vi grøsset da vi stakk bena ut i det grumsete sølevannet for å dra kanoen på land. Vi var straks omgitt av en flokk negrer, hvis ansiktsuttrykk avvek sterkt fra de åpne og ærlige vi hadde vært vant til i traktene lenger nede. Derfor var vi ikke særlig lystne på å gå i land akkurat her, så vi dro kanoen ut igjen, og padlet et stykke videre til vi fant et mindre beferdet sted å gå i land på.

Vi la inn til en mur som gikk helt ned til vannkanten. Gjennom en sprinkelport av jern tittet vi inn til en koselig, hvitkalket bungalow med stråtak, omgitt av skyggefulle palmer. En smal, gruslagt vei førte fra hageporten opp til verandaen, som var nesten fullstendig dekket bak et teppe av nydelige roser. Helt betatt av det vakre synet ble vi stående med nesen inn mellom jernsprinklene og bare se. En negerboy

gikk og rakte plenen foran sørveggen. Appelsin- og sitrontrær sto i tette rader, og bananklasene skinte forlokkende friske og grønne under de store bladene. Vi måtte uvilkårlig tenke på beretningene om Edens hage. Slik måtte det ha vært der. Antagelig var dette guvernørens residens, og det var nok hans båt som lå fortøyd like ved gitterporten. Derfor bandt vi kanoen til en stolpe like ved og ruslet oppover mot landsbyen.

Vi kom inn i en allé av palmetrær. På hver side lå det flere vakre bungalower, selv om de ikke kunne måle seg med guvernørens. I den andre enden av alléen kom vi fram til et avlangt hus med et lite vindu på midten, og der sto det en lang kø av negrer utenfor. Post sto det på et skilt på veggen. En hyggelig postmann vinket oss inn bakveien. Vi ventet en del fargefotografier fra Tyskland, men de var ennå ikke kommet. Vi så noen filmpakker i en av hyllene, og vi spurte om man måtte ha spesiell tillatelse til å sende film ut av landet, og om det gikk an å få tilsendt film uten videre.

— Ja, det er ingen ting i veien for det, svarte han.

— Det er flere her i Malakal som sender og mottar film både fra England, Tyskland og Frankrike, og det er ingen kontroll, etter det jeg vet. —

— Hm! — det var merkelig. Hvorfor var vi da blitt nektet? — Var det bare vranghet, eller var det for den vanvittige forklaringen sjefen for det sudanesiske «Cinematographboard» var kommet med? Eller var det svikt i kontrollen som gjorde at det foregikk ulovlig filming? Mest sannsynlig det siste!

Vel, det var jo likegyldig for oss. Vi fikk hentet våre eksponerte filmer fra «Viking», og ekspederte

dem til England for fremkalling. Det er ikke bra å oppbevare filmer for lenge her nede i den fuktige varmen.

Dagen hadde alt begynt å helle, så det var på høy tid å finne en teltplass før natten falt på. Vi skulle være noen døgn i Malakal, for Nil-båten gikk først om tre dager, og med den skulle vi gjennom sumpene fram til Juba. Fra regjeringen hadde vi uttrykkelig beskjed om ikke å padle lenger enn til Malakal.

Videre oppover er det et veldig sumpdistrikt. Et utall av blindelver og innsjøer gjør det til ikke så lite av en kunst å finne rette leden, det er 90 prosent sjanse for å rote seg fullstendig bort. Dessuten er mulighetene for å finne en leirplass inne i dette virvaret av vann og gjørme nesten mikroskopisk små. Breddene består som regel bare av gyngende mose og meterhøyt elefantgress.

Vi padlet et lite stykke lenger oppover elven og fant en passende teltplass. Kvelende luft kom sigende inn fra sumpene, og da mørket senket seg over oss, begynte moskitoene sitt djevelske spill. Vi helte i oss en kaffeskvett, og skylte ned dagens malariatablett med den. Så stupte vi inn i teltet, tettet alle åpninger og kverket alt som het insekter, ved hjelp av flitsprøyten. For å ha lys nok til å få klort ned hieroglyffene i dagboken, måtte vi ty til parafinlampen, men det førte til at invasjonen av tusenben kom like sikkert som amen i kjerka. Da vi omsider var ferdige med våre dagboks-plikter, lå det en svær haug tusenbenlik rundt lampen, drept med de velsignede stråler fra flitsprøyten.

Etter hvert som det led på natten, ble luften mer og mer klam, og den forholdsvis tørre jordflekken vi hadde plasert teltet på, begynte å «svette». Telt-

bunnen ble fuktig, og væten trakk seg inn i soveposene. Det stinket av gjørme og råttent gress, froskene kvekket og rapet verre enn noensinne, og det var i det hele tatt en kulten natt. Men i det strålende solskinnet neste morgen var alle mørkets fortredeligheter glemt. Bare den våte teltbunnen og de fuktige soveposene minte om elendigheten.

Like utenfor teltdøren var elven brådyp, så vi kastet oss på hodet uti og fikk skylt av oss den klamme svetten i det gråhvite vannet. Vi glemte til og med den vanlige forsiktighetsregelen, å plaske og bråke for å skremme bort krokodillene.

Noe av det morsomste ved slikt badeliv var å skremme negrene når de kom padlende i sine kanoer. Før de ennå hadde fått øye på oss, og befant seg ca. 25 meter unna, jumpet vi uti, og passet på å lage et uhyggelig plask. Vi svømte så under vannet nedover, og når vi dukket opp, var kanoen som regel helt over på den andre siden. Vettskremte hadde de søkt inn mot land da de hørte det fæle plasket.

Størsteparten av dagen tilbragte vi under solseilet, som vi hadde spent ut foran teltet. Her nøt vi den store ro, avbrutt av en dukkert hver time.

Båten vi skulle reise videre med, kom til Malakal i løpet av natten, så vi pakket sakene og dro inn til byen tidlig på dagen. Malakal hadde mye til felles med Kosti. Runde negerkraaler lå i rad og rekke og var inngjerdet med staur og sivmatten.

Araberne og grekerne holdt til hver i sine kvartaler, hvor utsalgsboder og kneiper dominerte bildet. Vi spurte oss fram til den amerikanske misjonsstasjon, og etter å ha fått en rekke innbyrdes helt forskjellige opplysninger om retningen, fant vi omsider fram.

En kvinnelig misjonær som vi hadde truffet ombord i hjuldamperen, tok imot oss med tydelig gjensynsglede. Vi ble invitert til aftens hos den øverste misjonsleder i distriktet, og det ble en interessant og lærerik kveld. Han hadde atskillig å fortelle som måtte fengse enhver. Misjonsstasjonen i Malakal var åpnet bare noen måneder i forveien, og tjente som hovedkontor for administrasjonen. Hit kom sendingene fra U.S.A. pr. fly, og det var bygd egen flyplass like i nærheten. Fra denne hovedstasjonen ble medisiner, klespakker og matsendinger fordelt til de mindre misjonsstasjonene rundt om i landet.

En av misjonærene som var til stede den kvelden, fortalte at han skulle ta samme båt som vi for å dra til et sted langt inne i sumpdistriktet, hvor det var planlagt å føre opp en ny stasjon. Tyve italienere hadde bukket under for malaria der i 1899. De hadde vært opptatt med å reise en misjonsstasjon. Blikkskuret de hadde bygd, sto den dag i dag.

Det var bekmørkt da vi ruslet tilbake til kanoen, som vi hadde fortøyd side om side med guvernørens båt ved gitterporten. For å spare oss bryderiet med å slå opp telt, la vi oss like godt oppe på taket av guvernørens båt. Det blåste en frisk bris, så vi var fri for moskitoplagen. Hjulbåten var alt kommet, og lå fortøyd ved kaien da vi våknet neste morgen. En flokk nysgjerrige negrer sto inne på land og så på oss. Vi stakk hodet opp av soveposene, kom oss ut, og krabbet ned fra taket.

Foruten en hel sverm av negrer gikk det også i land to hvite fra båten. Begge hadde en usannsynlig rik skjeggvekst, og de var utstaffert med noen bomullsgensere, som utmerket seg snarere ved sine

skrikende fargemønstre enn ved praktiske egenskaper. Solbriller av kjempeformat dekket nesten hele ansiktet. Først trodde vi det var to representanter for den tyske nasjon, men da en av dem kom bort til oss, og spurte hvor han kunne få iskrem, forsto vi at de var amerikanere.

— Iskrem? gjentok Odd. — Nei, her får en sannelig være glad til om en greier å skaffe seg vann under kokepunktet.

De to presenterte seg som Bob og Frank. Negrene, som elsker skrikende farger og underlige striper, kunne ikke se seg mett på de to amerikanerne, der de bante seg vei gjennom myldret og forsvant mellom basarene.

Båtreisen ville ikke ta mindre enn 7 dager, så vi grep dypt i pungen denne gang og kjøpte billetter til 2. klasse. Da ville vi nemlig få egne lugarer. Det hørtes unektelig luksuriøst, men da vi løftet på madrassen i den ene køyen, var vi et øyeblikk i tvil om det i det hele tatt var mulig å ligge på den. Det myldret av kakerlakker av den kjempemessige sorten som får en til å tenke på kjempenes land. Igjen kom vår uunnværlige flitsprøyte til nytte.

Svette og slitne etter kakerlakksjauen i lugaren gikk vi forut for å puste ut og for å glemme den fæle insektfellen vi var havnet i. Vi seg ned på hver vår krakk, og ble sittende og se ned på flåten foran oss. En flokk negrer var i ferd med å få en bil til å balansere på to smale planker som var lagt fra flåten inn på brygga. De skrek og maste, som om det var et ufeilbarlig middel til å ordne en slik affære. De greidde virkelig å få bilen i land også, og den tøffet opp skråningen fra stranda med en hel skokk nakne negerunger etter seg.

— Good morning! hørte vi en myk damestemme si bak oss. Vi snudde oss i en fart. Der sto en ung, nydelig dame i blå Olabukser og med langt, vakkert hår hengende nedover skuldrene. I hånden holdt hun blokk og blyant. For en overraskelse å støte på en så sjarmerende og helt igjennom henrivende representant for det smukke kjønn så langt fra sivilisasjonens sentrum! Hun presenterte seg som Louise Smith fra California.

— Dette skal sannelig bli en hyggelig tur, tenkte vi begge i vårt stille sinn. Og som om hun hadde kunnet lese våre tanker, ropte hun: — Susan! En ikke fullt så høy og slank dame kom til syne bak moskionettet i kahyttsdøren. Hennes navn var Susan McKillop.

Miss Smith fortalte at de to hadde truffet hverandre i Roma. Derfra reiste de sammen til Jerusalem og flakket så en stund omkring i Arabia, før de tok veien til Kairo. Her møtte de Bob og Frank, som hadde bestemt seg til å ta turen opp Nilen og ned til Kongo. De var ikke helt sikre på om en slik ferd kunne gjennomføres, men de ville da gjøre et forsøk. Bob og Frank hadde i noen år vært ansatt i et amerikansk oljeselskap i Arabia. Istedenfor å fly hjem ville de ta denne veien tilbake til U.S.A. for å få se litt av Afrikas indre. Fra Leopoldville skulle Bob og Frank ta båt hjem til U.S.A., mens Susan skulle til Skottland for å gifte seg. Louise ville tilbake til Roma og så til Paris. Derfra skulle hun til Norge for å besøke oss, sa hun — et løfte som hun også innfridde. Hun studerte kunsthistorie, og puslet samtidig med pensel og palett. Et stipendium fra det universitetet hvor hun studerte, hadde satt henne i stand til å ta denne lange og interes-

sante reisen, som skulle vare et helt år. Susan var journalist og tegner.

Skipsklokken ringte, og dampfløyten ulte. Vi skulle gå. Da fikk vi øye på to mannfolk som kom styrrende ned skråningen mot kaien og fikk slengt seg ombord like før båten begynte å gli utover. De hadde hendene fulle av pakker og flasker. Fikk dere iskrem? spurte Odd.

— Nei, svarte Bob, — men vi har kjøpt is, så nå kan vi lage iskrem selv. Det gjaldt å være forsynlig, for neste stoppested var seks døgns reise herfra.

Lugaren var slett ikke blitt verst etter vår omfattende opprydningsaksjon, og de få etternølerne av kakerlakker som hadde motstått giften, var vi ikke sene om å kverke. Men at lugaren skulle bli operasjonsstue med oss selv som kirurger, hadde vi ikke drømt om. Vi tok en tur ned på flåten som var festet til hjulbåtens ene side, for å ta noen bilder av det brokete familielivet som utfoldet seg der. Da fikk vi øye på en innfødt som hinket omkring med en stor fille rundt den ene foten. Det så vondt ut. Vi lot ham forstå at vi gjerne ville titte på foten hans, og rev fil-len av. Stortåen var hovnet opp til det dobbelte av sin normale størrelse og var nærmest svartblå. Huff, det så ikke særlig appetittlig ut. Vi angret nesten på at vi hadde innlatt oss på å spille samaritaner. Fyren så bedende på oss. Antagelig var han redd for at den måtte amputeres, og det trodde også vi var den eneste utvei. Vi fikk iallfall gjøre et forsøk på å hjelpe ham. Så skar vi opp huden, fikk ut materien og penslet med penicillin. Dagen etter kom han tilbake, og vi skiftet bandasje. Da var situasjonen allerede slik at alt tydet på at vårt strev ville krones med hell.

Denne ene pasienten ble i løpet av turen fulgt av seks andre som alle skulle ha sin daglige behandling. Ikke alle lot seg reparere like lett, for gamle syfilis-sår hadde ikke vi botemidler mot. Kjønnssykdommer er de innfødtes svøpe i distriktene omkring kolonisasjonsområdene. Omtrent 90 prosent av befolkningen lider av syfilis eller en annen venerisk sykdom. Så godt som hver eneste av mannskapet på hjulbåten hadde en liten flaske med penicillin med seg, som de skulle ha en daglig dose av. Men de hadde ingen injeksjonssprøyte, og kom til oss for å be om hjelp. Våre sprøytespisser var imidlertid for tynne for den tyktflytende penicillin-væsken.

Vi oppdaget senere at det var en innfødt lage ombord, men det var merkelig få av passasjerer og mannskap som henvendte seg til ham. Det var som om de ikke stolte på en læge med svart hudfarge.

En dag kom en fyr løpende opp i lugaren vår med en gråtende gutt i armene. Han hadde falt ut av øverste køye og hadde slått hodet mot en skarp blikkboks. Det var blitt et dypt kutt, som blødde forferdelig. Den innfødte lægen kom til med sine barbersaker og ville fjerne den tette hårveksten omkring såret. Heldigvis hadde vi en kompress i medisinkassen vår, og istedenfor å vente til lægen var ferdig med barberingen, la vi bandasjen på. Han kunne ikke forstå at det lot seg gjøre å legge en kompress direkte på et åpent sår, og han var heller ikke oppmerksom på at den lille kunne dø på grunn av det voldsomme blodtapet, hvis det ikke hurtigst mulig ble sørget for at blødningen stanset. Etter fire dagers behandling med penicillinsalve viste det seg at såret var blitt pent leget, og selv om den vesle gutten ennå

var slapp etter blodtapet, var livet berget. Hvordan det ville ha gått hvis den innfødte lægen hadde trumfet sin vilje igjennom, er ikke godt å vite.

En dag kom kapteinen bort til oss og spurte om vi kunne reparere radioapparatet hans. Vel, vi hadde jo vært ute for den slags før, så vi lovt å gjøre vårt beste. Vi ble med opp i hans lugar, og tittet lenge og svært fagmessig på virvaret av ledninger og lamper. Da oppdaget vi at apparatet ikke var koplet til jord. Vi gjorde kapteinen oppmerksom på dette, og sa at det var slett ikke så rart at apparatet ikke virket som det skulle.

— Du må ha jord, sa Odd.

Kapteinen sendte øyeblikkelig bud på en matros. Han kom ikke lenge etter tilbake med en boks med jord. Vi så på kapteinen, en staut sudanese. Spøkte han med oss? Men nei, han så spørrende på våre lattermilde ansikter, og skjønnte sikkert ikke at det var noen grunn til så stor munterhet. Vi fikk imidlertid forklart ham misforståelsen, og episoden endte i stor og almen latter.

Turen fram til Juba tok hele åtte dager. Videre oppover var det bare fossefall og stryk, så det ville være umulig å padle. Sammen med amerikanerne leide vi en lastebil, som kjørte oss helt til Nimule ved Ugandas nordgrense. Derfra fortsatte vi med hjulbåt til Buttiaba ved Albertsjøen.

I Nimule opplevde vi noe pussig. En del innfødte på kaien hadde fått sigaretter av mannskapet på hjulbåten. De røkte og dampet og koste seg svært. Mens jeg sto der og kikket på dem, slo det meg at jeg ikke kunne se at det glødet i noen av sigarettene, enda de sendte ut en røyksky for hvert drag. Til min store

forbauselse så jeg en av dem vrenge ut underleppen, og oppdaget at han hadde stukket den glødende enden inn i munnen. Det samme hadde alle de andre gjort. Sjøføren på lastebilen forklarte at det var for å utnytte sigaretten best mulig at de brukte denne metoden, og den er slett ikke ualminnelig blant de innfødte i Øst og Sentral Afrika.

Etter hvert som vi nærmet oss Albertsjøen, forsvant det sumpige elvegresset og ga plass for slette-landskap med rikt dyreliv og ville og forrevne fjellformasjoner i bakgrunnen. Alle våre inntrykk hittil på ferden bleknet mot denne overdådighet av farger, former og fantastisk frodighet. Uganda er som en orkidé med skjønne farger, har en forfatter sagt, og jeg underskriver dette fullt ut.

Mens vi sto ved rekken, helt fortapt over det vakre landskapet som bredte seg ut foran oss; oppdaget vi noe som minte om et hvitt lyn oppe i et av trærne ved elvekanten. Vi stirret intenst opp i det tette løvverket, og ventet hvert øyeblikk å få se en stor, hvit fugl stige mot himmelen. Det gikk en god stund før vi igjen fikk øye på den rare, hvite siksakbevegelsen, og plutselig fikk vi se noe som hverken var flamingo eller pelikan, men en skinnende hvit apekatt med to svarte flekker på ryggen. Den forsvant før vi rakk å få fram kameraet. Jeg hadde lest tidligere at hvite apekatter er noe av en sjeldenhet, selv i Afrika, men en innfødt, som vi forhørte oss hos om fenomenet, sa at det fins en mengde av de hvite apene i Uganda, og at de slett ikke er noe uvanlig syn.

I Bakwach skiftet vi over til en større båt. De innfødte ble stuert sammen på dekk og i lasterom, nærmest som en stor flokk sauer. Det lot til at det var av

sine egne man skulle ha det, for kom ikke passasjerene raskt nok ombord, vanket det både grov kjeft og slag. Vi fikk inntrykk av at den svarte, eller kanskje rettere sagt den fargede befolkning, har en egen evne til å tilegne seg de hvites dårligste egenskaper. Ofte overser de helt de gode.

Etter en praktfull solnedgang og en fredelig natt i vår nye lugar var reisen på Albertsjøen slutt, og vi var framme i Buttiaba. Herfra skulle reisen gå videre østover til det vesle krysset vi hadde merket av på kartet for godt og vel et år siden — det krysset som vi hadde satt som ferdens endepunkt.

I Buttiaba (Uganda) blir rifla og skuddene omhyggelig forseglet i den ene tanken. Tanken blir igjen forseglet til kanoen. «Viking» skulle transporteres gjennom hele Kenya, ned til Mombassa, og myndighetene var redde for at rifla skulle bli stjålet av Mau Mau-tilhengerne.

Ved målet

IButtiaba fikk vi et svare strev med å få kano og lutstyr gjennom tollen. Da vi svarte ja på spørsmålet om vi hadde våpen med oss, varte det ikke lenge før alt vårt habengut lå strødd utover gulvet på tollstasjonen. Av sjefen for tollstedet, en inder, fikk vi streng beskjed om selv å ta riflen med oss, for den kunne ellers lett bli stjålet av Mau-Mau under transporten ned til Mombasa.

Mister dere denne riflen, sa han med sin underlige aksent, — blir det 2000 kroner i bot og seks måneders fengsel for hver av dere. Dermed ga han seg til å forsegle både gevær og ammunisjon. Patronpakkene var imidlertid så dårlig forseglet at vi uten å bryte en eneste tråd kunne ta plomben av og sette den på igjen uten at noen ville kunne oppdage det.

— Hør her, sa Odd. — Det hjelper oss lite om dere forseglar aldri så godt. Hvis vi blir overfalt av Mau-Mau, tror jeg ikke det vil spille noen rolle for dem om riflen er forseglet eller ikke. Det ville iallfall være mye klokere om dere la riflen og ammunisjonen i blikktanken på kanoen og festet seglet fra tanken i selve båtsiden.

Tollerne stusset først ved dette forslaget, men da de hadde tenkt over det en stund, fant de det brukbart, og gjorde som Odd hadde foreslått. Riktignok skulle vi tvers gjennom Kikuyuenes og Mau-Maus territorium, men etter telegrammet fra konsul Meidell

i Nairobi å dømme, hadde vi ikke noe å være redd for så lenge vi befant oss på toget.

Vi kjørte med bil de 5 milene opp til Masindi, som ligger over 1000 meter over havet. Klimaet her var herlig, og utsikten fantastisk. Bob og Frank var tydeligvis mer velstående enn de hadde latt oss ane tidligere, for de tok inn på det luksuriøse Masindi Hotel, mens Odd og jeg, som knapt hadde penger til den 120 mil lange jernbanereisen ned til Mombasa, måtte slå oss ned under et stort tre utenfor hotellet. Vi var overlykkelige over virkelig å få lov til å hente vann til ettermiddagskaffen inne på kjøkkenet. Våre to amerikanske venninner var visst heller ikke så overdådig rikt utstyrt med mynt, så de tok til takke med en invitasjon til kaffeslabberas hos oss.

En neger kom slentrende langs veien, og da han fikk se oss borte under det store treet, stakk han bortom. Det viste seg å være en kikuyu vi tidligere hadde truffet på båten. Han ble sittende og prate til langt på kveld ved bålet. Han var ansatt i tollvesenet, men da Mau-Mau-terroren begynte for alvor, hadde han søkt om å bli overflyttet til Uganda, hvor han nå tjenstgjorde et sted ved grensen mot Kongo. Flere av hans kamerater og rasefeller var blitt arrestert under razziaene, og de var enten blitt skutt eller satt i fengsel. Han hadde fremdeles sin kone boende i Nairobi, men torde ikke for sitt bare liv besøke henne. For han var likså redd for Mau-Mau som for politiet i Kenya. Han kunne ellers fortelle mangt og mye om forholdene i Kenya, slik de fortonet seg sett fra den innfødte befolknings synsvinkel. Men vi hadde ingen garanti for at det han fortalte, var mer enn halve sannheten, og derfor finner jeg ingen grunn til å gjengi

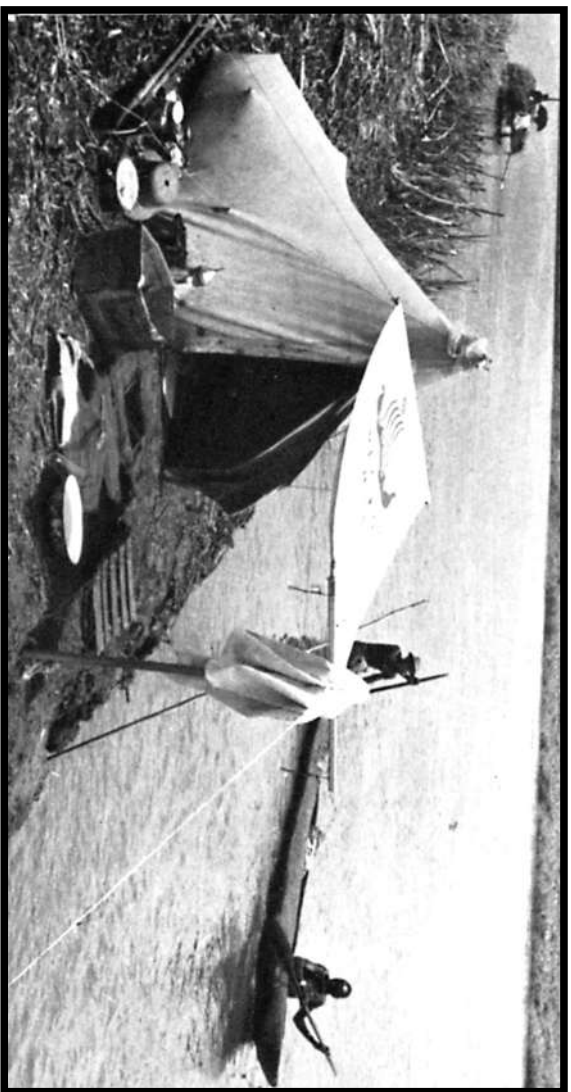
hans beretning her. Vi var alt annet enn kompetente til å bedømme hans uttalelser.

Vi traff senere en farmer som hadde bodd i Kenya i innpå 50 år, og han understreket at man bør ha oppholdt seg i landet minst et år eller to før man kan danne seg et bilde av de forvirrede forhold som hersker der.

— Vel er det gjort mange overgrep mot de innfødte fra den hvite befolknings side, sa han, — men også de innfødte har mye å stå til rette for. Et menneske som kommer fra fjerne himmelstrøk, og som knapt nok har sett en neger før, kan umulig danne seg et korrekt bilde av forholdene i løpet av et par måneders sightseeing.

Farmeren advarte oss ellers alvorlig mot å slå oss ned under treet for natten. Vi kunne risikere å bli både ranet og drept, sa han. Vi hadde heller ikke tenkt å sove under åpen himmel om natten, dertil var moskitoene for plagsomme. Dessuten lå teltet forsvarlig nedpakket i kanoen. Sammen med Susan og Louise spaserte vi på måfå en tur i den lille byen, i håp om at en eller annen velvillig sjel ville forbarme seg over oss. Vi stakk innom Masindis eneste bar, som overrasket oss med sin komfort, og rev i fire Pepsi Cola. I løpet av en time i denne baren var overnattingsproblemene løst. Susan og Louise havnet i et indisk hjem, og selv ble vi med bareieren hjem.

Før vi gikk til sengs, viste verten vår, som forresten også var inder, stolt fram et stort rom, hvor han skulle starte sin egen mineralvannfabrikk og konkurrere Pepsi Cola'en sønder og sammen. Maskinene var alt installert, og etter hans mening ferdige til bruk. Han trykket på en hel del knapper og rare innretninger, men ingenting skjedde, så antagelig vil det ta tid før Cola'en blir utkonkurrert i Masindi.

Leirplassen vår ved Malakal 3 832 kilometer opppe i Nilen. Dette er i utkanten av det vidstrakte sumplandskapet. Luften var vassen og varmen kveldende.

Morgenen etter skiltes vi fra våre amerikanske venner. Susan og Louise skulle videre vestover til Kongo. Deres høyeste ønske var å få se vaske-ekte pygméer. Bob og Frank hadde truffet to sørafrikanere på hotellet. De hadde et misfoster av en bil, men den humpet og gikk, og fulle av optimisme håpet de å nå fram til den verdensberømte fossen i Murchison.

Selv reiste vi ned til Masindi Port ved Kyogasjøen, en eneste stor gjørmeepøl med en største dybde på to meter. Den ligger der som Nilens evige utspring, og Victoria-Nilen løper gjennom den. Hadde vi kommet hit for hundre år siden, ville vi ha gjort en av verdenshistoriens største oppdagelser, for inntil da visste ingen hvor Nilen hentet sine vannmasser fra. Alt var sagn og overtro. Det var først i 1858 at engelskmannen John Hanning Speke nådde fram til dette stedet og kunne sende sitt berømte telegram: «The Nile is settled.»

Vel, vi var altså hundre år for sent ute, og måtte nøye oss med å ta en hjulbåt opp til Namasagalia ved Victoriasjøens øverste del. Derfra var det god togforbindelse med Mombasa.

Vi passerte Kenyas grense ved Tororo, og jernbanelinjen buktet seg høyere og høyere oppover. Et sted kjørte vi over et stort platå, som lå ikke mindre enn 2 900 meter o.h. Ved nedstigningen til Mazuri og Sabatia passerte vi ekvator ikke mindre enn tre ganger. Reisen gikk videre gjennom Kikuyuenes land, som fra naturens side ikke var så lite av et paradisi. De innfødtes hytter lå sirlig i rad og rekke på sletter og i dalsøkk, og livet syntes fredelig og sorgløst. Ikke noe ledet tanken hen på lovløse tilstander med mord og overfall. Men på hver jernbanestasjon ble vi min-

net om situasjonens uhyggelige alvor: svarte politisoldater med fez og gevær og vaktstuer med skyteskår og sandsekker. Det eneste dramatiske vi imidlertid opplevde underveis, var en episode på en liten landsens stasjon. Idet toget satte seg i bevegelse, styrtet en innfødt fram og stakk kniven i en inder. Fortsettelsen fikk vi imidlertid ikke se.

Nairobi er en tiltalende by, og har et klima som må tiltale enhver. Her er det så å si norsk sommer året rundt, altså hverken for kaldt eller for varmt. Følgen er at man kan dyrke nær sagt alle slags frukt-sorter, fra plommer til ananas og druer. Fruktforretningene i Nairobi var i sannhet noe av en fristelse. Vi bestemte oss til å bli noen dager i denne vakre byen, og undersøkte samtidig mulighetene for å få en jobb. Det viste seg at arbeid var det slett ikke vanskelig å få, men da det kom til stykket, sa vi nei takk. For å si det som det er, begynte vi å plages av en smule hjemlensel. Borte er bra, men hjemme er best. Det skjønnte vi godt nå, og derfor ble vi mer og mer oppsatt på å komme fortest mulig ned til Mombasa. Der kunne det tenkes at vi fant en norsk båt som var villig til å ta oss med hjem.

Dessverre var optimismen ikke basert på realiteter, for det viste seg snart at det slett ikke var så mange norske båter innom Mombasa i årets løp. Utsiktene var lange; ble det forklart oss på ansvarlig hold.

Selv om vi hadde lite å ta oss til, var oppholdet i Mombasa alt annet enn kjedelig. Vi traff nemlig et norsk ektepar, Sverre Bjordal og frue fra Bergen. De ferierte nettopp i denne eiendommelige byen, som er så sterkt preget av idyll og Stillehavsstemming. Bjordal, som var innehaver av et større ingeniørfirma

oppe i Kampala i Uganda, hadde alle bergensernes mest sjarmerende egenskaper, og samværet med ham og hans frue Asta gjorde at Mombasa fortonet seg for oss som en sorgløs og koselig by.

Et skår i gleden var at kanoen og utstyret vårt ennå ikke var kommet. Det var nå snart en måned siden det ble sendt fra Uganda. Resultatet var at vi etter to uker i Mombasa måtte reise tilbake til Nairobi for å undersøke saken der. Hvem andre traff vi like etter ankomsten til Kenyas hovedstad enn ingeniør Bjordal og frue! Fluksens fant de ut at møtet måtte feires med en middag på byens flotteste hotell. Vi ble nektet adgang til spisesalen på grunn av mangelfullt antrekk, det vil si vi hadde ikke smoking. Bjordal var straks situasjonens herre. — Sørg for at middagen blir servert på vårt værelse, sa han til hovmesteren. Og det ble et festmåltid som vi sent vil glemme.

Mystikken omkring den savnede kano ble snart løst. Da vi forklarte stasjonsmesteren at kanoen blant annet rommet en rifle og en del ammunisjon, ble det fortgang i sakene. Et par dager senere kom vi inn på hans kontor, og der lå hele vårt utstyr og all bagasjen spredt utover gulvet. Riflen og ammunisjonen lå vel forvart inne i hans solide pengeskap. Da først forsto vi for alvor hva Mau-Mau virkelig betydde.

Vi oppsøkte konsul Meidell for å høre om den jobben vi var blitt lovet oppe ved Fort Hall, fremdeles sto åpen for oss. Han anbefalte oss å undersøke i alle tilfelle, enda stedet lå midt i et av de verste Mau-Mau-distriktene.

Da vi kom fram, fikk vi beskjed om at de ledige stillingene dessverre var besatt. Vi prøvde også andre steder, men overalt var det samme negative svar.

Situasjonen på arbeidsmarkedet var nå like mørk som den for noen uker siden hadde vært lys.

Vi hadde ikke større hell med oss i Nairobi. Men som siste utvei stakk vi oppom politistasjonen, hvor vi ble mottatt med åpne armer. Vi nevnte at vi var faglærte håndverkere, og håpet at Kenya Politi hadde et eller annet som trengte til reparasjon. Majoren lo godt da han hørte dette.

— Nei, gutter, slikt er arbeid for de innfødte her i landet. Det vi vil bruke dere til, hvis lægeundersøkelsen gir et tilfredsstillende resultat, er arbeidet ute i distriktene. Dere får gjennomgå et kort utdannelseskurs og får offisers grad. Deretter sender vi dere opp i fjellene, hvor dere får kommandoen over hver deres gruppe afrikanske politisoldater. Det blir to hvite offiserer på hver utpost.

— Det vil med andre ord si at vi skal drive negerjakt?

— Ja, jeg er redd dere kan bruke det uttrykket. Men lønnen er god — 1 120 kroner måneden.

— Det er ikke noe å si på betalingen, svarte vi, men risikoen for å bli sendt hjem til Norge i sinkkiste er temmelig stor, synes vi.

— Den er stor ja, men derfor betaler vi også godt, svarte han. —

Vi så på hverandre, og jeg kunne lese i Odds blick at han mente det samme som jeg: Dette var en for tough jobb til at vi ville påta oss den. Vi takket den elskverdige politimajor for tilbudet, men sa at vi helst ville friste et mindre farefylt liv.

Det var ingen annen utvei enn atter en gang å ryste Nairobi's støv av våre føtter og begi oss tilbake til Mombasa. Vi måtte prøve å slå oss igjen-

nom der til første norske skipsanløp. Og vi var heldigere enn vi hadde drømt om. Ute på reden fikk vi øye på det norske flagget som blafret i brisen. Det var det vakreste syn vi hadde sett på lenge. Båten var ingen ringere enn Den norske Amerikalinjes «Frierfjord».

Med bankende hjerte dro vi ombord for å friste lykken. Vi var villige til å påta oss hva som helst for å få bli med hjem. Kapteinen var gått i land, så ham traff vi ikke, men da vi nevnte vårt ærend for en av mannskapet, mente han at vi skulle ha gode sjanser. De manglet både messegutt, dekksgutt og smører. Forventningsfulle krabbet vi opp lederen til annet dekk for å treffe styrmannen. Han sa ja, men vi måtte komme igjen om noen dager, for kapteinen var på påskeferie oppe i fjellene et eller annet sted. Vi ble sittende nede i messen resten av ettermiddagen og prate med guttene. Solid norsk skipskost gjorde også sitt til at vi følte oss hjemme.

Fire dager senere kom den store dagen da vi entret «Frierfjord»s leder for godt. Vi hadde fått hyre ombord. Kapteinen hadde sagt at betingelsen var at vi fulgte med skuta helt hjem til Norge. Da blunket jeg lurt til Odd. Hvis tilfredsstillelsen av vårt høyeste ønske kunne kalles en betingelse, da var sannelig livet lett å leve. Riflen ble hentet hos havnepolitiet, kanoen ble heist ombord, og vi var installert i vår nye stilling.

Den 25. april kastet vi loss, og «Frierfjord» gled majestetisk ut det trange havneløpet. Losen gikk fra borde, og en halvtime senere var vi langt ute på havet. Kyststripen forsvant mer og mer, for til slutt å synke i havet. Langt der inne lå Mombasa, et mål vi hadde strevet i 18 måneder for å nå.

Vel hjemme igjen. Pinsen 1954.

Hjemme igjen

Første pinsedag klappet «Frierfjords» velmalte skrog inn til brygga i Fredrikstad. Bjerka sto grønn, og flaggene var heist for helgen.

Vi tok farvel med hyggelig mannskap, «Viking» ble låret ned i Glomma, og vi tok fatt på eventyrets siste etappe: over Oslofjorden og hjem.

Det var sikkert mange av de par tusen menneskene som hadde innfunnet seg i «småbåthavna» i anledning av hjemkomsten, som funderte på hva i all verden vi kunne ha igjen for 18 måneders opphold i et slikt skall av en båt! Vi kunne da ikke ha sett annet enn hverandres rygger og følt «tre-smakens» smerter.

Ja, hva hadde vi i grunnen igjen for denne turen? Hadde strevet og slitet betalt seg? Halvannet år — om ikke hele tiden i kano, så iallfall stadig med en kano som det sentrale punkt i tilværelsen — var det vel anvendt tid?

Min venn, Odd Ekanger Olsen, og jeg selv ble ofte stående og fundere ved rekka på veien hjem fra Mombasa. Hvorfor valgte vi nettopp Mombasa til mål for ferden? Og hvorfor ville vi endelig padle? Ett kan vi iallfall slå fast: Det var ikke Mombasa som var det sentrale mål, men reisen i sin helhet. Og reiseruten bød uten tvil på de største variasjoner, fra den franske «riviera-luksus» til fattigdom i Napoli og Afrikas mange rariteter.

Eventyrlyst og utferdstrang er drivende krefter i de fleste unge gutter. Vi sitter på en bergrabb og speider utover havet. Lytter til måkenes skrik og brenningens brus. Øyene følger skipene til den siste rest av røyk forsvinner i horisonten. Men drømmen følger med — over de store hav til fremmede havner. Vi er med på reisen, og går fra borde på fjerne strender. Vi vandrer i svale palmelunder, med lagunens blåklare vann glitrende mellom stammene, eller vi sitter rundt det flammende bål og lytter til vindens sus og jungel-nattens lyder. Vi trækker på ukjente stier, og møter nye mennesker, fremmede i utseende, tale og atferd. Den store, vide, ukjente verden.

Fantasien bærer oss over alle hav. Vi er ikke lenger lenket til sivilisasjonen, ikke bare en kjøpt arbeidsmaskin. Vi er våre egne herrer og rår helt over oss selv. Vi er flyktende fugler fra bur vi har vært inne-stengt i.

Men drøm er ett og virkelighet noe annet.

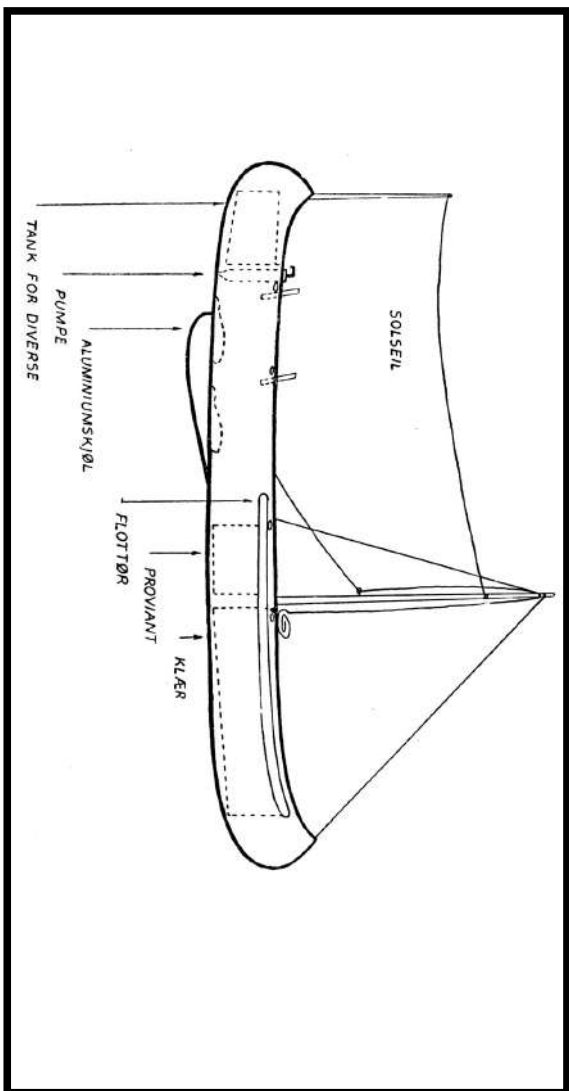
Med den vesle farkosten vår fikk vi anledning til å komme inn i alle kriker og kroker, og vi var nødt til å kontakte mennesker, nær sagt av alle samfunnsklasser. Måten vi reiste på gjorde at vi lett ble akseptert.

Vi fikk oppleve det som turister flest aldri får se. Vi kom i kontakt med det alminnelige menneske og dets hjem. Mange var fattige, men likevel gjestfrie og hyggelige. Vi fikk se nød og elendighet, men også velstand og overflod.

Vi fikk virkelig prøve oss selv, både åndelig, fysisk og moralsk. Prekære situasjoner lærte oss å tenke fornuftig og ta de rette avgjørelser.

Vi hadde hatt en opplevelsesstur som vi ville minnes for livet. Her blant Shilluk-negrene, skeptiske til bli fotografert.

Noen ord om kanoen

Det er fristende, når man sitter godt og trygt i en kano, å la årene drive en fram over stille bukter og fjorder. Enda mer fristende er det å heise seil, å «sprute» av sted i frisk bris. Lite tenker man over hvor nær vannflaten man i virkeligheten er. Først når man gulpende av vann blir stående og «trå vannet» og speide etter korteste vei til land, blir man klar over hvor utfordrende man i virkeligheten har vært, og det er nettopp da det gjelder! Det er da man skal settes på prøve, — fysisk og åndelig prøve. Nå er det værforholdene og en selv det står på. Det er kanskje for langt inn til land til at man våger å legge på svøm. Vinden kommer kan hende fra land; og fører en lenger og lenger utover. Den eneste muligheten er å kløre seg til kanobunnen og håpe på det beste, en tilfeldig båt! — Da får man tid til å resignere. Først da føler man hvor uendelig liten man i virkeligheten er. Alene på et skall under en evig himmel, og atskillige favner over havets bunn.

Selv fikk vi føle hva slike dristige utflukter kunne føre til, og det var mer enn en gang livet hang i en tråd. Man kan kalle det flaks eller hva man vil. Selv lar vi utstyret få æren. For å nevne noe av det viktigste på vår ellers utmerkede kano: kjølen, flottørene, pumpen og seilduksdekket.

Uten disse fire tingene er det vanskelig å si hvordan utfallet av turen til Afrika ville blitt. — Kjølen

avverget oss fra å gå rundt for kraftige sidevinder. Flottørene egnet seg ypperlig som sjøbrekkere, og tok brodden av de mest lumske bølgeskavler.

Pumpen sugde grådig unna når vannstanden innabords ble for stor. Dekket, som var til å snøre av og på, ville vi overhodet ikke ha greidd oss uten.

Seilet laget vi ganske lite, snaue 1,5 m², det var råseil, slik at vi bare kunne seile i medvind, og mulighetene for å kullseile var dermed små.

Stolene var ikke så godt tilpasset til å begynne med. Først et stykke nede i «løypa» delte vi stolene i to, og monterte ryggstøene fast til kanoen. Dreibare og med reguleringsmuligheter oppover og nedover, uten tvil den ideelle støtte for ryggen. De var belagt med tykke gummimatter.

De innvendige tankene hadde godt tilpakkede lokk med gummipakninger, og de var fastskrudd i kanoen, slik at de tjente som flytetanker om kanoen kantret. — Cockpitåpningen i dekket kunne vi snøre tett om oss, og snøringen var slik at man ved et håndgrep kunne åpne det hele, og man hadde bare å gli ut sammen med redningsvestene. Vestene hadde vi alltid fastsurret til baken. Foruten det de var beregnet for, fungerte de også som seter om dagen, madrasser om natten, og som «varmevester» når kulda bet som verst. .

«Viking», som nå forlengst har passert sine 26 år, er fremdeles like god, takket være sin fortreffelige konstruksjon. Den er slettbygd, har dampbøyde spanter, spikret med messingstift, godt nøvet. Stemmene utvendig er beslått med kraftige messingbeslag, og tåler de kraftigste kollisjoner. Utvendig er kanoen trukket med seilduk. Men selv om man er så uheldig

å skjære hull i duken, er kanoen likevel tett i selve bordkledningen. Og det er viktig for elvepadlere.

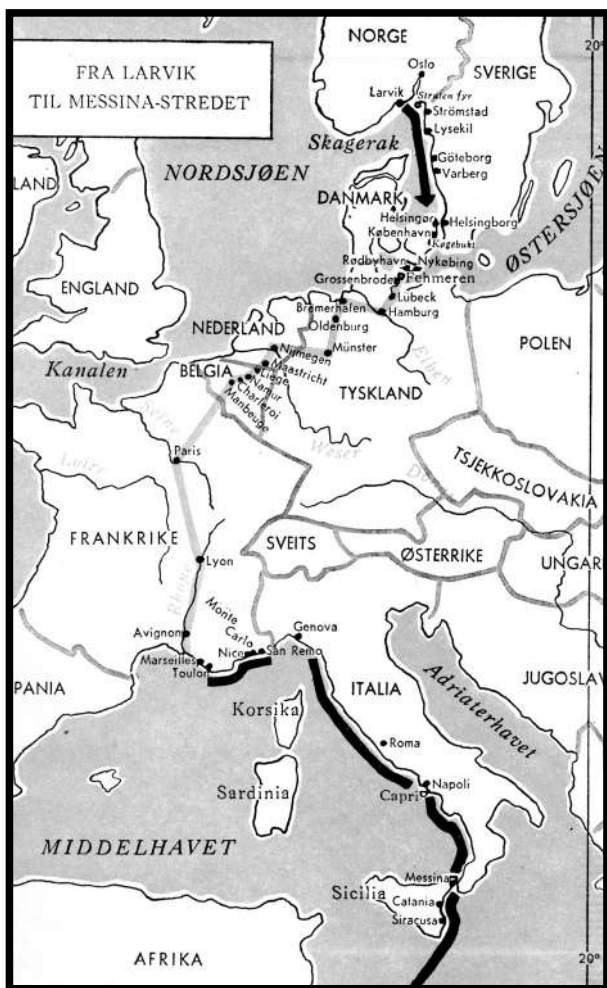
«Baugene» har, som vi ser av tegningen, en flott reisning. Dette gjør sitt til at kanoen så lekende lett smyger seg over bølgeskavlene, og faren for at den skal grave seg inn i sjøene er liten.

Vel, det er mye man kan være fristet til å komme inn på i forbindelse med kano, men det ville føre for langt. Til slutt bare noen gode råd til padlere i sjøen:

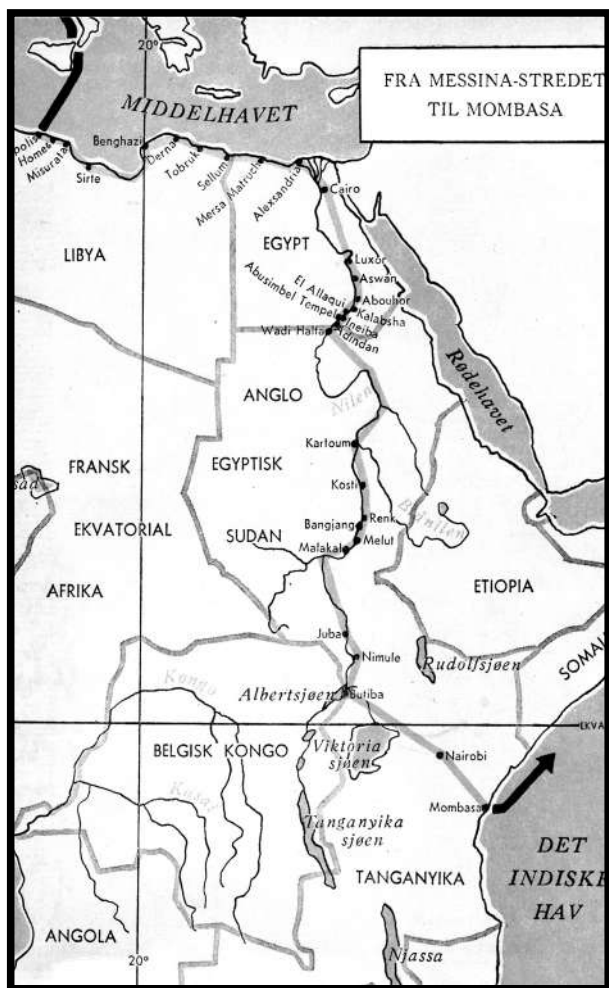
1. Aldri lenger fra land enn at man kan svømme inn.
2. Redningsvester må alltid finnes i en kano.
3. Ha alltid reserveåre med.

Våger man seg likevel ut i mer åpen sjø, må man ha dekk, pumpe og flytetanker. Om man da kantrer, gjør flytetankene det lettere å lense kanoen fra svømmende stilling. Men sjansespill er det tross alt. Uhellet kan være der, plutselig og uventet. Og da spør det.

Kart over den første delen av turen, et langt strekke foretok vi vinterstid.

Kart over den andre delen av vår rute, her hadde vi det varmt, stekende varmt.

Andre bøker fra Flyt Forlag Bestill direkte: www.flyt.no

Kom gjerne med forslag til bøker du ønsker vi skal gi ut, eller kommentarer/rettelser til bøkene.

Roald Amundsen: Nordvestpassasjen

Allerede som 8-9 åring drømte Roald Amundsen om å være den første i historien til å finne sjøveien nord for det amerikanske kontinent. Amundsen hentet erfaring som selfanger i Ishavet og senere som styrmann i Belgica-ekspedisjonen, før han 17. juni 1903 kastet loss med mannskap på seks og proviant og utrustning for 5 år. Vi følger Roald Amundsen og hans menn gjennom sne, is og kulde helt ned i $\div 61,7^\circ$. Vi blir kjent med inuittfamilier, vi lærer om selfangst og iglobygging. Vi følger det daglige slitet 7 menn gikk gjennom for å nå sine mål. Beretningen er beholdt i originalspråket.

Bryhn m.fl.: Jorden rundt med *Ho-Ho*

En grå og iskald novemberdag i 1933 la de tre herrer av gårde med sin 39 fot Colin Archer losskøyte «*Ho-Ho*». Vi følger båt og mannskap gjennom utallige stormer og orkaner, «*Ho-Ho*» gjør saltomortale i et kjempebrott, den forliser ved Norfolkøya, gjenoppbygges og karene seiler videre. De blir mottatt som grever av konsuler i mange land, finner sitt sydhavsparadis og fullfører 20. desember 1937, etter fire års seilas, drømmen om å bli den første norske lystbåt til å seile jorden rundt. Nyskrevet forord av Stein Hoff.

John Caldwell: Vågsom seilas

I 1946 krysset John Caldwell Stillehavet i et nøtteskall av en båt. Han kunne verken seile eller navigere, men ville hjem til sin krigsbrud i Australia. Han kjøpte den 29 fot lange «Pagan» og etter litt trening i smult farvann, la han ganske alene ut på sin eventyrlige seilas. Turen varte i nærmere seks måneder og var full av dramatiske hendelser, som mer enn én gang truet med å gjøre slutt på den dristige eventyren og farkosten hans. Høydepunktene i boken er skildringene av et fantastisk basketak med en diger hai som ødela motoren, og av en orkan som ribbet båten fullstendig.

Henry Larsen: Henry med det store skipet

I 32 år patruljerte Henry Canadas nordvest-territorier som politisjef i Det ridende politi — «rødjakkene». Som gutt på Herføl (Hvaler) hadde han lest om Amundsen, Sverdrup og andre ishavspionéer. Nå var drømmen fra guttedagene oppfylt, han ferdes i samme strøk og levde sammen med fangstfolk og eskimoer under sine overvintringer på utposten oppe mot Ishavet. To ganger gikk han gjennom Nordvest-passasjen med sin lille skute, sikret Canadas arktiske territorier og opprettholdt lov og orden. Denne utgaven har en rekke nye bilder og forord av datteren Doreen Larsen Riedel og Johnny Arntzen.

Alain Bombard: Frivillig skibbrudden

Den franske legen Alain Bombard la i 1952 ut med gummibåten *L'Hérétique*. Han ønsket å bevise at man som skibbrudden kan overleve på det havet har å gi. I løpet av de 65 døgnene han brukte over Atlanterhavet, drakk han saltvann, fiskejuice, og regnvann. Maten besto av alger og rå fisk — reserveprovianten var urørt ved ankomsten til Barbados. Boken er et gripende, menneskelig dokument om en manns fantastiske mot og utholdenhet, og er rik på dramatiske opplevelser om stormer og nesten-forlis.

Joshua Slocum: Første mann rundt jorden alene

Denne boken må vel sies å være klassikeren blant klassikere innen seillitteraturen, nå med nyskrevet forord av **Odd Børretzen**. Da Joshua Slocum i 1895 hev opp ankeret og forlot Boston, hadde han brukt et drøyt år på å restaurere et nedslitt skrog. Slocum seilte av gårde med lite penger og lite utstyr. På sin ferd møter Slocum ville Ildlandindianere som vil røve hans skip og hans last, han treffer den oppdagelsesreisende Stanley i Afrika og blir kjent med enken etter forfatteren Robert Louis Stevensen på Samoa. Slocum skriver med humor og entusiasme og har mange filosofiske betraktninger.

Erling Tambs: Seilasen med «Teddy»

«Det hadde vært min drøm helt fra guttedagene; en drøm som de fleste gutter nærer, undfanget gjennom Robinsonader, fortellinger om skatteøer, om kannibaler og sjørøvere, håndgripeliggjort ved livfulle beretninger av lyslevende sjøfolk og krydret av tang og tjærelukt mellem brunbarkete fiskere og loser i en sommerlig uthavn.» Slik starter Erling sin fortelling, da han legger av gårde på bryllupsreise i 1928 med sin unge kone Julie. Det er ingen tvil om at reisen de foretok, kjemisk fri for vår egen utidige luksus, ikke kan kopieres. Den er og blir unik — for alltid unik. Nyskrevet forord av Roar Skolmen.

Erling Tambs: Hard seilas

«Båten var borte, himmelen var borte, mine skibs kamerater var borte — jeg var plutselig fullkommen alene inne i et hvirlvende intet av brusende skum, en hjelpeløs kasteball for veldige oprørte vannmasser. Så følte jeg at jeg blev trukket nedover i rasende fart av en nedgående strøm. Det kunde ikke være annet enn drag-suget fra båten vår som sank. Jeg kunde ikke tenke mig noen annen forklaring enn at plankene var sprunget løs i stevnen og at «Sandefjord» var på vei mot dypet med mann og mus.» Nyskrevet forord av Gunn von Trepka.

Per Tangvald: På liv og død

Dette er en utrolig beretning om et menneske som har opplevd flere tragedier og gleder enn de fleste. Tangvald forteller lavmælt om sitt dramatiske liv. Om sønnen Thomas som ble født i uvær langt til havs, om Lydia som ble drept av pirater og om Ann som ble truffet av bommen og forsvant i havet. Denne selvbiografien får de fleste andre bøker om havseilas til å virke som beskrivelser av søndagsturer i indre Oslofjord. Per Tangvald endte sitt liv sammen med datteren Carmen i et tragisk forlis utenfor Bonaire. Nyskrevet etterord av sønnen Thomas som også lever som en vagabond på havet.

Peter Røren: Kakerlakkenes død/FREDAG

Peter og Mariann sto selv for byggingen av den 49 fot lange Colin Archer skøyta *Fredag*. Sommeren 1984 seilte de ut fjorden, med en krystallvase fra Oslo kommune(!), mannskap på 7 og med planer om å bli borte i 6 år. Et år senere forliser *Fredag* i Karibien. Uten forsikringspenger klarer de utrolig nok å få skuta opp igjen og i stand. De seiler charter, med belastet ungdom og som frakteskute. Verken mastebrekk, motorhavari, orkaner, undersjøiske vulkanutbrudd eller karibisk byråkrati knekker dette ukuelige paret. Peter forteller underholdene og morsomt, selv når det ser som verst ut for båt og mannskap.

Carl Emil Petersen/Erling Brunborg: RUNDØ

Carl Emil og Erling kastet loss sent i oktober 1957. De fikk omgående nordsjødåp i liten storm, noen dager senere braket det løs i full storm og uværet fulgte dem stort sett de fire ukene det tok å nå Falmouth. Etter 6 måneder i Karibien settes kursen mot Panama. På Galapagos oppleves det unike fugle- og dyrelivet. Iguaner, villgeiter og -griser fanges med hendene og sammen med hummer, fisk og kokosnøtter kunne ikke kosten vært bedre. Boken er full av beskrivelser som inspirerer enhver seiler til den store drømmen: **Å sette seil og dra av gårde...**

Erskine Childers: Sandens gåte

Boken beskriver to engelskmenns seilas i en knøttliten båt for vel 100 år siden. Området de seiler i er grunt og fullt av sandbanker, og to ganger i døgnet fylles og tømmes det av tidevannet. De gjør noen spennende oppdagelser om mulig invasjon av England... Boken har vært utgitt utallige ganger verden over og er også blitt filmatisert to ganger. På tross av at den ble skrevet for over hundre år siden, kan den leses som en moderne spenningsroman. Denne utgaven inneholder en epilog av forfatteren som ikke har vært publisert på norsk tidligere. Boken er glimrende oversatt av Jon Winge.

Tor Torkildsen: Stella Baltica

I 1918 forliser «Stella Baltica» utenfor kysten av Grønland. Ombord er russiske aristokrater på flukt fra revolusjonen. Noen dager etter forliset blir en mann funnet drivende i en livbåt ved Island. Han mener å være eneste overlevende. 70 år senere er to skip på vei mot Grønland for å lete etter vraket av «Stella Baltica» — ishavsskuta «Nordlys» og det engelske forskningsskipet «Epsilon Explorer». De to ekspedisjonene møtes — til en kamp på liv og død, der den ene dramatiske situasjonen avløser den andre i et isøde som er en trussel i seg selv.

Fredrik E. Lange-Nielsen:

Med «Ormen Stutte» dit pepper'n gror

Vinteren -79 krysset tre ungdommer Atlanteren i en 22-fot stor (!) seilbåt. Etter et par måneders seilas rundt i Karibien seilte skipperen, alene over Atlanteren. Forfatteren skriver: «Denne boken er ment å tenne gnisten i lunkne drømmere. Den handler om hva som kan komme ut av å slå av litt på kravene og dele utgiftene. Det var dette livet som var rikest på harmoni, utfordringer og nærhet til naturen. Der ute på havet fant vi kilden til noe verdifullt for oss moderne bymennesker.

Sven Lundin/Yrvind: Med Bris mot Kapp Horn

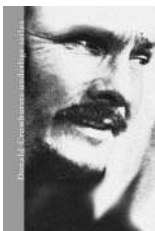
Sven er en av verdens mest erfarne småbåtbyggere og småbåtseilere. I hele sitt liv har han konstruert, bygd, bebodd og seilt småbåter, alltid med stor nysgjerrighet og oppfinnsomhet og alltid med små økonomiske midler. «En liten båt er en billig båt med små problemer og stor frihet». I boken møter vi Sven fra han som helt ung seiler de minste båter i allslags vær, begir seg i kast med store og tildels råtne skuter for deretter å konstruere sine egne små fartøyer. I «Bris II» runder Sven Kapp Horn den vanskeligste veien, fra øst mot vest, midtvinters og i den minste båt noensinne. En utrolig bragd av en utrolig mann!

James S. Rockefeller Jr.:

Lykkelig den som finner sin øy

I noen år etter krigen seilte Rockefeller rundt i en verden som ennå ikke kostet stort, der en sol man ble brun og ikke brent av skinte dagen lang og nattens stjerner hang opp ned, der man plukket himmelsk velsmakende mat rett fra overdådige trær, der menneskene var frie og glade. Stillehavets havner var gjestfrie inntil det mistenkelige, havnemyndighetene tok det piano og alt til sin tid. Ved reises slutt treffer han en kvinne, Liv, som hun heter, har levd et år på Fatu Hiva sammen med sin første mann, Thor Heyerdahl. Nyskrevet forord av Fartein Horgar.

Nicholas Tomalin og Ron Hall:

Donald Crowhursts underlige seilas

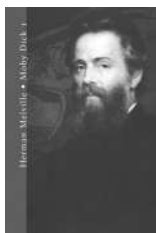
Sent i oktober 1968 stakk Crowhurst til sjøs som en av ni deltakere i Golden Globe race jorden rundt non-stop. Åtte måneder senere ble hans fartøy, trimaranen Teignmouth Electron funnet drivende i rolig sjø og i full orden, uten spor etter Crowhurst. Ved nærmere undersøkelse av loggbøker kom det fram at Crowhurst hadde holdt verden for narr. I virkeligheten hadde han aldri vært ute av Atlanteren! Historien har gjennom de siste 35 årene inspirert en rekke kunstnere og forfattere.

Jarle Andhøy og Alex Rosén: Berserk til Valhall

I juni 2002 seilte Jarle Andhøy, Alex Rosén og David Mercy med kurs mot Nordishavet. Målet var å seile i vikinghøvdingen Ottars kjølvann og å seile lengst mulig nord mot polisen. Ekspedisjonen satte

verdensrekord, ingen seilbåt hadde tidligere seilt så langt nord, i åpent farvann, men ble belønnet med utkastelse av Svalbard og med 3 rettssaker. I juli 2004 fortsatte ekspedisjonen etter å ha blitt forsøkt stoppet av Norsk Politi og Kystvakten på Finnmarkskysten. Sysselmannen hadde ettersøkt «Dyrenes konge» etter hans møte med isbjørn på Svalbard. I ren sjørøverstil flykter «Berserk» til frihetens Russland, og seiler videre til pomorenes rike for å gi fra seg venns-kapssteinen fra Norge. Seilasen går gjennom Russlands bakgård og dystre historie til vikinghøvdingen Odins hjemsted i Asenes hov, før vinterseilasen til Valhall.

Herman Melville: Moby Dick (2 bind)

«Kall meg Ismael. For noen år siden – akkurat når det var, er likegyldig – bestemte jeg meg for å gå til sjøs og lære verdenshavene å kjenne. Jeg hadde lite eller ingenting å leve av, og ikke noe særlig som interesserte meg på land. Gå til sjøs – på den måten har jeg ofte drevet tungsinn på flukt og regulert blodomløpet.» Slik begynner verdens kanskje mest kjente roman,

romanen som stiller de vanskeligste og viktigste spørsmål; om det ondes og godes natur og om viljens mulighet til å trosse skjebnen. I bind II fortsetter historien om kaptein Akabs gløddende hat til den hvite hvalen: «Riggen levde. Mastetoppene var som høye palmer, var vidt behengt med armer og ben. Enkelte av sjøfolkene klynget seg til spirene med den ene hånden, mens de utålmodig viftet med den andre. Noen satt ytterst ute på de gyngende rærne og skjermet øynene mot det skarpe solskinet. Hele riggen var full av dødelige mennesker, rede og modne til å ta imot sin skjebne. Å, hvor de stirret ut gjennom det uendelige blå, for å oppdage det vesen som kanskje skulle ødelegge dem!»

Sven Lundin: Bare Bris

Sven Lundin (nå Yrvind) har seilt på de store hav og besøkt de minste øyer i sine små selvbygde båter. I denne boken møter du Sven i sin søken etter svaret på livets store spørsmål; «Systemet som ligger til grunn for hvordan alt fungerer», for som han sier «finner jeg bare det kan jeg løse alle problemer». Sven tilbringer lange perioder på reise, han går, haiker og etter hvert foregår alle hans reiser i båt. Båtene blir mindre og mindre og vi blir kjent med Bris-filosofien; «En liten båt er en billig båt med små problemer og stor frihet».

Stein Hoff: Red Admiral

Sommeren 1977 vinket Diana, Stein og deres to barn farvel! Familien skulle seile jorda rundt i egen båt: Red Admiral, optimistisk oppkalt etter sommerfuglen som drar sydover om vinteren. Turen varte i fem år. «Det beste av alt var å oppleve turen sammen som familie. Enten vi var på nye, fremmede steder, eller mutters alene langt til havs. Blåste det da opp til storm, surret vi alle kluter, skallet lukene og lot Admiralen bokstavelig talt seile sin egen sjø. Og så laget vi pannekaker og spilte gitar under dekk til uværet ga seg.» Nyskrevet forord av Fartein Hørgar.

Halvard Brattli: S/Y Hydro

Her møter du familien Brattli som gjennomfører sitt livs drøm — drømmen om å seile regatta jorden rundt. De sier opp trygge jobber og selger hus og inventar. Med litt sponsorhjelp og delvis betalende mannskap klarer de den bragden det er å gjennomføre en slik krevende regatta som privatpersoner, uten store sponsormidler i ryggen. Familien Brattli har liten tid og kjøpet av den etterlengtede båten går raskt. De oppdager etter hvert en del feil og mangler ved båten, men gjør en utrolig innsats. Spennende om moderne regattaseiling over store hav!

Trine A. Sjøvold: ABC for Atlanterhavsseilere
Du trenger ikke stor båt og mengder av dyrt utstyr for å seile over havet, du trenger kunnskap. Det er ikke så vanskelig å få oppfylt drømmen om å seile over havet, bare men vet hva man gir seg i kast med. Dette er en oversiktlig bok der du får svar på alle de praktiske spørsmålene. Intensjonen med boken er at flere skal våge seg utpå. Boken er praktisk ordnet

som en ABC slik at den er lett å finne fram i. Dette er boken som forenkler planleggingen og beroliger skeptikerne. Det er bare å bestemme seg for en avreisedato – og så sette seil! God tur!

Alf Bøe: Smått og godt til ankerdrammen
Denne boken gir et usedvanlig bidrag til vår hjemlige seilerlitteratur. Dens eneste sammenhengende linje er forfatterens åpenbare kjærlighet til sitt stoff, parett med gleden ved å fortelle, og ved å dele sin viten og sin begeistring for bokens maritime tema. Utgangspunktet er forfatterens egen historie som seiler. Et par kapitler er viet Alfs kjæledegge «Over Ævne», som

fremdeles seiles uten innebygget motor. Forøvrig er bokens lengste essay viet nettopp spissgatteren. Og videre? Et knippe essays, skrevet etter innfallsmetoden, med tema fra store norske forfatters skildring av seilas og sjø, og fra historiens skattkiste.

Over Atlanteren i et egg

I det skjebnesvangre året 1904, da Ålesund brenner ned til grunnen, legger Ole Brude av gårde i sitt stålegg «Uræd». Ole vil bevise at et overbygd redningsfartøy er det eneste riktige. I fem måneder, gjennom de verste høst- og vinterstormer, tilbringer Ole og hans tre kamerater mesteparten av sin tid inne i egget.

Sigmund Strøm skaper en dramatisk beretning, en blanding av fiction og fakta. Resultatet blir en spennende beretning, like stormfylt som havet selv, drivende godt skrevet.

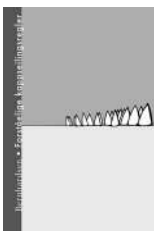
Tom Neale: En øy for seg selv

Drømmen om en øde øy, drømmen om å bosette seg og leve i solskinn under palmene. Fiske og spise kokosnøtter... Tom Neale gjorde drømmen til virkelighet og ble boende i sitt paradisi i årevis. I denne boken beskriver han sitt ukuelige arbeid for å oppnå drømmen, hvordan det er å leve på en øde øy og kampen for å komme tilbake etter å ha vært nødt til å forlate sitt paradisi. For det var nettopp paradisi Tom fant — han elsket den daglige rutinen, han elsket å bygge opp hagen og dyrke jorda. Ikke minst — han elsket å være alene.

Andreas Holo: Håndbok for langturseilere

Dette 2-bindsverket inneholder det meste av det du trenger å vite før du legger ut på langturseilas og ikke minst; bøkene vil være uunnværlige som oppslagsverk underveis. Om du velger å seile «Melkeruta», jorda rundt, eller for den saks skyld i hardværsseilas i Ytre Oslofjord vil du ha stor nytte av bøkene. Av innholdet i bøkene nevnes: planlegging, reiserute, navigasjon, valg av båt, rigg og seil, motor, strøm ombord, elektronikk, kommunikasjon, selvstyring, sikkerhetsstyr, byssa, ankring, jolle, verktøy, reservedeler, sertifikater, medisiner, forsikringer, økonomi, personlige forberedelser og seiling i hardt vær.

T. Bernhardsen: Forståelige kappseilingsregler

Boken forklarer på en enkel måte reglene for kappseiling. Reglene for kappseiling er de samme uansett, men her er de gjort enkle å forstå for barn, ungdom, voksne eller gamle. Rett og slett for nye seilere! Finn fram fargeblyantene og begynn med å lære de grunnleggende flaggene. Boken gir informasjon om hvordan du skal forberede deg, møte opp, starte og seile en regatta. Den tar også for seg litt om protestbehandling og i tillegg får du testet deg selv og dine kunnskaper med godt over 50 spørsmål. Et supert hjelpemiddel for store og små seilere!

Pete Capelotti: Flåteferder i Kon-Tikis kjølvann

Boka forteller om mer enn 40 ekspedisjoner, og er en medrivende beretning om menneskelig vågemot, utholdenhet og ikke minst idioti. Leserne får møte mormonerer som drev til Hawaii for å bevise at vise menn fra Israel hadde kolonisert Amerika, franskmannen som presset drikkevann av fisk der han drev alene over Atlanteren i en gummibåt og antropologen som satte fem menn og seks kvinner ombord på en flåte for å finne ut hvem som hadde sex med hvem først. Sist men ikke minst den norske Tangarua-ekspedisjonen fra 2006, med Thor Heyerdahls barnebarn ombord som et av mannskapet.

Steven Callahan: Overleve!

Båten har sunket. I en 5 1/2 fots oppblåsbar flåte driver han over Atlanteren. Stormer, brennende sol... Haiangrep, lekkasjer, ødelagt redskap... i 76 døgn...! En moderne Robinson Crusoe, men uten noen Fredag og uten øyas ressurser. Hvordan skaffe ferskvann og mat? Pleie sår? Reparere? Med hva?! Og stadig dukker det opp nye utfordringer. En beretning om overlevelsesvilje og oppfinnsomhet – aldri gi opp! – men også om naturopplevelser og om den skipbrudnes tanker, drømmer og indre kamper. Boken vil bli stående som en av tidenes store sjøfortellinger.

James Wharram: Med en kvinne i hvert skrog

En drøm eller et mareritt? For James Wharram var det nok mest som en drøm. Han tegnet, bygget og seilte de første europeiske havgående katamaraner. Med seg ombord hadde han, de tyske kvinnene Ruth og Jutta. James var en foregangsmann innenfor et helt nytt felt i seil-sporten og han hadde en ukuelig tro på ideene og prosjektene sine. Men, med jevne mellomrom mistet han troen og var redd for å mislykkes. Da stilte disse flotte tyske jentene opp for ham – gang på gang.

Arne Mikal Enoksen: Capricornus

Tre tjueråringer, helt uten båtbyggererfaring bestemmer seg for å bygge båt — for deretter å dra på jordomseiling. De går for en skøyte på hele 47 fot. Først bygger karene et skur og før et halvt år er gått kan de se konturene av et fartøy. I seks måneder sitter de tre kameratene og tvinner skjelett i ståltråd for deretter å surre åtte lag kyllingnett. Til slutt samler de 30 gode venner og støper skroget i løpet av 14 timer! Det er imponerende hva ungdommelig pågangsmot og arbeidsinnsats kan føre til. I dette tilfellet ble det både båt og jordomseiling!

Per Tangvald: Havets vagabond

Per Tangvald — legendarisk seiler og eventyrer — vi kjenner han fra biografien *På liv og død*. Her møter vi Per mange år tidligere, allerede godt gift, men lar ikke det bety stort i sin iver etter å søke mannskap til sin *Dorothea*. Som han selv sier i boken: *Men én ting skal du være klar over; hvis jeg hadde vært fornøyd med å ligge helt alene i den lille køya, da hadde jeg ansatt en mann*. Vi kan le og kanskje også gråte av alle hans kvinnehistorier, samtidig som vi fryder oss over eventyret denne mannen gir oss i sin seilegleder!

www.flyt.no